# J.V. STALİN

# ESERLER

## CİLT 16

inter
yayınları

J.V. STALİN ESERLER Cilt 16

# STALİN

# ESERLER
CİLT: 16

Bu kitap **Verlag Roter Morgen GmbH Dortmund** tarafından 1979 yılında J. V. Stalin Werke Band 15 adıyla yayınlanan 3. düzeltilmiş baskısından Türkçeye çevrilmiştir.

Yayınevimiz Daha önce **Dietz Verlag-Berlin** tarafından yayınlanan seriyi temel aldığından **Stalin, Eserler cilt 15** olarak **SBKP(B) Tarihi Kısa Ders'i** yayınlamıştı. Bu yüzden Elinizdeki cilt 16. cilt olarak çıkmaktadır.

Yayınevi

1. Basım : Haziran 1994
Dizgi : Dönüşüm (0212) 528 03 41
Baskı Başaran Ofset
Kapak : İnter Grafik - Tasarım
Kapak Baskı : Başaran Ofset

ISBN 975 - 7349 - 19 - 4

**İNTER YAYINLARI**
Ankara Cad. No: 31
Fahrettin Kerim Gökay Vakfı İş Hanı
Kat: 4 Daire: 51
CAĞALOĞLU-İSTANBUL
Tel: (0212) 519 16 16

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

# J. V. STALİN

# ESERLER - CİLT: 16

## MAYIS 1945—ARALIK 1952

SBKP(B) MK MARX-ENGELS-LENİN-STALİN ENSTİTÜSU

Çeviren:
**Saliha N. KAYA**
Red:
**İsmail YARKIN**



# İÇİNDEKİLER

Yayıncının Önsözü ..... 17
**J. V. Stalin Yoldaşın Halka Hitabı** 9 Mayıs 1945 ..... 21
**Başkomutan'ın Kızıl Ordu ve Savaş Donanması Birliklerine Emri** No. 369, 9 Mayıs 1945 ..... 24
**Avusturya Şansölyesi K. Renner'e Mektup.** Mayıs 1945 ..... 26
**İngiliz Gazetesi "Times" Muhabirinin Bir Mektubuna Yanıt** 18 Mayıs 1945 ..... 27
**Kızıl Ordu Birlik Komutanlarının Onuruna Kremlin'de Verilen Kabülde, J. V. Stalin Yoldaşın Konuşması** 24 Mayıs 1945 ..... 29
**"Komsomolskaya Pravda" Gazetesinin Yazı Kuruluna** Mayıs 1945 ..... 31
**"Normandiya-Niemen'nin Fransa'ya Dönüşü Nedeniyle General De Gaulle'e Mektup** Haziran 1945 ..... 32
**"Pionerskaya Pravda" Gazetesi Yazı Kuruluna** Haziran 1945 ..... 33
**Ural J. V. Stalin-Top Fabrikası'na** Haziran 1945 ..... 34
**Başkomutan'ın Emri,** No. 370 22 Haziran 1945 ..... 35
**Kremlin'de Bir Kabulde Konuşması** 25 Haziran 1945 ..... 36
**SSCB Kızıl Ordu ve Savaş Donanması Birliklerine 371 Nolu Başkomutanlık Emri** 22 Temmuz 1945 ..... 37
**Çin Cumhuriyeti Ulusal Hükümeti Başkanı, Başkomutan Çang Kay-Şek'e** 18 Ağustos 1945 ..... 39
**51 Nolu Başkomutanlık Emri** Moskova, 19 Ağustos 1945 ..... 40
**Japonya'ya Karşı Zafer Nedeniyle Başbakan Attlee'ye Yanıt Telgrafı** Ağustos 1945 ..... 42
**Moğolistan Halk Cumhuriyeti Başbakanı Mareşal Çoybalsan'a** Ağustos 1945 ..... 43

**Çin Cumhuriyeti Ulusal Hükümeti Başkanı, Başkomutan Çang Kay-şek'e** Ağustos 1945 ..... 44
**Yoldaş J. V. Stalin'in Halka Hitabı** 2 Eylül 1945 ..... 45
**Kızıl Ordu ve Savaş Donanması Birliklerine Başkomutanlık Emri** No. 373 3 Eylül 1945 ..... 49
**Moskova Kenti Stalin-Seçim Bölgesi'nin Seçmen Toplantısında Konuşma** 9 Şubat 1946 ..... 51
**Clausewitz, Savaş ve Savaş Sanatı Sorunları Üzerine, Albay Profesör Dr. Rasin'in 30 Ocak Tarihli Bir Mektubuna Yanıt** 23 Şubat 1946 ..... 66
**SSCB Savunma Komiserinin 8 Nolu Günlük Emri** 23 Şubat 1946 ..... 70
**Churchill'in Fultun'daki (ABD) Konuşması Dolayısıyla "Pravda" Muhabiriyle Röportaj** Mart 1946 ..... 75
**SSCB Halk Komiserleri Konseyi Başkanının Açıklaması** 15 Mart 1946 ..... 82
**Associated Press Muhabiri Gilmore'la Söyleşi** 22 Mart 1946 ..... 83
**Bay Hugh Baillie'nin Telgrafına Yanıt** 25 Mart 1946 ..... 85
**İran Başbakanı'nın Mesajına Yanıt** Nisan 1946 ..... 87
**SSCB Silahlı Kuvvetler Bakanı'nın 7 Nolu Emri** Moskova, 1 Mayıs 1946 ..... 88
**SSCB Silahlı Kuvvetler Bakanının 11 Nolu Günlük Emri** 9 Mayıs 1946 ..... 92
**"Sunday Times"in, Moskova Muhabiri Mr. Alexander Werth'in Sorularına 17 Eylül 1946 Tarihli Bir Mektupla Yanıt** 24 Eylül 1946 ..... 94
**23 Ekim 1946'da, Amerikan Haber Ajansı United Press Başkanı Hugh Baillie Tarafından Sorulan Sorulara Yanıtlar** 29 Ekim 1946 ..... 98
**Belgrad'da Toplanmış Olan Slav Kongresi'ne Telgraf** 8 Aralık 1946 ..... 103
**Elliot Roosevelt'le Söyleşi** 21 Aralık 1946 ..... 104
**İngiliz-Sovyet Anlaşması'na İlişkin İngiliz Dışişleri Bakanı Bevin'in Mesajına Yanıt** 22 Ocak 1947 ..... 109

**Sovyet Ordu Günü Nedeniyle Verilen 10 Nolu Günlük Emir** 23 Şubat 1947 ..... 111
**Amerikan Cumhuriyetçi Başkan Adayı Herald Stassen'le Görüşme Tutanağı** 9 Nisan 1947 ..... 114
**Sovyetler Birliği Başkentinin 800. Kuruluş Yıldönümü İçin Kutlama Mesajı** 8 Eylül 1947 ..... 127
**Finlandiya Devlet Başkanı Paasikivi'ye Mektup** Sovyet-Finlandiya Dostluk-İşbirliği ve Yardım Anlaşması Üzerine Sovyet Hükümeti'nin Önerisi 22 Şubat 1948 ..... 130
**Finlandiya Hükümet Delegasyonu Onuruna Verilen Yemekte Konuşma** 7 Nisan 1948 ..... 132
**Henry Wallace'in Açık Mektubuna Yanıt** 17 Mayıs 1948 ..... 135
Klement Gootwalt'ın Çekoslavakya Cumhuriyeti Devlet Başkanı Seçilmesi Dolayısıyla **Stalin ve Molotov'un Çekoslovakya Cumhuriyeti Devlet Başkanı Klement Gottwalt'e Gönderdikleri Kutlama Telgrafı** 17 Haziran 1948 ..... 138
Togliati Yoldaşa Yapılan Caniyane Suikast Nedeniyle **İtalyan Komünist Partisi Merkez Komitesine Telgraf** 14 Temmuz 1948 ..... 139
Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile SSCB Arasında Diplomatik ve Ekonomik İlişkilerin Kurulması Sorunu Üzerine **Demokratik Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu başkanı Kim İr Sen'in Mektubuna Yanıt** 12 Ekim 1948 ..... 140
Berlin ve Dünyanın Durumuna İlişkin **"Pravda" Muhabirinin Sorularına Yanıtlar** 29 Ekim 1948 ..... 142
**Amerikan Haber Ajansı "İnternational News Service" Avrupa Genel Müdürü Kingsbury Smith'in 27 Ocak 1949 Tarihli Sorularına Verilen Yanıtlar** "Pravda" 31 Nisan 1949 ... 145
Truman'la Buluşma Sorunu Üzerine **Kingsbury Smith'e Yanıt** 2 Şubat 1949 ..... 147
SSCB İle Moğolistan Halk Cumhuriyeti Arasında Dostluk ve Yardımlaşma Paktının İmzalanmasının 3. Yıldönümü Nedeniyle **Moğolistan Halk Cumhuriyeti Başkanı Mareşal Çoybalsan'ın Telgrafına Yanıt** 1 Mart 1949 ..... 148

Sovyet-Polonya Dostluk Anlaşmasının İmzalanmasının 4. Yıldönümü Nedeniyle **Polonya Halk Cumhuriyeti Başbakanı Josef Cyrankiewicz'e Telgraf** 21 Nisan 1949 ..... 149
Bulgaristan'ın Kurtuluşunun 5. Yıldönümü Nedeniyle **Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Vasil Kolaroff'a Telgraf** Eylül 1949 ..... 150
80. Doğum Günü Nedeniyle **Marcel Cachin Yoldaşa Kutlama Telgrafı** 20 Eylül 1949 ..... 151
Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Kuruluşu Nedeniyle **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Devlet Başkanı Wilhelm Pieck ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otto Grotewohl'e Telgraf** 13 Ekim 1949 ..... 152
SSCB ile Kore demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Diplomatik ilişkiler Kurulmasının Yıldönümü Nedeniyle **Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Kim İr Sen'e Yanıt Telgrafı** 14 Ekim 1949 ..... 154
Çekoslovakya Cumhuriyeti'nin 31. Kuruluş Yıldönümü Nedeniyle **Çekoslovakya Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Antonin Zapotocky'ye Kutlama Telgrafı** 28 Ekim 1949 ..... 155
Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 32. Yıldönümü Nedeniyle **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otto Grotewohl'e Teşekkür Telgrafı** Kasım 1949 ..... 156
SSCB İle Çekoslovakya Cumhuriyeti Arasında Dostluk ve Karşılıklı Yardımlaşma Anlaşması'nın İmzalanmasının 6. Yıldönümü Nedeniyle **Çekoslovakya Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Antonin Zapotocky'ye Telgraf** 13 Aralık 1949 ..... 157
12 Mart 1950'deki SSCB Yüksek Sovyeti Seçimleri Nedeniyle **Stalin ve En Yakın Çalışma Arkadaşlarının Bölge Seçim Komisyonlarına Gönderdiği Açık Mektup** 17 Şubat 1950 ... 158
Sovyet-Romen Dostluk ve Yardım Anlaşması'nın İmzalanmasının 2. Yıldönümü Nedeniyle **Romanya Halk Cumhuriyeti Başbakanı Petru Gorza'ya Telgraf** Mart 1950 ..... 161
**Macaristan Emekçi Partisi Merkez Komitesi Macaristan Hükümeti ve Macaristan Halk Cumhuriyeti Başkanlık Konseyine** Nisan 1950 ..... 162

50. Doğum Günü Nedeniyle **Maurice Thorez Yoldaşa Telgraf** 28 Nisan 1950 ..... 163
Alman Halkının Faşist Zorbalıktan Kurtuluşunun 5. Yıldönümü Nedeniyle **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otto Grotewohl'e Telgraf** 11 Mayıs 1950 ..... 164
Almanya'nın Ödediği Tazminatın İndirilmesi Üzerine **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otto Grotewohl'e Mektup** 15 Mayıs 1950 ..... 165
**Özgür Alman Gençliği (FDJ) Merkez Kuruluna Telgraf** 2 Haziran 1950 ..... 167

**Marksizm ve Dilbilimin Sorunları** ..... 169-214
**Dilbilimde Marksizm Üzerine** ..... 171
**Dilbilimin Bazı Sorunlarına İlişkin** J. Kraşeninnikova Yoldaşa Yanıt ..... 197
**Yoldaşlara Yanıt** Sanşeyev Yoldaşa ..... 204
**D. Belkin ve S. Furer Yoldaşlara** ..... 206
**A. Çolopov Yoldaşa** ..... 209
Kore Sorununa Barışçıl Çözüm Bulunması Nedeniyle **Hindistan Başbakanı Pandit Javaharlae Nehru'ya Yanıt** 15 Temmuz 1950 ..... 215
Polonya'nın ulusal Bayramı Nedeniyle **Polonya Halk Cumhuriyeti Başbakanı Josef Cyrankieviez'e Telgraf** 22 Temmuz 1950 ..... 216
Çin Halk Cumhuriyeti Halk Kurtuluş Ordusu'nun 23. Kuruluş Yıldönümü Nedeniyle **Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a Selam Mesajı** 1 Ağustos 1950 ..... 217
50. Doğum Günü Nedeniyle **Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Bakanlar Konseyi Başkanı Vilko Çervenkof'a Kutlama Telgrafı** 6 Eylül 1950 ..... 218
Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 1. Yıldönümü Nedeniyle **Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a Telgraf** 1 Ekim 1950 ..... 219

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 1. Yıldönümü Nedeniyle **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otto Grotewohl'e Telgraf** 7 Ekim 1950 ..... 220
Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile SSCB Arasında Diplomatik İlişki Kurulmasının 2. Yıldönümü Nedeniyle **Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Kim İr Sen'e Telgraf** "Pravda", 12 Ekim 1950 ..... 221
Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 33. Yıldönümü Nedeniyle **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başkanı Otto Grotewohl'e Teşekkür Telgrafı** Kasım 1950 ..... 222
Arnavutluk'un Faşist İşgalcilerden Kurtuluşunun 6. Yıldönümü Nedeniyle **Başbakan ve Arnavutluk Emek Partisi Genel Sekreteri General Enver Hoca'ya Kutlama Telgrafı** Kasım 1950 ..... 223
**Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otto Grotewohl'e Teşekkür Telgrafı** Ocak 1951 ..... 224
Sovyet-Çin Dostluk-İttifak ve Yardım Anlaşmasının İmzalanmasının 1. Yıldönümü Nedeniyle **Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a Telgraf** "Pravda", 14 Şubat 1951 ..... 225
**Bir "Pravda" Muhabiriyle Röportaj** 17 Şubat 1951 ..... 226
Sovyet-Macar Dostluk ve Yardımlaşma Anlaşmasının imzalanmasının 3. Yıldönümü Nedeniyle **Macaristan Halk Cumhuriyeti Başbakanı İstvan Dobi'ye Telgraf** Şubat 1951 ..... 232
**Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Bakanlar Konseyi Başkanı Vilko Çervenkof'a Kutlama Telgrafı** Mart 1951 ..... 233
Kirov-İşletmesinin 150.Yıldönümü ve Lenin-Nişanı Verilmesi Nedeniyle **Kirov İşletme Kolektifine Kutlama ve Selam Mesajı** "Pravda" 3 Nisan 1951 ..... 234
Macaristan'ın Sovyet Ordusu Tarafından Kurtarılışının 6. Yıldönümü Nedeniyle **Macaristan Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Istvan Dobi'ye Kutlama Telgrafı** Nisan 1951 ..... 236

Sovyet-Polonya Dostluk ve Yardımlaşma Anlaşması'nın İmzalanmasının 6. Yıldönümü Nedeniyle **Polonya Halk Cumhuriyeti Başbakanı Josef Cyrankiewiez'e Kutlama Telgrafı** Nisan 1951 ..... 237

Çekoslovakya'nın Faşist İşgalcilerden Kurtuluşunun 6. Yıldönümü Nedeniyle **Çekoslovakya Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Antonin Zapotockiy'ye Kutlama Telgrafı** Mayıs 1951 ..... 238

Almanya'nın Faşist Boyunduruktan Kurtuluşunun 6. Yıldönümü Nedeniyle **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Walter Ulbricht'e Telgraf** 17 Mayıs 1951 ..... 239

Polonya'nın Kurtuluşunun 7. Yıldönümü Nedeniyle **Polonya Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Boleslav Bierut'a Telgraf** Temmuz 1951 ..... 240

Polonya'nın Kurtuluşunun 7. Yıldönümü Nedeniyle **Polonya Halk Cumhuriyeti Başbakanı Josef Cyrankiewiez'e Telgraf** Temmuz 1951 ..... 241

Romanya'nın Kurtuluşunun 7. Yıldönümü Nedeniyle **Romanya Halk Cumhuriyeti Başbakanı Petru Grozaya'ya Telgraf** Ağustos 1951 ..... 242

Japon Emperyalistlerinin Yenilgiye uğratılmasının 6. Yıldönümü Nedeniyle **Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a Yanıt Telgrafı** 2 Eylül 1951 ..... 243

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 2. Yıldönümü Nedeniyle **Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a Telgraf** 1 Ekim 1951 ..... 245

**Bir "Pravda" Muhabirinin Atom Silahı Üzerine Sorularına Yanıt** "Pravda" 6 Ekim 1951 ..... 246

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 2. Yıldönümü Nedeniyle **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otto Grotewohl'e Telgraf** 7 Ekim 1951 ..... 249

SSCB İle Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Diplomatik ve Ekonomik İlişki Kurulmasının 3. Yıldönümü Nedeniyle **Kore demokratik Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Kim İr Sen'e Yanıt** "Pravda", 20 Ekim 1951 ... 250

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 34. Yıldönümü Nedeniyle Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otta Grotewohl'e Telgraf Kasım 1951 ..... 251
55. Doğum Günü Nedeniyle **Çekoslovakya Cumhuriyeti Başkanı Klement Gottwald'a Kutlama Telgrafı** 23 Kasım 1951 ..... 252
**Japon Halkına Yeni Yıl Mesajı** 23 Kasım 1591 ..... 253
**Almanya Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi'ne Teşekkür Telgrafı** "Neues Deutschland", 3 Ocak 1952 ..... 255
**Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Walter Ulbricht'e Teşekkür Telgrafı** "Neues Deutschland", 3 Ocak 1952 ..... 256
**Almanya Komünist Partisi Yönetim Kuruluna Teşekkür Telgrafı** Ocak 1952 ..... 257
Kombinenin Faaliyete Başlamasının 20. Yıldönümü Nedeniyle **Magnitogorsk Demir Döküm Kombinesi Emekçilerine Telgraf** "Pravda" 31 Ocak 1952 ..... 258
Sovyet-Romen Dostluk-İttifak ve Yardımlaşma Anlaşmasının İmzalanmasının 4. Yıldönümü Nedeniyle **Romanya Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Petru Groza'ya Telgraf** Şubat 1952 ..... 260
Sovyet-Çin Dostluk-İttifak ve Yardımlaşma Anlaşmasının İmzalanmasının 2. Yıldönümü Nedeniyle **Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a Telgraf** "Pravda" 14 Şubat 1952 ..... 261
**Amerikan Gazetelerinden Bir Grup Muhabirin Dört Sorusuna Verilen Yanıtlar** 31 Mart 1952 ..... 262
**Kuznetsk Demir Döküm Kombinesi'ne** ..... 263
Macaristan'ın Sovyet Ordusu Tarafından Kurtarılışının 7. Yıldönümü Nedeniyle **Macaristan Halk Cumhuriyeti Başbakanı Istvan Dobi'ye Telgraf** Nisan 1952 ..... 264
60. Doğum Günü Nedeniyle **Polonya Halk Cumhuriyeti Başkanı Boleslaw Bierut'a Telgraf** 18 Nisan 1952 ..... 265

Sovyet-Polonya Dostluk Anlaşmasının 7 Yıldönümü Nedeniyle **Polonya Halk Cumhuriyeti Başbakanı Josef Cyrankiewicz'e Telgraf** Nisan 1952 ..... 266
Alman Halkının Faşist Zorbalıktan Kurtuluşunun 7. Yıldönümü Nedeniyle **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otto Grotewohl'e Telgraf** 8 Mayıs 1952 ..... 267
Romanya'nın Devlet Olarak Bağımsızlığının İlanının 75. Yıldönümü Nedeniyle **Romanya Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Petru Groza'ya ve Romanya İşçi Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Gheorghiu-Dej'e Telgraf** "Pravda", 10 Mayıs 1952 ..... 268
Çekoslovakya Cumhuriyeti'nin Sovyet Ordusu Tarafından Kurtuluşunun 7. Yıldönümü Nedeniyle **Çekoslovakya Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu başkanı Antonin Zapotocky'ye Telgraf** "Pravda", 10 Mayıs 1952 ..... 269
Sovyetler Birliği'nin "V. İ. Lenin" İzci Örgütünün 30. Kuruluş Yılı Nedeniyle **Sovyetler Birliği Genç İzcilerine Selam Mesajı** "Pravda", 20 Mayıs 1952 ..... 270
Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun Kuruluşunun 25. Yıldönümü Nedeniyle **Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a Kutlama Mesajı** 1 Ağustos 1952 ..... 271
Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin Ulusal Bayram Günü Nedeniyle **Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Kim İr Sen'e Kutlama Telgrafı** 15 Ağustos 1952 ..... 272
**SBKP(B) Merkez Komitesi'nin, SBKP(B) XIX. Parti Kongresi'ni 5 Ekim 1952'de Toplama Kararı** "Pravda", 20 Ağustos 1952, ..... 273
Romanya'nın Faşist Boyunduruktan Kurtuluşunun 8. Yıldönümü Nedeniyle **Romanya Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Gheorghe Gheorghiu-Dej'e Telgraf** 23 Ağustos 1952 ..... 275

Japon Emperyalistlerine Karşı Zaferin 7. Yıldönümü Nedeniyle **Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a Yanıt** 2 Eylül 1952 ..... 276

Bulgaristan'ın Kurtuluşunun 8. Yıldönümü Nedeniyle **Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Vilko Çervenkof'a Telgraf** 9 Eylül 1952 ..... 278

**SSCB'de Sosyalizmin Ekonomik Problemleri** ..... 279-365

**1951 Kasım Tartışmalarıyla Bağıntılı Olan Ekonomik Sorunlara İlişkin Notlar** ..... 281

*1— Sosyalizmde Ekonomik Yasaların Karakteri Sorunu* ..... 281

*2— Sosyalizmde Meta Üretimi Sorunu* ..... 288

*3— Sosyalizmde Değer Yasası Sorunu* ..... 296

*4— Kent İle Kır Arasında, Kafa Emeğiyle Kol Emeği Arasında Zıtlığın Ortadan Kaldırılması ve Bunlar Arasındaki Farkların Ortadan Kaldırılması Sorunu* ..... 301

*5— Birleşik Dünya Pazarının Çöküşü ve Kapitalist Dünya Sisteminin Krizinin Derinleşmesi* ..... 305

*6— Kapitalist Ülkeler Arasında Savaşların Kaçınılmazlığı Sorunu* ..... 308

*7— Modern Kapitalizmin ve Sosyalizmin Ekonomik Temel Yasaları Sorunu* ..... 312

*8— Başka Sorunlar* ..... 316

*9— Marksist Bir Politik Ekonomi Ders Kitabının Uluslararası Önemi* ..... 319

*10— Politik Ekonomi Ders Kitabı Taslağının Düzeltilmesinin Yolları* ..... 320

**Yoldaş Aleksander İlyiç Notkin'e Yanıt** ..... 322

**L. D. Yaroşenko Yoldaşın Hataları Üzerine** ..... 331

*I— Yoldaş Yaroşenko'nun Temel Hatası* ..... 331

*II— Yoldaş Yaroşenko'nun Başka Hataları* ..... 342

Sonuçlar ..... 354
**A. V. Sanina ve V. G. Venşer Yoldaşlara Yanıt** ..... 355
*1— Sosyalizmde Ekonomik Yasaların Karakteri Sorun* 355
*2— Kolektif Çiftlik Mülkiyetinin, Genel Halk Mülkiyeti Düzeyine Yükseltilmesi İçin Önlemler Sorunu* ..... 357
Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 3. Yıldönümü Vesilesiyle **Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a Telgraf** 1 Ekim 1952 ..... 366
Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 3. Yıldönümü Vesilesiyle **Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı Otto Grotewohl'e Telgraf** 7 Ekim 1952 ..... 367
SSCB İle Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Diplomatik İlişkiler Kurulmasının 4. Yıldönümü Vesilesiyle **Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Kim İr Sen'e Yanıt Telgrafı** Ekim 1952 ..... 368
**Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin XIX. Parti Kongresi'nde Konuşma** 14 Ekim 1952 ..... 369
**"New York Times"ın Diplomasi Muhabiri James Reston'a Yanıtlar** 21 Aralık1952 ..... 374

*Ekler*
**SBKP MK'sının YKP MK'sına Mektubu** Moskova, 27 Mart 1948 ..... 379
**SBKP MK'sının YKP MK'sına Mektubu** Moskova, 4 Mayıs 1948 ..... 385
**SBKP MK'sının YKP MK'sına Mektubu** Moskova, 22 Mayıs 1948 ..... 406

**Olayların Kronolojisi** ..... 411

# YAYINCININ NOTU

J. V. Stalin'in Eserler'inin 15. cildinde,* Mayıs 1945'den Aralık 1952'ye kadarki dönemden yazılar ve konuşmalar yer aldı.

Bu cilt, J. V. Stalin'in, Almanya ve Japonya'nın yenilgiye uğratılması ve kapitülasyonu vesilesiyle halka hitaplarını, aynı zamanda Stalin'in, Sovyet Devleti'ni ve SBKP(B)'nin Büyük Anavatan Savaşı sırasında faaliyetlerinin bilançosunu çıkardığı, İkinci Dünya Savaşı'nın oluşumunu ve karakterini, aynı şekilde Sovyetler Birliği'nin zaferinin kaynaklarını tahlil ettiği ve Parti'yle Sovyet ülkesinin gelecekteki çalışması için programı tasarladığı, Moskova Kenti Stalin-Seçim Bölgesi'nin Seçmen Toplantısındaki tarihi konuşmasını içeriyor.

Bu ciltte basılmış olan söyleşiler, telgraflar, emirler, mektuplar ve mesajlar, sosyalist Sovyetler Birliği'nin faşizm üzerinde zaferin sağlamlaştırılması ve gelişen dünya gericiliğinin direnişine karşı barış için mücadele çabalarını yansıtıyor.

Bu cilt ayrıca, Stalin'in son aleni konuşmasını, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, 14 Ekim 1952'deki XIX. Parti Kongresi'ndeki kapanış konuşmasını içeriyor.

---

* *Yayınevimizin Stalin Eserler, cilt 15 olarak bastığı SBKB(B) Tarihi kısa ders Almanca'da 16. cilt olarak basılmıştır. —Red.*

J. V. Stalin'in, 1950 ve 1952 yıllarından Marksizmin-Leninizmin geliştirilmesine önemli bir katkı oluşturan iki teorik yazısı

— Markksizm ve Dil Biliminin Sorunları" ve "SSCB'kde Sosyalizmin Ekonomik Problemleri" özel bir öneme sahiptir.

Ekte, SBKP(B) Merkez Komitesi'nin Yugoslav partisi'nin liderlerini kusursuz bir Marksist-Leninist eleştiri yöntemiyle, bir dizi ağır hata ve ilkesel sorunlarda sapmalara dikkatini çektiği ve politikalarını esastan düzeltmeye çağırdığı, Mart-Mayıs 1948 döneminden, Yugoslav KP'sine üç mektubu basılmıştır. Bu politik olarak önemli ve geniş ölçüde tanınmayan belgeler, başka şeylerin yanısıra SBKP(B) Merkez Komitesi adına J. V. Stalin tarafından imzalanmış ve genel olarak da J. V. Stalin ve mal edildikleri için bu cilde alınmışlardır.

Stalin'in 1945-1952 yılları arası eserlerinin bu üçüncü baskısı, yayınevi tarafından yayınlanmış ilk iki baskı da şimdiye dek eksik olan bazı metinlerle tamamlanmıştır. 15. cildin bu yeni derlemesi, şimdiye dek yabancı dillerde bulunan J. V. Stalinlin bu döneme ait eserlerinin iki ayrı baskısında

— Kalifornia'daki Standford Üniversitesi'nin 1967'de "Hoover Institution on War, Revolution and Peace" tarafından üç ciltte yayınlanan, J. V. Stalin'in 1934-1953 dönemi eserleri, Rusça ve bu dönemden eserlerin Fransızca baskısı, "nouveau bureau d'edition" (nbe) yayınevi, Paris 1975, gözönüne alınması ve değerlendirilmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Cilde yeni alınan metinler, "nbe" yayınevinin dostça iziniyle Fransızcadan çevrilmiştir. Diğer metinler, değiştirilmeksizin, J. V. Stalin'in eski Almanca yayınlarından alınmıştır:

J. V. Stalin, Konuşmalar, Söyleşiler, Telgraflar, Emirler, Mektuplar Mesajlar, Mayıs 1945'den Ekim 1952'ye dek, Kleinmachnov 1952; J. V. Stalin, Seçmen Toplantılarında Konuşmalar, Dietz Verlag, Berlin 1952; J. V. Stalin, Marksizm ve Dil

Bilimi Sorunları, Verlag Das Neue Wort, Stuttgart, 1950 ve J. V. Stalin, SSCB'de Sosyalizmin Ekonomik Problemleri, dietz Verlag, Berlin 1952.

Eski baskıların tersine metinler, yazıldıkları ya da yayınlandıkları zamana göre kronolojik olarak düzenlenmiştir. Cilde, Mayıs 1945'den Mart 1953'de Stalin'in ölümüne kadarki dönem için bir olaylar kronolojisi eklenmiştir.

***Verlag Roter Morgen Gmbh Dortmund.***

# J. V. STALİN
# YOLDAŞIN HALKA HİTABI

9 Mayıs 1945

Yoldaşlar! Kadın ve Erkek Vatandaşlar!

Almanya üzerinde büyük zafer günü geldi. Faşist Almanya Kızıl Ordu ve müttefiklerimizin birlikleri tarafından dize getirilmiş olarak, yenildiğini kabul etti ve kayıtsız şartsız teslim oldu.

7 Mayıs'ta Reims'da geçici bir teslimiyet tutanağı imzalandı. 8 Mayıs'ta, Berlin'de, Alman Başkomutanlığı'nın temsilcileri, müttefik birliklerinin başkomutanlık ve Sovyet birliklerinin başkomutanlık temsilcilerinin huzurunda; uygulanmasına 8 Mayıs saat 24'te başlanan kesin teslimiyet belgesini imzaladılar.

Anlaşmaları ve sözleşmeleri yalnızca bir kağıt parçası olarak değerlendiren Alman iktidar sahiplerinin kurt karakterini tanıdığımızdan, sözlerine inanmak için hiç bir nedenimiz yok. Fakat bu sabahtan itibaren Alman birlikleri, teslimiyet belgesine uyarak, yığınlar halinde silâhları bırakmaya ve birliklerimize teslim olmaya başladılar. Bu artık bir kağıt parçası değildir. Bu, Alman ordusunun gerçek teslimiyetidir. Gerçi Alman ordusunun bir

grubu, Çekoslovakya topraklarında hâlâ teslimiyetten kaçınmaya çalışıyor. Fakat, Kızıl Ordu'nun, onların aklını başına getirmeyi başaracağını umuyorum.

Şimdi, Almanya'nın kesin olarak yenildiği tarihsel günün, halkımızın Alman emperyalizmi üzerinde büyük zafer gününün geldiğini açıklamak için her türlü nedene sahibiz.

Anavatanımızın özgürlüğü ve bağımsızlığı için gösterdiğimiz büyük fedakarlık, savaş sırasında halkımızın katlanmak zorunda olduğu ölçüsüz yoksunluklar ve ıstıraplar, cephe gerisinde ve cephede anavatan sunağına kurban edilen zorlu çalışma, boşa gitmedi, bilakis düşman üzerinde tam zaferle taçlandı. Slav halklarının varlıkları ve bağımsızlıkları için yüzyıllar süren mücadeleleri, Alman işgalcileri ve Alman despotluğu üzerinde zaferle sonuçlandı.

Artık Avrupa üzerinde, halkların özgürlüğü ve barışının yüce bayrağı dalgalanacaktır.

Üç yıl önce Hitler tüm dünyanın önünde, Sovyetler Birliği'nin parçalanmasının, Kafkasya'nın, Ukrayna'nın, Beyaz Rusya'nın, Baltık ülkelerinin ve diğer Sovyet bölgelerinin zorla koparılıp alınmasının görevleri arasında bulunduğunu ilan etti. Açıktan açığa şunu ilan etti: "Rusya'yı, bir daha asla ayağaya kalkamayacağı şekilde yok edeceğiz." Bu üç yıl önceydi. Ancak Hitler'in çılgınca düşünceleri gerçekleşmeyecekti — Savaş sürecinde bu düşünceler rüzgarın önündeki saman çöpü gibi uçup gitti. Gerçekte ortaya çıkan, Hitlercilerin zırvaladıklarının tam tersiydi. Almanya yenilgiye uğradı. Alman birlikleri teslim oluyor. Sovyetler Birliği, Almanya'yı parçalamaya veya mahvetmeye kalkışmasa da, zaferi kutluyor.

Yoldaşlar! Anavatan uğruna büyük savaş, bizim tam zaferimizle sonuçlandı. Avrupa'da savaş dönemi bitti. Barışçıl gelişme dönemi başladı.

Sizleri zaferden dolayı kutluyorum, sevgili kadın ve erkek yurttaşlarım!

***Yurdumuzun bağımsızlığını koruyan ve düşman üzerinde zafer kazanmış olan kahraman Kızıl Ordu'muza şan olsun!***

***Büyük halkamıza, muzaffer halka şan olsun!***

***Halkımızın özgürlüğü ve mutluluğu için yaşamlarını feda eden, düşmana karşı çarpışmalarda şehit düşmüş kahramanlara sonsuza dek şan olsun***

*(J. Stalin'in, Sovyetler Birliği'nin Büyük Anavatan Savaşı Üzerine'sinden. Dietz Verlag, Berlin 1951, s. 221-223)*

# BAŞKOMUTAN'IN KIZIL ORDU VE SAVAŞ DONANMASI BİRLİKLERİNE EMRİ

8 Mayıs 1945'de Berlin'de, Alman Başkomutanlığı'nın temsilcileriyle, Alman silahlı kuvvetlerinin koşulsuz teslimiyeti üzerine belge imzalanmıştır.

Sovyet halkının, faşist Alman işgalcilerine karşı yürüttüğü büyük anavatan savaşı zaferle sonuçlanmış, Almanya tamamen yenilmiştir.

Kızıl asker ve Kızıl Donanma bahriyelisi, Kızılordu ve Donanma astsubayı, subayı yoldaşlar, general, amiral ve mareşal yoldaşlar, büyük anavatan savaşının zaferle bitmesinden dolayı sizleri kutluyorum.

Bugün, 9 Mayıs'ta, zafer gününde, saat 22'de, vatanımızın başkenti Moskova, bu parlak zaferi kazanmış olan Kızıl Ordu

birliklerini, gemileri ve deniz kuvvetlerinin birliklerini saat 22'de vatan adına, bin topla otuz pare top atışı yaparak selamlıyor.

Vatanımızın özgürlüğü ve bağımsızlığı için çarpışmalarda şehit düşen kahramanlara sonsuza dek şan olsun!

Yaşasın muzaffere Kızıl ordu ve muzaffer Savaş Donanması!

***Başkomutan***
***Sovyetler Birliği Mareşali***
***J. Stalin***

9 Mayıs 1945. No. 369.

***( J. Stalin'in, Sovyetler Birliği'nin***
***Büyük Anavatan Savaşı Üzerine'sinden.***
***Dietz Verlag, Berlin 1951, s. 224-225)***

# AVUSTURYA ŞANSÖLYESİ K. RENNER'E MEKTUP

Mayıs 1945

Ekselansları Bay K. Renner'e

Çok sayın yoldaş, 15 Nisan tarihli yazınızdan dolayı size teşekkür ediyorum.

Avusturya'nın bağımsızlığı, zarar görmemesi ve gelişimi için kaygınızın benim de kaygım olduğunan kuşku duymamalısınız.

Avusturya için gerekli olabilecek her türlü yardımı, güç ve olanaklar ölçüsünde göstermeye hazırım.

Yanıtımın gecikmesinden dolayı özür diliyorum.

*J. Stalin*

*( "Neues Deutschland"dan,*
*Baskı A, No. 205, 2 Eylül 1949)*

# İNGİLİZ GAZETESİ "TİMES" MUHABİRİNİN BİR MEKTUBUNA YANIT

18 Mayıs 1945

Yanıt vermekte biraz geciktim, ancak işlerimin çokluğu gözönüne alınırsa bu anlaşılır bir şey olacaktır.

1- Başında ünlü bozguncuk general Okulitzki bulunduğu 16 Polonyalının tutuklanması ile Polonya'da, Polonya Geçici Hükümeti'nin değiştirilmesi sorunu arasında hiçbir ilişki yoktur. Bu baylar, devletin korunmasıyla ilgili İngiliz yasasıyla aynı olan, Kızıl Ordu cephe gerisinin bozgunculardan korunması için yasa temelinde tutuklandılar, bu tutuklama Sovyet askeri makamları tarafından, Geçici Polonya Hükümeti ile Sovyet askeri komutanlığı arasında imzalanan anlaşmayla uyumlu halde gerçekleştirilmiştir.

2- Tutuklanan Polonyalıların, Sovyet makamlarıyla müzakereye çağrılmış oldukları yanlıştır. Sovyet makamları, Kızıl Ordu cephe gerisinin korunması yasasını çiğneyenlerle müzakere yürütmez ve yürütmeyecektir.

3- Polonya Geçici Hükümeti'nin değişimi sorununa gelince, bu yalnızca Kırım Kararları temelinde çözülebilir, çünkü bu kararlardan sapmalara asla izin verilmemelidir.

4- Polonya sorununun, müttefikler arasında yalnızca şu temel koşullara uyulduğu bir anlaşmayla çözülebileceğine inanıyorum:

a) Ulusal Kurtuluş Komitesinin Birleşik Yugoslav Hükümeti'nin temel çekirdeği olarak tanındığı Yugoslavya'da olduğu gibi, Polonya Geçici Hükümeti'nin değiştirilmesine, bunun (Geçici Hükümet'in —*ÇN.*) ulusal birliğin gelecekteki Polonya Hükümeti'nin temel çekirdeği olarak tanınması durumunda;

b) Polonya'daki değişimin sonucunda, Sovyetler Birliği'ne karşı bir "sıhhiye kordonu politikası" değil, Sovyetler Birliği'yle bir dostluk politikası yürütecek olan bir hükümet oluşturulursa;

c) Polonya Geçici Hükümeti'nin değişimi sorunu, şu anda Polonya halkına bağlı olan Polonyalılarla, onlarla birlike çözülürse.

Saygılarla
***J. Stalin***

***("Tägliche Rundschau"dan,***
***No. 6, 20 Mayıs 1945)***

# KIZIL ORDU BİRLİK KOMUTANLARININ ONURUNA KREMLİN'DE VERİLEN KABÜLDE, J.V. STALİN YOLDAŞIN KONUŞMASI

24 Mayıs 1945

Yoldaşlar, kadeh kaldırmadan önce son bir kaç söz daha söylememe izin verin.

Kadehimi Sovyet halkımızın ve öncelikle de Rus halkının şerefine kaldırmak istiyorum. *( Şiddetli, uzun süren alkış, Hurra sesleri.)*

Öncelikle Rus halkının sağlığına içiyorum, çünkü o, Sovyetler Birliği'ne dahil olan uluslar arasında en mükemmelidir.

Öncelikle Rus halkının sağlığına kadeh kaldırıyorum, çünkü o, bu savaşta, ülkemizin tüm halkları arasında, Sovyetler Birliği'nin önde gelen gücü olarak genel takdiri hakketmiştir.

Rus halkının sağlığına kadeh kaldırmamın nedeni, onun yalnızca önde gelen halk olması değildir, bilakis duru bir anlayışa, sağlam bir karaktere ve sabıra da sahip olmasıdır.

Hükümetimiz az hata yapmadı, 1941-1942 yıllarında, ordumuz başka çare olmadığı için gerilerken ve Ukrayna, Beyaz Rusya, Moldavya Leningrad bölgesi, Baltık ülkeleri ve Kareli-Fin Cumhuriyeti'nin, bizim için sevgili ve değerli köy ve kentlerini terk ederken, ümitsiz bir durumun anlarını yaşadık. Başka bir halk hükümetine şöyle diyebilirdi: Beklentilerimizi yerine getirmediniz, çekip gidin, Almanya'yla barış imzalayıp, bize dinginlik garantileyecek olan başka bir hükümeti göreve getireceğiz. Fakat Rus halkı böyle davranmadı, çünkü hükümetlerinin politikasının doğru olduğuna inanıyorlardı ve Almanya'nın yenilgiye uğratılmasını sağlamak için özveride bulundular. Ve Rus halkının Sovyet hükümetine bu güveni, insanlığın düşmanı üzerinde, faşizm üzerinde tarihi zaferi garantileyen belirleyici faktör oldu.

Bu güven için Rus halkına teşekkürler!

Rus halkının şerefine! *(Şiddetli, bitmek bilmeyen alkış.)*

*( J. Stalin'in, Sovyetler Birliği'nin Büyük Anavatan Savaşı Üzerine'sinden, Dietz Verlag, Berlin 1951, s. 226-227)*

# "KOMSOMOLSKAYA PRAVDA" GAZETESİNİN YAZI KURULUNA

Mayıs 1945

Sovyet gençliğinin mücadele organını, "Komsomolskaya Pravda" gazetesini, yirminci kuruluş yılında kutluyorum.

Barışçıl inşa yıllarında ve büyük anavatan savaşı günlerinde "Komsomolskaya Pravda", Sovyet gençliğini, anavatana koşulsuz hizmet ruhuyla yetiştirdi.

"Komsomolskaya Pravda"nın gelecekte de, yeni yetişen kuşağın Leninist Parti'ye bağlılık ruhuyla eğitimi görevini başarıyla gerçekleştireceğine, gençliğin, bilimin ve kültürün kazanımlarını benimsemesine yardımcı olacağına, genç yurtseverlerin gücünü, büyük anavatanımızın kalkınmasının devamı için mücadelede güçlendireceğine eminim.

*J. Stalin*

Pravda, 24 Mayıs 1945

# NORMANDİYA-NİÉMEN'NİN FRANSA'YA DÖNÜŞÜ NEDENİYLE GENERAL DE GAULLE'E MEKTUP

Haziran 1945

Fransız Normandiya-Niémen alayı, tam donanımlı olarak, yani tam donanımlı uçaklarıyla da, vatanına geri dönüyor. Rotası, batı yönünde Elbe'dir.

Doğu cephesinde cesaretle ve tam başarıyla mücadele ederken kullandığı malzemeyi alaya bırakmayı çok önemli gördüm. Bu malzeme, Sovyetler Birliği havacılığının Fransa'ya sade bir armağanı ve halklarımız arasındaki dostluğun bir sembolü olsun.

Bu alayın, Alman ordularına karşı mücadelede gösterdiği yararlılık için teşekkürlerimi kabul etmenizi rica ediyorum.

*"Nouvelles Soviétiques", No. 46,*
*9 Haziran 1945, Paris*

# "PİONERSKAYA PRAVDA" GAZETESİ YAZI KURULU'NA

Haziran 1945

"Pionerskaya Pravda"nın yirminci kuruluş yıldönümünden dolayı, gazetenin yazı kurulunu, genç muhabirleri ve okurlarını kutluyorum!

"Pionerskaya Pravda", Sovyet çocuklarının bilgi edinmesine yardımcı oluyor. Pionerleri ve okul gençliğini, yüce öğretmenimiz Lenin'in direktifleri doğrultusunda eğitiyor.

"Pionerskaya Pravda"ya, genç Leninistlerin anavatana sadakat ruhuyla eğitiminde yeni başarılar diliyorum.

*J. Stalin*

Pravda, 10 Haziran 1945

# URAL
# J.V. STALİN-TOP FABRİKASI'NA

Haziran 1945

Ural J.V. Stalin-Top Fabrikası'nın işçi, teknik mühendis ve görevlileri kolektifini, büyük üretim zaferinden: 30.000'inci topun tamamlanmasından dolayı kutluyorum. Bunun için fabrika, "Anavatan Savaşı — 1. Derece" nişanıyla onurlandırılacaktır.

Cesur bir yenilenme ruhu ve topçu silahlarının üretiminde gelişmiş bir yapım tekniğinin kullanımı sayesinde, anavatan savaşı günlerinde kurulan top fabrikası, önemli ölçüde güçlü ve mükemmel topçu silahlarının üretim yeri oldu. Bu silahlar düşmanın tekniğini geçti. Kahraman Kızıl Ordumuz, faşist Almanya üzerinde zaferi bunlarla kazandı.

Barışçıl inşa dönemi sırasında gelecek için, topçu silahlarının ve ülkemizin maden ocakları ve petrol sanayi donanımlarının imalatında size yeni başarılar diliyorum.

***J. Stalin***

Pravda, 22 Haziran 1945

# BAŞKOMUTAN'IN EMRİ

Büyük anavatan savaşında Almanya üzerinde zafer dolayısıyla, 24 Haziran 1945'de Kızıl Meydan'da sahra ordusu, deniz kuvvetleri ve Moskava Garnizonu birliklerinin, ***zafer geçidi*** olarak bir geçit töreni yapmalarına karar verdim.

Geçit törenine şunlar katılacaktır: cephelerin birleşik alayları, Ülke Savunması Halkkomiserliği'nin birleşik bir alayı, deniz kuvvetleri, savaş akademisi, askeri okullar ve Moskova Garnizon'u birliklerinin birleşik bir alayı.

Zafer geçidi, benim vekilim Sovyetler Birliği Mareşali ***Şukov*** tarafından kabul edilecektir.

Zafer geçidi, Sovyetler Birliği Mareşali ***Rokkosovski*** tarafından yürütülecektir.

Resmi geçidin organizasyonunda genel yönetimi, Moskova askeri çevre birliklerinin komutanı ve ***Moskova*** kenti garnizon şefi Orgeneral ***Artemyev'e*** devrediyorum.

***Başkomutan***
***Sovyetler Birliği Mareşali***
***J. Stalin***

22 Haziran 1945. No. 370.

*(J.Stalin'in, Sovyetler Birliği'nin*
*Büyük Anavatan Savaşı Üzerine'sinden,*
*Dietz Verlag, Berlin 1951, s. 223)*

# KREMLİN'DE BİR KABULDE KONUŞMA

25 Haziran 1945

Şimdi sizlere olağanüstü bir şey söyleyeceğimi düşünmemelisiniz. Kadeh kaldırmadan önce söyleyeceğim söz, olağan olduğu kadar basit. Durumlarına ender olarak gıpta edilen, dev yönetim mekanizmasının "vidaları" olarak değerlendirilen, madalyaları pek bulunmayan, ama onlarsız biz, cephe ve ordu mareşalleri ve komutanlarının beş para etmeyeceği insanların şerefine içmek istiyorum. Çünkü bir vidanın eksikliği, herşeyin bitmesi için yeterlidir. Dev devlet cihazımızın tüm alanlarında: bilimlerde, ekonomide, savaşta işleyişini sağlayan basit, sıradan ve alçak gönüllü insanların, "vidaların" şerefine içiyorum. Bunların sayısı çoktur ve adları lejyondur, çünkü milyonlarcadırlar. Bunları, alçak gönüllü insanlardır. Kimse onlar hakkında kitap yazmaz. Durumları, vasat, rütbeleri düşüktür. Ama bu insanlar, bir dorukun üzerinde yükseldiği temel gibi bizim dayanağımızdır. Bu insanların, büyük saygı duyduğum bu yoldaşlarımızın şerefine içiyorum.

Pravda, 27 Haziran 1945

# SSCB KIZIL ORDU VE SAVAŞ DONANMASI BİRLİKLERİNE 371 NOLU BAŞKOMUTANLIK EMRİ

22 Temmuz 1945

Faşist Almanya'ya karşı Sovyet halkının büyük anavatan savaşında, devletimizin deniz kuvvetleri, Kızıl Ordu'nun sadık bir yardımcısıydı.

Güçlü bir orduya sahip olan faşist Almanya, SSCB'ye karşı savaşta, ordumuzu ve filomuzu gafil avlayarak kısa sürede yenmeye çalıştı. Ordunun hava kuvvetleri ve deniz kuvvetleriyle birlikte etkinliğiyle, Almanlar, deniz hakimiyetini de ele geçirmek istiyorlardı.

Bilindiği gibi Alman stratejistlerinin planları karada ve denizde tümüyle başarısızlığa uğradı. Kızıl Ordu, müttefiklerimizle birlikte, Hitler ordusunu yenilgiye uğrattı ve teslim olmaya zorladı.

Filomuz, Kızıl Ordu'nun savunmasında ve saldırısında, Kızıl Ordu'nun denize inen kanatları için güvenilir bir garantiydi, karşı tarafın ticaret filosuna ve deniz taşımacılığına ağır darbeler vuruyor ve bağlantı yollarımızın kesintisiz işlemesini sağlıyordu. Sovyet donanmalarının çarpışmaları, fedakarlık ruhuyla dolu sebatlılık ve soğukkanlılık, yüksek mücadele aktivitesi ve as-

keri ustalıkla öne çıkıyordu. Denizaltıların ve gemilerin müretteb atı, donanmanın pilotları, topçuları ve piyadeleri, Rus filosunun yüzlerce yıllık geleneğinde değerli olan her şeyi devraldılar ve geliştirdiler.

Baltık Denizi'nde, Karadeniz'de ve Barent Denizi'nde Volga'da, Tuna'da ve Dinyeper'deki dört yıllık savaşta, Sovyet bahriyelileri, Rus donanmasının şanlı defterine yeni sayfalar eklediler. Filo, Sovyet vatanına karşı görevini bütünüyle yerine getirdi.

Kızıl bahriyeli, astsubay ve subay yoldaşlar!

Sovyet halkı, filosunu daha güçlü ve kuvvetli görmek istiyor. Halkımız yeni savaş gemileri ve filo için yeni üsler yaratacak. Donanmanın görevi, durmaksızın donanma kadroları yetiştirmek ve onları mükemmelleştirmek, anavatan savaşının mücadele deneyimlerini benimsemek ve saflarında denizcilik kültürünü, disiplinini ve örgütlülüğünü daha da artırmaktır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin deniz kuvvetleri gününde sizleri kutluyorum!

Yaşasın Sovyet devletinin deniz kuvvetleri ve onun kahraman erkekleri!

*Sovyetler Birliği*
*Başkomutanı*
*J. Stalin*

*(J. Stalin'in, Sovyetler Birliği'nin*
*Büyük Anavatan Savaşı Üzerine'sinden.*
*Dietz Verlag, Berlin 1951, s. 229-230)*

# ÇİN CUMHURİYETİ ULUSAL HÜKÜMETİ BAŞKANI, BAŞKOMUTAN ÇANG KAY-ŞEK'E

18 Ağustos 1945

Dostça selamlarınız ve Japon saldırganlığının yenilmesinde Sovyetler Birliği'nin rolüne verdiğiniz yüksek değer için size teşekkür ederim. Almanya'yla birlikte İkinci Dünya Savaşı'nı başlatan Japonya'nın teslim oluşu, insanlığın, gerek Batı'da gerekse Doğu'da saldırganlar üzerinde zaferi, müttefiklerin sıkı askeri işbirliğine borçlu olduğunu kanıtlıyor. Bu zafer, tüm insanlığın ileriye doğru gelişiminde büyük bir kilometre taşı olarak dünya tarihi açısından öneme sahiptir.

Ülkelerimizin özgürlüksever tüm uluslarla dostluğunun ve işbirliğinin, dünya barışı ve halkların mutluluğu davasına hizmet edeceğine olan inancımı ifade etmek istiyorum.

*J. Stalin*

Pravda, 19 Ağustos 1945

# 51 NOLU BAŞKOMUTANLIK EMRİ

Moskova, 19 Ağustos 1945

Sovyet halkının faşist Almanya'ya karşı büyük anavatan savaşında hava filomuz vatana karşı görevini onurla yerine getirdi.

Vatanımızın görkemli şahinleri, amansız hava çarpışmalarında, övülen Alman hava kuvvetlerini ezdi, böylece Kızıl Ordu'ya eylem özgürlüğü sağladı ve ülke halkını düşmanın hava bombardımanlarından kurtardı.

Tüm Kızıl Ordu'yla birlikte, düşmana karşı ölümcül darbeler vurdu ve onun askerleriyle savaş materyallerini yoketti. Kahraman hava filomuzun ustaca operasyonları sürekli olarak kara birliklerinin başarısını teşvik etti ve düşmanın kesin olarak yenilmesinde onlara yardımcı oldu.

Sovyet pilotları, vatanımızın özgürlüğü ve bağımsızlığı için çarpışmalarda, eşsiz direnç, cesaret ve gerçek kahramanlık duygusunun örneklerini az vermemiştir. Onlar, Büyük Anavatan Savaşı'nın tarihine birçok parlak sayfalar eklediler.

Sovyet halkı, muzaffer halk, haklı olarak pilotlarının mücadele ünüyle gururlanıyor.

Savaş sürecinde, erkek ve kadın işçilerin mühendislerin ve görevlilerin çalışma çoşkusu aynı zamanda Sovyetler Birliği uçak mühendislerinin yaratıcı ruhu ve yeteneği sayesinde, hava filomuza, kanatlarında düşmana ölüm ve büyük Sovyet halkımıza ölümsüz şan getiren binlerce mükemmel savaş uçağı sağlamak mümkün olmuştur.

Pilot, seyir subayı ve avcı, telsizci, motor-ve silah bakıcısı, makinist, teknisyen ve mühendis, subay ve general yoldaşlar! Uçak sanayiin işçileri, mühendisleri, memurları, tasarımcıları!

Havacılık bayramında sizi selamlıyor ve kutluyorum!

Havacılık gününün kutlanması ve şanlı pilotlarımızın onuruna:

Bugün, 19 Ağustos'ta, saat 20'de, vatanımızın başkenti ***Moskova'da,*** kahraman havacılarımızı, ikiyüzyirmidört toptan yirmi top atışıyla, ***vatanı*** temsilen selamlanmasını

EMREDİYORUM.

***Sovyetler Birliği***
***Başkomutanı***
***J. Stalin***

***(J. Stalin'in, Sovyetler Birliği'nin***
***Büyük Anavatan Savaşı Üzerine'sinden,***
***Dietz Verlag, Berlin 1951, s. 231-232)***

# JAPONYA'YA KARŞI ZAFER NEDENİYLE BAŞBAKAN ATTLEE'YE YANIT TELGRAFI

Ağustos 1945

Japonya üzerinde zafer vesilesiyle, dostça selam ve dilekleriniz için size teşekkür ediyorum ve ben de sizi bu zaferden dolayı kutluyorum. Almanya ve Japonya'ya karşı savaş ve saldırganlara karşı mücadelede ortak niyetlerimiz, Sovyet Rusya'yı ve Birleşik İmparatorluğu daha da yakınlaştırdı ve temelini istikrarlı ittifak anlaşmamızın oluşturduğu işbirliğimizi sağlamlaştırdı. Savaşta ve askeri tehlike içinde sınanmış olan işbirliğinin, savaş sonrası dönemde de, halklarımızın mutluluğu için gelişeceğine ve güçleneceğine güveniyorum.

*J. Stalin*

*("Deutsche Volkszeitung"tan No. 62, 23, Ağustos 1945)*

# MOĞOLİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI MAREŞAL ÇOYBALSAN'A

Ağustos 1945

Japon saldırganların kesin yenilgisi vesilesiyle kutlamanıza yürekten teşekkür ediyorum ve ben de sizi bu zaferden dolayı kutluyorum.

Sovyet Hükümeti, Kızıl Ordu'yla omuz omuza, Japon emperyalizminin yenilmesi ortak davasına değerli katkılarda bulunan Moğal Devrimci Halk Ordusu'nu saygıyla anıyor. Sovyetler Birliği ve Bağımsız Moğolistan Cumhuriyeti'nin gelecekte de, ülkelerimizin düşmanlarına karşı, halklarımızın mutluluğu için el ele yürüyeceklerinden eminim.

*J. Stalin*

Pravda, 29 Ağusos 1945

# ÇİN CUMHURİYETİ ULUSAL HÜKÜMETİ BAŞKANI BAŞKOMUTAN ÇANG KAY-ŞEK'E

Ağustos 1945

Çin ile SSCB arasında dostluk ve yardım anlaşmasının imzalanması ve aynı şekilde 14 Ağustos'ta imzalanan anlaşma nedeniyle kutlama dilekleriniz için teşekkür ediyorum.

Bu sözleşme ve anlaşmanın, SSCB ile Çin arasında, halklarımızın iyiliği ve mutluluğu için ve Uzak Doğu ile tüm dünyada barışın ve güvenliğin sağlamlaşması için ciddi bir temel olarak hizmet edeceğinden eminim.

Bu tarihi belgelerin imzalanması vesilesiyle kutlama dileklerimi lütfen kabul ediniz, Bay Başkan.

*J. Stalin*

Pravda, 31 Ağustos 1945

# YOLDAŞ J.V. STALİN'İN HALKA HİTABI

2 Eylül 1945

Yoldaşlar!

Kadın, erkek vatandaşlar!

Bugün, 2 Eylül günü, Japonya'nın Devlet - ve askeri temsilcileri, koşulsuz teslimiyet belgesini imzaladılar. Denizde ve karada yenilmiş ve Birleşmiş Milletler'in silahlı kuvvetleri tarafından tümüyle kuşatılmış olarak Japonya, yenilgiyi kabullendi ve silahları teslim etti.

Dünya faşizminin ve dünya saldırganlığının iki odağı, bu dünya savaşının arifesinde oluşmuştu: Batı'da Almanya ve Doğu'da Japonya. İkinci Dünya Savaşı'nı başlatanlar onlardı. İnsanlığı ve uygarlığı felaketin kıyısına getirenler onlardı. Dünya saldırganlığının Batı'daki odağı dört ay önce tasfiye edildi, böylece Almanya teslim olmak zorunda kaldı. Doğu'daki dünya saldırganlığı odağı ise bundan dört ay sonra tasfiye edildi. böylece Japonya da, Almanya'nın baş müttefiki, aynı şekilde teslimiyeti imzalamak zorunda kaldı.

Bu, İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği anlamına geliyor.

Şimdi, artık tüm dünyada barış için gerekli koşulların elde edildiğini söyleyebiliriz.

Japon işgalcilerin, yalnızca müttefiklerimize —Çin, Amerika Birleşik Devletleri ve Büyük Britanya'ya— zarar vermedikleri söylenmelidir. Bizim ülkemize de son derece ciddi zararlar verdiler. Bu yüzden, Japonya'yla görülecek özel bir hesabımız var.

Japonya, ülkemize karşı saldırganlığa, daha 1904'te, Rus-Japon savaşında başladı. Bilindiği gibi Japonya, Japonya'yla Rusya arasında müzakerelerin henüz sürdüğü Şubat 1904'te, Çarlık hükümetinin zayıflığından yararlanıp, savaş ilanında bulunmaksızın beklenmedik ve haince biçimde ülkemize saldırdı ve çok sayıda Rus savaş gemisini savaş dışı bırakmak ve böylece kendi filosu için avantajlı bir durum yaratmak için Port-Arthur'daki Rus filosuna saldırdı. Japonya gerçekten de, Rusya'nın üç tane birinci sınıf savaş gemisini savaş dışı bıraktı. Japonya'nın otuz yedi yıl sonra, 1941'de Amerika Birleşik Devletleri'nin Pearl Harbor'daki filo üssüne saldırıp bu devletin bir dizi savaş gemisini savaş dışı bıraktığında, bu haince davranışı tam olarak tekrarlaması karakterstiktir. Bilindiği gibi Rusya o zaman Japonya'ya karşı yenildi. Japonya ise Çarlık Rusyası'nın yenilgisinden, Rusya'dan Güney Sahalin'i koparmak, Kuril Adaları'na yerleşmek ve bu biçimde ülkemize, doğuda okyanusa tüm çıkışları ve dolayısıyla Sovyet-kamçatka ve Sovyet Çukçen yarımadası limanlarına tüm çıkışları da sıkı sıkıya kapamak için yararlandı. Japonya'nın Rusya'nın tüm Uzak Doğusu'nu elinden zorla koparmayı kendisine görev edindiği açıktı.

Ancak Japonya'nın ülkemize karşı ilhakçı eylemleri bununla tükenmiyordu. Ülkemizde Sovyet düzeninin kuruluşundan sonra, 1918'de, Japonya, ingiltere, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Sovyet ülkesine karşı o zamanki düşmanca tutumundan yararlanarak, sırtını bu ülkelere yaslayıp ülkemize ye niden saldırdı ve Uzak Doğu'yu işgal etti. Japonya dört yıl boyunca halkımıza eziyet etti ve Sovyet Uzak Doğusu'nu yağmaladı.

Ama bu kadarla da bitmedi. 1938'de Japonya, Vladivostok yakınlarında Chassan gölü civarında, Vladivostok'u kuşatmak için yeniden ülkemize saldırdı; bir sonraki yıl Japonya saldırısını bir başka yerde, Moğol Halk Cumhuriyeti topraklarında, Halchin-Gol'de tekrarladı, amaç Sovyet topraklarına girmek, Sibirya demiryolu hattımızı kesmek ve Uzak Doğu'yu Rusya'dan ayırmaktı.

Ne varki Japonya'nın Chassan ve Halchin-Gol'deki saldırıları, Japonlar için büyük bir yüzkarasıyla,tasfiye edildi. Aynı şekilde 1918-1922 yılları arasındaki Japon askeri müdahalesi de başarıyla tasfiye edildi ve Japon işgalciler Uzak Doğu bölgelerimizden atıldılar. Ancak Rus birliklerinin 1904 yılında Rus-Japon savaşındaki yenilgisi, halkın bilincinde ağır anılar bırakmıştı. Bu yenilgi ülkemizin üstüne kara bir leke gibi yayıldı. Halkımız, Japonya'nın yenileceği ve lekenin silineceği günün geleceğine inanıyor ve bekliyordu. Biz, eski kuşak insanları, kırk yıl bu günü bekledik. Ve şimdi o gün geldi. Bugün Japonya yenildiğini kabullendi ve koşulsuz teslimiyeti imzaladı.

Bu, Güney Sahalin'in ve Kuril adalarının Sovyetler Birliği'ne düşeceği ve artık Sovyetler Birliği'nin Okyanus'dan kopanlmasının aracı ve Uzak Doğumuza bir Japon saldırısının üssü olarak değil, bilakis Sovyetler Birliği'nin okyanusa doğrudan bağlantısının aracı ve ülkemizin Japon saldırganlığına karşı savunmasının üssü olarak hizmet edeceği anlamına gelir.

Sovyet halkımız savaş için ne güç ne de zahmetten kaçınmamıştır. Zor yılar geçirdik. Ama şimdi her birimiz şunu söyleyebiliriz: Kazandık. Artık anavatanımızı batıda bir alman istilası ve doğuda bir Japon istilası tehlikesinden kurtulmuş olarak görebiliriz. Tüm dünya halkları için uzun süredir beklenen barış geldi.

Sevgili vatandaşlarım, büyük zaferden, savaşın başarıyla sonuçlamasından, tüm dünyaya barışın gelmesinden dolayı sizleri kutluyorum!

Japonya üzerinde zafer kazanmış olan Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Büyük Britanya silahlı kuvvetlerine şan olsun!

Vatanımızın onurunu ve saygınlığını korumuş olan Uzak Doğu birliklerimize ve Pasifik Okyanusu savaş filomuza şan olsun!

Büyük halkımıza, muzaffer halka şan olsun!

Vatanımızın onuru ve zaferi için çarpışmalarda şehit düşen kahramanlara sonsuza dek şan olsun!

Vatanımız yaşasın ve gelişsin!

***(J. Stalin'in Sovyetler Birliği'nin Büyük Anavatan Savaşı Üzerine'sinden, Dietz Verlag, Berlin 1951, s. 233-237)***

# KIZIL ORDU VE SAVAŞ DONANMASI BİRLİKLERİNE BAŞKOMUTANLIK EMRİ

2 Eylül 1945'de Tokyo'da Japonya'nın temsilcileri, Japon silahlı kuvvetlerinin koşulsuz teslimiyet belgesini imzaladılar.

Sovyet halkının müttefiklerimizle birlikte son saldırgana —Japon emperyalizmine— karşı yürüttüğü savaş, zaferle tamamlandı, Japonya yenildi ve teslim oldu.

Kızıl Ordu askeri, Kızıl Donanma bahriyelisi, Ordu ve Donanma'nın astsubayı, subayı, general, amiral ve mareşal yoldaşlar Japonya'ya karşı savaşın zaferle sonuçlanmasından dolayı sizleri kutluyorum.

Japonya üzerinde zafer nedeniyle bugün, 3 Eylül'de, Japonya üzerinde *zaferin sevinçli gününde*, vatanımızın başkenti Moskova, saat 21'de, bu zaferi kazanmış olan şanlı Kızıl Ordu bir-

liklerini, deniz kuvvetlerinin gemilerini ve birliklerini, vatanı temsilen, üçyüzyirmi toptan yirmidört pare top atışıyla selamlıyor.

Vatanımızın onuru ve zaferi için çarpışmalarda şehit düşmüş olan kahramanlara sonsuza dek şan olsun!

Yaşasın ve gelişsin Kızıl Ordumuz ve savaş filomuz!

***Sovyetler Birliği***
***Başkomutanı***
***J. Stalin***

3 Eylül 1945, No. 373.

*J. Stalin'in Sovyetler Birliği'nin*
*Büyük Anavatan Savaşı Üzerine'sinden,*
*Dietz Verlag, Berlin 1951, s. 238-239*

# MOSKOVA KENTİ STALİN-SEÇİM BÖLGESİNİN SEÇMEN TOPLANTISINDA KONUŞMA

9 Şubat 1946

Yoldaşlar! Son Yüksek Sovyet seçimlerinden bu yana sekiz yıl geçti. Bu dönem, tayin edici olaylar açısından zengindi. İlk dört yıl, Üçüncü Beş Yıllık Plan'ın gerçekleştirilmesi için Sovyet insanlarının sıkı çalışmasıyla geçti. Bunun ardından gelen dört yıl, Alman ve Japon saldırganlarına karşı savaş olaylarını, İkinci Dünya Savaşı olaylarını kapsar. Kuşkusuz savaş, geçen dönemin ana momentini oluşturuyor.

İkinci Dünya Savaşı'nın tesadüfen ya da şu veya bu devlet adamının hataları sonucunda —hatalar reddedilmez biçimde olmuş olmasına rağmen— meydana geldiğine inanmak yanlış olurdu. Gerçekte savaş, dünyanın iktisadi ve politik güçlerinin modern tekelci kapitalizm temelinde gelişmelerinin kaçınılmaz sonucuydu. Marksistler, kapitalist dünya ekonomik sisteminin, genel bir kriz ve savaş unsurlarını içinde barındırdığını, bunun sonucu olarak zamanımızda dünya kapitalizminin gelişiminin pürüzsüz ve eşit bir ileriye doğru hareket biçiminde gerçekleşmediği, bilakis krizler ve savaş felaketlerinden geçtiğini tekrar tekrar açıkladılar. Çünkü mesele, kapitalist ülkelerin eşitsiz gelişiminin zamanla normal olarak kapitalizmin dünya sistemindeki dengenin aniden bozulmasına yol açmasıdır, bu arada, hammadde ve pazar açısından kendi durumunu pek iyi görme-

yen kapitalist ülkeler grubu normal olarak durumu değiştirme ve "etkinlik alanları"nı kendi yararlarına yeniden paylaşma denemelerine girişir — hem de silah zoruyla. Sonuç, kapitalist dünyanın iki düşman kampa bölünmesi ve aralarında savaştır.

Eğer hammaddeleri ve pazarları, ülkeler arasında, koordine ve barışçı kararlarla, ekonomik ağırlıklarına göre periyodik olarak yeniden paylaşma olanağı bulunsaydı, savaş felaketlerinden belki kaçınılabilinirdi. Ama dünya ekonomisinin mevcut kapitalist gelişme koşulları altında bu gerçekleştirilemez.

Böylece dünya ekonomisinin kapitalist sisteminin birinci krizi sonucunda Birinci Dünya Savaşı ve ikinci krizi sonucunda İkinci Dünya Savaşı oldu.

Bu elbette ki İkinci Dünya Savaşı'nın birincisinin bir kopyası olduğu anlamına gelmez. Tersine, İkinci Dünya Savaşı karakter olarak birincisinden esas olarak farklıdır. En tayin edici faşist devletlerin —Almanya, Japonya, İtalya—, müttefik devletlere saldırmadan önce, kendi evlerinde burjuva demokratik özgürlüklerin son kalıntılarını yok ettikleri, kendi evlerinde vahşi bir terör rejimi kurdukları, küçük ülkelerin bağımsızlık ve özgür gelişme prensibini ayaklar altına aldıkları, yabancı bölgeleri fethetme politikasını kendi politikaları olarak açıkladıkları,dünya egemenliğini ve faşist rejimin tüm dünyaya yayılmasını amaçladıklarını tüm dünya önünde ilan ettikleri gözönünde tutulmalıdır. Mihver Devletleri Çekoslovakya ve Çin'in merkez bölgelerinin ilhakıyla, tehditlerini gerçekleştirmeye, yani özgürlüksever tüm halkları köleleştirmeye hazır olduklarını gösterdiler. Bunun sonucu olarak, Mihver Devletleri'ne karşı İkinci Dünya Savaşı, Birinci Dünya Savaşı'ndan farklı olarak başlangıçtan itibaren, görevlerinden biri demokratik özgürlüklerin yeniden kurulması olan bir anti-faşist, bir kurtuluş savaşı karakterini aldı. Mihver Devletleri'ne karşı savaşa Sovyetler Birliği'nin katılması, İkinci Dünya Savaşı'nın anti-faşist ve kurtuluş karakterini yalnızca güçlendirebilirdi ve gerçekten de güçlendirdi.

İşte sonradan Mihver Devletleri'nin silahlı kuvvetlerinin ezilmesinde belirleyici önemde olan, Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve özgürlüksever diğer devletlerin anti-faşist koalisyonu bu temelde oluştu.

İkinci Dünya Savaşı'nın kaynağı ve karakteri sorununda durumu budur.

Şimdi herkes, savaşın gerçekte halkların yaşamında bir rastlantı olmadığını ve olamayacağını, gerçekte halkların bir varolma savaşı haline geldiği ve tam da bu yüzden kısa süreli bir savaş, bir yıldırım savaşı olamayacağını anlamış olması gerekir.

Bizim ülkemize gelince, bu savaş, vatanımızın tarihindeki tüm savaşlardan en korkuncu ve en ağırıydı.

Ama savaş, yalnızca bir ilenç değildi. O aynı zamanda büyük bir sınav okulu ve tüm halk güçleri için bir deneydi. Savaşı cephe gerisinde ve cephede tüm gerçekleri ve olayları açığa çıkardı, devletlerin, hükümetlerin ve partilerin gerçek yüzlerini gizleyen tüm örtü ve maskeleri çekip aldı ve onları maskesiz, makyajsız, tüm kusurları ve üstünlükleriyle sahneye çıkardı. Savaş, Sovyet düzenimiz, devletimiz, hükümetimiz, Komünist Partimiz için bir tür sınav oldu ve bunların çalışmasının sonucunu gösterdi. Sanki bize şöyle demek istiyordu: işte insanlarınız ve örgütleriniz, onların eylemleri ve yaşamları burada — dikkatle bakın ve onları eserlerine göre değerlendirin.

Savaşın olumlu yanlarından biri burada yatar.

Bizler, seçmenler için bu durumun önemi büyüktür, çünkü partinin ve onun insanlarının faaliyetini çabuk ve objektif değerlendirmemize ve doğru sonuçlar çıkarmamıza yardım eder. Başka zamanlarda parti temsilcilerinin raporlarını incelemek, onları tahlil etmek, sözlerini eylemleriyle karşılaştırmak, sonuç çıkarmak ve benzeri şeyler gerekirdi. Bu karmaşık ve zor bir çalışma ister, üstelik hata yapmama güvencesi yoktur. Şimdi savaş, bittiği için, örgütlerimizin ve yöneticilerimizin çalışmasını savaşın kendisi denetlediği ve bu çalışmanın sonucunu çıkardığı

için, durum farklıdır. Şimdi yönümüzü saptamak ve doğru sonuçlara varmak bizim için çok daha kolaydır.

O halde savaşın sonuçları nelerdir?

Onun temelinde tüm diğer sonuçların ortaya çıktığı temel bir sonuç vardır. Bu sonuç, savaşın bitiminde düşmanlarımızın yenilgiye uğramasından, bizim ve müttefiklerimizin ise galipler olarak kalmamızdan ibarettir. Savaşı, Düşmanlarımız üzerinde tam zaferle sonuçlandırdık — savaşın temel sonucu budur. Ancak bu, çok genel bir sonuçtur ve burada nokta koyamayız. Elbette, İkinci Dünya Savaşı gibi bir savaşta, insanlık tarihinde hiç görülmemiş bir savaşta düşmanları yenmek, dünya tarihine geçecek bir zafer kazanmak anlamına gelir. Bütün bunlar doğru. Ama bu yalnızca genel sonuçtur, ve bununla yetinemeyiz. Zaferimizin büyük tarihsel önemini kavramak için, bu sorunu daha somut incelemek gerekir.

Yani düşmanlar üzerindeki zaferimiz nasıl anlaşılmalıdır, bu zafer, ülkemizin iç güçlerinin durumu ve gelişimi açısından ne anlama gelebilir?

Zaferimiz her şeyden önce, Sovyet ***toplum düzenimizin*** kazandığı, Sovyet toplum düzeninin savaşın ateş deneyini başarıyla geçtiği ve tam anlamıyla yaşam yeteneğini kanıtladığı anlamına geliyor.

Bilindiği gibi yabancı basında durmadan, Sovyet toplum düzeninin başarısızlığa mahkûm "cesur bir deney" olduğu, Sovyet düzeninin yaşam gücüne sahip bir temeli olmayan, "iskambil kağıdından ev"i teşkil ettiği, halka Çeka'nın organlarıyla zorla kabul ettirildiği ve bu "iskambilden ev"in yıkılması için, dıştan ufak bir darbenin yeteceği iddia edildi.

Şimdi, savaşın, yabancı basının bütün bu iddialarını asılsız çıkardığını söyleyebiliriz. Savaş, Sovyet toplum düzeninin, halkın kucağından yükselip çıkmış ve onun güçlü desteğine sahip gerçek bir halk düzenini temsil ettiğini Sovyet toplum düzeninin tamamen yaşama yeteneğine sahip ve istikrarlı bir toplum düzeni biçimi olduğunu gösterdi.

Daha da ötesi. Şimdi artık Sovyet toplum düzeninin yaşama yeteneğine sahip olup olmadığı sözkonusu edilmiyor, çünkü savaşın verdiği somut derslerden sonra artık hiç bir kuşkucu, Sovyet toplum düzeninin yaşama yeteneğine ilişkin kuşku belirtmeye cesaret edemiyor. Şimdi, kanıtlanmış olduğu gibi Sovyet toplum düzeninin. Sovyet olmayan toplum düzenine göre yaşamaya daha yetenekli ve istikrarlı olduğu, Sovyet toplum düzeninin, Sovyet olmayan her türlü toplum düzeninden daha iyi bir toplum düzeni biçimi olduğundan söz ediliyor.

Zaferimiz ikinci olarak, Sovyet ***devlet*** düzenimizin galip geldği, Sovyet uluslar devletimizin savaşın tüm sınavlarını verdiği ve yaşama yeteneğini kanıtladığı anlamına geliyor.

Bilindiği gibi, yabancı basının saygın temsilcileri, Sovyet uluslar devletinin "yapay ve yaşama yeteneği bulunmayan bir oluşum" teşkil ettiğini, herhangi bir karışıklık durumunda Sovyetler Birliği'nin çöküşünün kaçınılmaz olduğunu ve Sovyetler Birliği'nin Avusturya-Macaristan'ın kaderini paylaşacağını tekrar tekrar ifade ettiler.

Şimdi, yabancı basının bu açıklamalarının tümüyle temelsiz olduğunun savaş tarafından kanıtlandığını söyleyebiliriz. Savaş, bir çok ulusu kapsayan Sovyet devlet düzeninin sınavı başarıyla verdiğini, savaşta daha da güçlendiğini ve kendisini yaşama yeteneğine tamamen sahip bir devlet düzeni olarak kanıtladığını gösterdi. Bu baylar, Avusturya-Macaristan'la benzetmenin temelsiz olduğunu kavramadılar, çünkü bizim uluslar devletimiz, ulusal kuşku ve ulusal düşmanlık duygularını uyaran burjuva temelde yükselmiyor, bilakis tersine devletimizin halkları arasında dostluk duygularını ve kardeşçe işbirliğini işleyen Sovyet temelinde yükseliyor.

Ayrıca bu baylar artık, savaşın verdiği derslerden sonra Sovyet devlet düzeninin yaşama yeteneğini reddetmeye cesaret edemiyorlar. Şimdi artık Sovyet devlet düzeninin yaşama yeteneğinden sözedilmiyor, çünkü bu yaşama yeteneğinden kuşku du-

yulmuyor. Şimdi, Sovyet devlet düzeninin bir uluslar devleti örneği olarak kendisini kanıtladığından, Sovyet devlet düzeninin, ulusal sorun ve ulusların işbirliği sorununun herhangi bir uluslar devletinde olduğundan daha iyi çözüldüğü bir devlet düzeni sistemini temsil ettiğinden söz ediliyor.

Zaferimiz üçüncü olarak, Sovyetler Birliği silahlı kuvvetlerinin kazandığı, Kızıl Ordumuzun kazandığı, Kızıl Ordu'nun, savaşın tüm olumsuzluklarına kahramanca katlandığı, düşmanlarımızı yenilgiye uğrattığı ve savaştan galip olarak çıktığı anlamına geliyor. *(Bir ses:* "Yoldaş Stalin'in önderliği altında!" *Herkes ayağa kalkıyor. Şiddetli, uzun, bitmek bilmeyen, tezahürata dönüşen alkış.)*

Şimdi dost ve düşman herkes, Kızıl Ordu'nun büyük görevlerinin altından kalkabildiğini kabul ediyor. Ama yaklaşık altı yıl önce, savaş öncesi dönemde durum farklıydı. Bilindiği gibi, yabancı basının ünlü temsilcileri ve yurtdışında bir çok saygın askeri uzman, Kızıl Ordu'nun durumunun büyük endişe uyandırdığını, Kızıl Ordu'nun kötü silahlanmış olduğunu ve düzgün bir komuta heyetinin bulunmadığını, morallerinin çok berbat olduğunu, belki savunma için işe yarayabileceğini ama saldırı için işe yaramaz olduğunu, Kızıl Ordu'nun, Alman Birlikleri harekete geçtiğinde "çöpten ayaklar üzerinde duran dev bir kütle" gibi yıkılmak zorunda olduğunu defalarca açıkladılar. Bu tür açıklamalar yalnızca Almanya'da değil, aynı zamanda Fransa, İngiltere ve Amerika'da da yapıldı.

Şimdi, bu savaşın bütün bu açıklamaları temelsiz ve gülünç bir şey olarak bir kenara attığını söyleyebiliriz. Savaş, Kızıl Ordu'nun, "çöpten ayaklar üzerinde duran dev bir kütle" olmadığını, bilakis birinci sınıf bir ordu, tümüyle modern silahlara, son derece deneyimli komutanlara, yüksek bir morale ve mükemmel bir mücadele ruhuna sahip çağdaş bir ordu olduğunu gösterdi. Kızıl Ordu'nun, daha dün Avrupa devletlerinin ordularını kor kuya düşüren Alman ordusunu yenilgiye uğratan ordu olduğu unutulmamalıdır.

Kızıl Ordu "eleştirmenleri"nin sayısının gitikçe azaldığını belirtmek gerekiyor. Daha da fazlası. Yabancı basında, Kızıl Ordu'nun yüksek niteliklerinin, askerlerinin ve komutanlarının ustaca becerisinin, kusursuz strateji ve taktiklerinin gittikçe daha sık vurgulandığı ifadeler yayınlıyor. Bu anlaşılır bir şeydir. Kızıl Ordu'nun Moskova ve Stalingrad'da, Kursk ve Byelgorod'da, Kiev ve Kirovograd'da, Minsk ve Bobruisk'de, Leningrad ve Tallinn'de, Yassi ve Lvov'da, Vaihsel'de ve Nyemen'de, Tuna'da ve Oder'de, Viyana'da ve Berlin'deki parlak zaferlerden sonra — bütün bunlardan sonra, Kızıl Ordu'nun, ondan bir çok şey öğrenilebilecek birinci sınıf bir ordu olduğu kabul edilmeksizin yapılamaz. *(Şiddetli Alkış.)*

Ülkemizin düşmanları üzerinde zaferini somut olarak böyle anlıyoruz.

Savaşın sonuçları esas olarak bunlardır.

Tüm ülke aktif savunma için önceden hazırlanmaksızın, böylesine tarihsel bir zaferin kazanılabileceğine inanmak yanlış olurdu. Böylesi bir hazırlığın kısa sürede, üç dört yıl içinde yapılabileceğini sanmak da daha az yanlış olmaz. Zaferi yalnızca birliklerimizin cesareti sayesinde kazandığımızı iddia etmek de bir o kadar yanlış olur. Tabii ki cesaret olmaksızın zafer kazanmak olanaksızdır. Ama sayısal olarak güçlü bir orduya, birinci sınıf silahlara, iyi eğitilmiş subay kadrolarına ve iyi örgütlenmiş ikmale sahip olan bir düşmanı yenmek için tek başına cesaret yeterli değildir. Böyle bir düşmanın darbesini karşılamak, onu savuşturmak ve sonra tam olarak yenilgiye uğratmak için birliklerimizin eşsiz cesareti dışında tümüyle modern silahlar —hem de yeterli miktarda, iyi örgütlenmiş bir ikmal— aynı şekilde yeterli ölçüde gerekliydi. Ancak bunun için —yine yeterli miktarda— şu tür temel şeyler gerekliydi: silahlar, aletler ve fabrika kuruluşu için ***metal;*** fabrikaların ve trafiğin çalışmasını sürdürmek için ***yakıt;*** giyim imalatı için ***pamuk;*** ordunun ikmali için ***tahıl.***

Ülkemizin daha İkinci Dünya Savaşı'na girmeden önce, bu gereksinimleri bir bütün olarak tatmin etmek için gerekli olan minimal zorunlu maddi olanaklara sahip olduğu iddia edilebilir mi? Sanıyorum iddia edilebilir. Bu muazzam girişimin hazırlığı için, ekonominin üç beş-yıllık planının gerçekleştirilmesi gerekliydi. Tam da bu üç beş-yıllık planlar bize bu maddi olanakların yaratılmasına yardımcı oldu. Her halükârda ülkemizin İkinci Dünya Savaşı'ndan önce, 1940 yılındaki durumu, bu bakımdan, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, 1913 yılında olduğundan çok daha iyiydi.

Ülkemiz İkinci Dünya Savaşı'ndan önce hangi maddi olanaklara sahipti?

Bu meselede yönünüzü saptayabilmenize yardımcı olmak için, burada ülkemizin aktif savunma hazırlığında Komünist Parti'nin faaliyeti üzerine kısa bir rapor vermek istiyorum.

İkinci Dünya Savaşı'nın arifesi, 1940 için veriler alınıp, Birinci Dünya Savaşı'nın arifesi 1913'ün verileriyle karşılaştırıldığında, şu tabloyu elde ediyoruz:

1913 yılında ülkemizde 4,22 milyon ton ***hamdemir***, 4,23 milyon ton ***çelik***, 29 milyon ton ***kömür***, 9 milyon ton ***petrol***, 21,6 milyon ton ***pazar tahılı*** ve 740.000 ton ***ham pamuk*** üretildi.

Birinci Dünya Savaşı'na girerken ülkemizin maddi olanakları bunlardır.

Savaş yönetimi için, eski Rusya'nın ekonomik temeli budur.

1940 yılıyla ilgili olarak bu yıl içinde ülkemizde şunlar üretildi: 15 milyon ton ***hamdemir***, yani 1913'e göre dört kat fazla; 18,3 milyon ton ***çelik***, yani 1913'e göre dörtbuçuk kat fazla; 166 milyon ton ***kömür***, yani 1913'e göre beşbuçuk kat fazla; 31 milyon ton ***petrol***, yani 1913'e göre üçbuçuk kat fazla; 38,3 milyon ton ***pazar tahıl***, yani 1913'e göre 17 milyon ton fazla; 2,7 milyon ***ham pamuk***, yani 1913'e göre üçbuçuk kat fazla.

Ülkemizin İkinci Dünya Savaşı'na girdiği maddi olanaklar bunlardı.

Savaş yönetimi için sözkonusu olan, Sovyetler Birliği'nin ekonomik temeli buydu.

Gördüğünüz gibi fark muazzamdır.

Üretimin böylesine eşsiz bir büyümesi, ülkenin gerilikten ilerlemeye doğru, basit ve alışılmış bir gelişmesi olarak değerlendirilemez. Bu, anavatanımızın geri bir ülkeden ileri bir ülkeye, tarım ülkesinden sanayi ülkesi haline geldiği bir atılımdı.

Bu tarihsel dönüşüm, beş yıllık planın birinci yılı 1928'den başlayarak üç beş-yıllık plan sürecinde gerçekleştirildi. O zamana dek, Birinci Dünya Savaşı'nın ve İç Savaş'ın yol açtığı yıkılmış sanayinin yeniden kurulması ve yaraların sarılmasıyla uğraşmak zorundaydık. Burada Birinci Beş Yıllık Plan'ın dört yılda gerçekleştirildiği, Üçüncü Beş Yıllık Plan'ın gerçekleştirilmesinin dördüncü yılında savaşla kesintiye uğratıldığı gözönüne alınırsa, ülkemizin bir tarım ülkesinden sanayi ülkesine dönüştürülmesi için, toplam yaklaşık onüç yıl gerektiği sonucu çıkar.

Böylesine muazzam bir eserin gerçekleşmesi için, onüç yıllık bir sürenin, inanılmaz kısalıkta bir süre oldğunu kabul etmemek mümkün değildir.

Zamanında bu rakamların yabancı basında yayınlanmasının şiddetli gürültüye yolaçması bununla açıklanabilir. Dostlar, bir "mucize" gerçekleştğine karar verdiler. Buna karşılık kötü niyetliler, beş yıllık planların "Bolşevik propaganda" ve "Çeka'nın marifetleri" olduğunu açıkladılar. Ama dünyada mucize olmadığı ve Çeka, toplumsal gelişme yasalarını ortadan kaldıracak güçte olmadığı için, yurtdışındaki kamuoyu gerçekleri kabullenmek zorundaydı.

Ülkedeki maddi olanakları bu kadar kısa sürede sağlamlaştırmayı Komünist Parti hangi politikayla başardı?

Öncelikle, ülkenin sanayileştirilmesi yönündeki Sovyet politikasıyla.

Ülkenin sanayileştirilmesinin Sovyet yöntemi, kapitalist sanayileşme yönteminden radikal biçimde ayrılır. Kapitalist ülke-

lerde sanayileşme normal olarak hafif sanayiyle başlar. Ağır sanayiyle karşılaştırıldığında hafif sanayide daha az yatırım gerekli olduğu, sermaye daha hızlı dolaştığı ve daha kolay kâr elde edildiği için, hafif sanayi orada sanayileşmenin birinci objesi haline geliyor. Ancak hafif sanayinin kâr biriktirdiği ve bankalarda yoğunlaştırdığı belirli bir zaman sürecinde, ancak bundan sonra ağır sanayiye sıra geliyor ve gelişim koşullarını yaratmak için biriktirilmiş sermayenin ağır sanayiye yavaş yavaş pompalanması başlıyor. Ancak bu, hafif sanayinin inşasını beklemek ve ağır sanayi olmaksızın, perişan bir yaşamı sürdürülmek zorunda olunduğu, onlarca yıllık belirli bir zaman gerektiren, uzun süreli bir süreçtir. Komünist Parti'nin bu yolu izleyemeyeceği anlaşılır bir şeydir. Parti, savaşın yaklaştığını, ülkeyi ağır sanayisiz savunmanın mümkün olmadığını, ağır sanayi gelişiminin olabildiğince hızlı ele alınması gerektiğini, burada gecikmenin yitirilmiş oyun anlamına geleceğini biliyordu. Parti, Lenin'in, ülkenin bağımsızlığını ağır sanayisiz korumanın mümkün olmadığı, onsuz Sovyet düzeninin mahvolabileceği sözlerini unutmadı. Bu nedenle ülkemizin Komünist Partisi, sanayileşmenin "alışılmış" yolunu terketti ve ülke sanayileşmesine, ağır sanayinin gelişimiyle başladı. Bu büyük, ama aşılmaz olmayan zorluklar yarattı. Bu çalışma, olanakların hızlı birikimini ve ağır sanayiye pompalanmasını olanaklı kılan, sanayinin ve bankaların ulusallaştırılmasıyla önemli ölçüde teşvik edildi.

Aksi halde, ülkemizin bir sanayi ülkesine dönüştürülmesinin bu kadar kısa sürede başarılmasının olanaksız olacağından kuşku duyulamaz.

İkincisi, tarımın kollektifleştirilmesiyle.

Tarımsal alanda geriliğimizi sona erdirmek ve ülkeye daha fazla satış için pazar tahılı, pamuk vs. sağlayabilmek için, küçük köylü işletmesinden büyük işletmeye geçmek gerekliydi, çünkü yalnızca büyük işletme, yeni tekniği kullanma, tarım biliminin tüm kazanımlarından yararlanma ve pazar için daha çok ürün

sağlama olanağına sahiptir. Ama iki türlü büyük işletme vardır: kapitalist ve kollektif. Komünist Parti, tarımın kapitalist gelişme yolunu izleyemezdi, hem de yalnızca ilkesel düşüncelerden dolayı değil, aynı zamanda bu yol çok zaman gerektirdiği ve köylülerin önceden onların gündelikçilere dönüşmesini ön koştuğu için de. Bu nedenle Komünist Parti, tarımın kollektifleştirilmesi yoluna, köylü çiftliklerinin kollektif çiftliklerde birleştirilerek büyük tarımsal işletmelerin yaratılması yoluna adım attı. Kollektifleştirme yöntemi, yalnızca köylülerin yoksullaştırılmasını gerektirmediği için değil, aynı zamanda özellikle, bir kaç yıl içinde tüm ülkeyi, yeni tekniği kullanacak, tarımın tüm kazanımlarından yararlanabilecek ve ülkeye pazar için daha fazla ürün sağlayacak durumda olan büyük kollektif çiftliklerle kaplama olanağı sunduğu için de, yüksek ölçüde ilerici bir yöntem olarak kendisini kanıtlamıştır.

Kollektifleştirme politikası olmaksızın, tarımımızın yüzlerce yıllık geriliğini bu kadar kısa sürede sona erdirecek durumda olamayacağımız konusunda hiç kuşku yoktur.

Parti politikasının direnişle karşılaşmadığı söylenemez. Yalnızca yeni olan her şeye kendilerini kapatan geri insanlar değil, bir çok saygın parti üyesi de, Parti'yi sistematik olarak geriye çekmeye çalıştılar ve "alışılmış" kapitalist gelişme yoluna çekmeye tüm olanaklarla uğraştılar. Troçkistlerin ve sağcıların tüm parti düşmanı hileleri, hükümetimizin önlemlerinin sabote edilmesini hedefleyen tüm "çalışmaları" tek hedefe yönelikti: Parti politikasını baltalamak ve sanayileşmeyle kollektifleştirmeyi frenlemek. Ama Parti ne birinin tehditlerine ne de diğerinin sızlanmalarına taviz vermedi, emin ve şaşmaz adımlarla ilerledi. Parti'nin kazanımı, kendisini gerilere göre ayarlamamış olması akıntıya karşı yüzmekten korkmamış olması ve bütün bu süre boyunca öncü pozisyonunu korumasıdır. Bu sabır ve sebat olmaksızın Komünist Parti'nin, ülkenin sanayileşmesi ve tarımın kollektifleştirilmesi politikasını başarıyla savunacak du-

rumda olamayacağı kuşku götürmez. Komünist Parti, bu biçimde yaratılmış maddi olanaklardan, silah sanayiini geliştirmek ve Kızıl Ordu'yu gerekli donanımla ikmal etmek için doğru yararlanmayı bildi mi?

Bildiğine, hem de maksimal başarıyla bildiğine inanıyorum. Sanayinin doğuya tahliyesinin, savaş üretimini köstekleldiği, savaşın birinci yılı bir kenara bırakıldığında, Parti, savaşın diğer üç yılında, cepheye yalnızca yeterli ölçüde top, makineli tüfek, tüfek, uçak, tank ve cephane sağlama değil, rezerv de biriktirme olanağı sunan, başarılar elde etmeyi bildi. Bu arada silahlarımızın kalitede Almanlarınkinden yalnızca geri kalmadığı, aynı zamanda genelde üstün geldiği biliniyor.

Tank sanayimizin savaşın son üç yılında, yılda ortalama olarak 30.000'den fazla tank, hücum topu ve zırhlı araç ürettiği biliniyor. *(Şiddetli alkış.)*

Ayrıca uçak sanayimizin aynı dönemde yılda yaklaşık 40.000 uçak ürettiği biliniyor. *(Şiddetli alkış.)*

Ayrıca top sanayimizin aynı zaman diliminde yılda yaklaşık 120.000 her kalibrede top *(şiddetli alkış)*, 450.000 civarında hafif ve ağır makineli tüfek *(şiddetli alkış)*, üç milyondan fazla tüfek *(alkış)* ve yaklaşık iki milyon makineli tabanca ürettiği biliniyor. *(Alkış.)*

Nihayet, bomba topu sanayimizin 1942'den 1944 yılına dek yılda ortalama olarak yaklaşık 100.000 bomba topu ürettiği de biliniyor. *(Şiddetli alkış.)*

Aynı zamanda uygun miktarda top mermisi, çeşitli türde mayın, uçak bombası, tüfek-ve MG-fişekleri üretildiğide bilinen bir şeydir.

Örneğin, yalnızca 1944'de 240 milyondan fazla mermi, bomba ve mayın *(Alkış)* ve 7,4 milyar fişek üretildiği biliniyor. *(Şiddetli alkış.)*

Kızıl Ordu'nun silah ve cephaneyle ikmalinin genel hatlarla tablosu budur.

Gördüğünüz gibi, bu tablo, cephenin kronik bir top ve gülle sıkıntısı çektiği, ordu tanksız ve uçaksız savaşmak zorunda kaldığı, her üç askere *bir* tüfek verildiği, ordumuzun Birinci Dünya Savaşı'ndaki ikmal tablosuna benzemiyor.

Kızıl Ordu'nun gıda maddeleri ve giyecekle ikmaline gelince, cephenin bu bakımdan yalnızca sıkıntı çekmediği, bilakis hatta gerekli yedeklere sahip olduğu herkes tarafından biliniyor.

Ülkemiz Komünist Partisi'nin, savaş başlangıcı döneminde ve savaş sırasında faaliyetinin durumu böyledir.

Şimdi Komünist Parti'nin yakın gelecek için çalışma planları üzerine bir kaç söz. Bilindiği gibi bu planlar, yakınlarda onaylanması gereken yeni beş yılık planda geliştiriliyor. Yeni beş yıllık planın temel görevleri, ülkemizin harebeye dönmüş bölgelerini yeniden inşa etmek, sanayide ve tarımda savaş öncesi duruma yeniden ulaşmak ve bu durumu az çok önemli ölçüde aşmaktan ibarettir. Yakın zamanda kart sisteminin kaldırılacak olması bir yana *(şiddetli, uzun süren alkış)*, kitle gereksinim maddelerinin üretiminin geliştirilmesinde, tüm malların fiyatlarının sürekli düşürülmesiyle *(şiddetli, uzun süren alkış)*, emekçilerin yaşam standartının yükseltilmesi üzerinde, aynı zamanda, bilime kendi güçlerini geliştirme olanağı verebilecek her türden bilimsel araştırma kurumlarının yaratılması üzerinde özel bir özenle çalışılacaktır. *(Şiddetli alkış.)*

Eğer onlara gerekli desteği verirsek, bilginlerimizin yalnızca ülkemiz dışındaki bilimsel kazanımlara yetişme değil, onları en kısa zamanda geçecek durumda olacaklarından kuşku duymuyorum.

*(uzun süren alkış.)*

Daha uzun bir zaman dilimi için planlara gelince, Parti, sanayimizin durumunu savaş öncesi dönemle karşılaştırıldığında, diyelimki üç kat artırma olanağı sağlayacak olan, ekonominin güçlü bir yeni atılımını amaçlıyor. Sanayimizin yılda yaklaşık 50 milyon ton hamdemir *(uzun süren alkış)*, yaklaşık 60 mil-

yon ton çelik *(uzun süren alkış)*, yaklaşık 500 milyon ton kömür *(uzun süren alkış)* ve yaklaşık 60 milyon ton petrol *(uzun süren alkış)* üretecek durumda olmasını sağlamak zorundayız. Yalnızca bu koşul altında, anavatanımızın her türlü rastlantı karşısında güvencede olacağı hesaba katılabilir. *(şiddetli alkış.)* Bunun için belki de —eğer daha fazlası değilse— üç yeni beş yıllık plan gerekecektir. Ama bu yapılabilir ve yapmak zorundayız. *(Şiddetli alkış.)*

Komünist Partisi'nin yakın geçmişteki faaliyeti üzerine ve gelecekteki çalışma planları üzerine kısa raporum budur. *(Şiddetli, uzun süren alkış.)*

Parti'nin ne ölçüde doğru çalışmış olduğu ve çalıştığı üzerine *(Alkış)* ve acaba daha iyi çalışıp çalışamayacağı üzerine karar vermek sizin işinizdir. *(Gülüşmeler, alkış.)*

Galiplerin yargılanamayacağı *(Gülüşmeler, alkış)*, eleştirilemeyeceği, denetlenemeyeceği söyleniyor. Bu doğru değil. Galipler yargılanabilir, ve yargılanmalıdır *(Gülüşmeler, alkış)*, eleştirilebilir ve denetlenebilir, eleştirilmeli ve denetlenmelidir. bu yalnızca davaya değil, galiplerin kendisi için de yararlıdır *(Gülüşmeler, alkış)*; o zaman daha az kibir ve daha çok alçak gönüllülük olacaktır. *(Gülüşmeler, alkış.)* seçim kampanyasının, iktidardaki parti olarak Komünist Parti için, seçmenlerin bir mahkemesi olduğu görüşündeyim. seçim sonuçları ise seçmenlerin yargısı olacaktır. *(Gülüşmeler, alkış.)* Ülkemiz Komünist Partisi, eğer eleştiri ve denetimden korkarsa, değeri pek fazla olmayacaktır. Komünist Parti, seçmenin yargısını kabullenmeye hazırdır. *(Şiddetli alkış.)*

Komünist Parti, seçim mücadelesine tek başına girmiyor. Seçimlere partisizlerle blok halinde katılıyor. Eski zamanlarda komünistler partisizlere ve partisizliğe belirli bir güvensizlikle baktılar. Bu, seçmenlerin önüne maskesiz çıkmanın kendileri için dezavantajlı olan çeşitli burjuva gruplarının, kendilerini sıkça partisizlik bayrağı altına gizlemiş olmalarıyla açıklanabilir.

Geçmişte böyleydi. Ama şimdi zaman değişti. Partisizler şimdi, adı Sovyet toplum düzeni olan bir setle burjuvaziden ayrılmıştır. Aynı set, partisizleri komünistlerle, Sovyet insanının ortak bir kollektifinde birleştiriyor. Aynı kollektifte yaşayarak, ülkemiz iktidarının güçlenmesi için ortak mücadele ettiler, birlikte savaştılar ve anavatanımızın özgürlüğü ve büyüklüğü için cephelerde kanlarını akıttılar, ülkemizin düşmanlarına karşı zaferi birlikte oluşturdular ve kazandılar. Aralarındaki tek fark, birilerinin Parti'de olması diğerlerinin olmamasıdır. Ama bu biçimsel bir farktır. Önemli olan, birinin diğeri gibi, bir ve aynı eseri gerçekleştirmesidir. Bu yüzden komünistlerin ve partisizlerin bloku, doğal ve canlı bir meseledir. *(Şiddetli, uzun süren alkış.)*

Son olarak, Yüksek Sovyet için adaylığımla bana gösterdiğiniz güvenden dolayı teşekkürlerimi ifade etmeme izin verin *(uzun süren, bitmek bilmeyen alkış. Bir ses: "Tüm zaferlerin büyük başkomutanına, Yoldaş Stalin'e, bir Hurra!").* Güveninizi haklı çıkarmaya çabalayacağımdan kuşku duymamalısınız. *(Herkes ayağa kalkıyor. Şiddetli, uzun bitmek bilmeyen, tezahürata dönüşen alkış. Salonunun çeşitli yerlerinden sesler yükseliyor:* "Yaşasın büyük Stalin! Hurra!", "Halkların büyük önderine Hurra!", "Büyük Stalin'e şan olsun!", "Yaşasın tüm halkın adayı, Yoldaş Stalin!", "Tüm zaferlerimizin yaratıcısı, Yoldaş Stalin'e şan olsun!")

# CLAUSEWİTZ, SAVAŞ VE SAVAŞ SANATI SORUNLARI ÜZERİNE, ALBAY PROFESÖR DR. RASİN'İN 30 OCAK TARİHLİ BİR MEKTUBUNA YANIT

23 Şubat 1946

Sayın Yoldaş Rasin!

30 Ocak tarihli, Clausewitz üzerine mektubunuzu ve savaş ve savaş sanatı üzerine özet tezlerinizi aldım.

1. Lenin'in, Clausewitz değerlendirmesindeki yaklaşımının eskimiş olup olmadığını soruyorsunuz.

Bence soru doğru sorulmamıştır.

Soru böyle sorulduğunda Lenin'in sanki Clausewitz'in savaş bilimi öğretisini ve savaş bilimi üzerine eserlerini analiz ettiği, bunları askeri açıdan değerlendirdiği ve bize askeri sorunlara ilişkin model olarak hizmet edecek olan bir dizi düstur miras bıraktığı sanılabilir. Clausewitz'in savaş bilimi öğretisi ve eserleri üzerine, gerçekte Lenin'in böylesi "tezleri" olmadığı için, sorunun böyle sorulması yanlıştır.

Engels'ten farklı olarak Lenin, kendisini askeri alanda bir uzman saymıyordu. Ne önceden, yani Ekim Devrimi'nden önce, ne de sonra, Ekim Devrimi'nden sonra İç Savaş'ın bitimine dek, kendisini hiç uzman saymadı. İç Savaş'ta Lenin, o zaman henüz genç Merkez Komite üyeleri olan bizleri, "savaş sanatını ayrıntılı incelemekle" yükümlü kıldı. Kendisine gelince, bize doğru-

dan doğruya, savaş sanatını öğrenmek için kendisinin artık geç kaldığını açıkladı. Neticede, Lenin'in Clausewitz yargılarında ve Clausewitz'in kitabı hakkında ifadelerinde, askeri strateji ve taktik ve bunların birbiriyle ilişkisi, ilerleme ve geri çekilme, savunma ve karşı saldırı arasında değişken ilişki ve benzeri sorunlar gibi, salt askeri sorunlara değinmemesi bununla açıklanabilir.

Ama o zaman, Clausewitz'de Lenin'i ilgilendiren neydi ve onu neden takdir ediyordu?

Öncelikle, Marksist olmayan ve zamanında askeri teori alanında otorite sayılan Clausewitz eserlerinde, savaşla politika arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu, politikanın savaşı doğurduğu ve savaşın, politikanın zor araçlarıyla sürdürülmesi olduğu, ünlü Marksist tezini onayladığı için onu takdir ediyordu. Lenin burada Clausewitz'e dayanmaya, Plehanov'un Kautsky'nin ve diğerlerinin, sosyal şövenizm ve sosyal emperyalizm suçunu bir kez daha kanıtlamak için gereksinim duyuyordu. Clausewitz'i ayrıca, eserlerinde, Marksizm açısından doğru olan, belirli elverişsiz koşullar altında geri çekilmenin, aynı saldırı gibi meşru bir mücadele biçimi olduğu tezini onayladığı için takdir ediyordu. Lenin burada Clausewitz'e dayanmaya, geri çekilmeyi meşru bir mücadele biçimi olarak kabul etmeyen "sol" komünistlerin suçunu kanıtlamak için gereksinim duyuyordu.

Dolayısıyla Lenin, Clausewitz'in eserlerine askeri uzman olarak değil, bilakis politikacı olarak yaklaşmış ve Clausewitz'in eserlerinde savaşla politika arasındaki ilişkiyi gösteren sorunlarla ilgilenmiştir.

Böylece Lenin'in halefleri olarak, Clausewitz'in askeri doktrininin eleştirisinde, özgür eleştirimizi sınırlayabilecek, Lenin'in hiç bir ifadesiyle bağlı değiliz.

Ama buradan, Clausewitz'in askeri doktrinini eleştiren ve onu Lenin'in değerlendirmesinin "revizyonu" olarak tanımlayan Meşçeryakov yoldaşın makalesi (bkz. "Voyennaya Mysl" Sayı 6-7, yıl 1945) üzerine yargımızın yanlış olduğu sonucu çıkıyor.

2. Aslında Clausewitz'i askeri doktrinini eleştirmek için nedenimiz var mı? Evet, var. Davamızın ve modern savaş biliminin çıkarları bizi, yalnızca Clausewitz'i değil, Moltke, Schlieffen, Ludendorff, Keitel ve Almanya'da askeri ideolojinin diğer taşıyıcılarını eleştirmekle yükümlüyor. Son otuz yıl içinde Almanya dünyayı iki kez kanlı bir savaşa zorladı ve iki seferinde de yenildi. Bu bir rastlantı mıdır? Elbette değil. Bu yalnızca bir bütün olarak Almanya'nın değil, onun askeri ideolojisinin de, sınavı veremediği anlamına gelmiyor mu? Kuşkusuz. Tüm dünyadaki yüksek rütbeli subayların, bizimkilerin de, Almanya'nın askeri otoritelerine saygıyla baktıkları biliniyor. Bu hakedilmemiş saygıya son vermek gerekmez mi? Mutlaka. İşte bunun için eleştiri gereklidir, özellikle de bizim tarafımızdan, Almanya'yı yenmiş olanların tarafından eleştiri gereklidir.

Özellikle Clausewitz'e gelince, o, savaş teorisi alanında otorite olarak tabii ki eskimiştir. Clausewitz aslında, savaşın ***mani faktür çağının*** bir temsilcisiydi. Oysa şimdi savaşın ***makinesel çağındayız***. Kuşkusuz, makinesel çağındayız. yeni askeri ideologlara gereksinim duyuyor. Bugün Clausewitz'den ders almak gülünç olurdu.

Ünlü otoritelerin eskimiş tez ve ifadelerini eleştirel bir analize tabi tutmaksızın, gelişme kaydedilemez ve bilim ilerletilemez. Bu yalnızca savaş teorisi otoritelerine değil, Marksizmin klasiklerine de ilişkindir. Engels bir kez, 1812 yılının Rus başkomutanları arasında, dikkate alınmayı hakeden tek generalin Barclay de Tolley olduğunu söyledi. Engels tabii ki yanıldı, çünkü Kutusov başkomutan olarak, Barclay de Tolley'i tartışmasız biçimde aştı. Ama zamanımızda, Engels'in bu yanlış yargısını hiddetle savunan kişiler olabilir.

Eleştirimizde, klasiklerin tek tek tez ve ifadeleri tarafından yönlendirilmemeliyiz, bilakis Lenin'in zamanında verdiği ünlü mesajı izlemeliyiz:

"Marx'ın teorisini asla bitmiş ve dokunulmaz bir şey olarak görmüyoruz; tersine, eğer yaşamda geri kalmak istemiyorlarsa,

sosyalistlerin, tüm yönlere doğru geliştirmek ***zorunda*** oldukları o bilimin yalnızca temel taşını koyduğuna inanıyoruz. Marx'ın teorisinin ***bağımsız*** kaleme alınmasının, Rus sosyalistleri için özellikle gerekli olduğu düşüncesindeyiz, çünkü bu teori, ***ayrıntıda,*** İngiltere'de Fransa'dakinden farklı, Fransa'da Almanya'dakinden farklı ve Almanya'da Rusya'dakinden farklı uygulama bulan, yalnızca genel yönergeler verir." (***Lenin,*** Eserler, Cilt 4, Moskova 1946, s. 191-192 Rusça)

Böylesi bir yaklaşım bizim için, savaş teorileri otoritelerine ilişkin daha da gereklidir.

3. Savaş ve savaş sanatı üzerine kısa tezlerinize gelince, bunların şematik karakteri nedeniyle, kendimi genel ifadelerle sınırlamak zorundayım. Tezler çok fazla felsefe ve soyut saptamalar içeriyor. Clausewitz'den alınmış olan, savaşın gramer ve mantığından söz eden terminoloji kulak tırmalıyor. Savaş biliminin parti karakteri sorunu çok ilkel konmuş. Stalin üzerine methiyeler de kulak tırmalıyor — bunları okumak insanı utandırıyor. ***Karşı taarruz*** (karşı saldırıyla karıştırılmamalı) üzerine bölüm eksik. Düşmanın, gerçi sonuç getirmeyen, başarılı bir taarruzundan sonra, savunmada bulunan tarafın güç toplayıp karşı taarruza geçtiği ve düşmana kesin bir yenilgi tattırdığı karşı taarruzdan söz ediyorum. İyi örgütlenmiş bir karşı taarruzun, çok ilginç bir taarruz türü olduğu görüşündeyim. Siz, bir tarihçi olarak bununla ilgilenmelisiniz. Romalı başkomutan Crassus'u ve ordusunu ülkelerinin içlerine çeken, sonra karşı taarruza geçip onu birlikleriyle beraber yokeden eski Partlar bile böyle bir karşı taarruzu biliyorlardı. Napolyon'u ve ordusunu iyi hazırlanmış bir karşı taarruzla yok eden dahiyane başkomutanımız Kutusov da bunu çok iyi biliyordu.

*J. Stalin*

*("Neue Welt"ten*
*Sayı 7, Nisan 1947, s. 23-25)*

# SSCB SAVUNMA KOMİSERİ'NİN 8 NOLU GÜNLÜK EMRİ

23 Şubat 1946

Kızıl Ordu askeri ve kızıl bahriyeli, astsubay, subay ve general yoldaşlar!

Bugün Kızıl Ordu'nun kuruluşunun 28. yıldönümünü kutluyoruz.

Kızıl Ordu 28. yıldönümüne tüm gücüne sahip, Alman ve Japon emperyalistleri üzerinde kazandığı zaferlerin görkemiyle süslenmiş olarak giriyor. Kızıl Ordu, içinden, yüksek moral ve mücadeleci özellikler, modern silahlar ve son derece deneyimli ve savaş içinde çelikleşmiş kadrolarla donanmış birinci sınıf bir ordu olarak çıktığı uzun ve zorlu bir savaşa karıştırılmıştır. Faşist işgalcilere karşı savaşta, Kızıl Ordu'nun, görevlerinin doruğunda bulunduğu kanıtlandı. Kızıl Ordu kendisini; Sovyet devletinin çıkarlarının sadık ve sağlam savunucusu olarak kanıtladı. Askerlerimiz, subaylarımız ve generallerimiz halkın güvenini haklı çıkardılar ve anavatana karşı görevlerini onurla yerine ge-

tirdiler. Sovyet insanları, Kızıl Ordu'ya kaygısızca güvenebileceklerinden kendi gözleriyle emin oldular. Ülkemizin tüm halkları, ordularından ve onun zaferlerinden haklı olarak gurur duyuyorlar. Anavatan için çarpışmalarda şehit düşen kahramanların kutsal anısına saygı duyuyorlar.

Kızıl Ordu'nun dikkate değer zaferleri, öncelikle, onun kendi halkının çıkarlarını savunan gerçek bir halk ordusu olmasıyla açıklanabilir. Sovyet insanları ordularını hararetle seviyorlar ve onun savaş gücünün artırılması için sürekli çaba gösteriyorlar. Bu çaba, büyük anavatan savaşının zor yıllarında en canlı ifadesini buldu. Tüm halkımız dur duraksız, gece gündüz, cephe ve onun zaferi için çalıştı. İşçilerin, köylülerin ve aydınların özverili çalışması olmaksızın, onların maddi ve manevi desteği olmaksızın, Kızıl Ordu düşmanı yenemezdi.

Kızıl Ordu'nun zaferleri ayrıca, Komünist Parti'nin onunla ilgilenmesi ve onu eğitmesiyle açıklanabilir. Sovyet halkı, büyük Lenin'in öğretilerini izleyerek, Komünist Parti önderliğinde, ülkemizi geri bir ülkeyken ileri bir ülke, tarım ülkesiyken sanayi ülkesi haline getirdi. Kızıl Ordu'nun düşmanları karşısında muzaffer bir mücadelesi için, gerekli maddi olanaklar ancak böyle sağlandı. Büyük anavatan savaşı sırasında Komünist Parti, ülkemizi tek bir askeri kampta birleştirdi. Halkın ve ordunun bütün çabalarını tek bir ortak hedefe yöneltti: düşmanın yok edilmesi. Komünist Parti Sovyet askerlerine savaşın anlamını ve hedeflerini açıklıyordu. Askerlerde vatan sevgisini geliştiriyor, mücadele ruhlarını güçlendiriyor, onları korkusuzluğa ve disipline teşvik ediyordu. Bütün bunlar, zaferimizin önemli bir koşuluydu.

Savaş, düşmanlar üzerinde zaferle sonuçlandıktan sonra, Sovyetler Birliği yeni bir döneme, ekonomik gelişiminin barışçıl dönemine girdi. Şimdi Sovyet halkının önünde bir görev duruyor: elde edilen pozisyonları güvenceye almak ve sonra yeni bir ekonomik atılıma doğru ilerlemek. Yalnızca elde edilen po-

zisyonları güvence altına almakla yetinemeyiz, çünkü bu durgunluğa yol açardı. Ekonominin yeni ve güçlü bir atılımının koşullarını yaratmak için ilerlemeye devam etmek zorundayız. Düşmanın ülkemizde açtığı yaraları mümkün olan en kısa sürede sarmak ve halk iktisadının savaş öncesi gelişme düzeyine yeniden ulaşmak zorundayız, yakın gelecekte bu düzeyi önemli ölçüde artırmak, halkın maddi refahını iyileştirmek ve Sovyet devletinin ekonomik ve askeri gücünü daha da yükseltmek için bunu yapmalıyız.

Bu yeni koşullar altında Kızıl Ordu, Sovyet halkının barışçıl, yaratıcı çalışmasını uyanıklılıkla korumak, Sovyetler Birliği devletinin çıkarlarını etkili biçimde güvenceye almak ve anavatanımızın sınırlarını düşmanlar için dokunulmaz kılmak zorundadır.

Savaş sırasında, Kızıl Ordu askerlerinin, subaylarının ve generallerinin temel görevi, zafer kazanmak ve tüm güç ve bilgilerini düşmanın tümüyle yok edilmesi için kullanmaktı. Barışta, istisnasız tüm asker, subay ve generallerin ilk görevi, askeri ve politik bilgilerini aralıksız mükemmelleştirmekten ibarettir.

Kızıl Ordu'nun tüm askerleri ve astsubayları savaş sanatını durup dinlenmeksizin öğrenmek zorundadır, silahlarını tanımak, hizmet yükümlülüklerini kusursuz yerine getirmek zorundalar. Subaylar, astlarını —her zamankinden daha çok— iyi eğitmek ve yetiştirmek zorundalar.

Kızıl Ordu subay ve generalleri savaşta, muharebe alanında birliklerin yönetimi sanatını iyi başardılar. Şimdi subaylar ve generaller, birlikleri, barışta eğitme ve yetiştirme sanatını bütünüyle benimsemek zorundalar.

Büyük anavatan savaşı, savaş sanatında bir çok yenilik ortaya çıkardı. Muharebe alanında kazanılan mücadele deneyimi, birliklerin eğitimi ve yetiştirilmesi için zengin bir hazine oluşturuyor. Bu nedenle ordunun tüm eğitimi, bu savaş deneyiminin

akıllıca değerlendirilmesi üzerinde yükselmek zorundadır. Aynı şekilde, bu deneyimin tüm alanlarda subay kadrolarının teorik eğitimi ve Sovyet askeri biliminin daha da geliştirilmesi için verimli hale getirilmesi gereklidir. Savaş sanatının sürekli ve hızlı geliştiği asla unutulmamalıdır. Kızıl Ordu, yalnızca savaş sanatının gelişimini izlemekle değil, aynı zamanda bu gelişimi ilerletmekle yükümlüdür.

Kızıl Ordu, birinci sınıf materyalle donanmıştır. Savaş gücünün temelini bu oluşturur. Önemli olan bu materyali bütünüyle tanımak, bu materyalden ustaca yararlanmak ve onu gözbebeği gibi korumaktır.

Birliğin eğitiminde ve yetiştirilmesinde, sıkı disiplin ve kesin askeri düzen olmaksızın başarı sağlanamaz. Bunu korumak, ordunun tüm önlemlerinin temel sorunudur. Kızıl Ordu askerlerinin dolaysız komutanı ve eğiticisi olan yaverler ve astsubaylar dahil, yönetim kadrolarımız, ilk planda disiplinin ve düzenin dayanağı olmalıdırlar. Kızıl Ordu'nun askerleri, subayları ve generalleri, halk ve anavatan için büyük hizmetler verdiler. Ancak bu kendini beğenmişliğe ya da kendinden hoşnutluğa yol açmamalıdır. Hizmetleri yüzünden kibirlenmek değil, görevinde titiz çalışmak ve tüm gücünü ve bilgisini Kızıl Ordu'nun hizmetine vermek — her Sovyet askerinden istenen budur.

Kızıl Ordu askeri ve kızıl bahriyeli,
astsubay, subay ve genaral yoldaşlar!

Sovyet hükümeti ve Komünist Partimiz adına sizleri selamlıyorum ve Kızıl Ordu'nun kuruluşunun 28. yıldönümü vesilesiyle sizleri kutluyorum.

Kızıl Ordu gününü kutlama nedeniyle, bugün, 23 Şubat'ta, anavatanımızın başkenti Moskova'da, birlik cumhuriyetlerinin

başkentlerinde ve kahraman kentler Leningrad, Stalingrad, Sıvastopol ve Odessa'da, yirmi pare top atışı yapılmasını emrediyorum.

Yaşasın muzaffer Kızıl Ordumuz!
Yaşasın muzafer deniz kuvvetlerimiz!
Yaşasın şanlı Komünist Partimiz!
Yaşasın büyük Sovyet halkı!
Yaşasın güçlü anavatanımız!

***SSCB'nin Savunma Halkkomiseri***
***ve Sovyetler Birliği Başkomutanı***
***J. Stalin***

Pravda, 23 Şubat 1946

# CHURCHILL'İN FULTUN'DAKİ (ABD) KONUŞMASI DOLAYISIYLA "PRAVDA" MUHABİRİYLE RÖPORTAJ

Mart 1946

*Soru:* Churchill'in Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptığı son konuşmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

*Yanıt:* Müttefik devletler arasına nifak sokmayı ve işbirliklerini zorlaştırmayı hedefleyen, tehlikeli bir girişim olarak değerlendiriyorum.

*Soru:* Churchill'in konuşmasının, barış ve güvenlik davasına zarar verebileceği hesaba katılmalı mı?

*Yanıt:* Evet, kesinlikle. Aslında Churchill şimdi, savaş kışkırtıcısı konumuna geliyor, ve Churchill bunda yalnız değil — yalnızca İngiltere'de değil, Amerika Birleşik Devletleri'nde dostları var.

Churchill'in ve dostlarının bu bakımdan dikkat çekecek ölçüde Hitler ve dostalarını anımsattıkları belirtilmelidir. Hitler savaşı, yalnızca Almanca konuşan kişilerin tam değerli bir ulus oluşturduklarını açıklayarak ilan ettiği ırk teorisiyle başlattı. Churchill de, savaşın çıkarılmasına yalnızca İngilizce konuşan ulusların tüm dünyanın kaderini belirlemeye yetkili, tam değere sahip bir ulus olarak görülmesi gerektiğini iddia ederek, bir ırk

teorisiyle başlıyor. Alman ırk teorisi Hitler ve dostlarını, dünyanın diğer ulusları üzerinde Almanların, tek tam değerli ulus olarak egemen olmaları gerektiği sonucuna götürdü. İngiliz ırk teorisi Churchill ve dostlarını, İngilizce konuşan ulusların, tek tam değerli ulus olarak, dünyanın diğer ulusları üzerinde egemen olmaları gerektiği sonucuna götürüyor.

Aslında Churchill ve onun İngiltere ve ABD'deki dostları, İngilizce konuşmayan uluslara bir tür ültimatom veriyorlar: Egemenliğimizi gönüllü olarak tanırsanız, her şey yolunda gider, aksi halde savaş kaçınılmazdır.

Ama uluslar, beş yıllık zor bir savaş sürecinde kanlarını, Hitlerin egemenliğinin yerine Churchill'in egemenliğini koymak için değil, ülkelerinin özgürlük ve bağımsızlığı için döktüler. Bu nedenle, İngilizce konuşmayan ama dünya nüfusunun ezici çoğunluğunu oluşturan ulusların, yeni bir köleliği onaylamayacakları kesinlikle olasıdır.

Churchill'in trajedisi, ıslah olmaz bir Tory olarak bu basit ve aşikar gerçeği anlamamasından ibarettir.

Churchill'in yaklaşımının, savaştan yana bir yaklaşım, SSCB'ye karşı bir savaş çağrısı olduğu kuşkusuzdur. Churchill'in böylesi bir yaklaşımının, İngiltere ve SSCB arasında varolan ittifak sözleşmesiyle uyumlu olmadığı da aynı şekilde açıktır. Gerçi Churchill, okuyucuyu şaşırtmak için, parantez içinde, karşılıklı yardım ve işbirliği üzerine Sovyet-İngiliz sözleşmesinin süresinin, kolayca elli yıla kadar uzatılabileceğini söylüyor. Ama Churchill'in böylesi bir açıklaması, onun SSCB'yle savaş yaklaşımıyla, SSCB'ye karşı savaş vaazıyla nasıl bağdaştırılabilir? İkisinin hiç bir biçimde birleştirilemeyeceği açıktır. Ve eğer, Sovyetler Birliği'yle savaş çağrısında bulunan Churchill, aynı zamanda İngiliz-Sovyet sözleşmesinin elli yıl daha uzatılabileceğini mümkün görüyorsa, bu onun bu sözleşmeyi, yalnızca kendisini maskelemek ve anti-Sovyet yaklaşımını kamufle etmek için gereksinim duyduğu bir kağıt parçası ola-

rak gördüğü anlamına gelir. Bu nedenle, Churchill'in İngiltere'deki dostlarının, Sovyet-İngiliz sözleşmesinin süresini elli yıla kadar ve daha çok uzatılması üzerine aldatıcı açıklaması ciddiye alınmamalıdır. Eğer taraflardan biri sözleşmeyi çiğner ve onu basit bir kağıt parçası haline getirirse, sözleşme süresinin uzatılmasının hiç bir anlamı yoktur.

***Soru:*** Churchill'in konuşmasında, Avrupalı komşu devletlerimizin demokratik rejimlerine saldırdığı ve bu devletlerle Sovyetler Birliği arasında varolan iyi komşuluk ilişkilerini eleştirdiği bölümü nasıl değerlendiriyorsunuz?

***Yanıt:*** Churchil'in konuşmasının bu bölümü, iftira unsurlarıyla kabalık ve saygısızlık unsurlarının bir karışımını oluşturuyor.

Bay Churchill, "Varşova, Berlin, Prag, Viyana, Budapeşte, Belgrad, Bükreş, Sofya, bütün bu ünlü kentlerin ve bu bölgelerdeki nüfusun, Sovyet etki alanı içinde bulunduğunu ve yalnızca şu veya bu biçimde Sovyet etkisine tabi olmakla kalmadıklarını, aynı zamanda yüksek ölçüde Moskova'nın gittikçe artan denetimine de tabi olduklarını" iddia ediyor. Churchill bütün bunları, Sovyetler Birliği'nin sınırsız "yayılma eğilimleri" olarak niteliyor.

Böylece Churchill'in, gerek Moskova'yı gerekse de SSCB'nin yukarıda adı geçen komşu devletlerini kaba ve utanmazca karaladığını göstermek zor değildir.

Birincisi, dört devletin temsilcilerinden oluşan müttefik kontrol konseylerinin bulunduğu, SSCB'nin oyların yalnızca dörtte birine sahip olduğu Viyana ve Berlin'de, yalnızca SSCB'nin bir denetiminden sözetmek tümüyle saçmadır. Bazı insanların iftirasız yapamadıkları görülmüştür, ama ne de olsa bir ölçü tutturmak gerekiyor.

İkincisi, şu durum unutulmamalıdır: Almanlar SSCB'nin istilasına Finlandiya, Polonya, Romanya, Bulgaristan Macaristan'da giriştiler. Almanlar istilayı bu ülkelerden gerçekleştirebil-

diler, çünkü o zaman bu ülkelerde, Sovyetler Birliği'ne düşman hükümetler vardı. Bu Alman istilasının sonucu olarak Sovyetler Birliği, Almanlarla çarpışmalarda ve Alman işgali dolayısıyla ve Sovyet insanlarının Almanlar için angarya çalışmaya sürüklemesiyle, geri getirilmez biçimde yaklaşık yedi milyon insan yitirdi. Başka bir deyişle Sovyetler Birliği, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nin birlikte yitirdiklerinden bir çok kat fazla insan yitirdi. Avrupa'nın Hitler boyunduruğu altından kurtulmasını güvenceye alan Sovyet halkının bu muazzam özverisini, şurda burda unuttumma eğiliminin olması mümkündür. Ama Sovyetler Birliği bunu unutamaz. Sormak gerekiyor: Sovyetler Birliği'nin, kendisini gelecek için güvenceye alma isteğiyle, bu ülkelerde, Sovyetler Birliği'ne sadık hükümetler olmasına çalışması şaşırtıcı mıdır? Sovyetler Birliği'nin bu barışçıl çabaları delirmiş olmaksızın, nasıl devletimizin yayılma eğilimleri olarak gösterilebilir?

Churchil ayrıca, "Rusların egemenliği altında bulunan Polonya hükümetinin, Almanya'ya karşı zorba ve haksız taleplere kışkırtıldığını" iddia ediyor.

Burada her sözcük kaba ve rencide edici bir iftiradır. Bugünün demokratik Polonya'sı mükemmel insanlar tarafından yönetiliyor. Bunlar, anavatanlarının çıkarlarını ve onurunu, selefleri-nin yapamadıkları bir tarzda savunmayı bildiklerini, edimleriyle kanıtladılar. Churchill, bugünkü Polonya yöneticilerinin, ülkelerinde herhangi bir yabancı devlet temsilcilerinin "egemenliği"ne izin verebileceklerini iddia etmek için hangi nedenlere sahip?

Churchill'in burada, Rusları karalamasının nedeni, Polonya ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiye nifak tohumları atma amacı gütmüyor mu?

Churchill, Polonya'nın politikasında, SSCB'yle dostluk ve ittifaka doğru yönelmesinden hoşnut değil. Polonya ile SSCB arası karşılıklı ilişkilerde, çatışma ve zıtlık unsurlarının egemen olduğu bir dönem vardı. Bu durum, Churchill türündeki devlet

adamlarına bu zıtlıkları koz olarak kullanma ve Polonya'yı Rus-lardan koruma bahanesiyle kendine tabi kılma ve Rusya'yı Polonya'yla savaş hayaletiyle ürkütme ve kendisi için hakem konumunu koruma olanağı sunuyordu. Ama bu dönem geçmişte kaldı, çünkü Plonya ile Rusya arasındaki düşmanlık, yerini dostluğa bıraktı, Polonya, bugünün demokratik Polonyası ise artık yabancıların elinde bir oyun topu olmak istemiyor. Bana öyle geliyor ki tam da bu durum Bay Churchill'i tahrik ediyor ve onu Polonya'ya karşı kaba ve saygısız çıkışlara yöneltiyor. Ne de olsa bu bir şaka değil: Yabancıların sırtından oyun oynamasına izin verilmiyor!

Polonya'nın, geçmişte Almanlar tarafından fethedilmiş Polonya topraklarını alarak batı sınırlarını genişletmesiyle ilgili olarak Churchill'in Sovyetler Birliği'ne saldırılarına gelince, burada bana elindeki kartlarla bir üç kağıt açıyor gibi geliyor. Bilindiği gibi, Polonya'nın batı sınırlarıyla ilgili karar, üç devletin Berlin Konferansı'nda, Polonya'nın talebi temelinde kaleme alındı. Sovyetler Birliği bir çok kez, Polonya'nın talebini doğru ve haklı bulduğunu açıkladı. Churchill'in bu karardan hoşnut olmaması tamamen mümkündür, ama bu sorunda Rusların tavrını taşlamaktan kaçınmayan Churchill, kararın Berlin Konferansı'nda oybirliğiyle alındığı, karar için yalnızca Rusların değil, İngilizlerin ve Amerikalıların da oy verdiği gerçeğini okurlarından neden gizliyor? Churchill insanları neden yanıltmak istiyordu?

Ayrıca Churchill, "bütün bu Doğu Avrupa devletlerinde çok önemsiz olan komünist partilerinin, sayısal güçlerini çok aşan olağanüstü bir güç elde ettikleri, ve her yerde totaliter bir denetim kurmayı amaçladıkları"nı iddia ediyor. "Bu ülkelerin hemen hemen hepsinde polis yönetimleri ağırlıktadır ve bugüne dek bunların hiç birinde, Çekoslovakya hariç, gerçek bir demokrasi yoktur."

Bilindiği gibi şu anda İngiltere'de devleti bir parti, İşçi Partisi yönetiyor, muhalefet partilerinin elinden, İngiliz hükümetine katılma hakkı alınmıştır. Churchill'de gerçek demokrasi bu anlama geliyor. Polonya, Romanya, Yugoslavya ve Macaristan'da bir çok —dört-altı arası— partinin bir bloku yönetimdedir, buralarda muhalefete —eğer az çok sadıksa— hükümete katılım hakkı verilmiştir. Churchill'de bu totalitarizm, despotluk, polis egemenliği anlamına geliyor. Niçin ve hangi nedenle — Buna Churchill'in yanıt vermesini beklemeniz gerekmez. Churchill, totalitarizm, despotluk ve polis egemenliği üzerine şarlatanca konuşmalarıyla, kendisini nasıl komik bir duruma soktuğunu kavramıyor.

Churchill için, Polonya'nın Sosnkovski ve Anders, Yugoslavya'nın Mihailoviç ve Paveliç, Romanya'nın Prens Stirbei ve Radescu, Macaristan ve Avusturya'nın Habsburg hanedanından herhangi bir kral tarafından vs. yönetilmesi istenir bir şey olurdu. Churchill, faşist arka bahçenin bu baylarının, "gerçek demokrasi"yi sağlayabileceklerine bizi inandırmak istiyor. Churchill'in "demokrasisi" budur.

Churchill, komünist partilerin Doğu Avrupa'da artan etkinliğinden sözederken gerçeğe yaklaşıyor. Ancak, bunun eksiksiz olmadığı belirtilmelidir. Komünist partilerin etkisi yalnızca Doğu Avrupa'da değil, eskiden faşizmin egemen olduğu (İtalya, Almanya, Macaristan, Bulgaristan, Romanya, Finlandiya) ya da Alman, İtalyan veya Macar işgalinin bulunduğu (Fransa, Belçika, Hollanda, Norveç, Danimarka, Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, Yunanistan, Sovyetler Birliği vs.) neredeyse tüm Avrupa ülkelerinde de arttı.

Komünistlerin artan etkisi rastlantı sayılamaz. Tamamen yasalara uygun bir olgudur. Komünistlerin etkisi arttı, çünkü Avrupa'da faşist egemenliğin zor yıllarında komünistler, faşist rejimlere karşı, halkların özgürlüğü için güvenilir, cesur ve özverili savaşçılar olarak kendilerini kanıtlamışlardır. Churchill ko-

nuşmalarında bazen "küçük evlerdeki basit insanları" anımsıyor, babacan bir tavırla, ihsan bağışlıyormuşçasına onların omuzlarını sıvazlıyor ve onların dostlarıymış gibi davranıyor. Ama bu insanlar, ilk bakışta sanılabileceği gibi, o kadar basit değiller. Onların, bu "basit insanlar"ın görüşleri, politikaları var, ve kendilerini kabul ettirebilirler. İngiltere'de Churchill'i ve partisini, seçimlerde oylarını İşçi Partisi'ne vererek reddeden onlardı, bu "basit insanlar"ın milyonlarcasıydı. Avrupa'da gericileri, faşizmle işbirliği yandaşlarını tecrit eden ve sol demokratik partileri yeğleyenler bunlardı, bu "basit insanlar"ın milyonlarcasıydı. Komünistleri faşizme karşı mücadele ve direniş ateşinde sınadıktan sonra, komünistlerin, halkın güvenine bütünüyle layık olduklarına karar veren bunlardı, bu "basit insanlar"ın milyonlarcasıydı. Komünistlerin Avrupa'da etkisi böyle arttı. Bu, tarihsel gelişimin yasasıdır.

Tabii olayların böylesine gelişimi Churchill'in hoşuna gitmiyor, alarm zillerini çalıyor ve şiddete çağrı çıkarıyor. Ama Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Rusya'da Sovyet rejiminin ortaya çıkması da onun hoşuna gitmemişti. O zaman da alarm vermiş ve tarihin tekerleğini geri çevirmeyi amaçlayan, Rusya'ya karşı "ondört devletin" askeri bir seferini örgütlemişti. Ama tarih, Churchill'in müdahalesinden güçlü olduğunu gösterdi ve Churchill'in Don Kişot tavırları, o zaman onun tam bir yenilgiye uğramasına yol açtı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, "Doğu Avrupa"ya karşı yeni bir askeri sefer örgütlemeyi Churchill ve dostlarının başarıp başaramayacağını bilmiyorum, ama eğer başarırlarsa —ki milyonlarca "basit insan" barışın koruyucusu olarak durduğundan dolayı bu pek olası değildir— tıpkı geçmişte, 26 yıl önce yenildikleri gibi yenilecekleri kesinlikle söylenebilir.

***("Tägliche Rundschau"dan,***
***No. 61,14 Mart 1946)***

# SSCB HALK KOMİSERLERİ KONSEYİ BAŞKANININ AÇIKLAMASI

15 Mart 1946

SSCB Hükümeti'nin oluşturulması sorununun Yüksek Sovyet'te gözden geçirilmesi amacıyla sunulması olgusuyla bağıntı içinde, Halk Komiserleri Konseyi, çalışmasının sona erdiğini ve Yüksek Sovyet'e karşı istifasını açıklar.

SSCB Halk Komiserleri Konseyi, bu durumu Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Yüksek Sovyeti'ne bildirmenizi rica eder.

*SSCB Halk Komiserleri*
*Konseyi Başkanı*
*J. Stalin*

*Zasedanye Verchovogo Sovyeta SSSR*
*—Pervaya sesia*
*(Stenograficeski otchet), Moskova,*
*Izd. Verchovnogo Sovyeta SSSR,*
*1946, p. 82*

# ASSOCİATED PRESS MUHABİRİ GİLMORE'LA SÖYLEŞİ

22 Mart 1946

*Soru:* uluslararası barışın korunmasının aracı olarak, Birleşmiş Milletler örgütüne nasıl bir önem biçiyorsunuz?

*Yanıt:* Barışın ve uluslararası güvenliğin korunması için, ciddiye alınması gereken bir araç olduğundan, Birleşmiş Milletler örgütüne büyük önem veriyorum. Bu uluslararası örgütün gücü, bazılarının diğerleri üzerinde egemenliği ilkesi temelinde değil, devletlerin eşitliği ilkesi temelinde yükselmesinden oluşuyor. Birleşmiş Milletler Örgütü, eşitlik ilkesini bundan sonra da korumayı başarırsa, genel barış ve güvenliğin garantilenmesinde mutlaka olumlu büyük bir rol oynayacaktır.

*Soru:* Şu anda bir çok insan ve bir çok ülke tarafından hissedilen savaş korkusunun ortaya çıkış nedeni sizce nedir?

*Yanıt:* ne ulusların ne de onların ordularının yeni bir savaş amaçlamadıklarından eminim, bunlar barış istiyor ve barışı sağlamlaştırmaya çalışıyorlar. Yani "mevcut savaş korkusu" bu taraftan yaratılmıyor. "Mevcut savaş korkusu"nun, yeni bir savaş

propagandasıyla uğraşan ve bu şekilde ihtilafın ve güvensizliğin tohumlarını eken, bazı politik grupların eylemleriyle yaratıldığı görüşündeyim.

*Soru:* Özgürlüksever ülkelerin hükümetleri, tüm dünyada barışı ve sükûneti korumak için şu anda ne yapmalıdırlar?

*Yanıt:* Devletlerin kamuoylarının ve hükümet çevrelerinin, yeni bir savaşın propagandistlerine karşı ve barışın güvenceye alınması için, geniş tabanlı bir karşı propaganda örgütlemeleri gerekir, böylece yeni bir savaşın propagandistlerinin her ifadesi, kamuoyu ve basın tarafından layık olduğu direnişle karşılaşacak ve bu biçimde savaş kışkırtıcılarının maskesi zamanında düşürülecek ve konuşma özgürlüğünü, barışın çıkarlarına karşı kötüye kullanma olanağı verilmemiş olacaktır.

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*No. 70, 24 Mart 1946)*

# BAY HUGH BAILLIE'NİN TELGRAFINA YANIT

25 Mart 1946

Bay Hugh Baillie'nin telgrafı,
Agentur United Press Başkanı,
Başkomutan Stalin'e,
Kremlin, Moskova

Winston Churchill'in, United Pres aracılığıyla hazırlığa ilişkin tüm dünya gazetelerine ve radyo istasyonlarına verdiği açıklamaya dikkatinizi çekmek istiyorum.

Bu vesileyle, United Press aracılığıyla, uluslararası duruma ilişkin bir açıklama yapmanız önerimi yinelemek istiyorum. Eğer Churchill'in, İran sorununa ilişkin UNO-Güvenlik Konseyi'nin hızlı aksiyon gerekliliği üzerine gerekçelendirmesine yanıt vermek isterseniz, United Press görüşlerinizi tüm dünyaya yaymaya seve seve hazır olacaktır. İran'la ilgili veya uluslararası barış ve güvenlikle ilgili herhangi başka bir soruna değinmek isterseniz, en iyi dileklerimizle kullanımınıza sunduğumuz olanaklarımızdan yararlanmanızı rica ediyorum.

United Press'ten

Bay Hugh Baillie'ye Yanıt, New York

Dostça öneriniz için teşekkür ediyorum. Bay Churchill'in gerekçelendirmesini inandırıcı bulamıyorum. Sovyet Birliklerinin İran'dan geri çekilmesi sorununa gelince, bu sorunun Sovyet hükümetiyle İran hükümeti arasında bir anlaşma aracılığıyla, olumlu anlamda çözümlemiş olduğu biliniyor.

*SSCB Bakanlar*
*Konseyi Başkanı*
*J. Stalin*

Pravda, 27 Mart 1946

# İRAN BAŞBAKANININ MESAJINA YANIT

Nisan 1946

Kişi olarak aktif biçimde katıldığınız, Sovyet-İran müzakerelerinin başarıyla sonuçlanması vesilesiyle gönderdiğiniz telgrafta ifade ettiğiniz dostça duygular için Ekselanslarına teşekkür ediyorum. Bu müzakerelerin sonucunda SSCB ile İran arasında imzalanan sözleşmenin, ülkelerimiz halklarının işbirliği ve dostluğunun gelişimine ve daha da sağlamlaşmasına hizmet edeceğinden eminim.

*SSCB Bakanlar*
*Konseyi Başkanı*
*Başkomutan Stalin*

Pravda, 8 Nisan 1946

# SSCB SİLAHLI KUVVETLER BAKANININ 7 NOLU EMRİ

Moskova, 1 Mayıs 1946

Kızıl Ordu askeri ve Kızıl Filo bahriyelisi,
başçavuş ve deniz gediklisi yoldaşlar,
subay, general ve amiral yoldaşlar!
Sovyetler birliği emekçileri!

Büyük anavatan savaşının muzaffer sonuçlanmasından sonra 1 Mayıs'ı, emekçilerin uluslararası bayram gününü ilk kez, düşmanla zorlu mücadele içinde büyük özveriler ve yoksunluklar pahasına kazandığımız barışçıl yaşam koşulları altında yaşıyoruz.

Bir yıl önce Kızıl Ordu zafer bayrağını Berlin'e dikti ve faşist Almanya'nın ezilişini sonuçlandırdı. Almanya'yla savaşın zaferle sonuçlandırılmasından dört ay sonra emperyalist Japonya silahlarını teslim etti. Uluslararası gericilik güçlerinin hazırladığı ve belli başlı faşist devletlerin başlattığı, ikinci Dünya Savaşı, özgürlüksever halkların zaferiyle sonuçlandırıldı.

Faşizmin ve dünya saldırganlığının ana ocağının parçalanması ve tasfiye edilmesi, dünya halklarının politik yaşamında köklü değişikliklere, halkların demokratik hareketinde önemli bir gelişmeye yol açtı. Savaş deneyimiyle olgunlaşmış olarak,

halk kitleleri, devletlerin kaderini, dar sınıf ve bencil halk düşmanı hedefler izleyen gerici yönlendiricilere emanet etmemek gerektiğini anladılar. Tam da bu yüzden, artık şimdiye kadarki gibi yaşamak istemeyen halklar, devletlerinin kaderini kendi ellerine alıyorlar, demokratik bir düzen kuruyorlar, ve gericilik güçlerine karşı, yeni bir savaşın kışkırtıcılarına karşı aktif bir mücadele yürütüyorlar.

Tüm dünya halkları, savaş sefaletinin yinelenmesini istemiyorlar. Barışın ve güvenliğin sağlamlaşması için ısrarla mücadele ediyorlar.

Barış ve güvenlik için mücadelenin öncüsü içinde, faşizmin ezilmesinde olağanüstü bir rol oynamış ve yüce kurtarma misyonunu yerine getirmiş olan Sovyetler birliği yürüyor.

Sovyetler birliği tarafından faşist boyunduruk altından kurtarılmış olan halklar, devlet yaşamlarını demokratik ilkeler üzerine kurma ve tarihsel umutlarını gerçekleştirme olanağı elde ettiler. Bu yolda, Sovyetler Birliği tarafından kardeşçe yardımla karşılaşıyorlar.

Tüm dünya, Sovyetler Birliği'nin yalnızca gücünden değil, halkların eşitliğinin kabulü, onların özgürlük ve bağımsızlığına saygı üzerinde yükselen politikasının adil karakterinden de emin olma olanağına sahipti. Sovyetler Birliği'nin gelecekte de politikasına, barış ve güvenlik politikasına, halkların eşitliği ve dostluğu politikasına sadık kalacağından kuşku duymak için hiç bir neden yoktur.

Sovyetler Birliği, savaşın sonuçlanmasından sonra barışçıl sosyalist inşaya geçti. Sovyet insanları, savaşın kesintiye uğrattığı, barışçıl, yaratıcı çalışmaya çoşkuyla giriştiler.

Sovyetler Birliği'nin Yüksek Sovyeti tarafından, 1946'dan 1950'ye kadar yıllar için, SSCB ekonomisinin yeniden inşa ve gelişiminin beş yıllık planı üzerine kabul ettiği yasa, anavatanımızın üretici güçlerinin daha da gelimesi için, ekonomik gücünün daha da gelişmesi için, maddi refahının ve kültürünün gelişmesi için yeni perspektifler açıyor.

Ülkemiz işçileri, köylüleri ve aydınları beş yıllık planı, yaşam çıkarlarına uyan bir mücadele programı gibi kabullendiler. Sovyet insanlarının, başka Komünist Partisi'yle, beş yıllık planı, yalnızca gerçekleştirmek için değil, aynı zamanda çalışmalarıyla onu aşmak için hiç bir güç ve zahmetten kaçınmayacağı beklenebilir.

Barışçıl sosyalist inşayı geliştirirken, uluslararası gericiliğin, yeni savaş planlarını içinde barındıran entrikalarını bir an bile unutmamalıyız. Yüce Lenin'in, barışçıl çalışmaya geçişte sürekli uyanık olmak ve ülkemiz silahlı kuvvetleriyle savunma yeteneğini gözbebeği gibi korumak gerektiği direktifi akılda tutulmalıdır.

Sovyetler Birliği'nin silahlı kuvvetleri, kara birliklerimiz, hava kuvvetlerimiz ve deniz kuvvetlerimiz, büyük anavatan savaşında anavatana karşı görevlerini yerine getirdiler.

Şimdi silahlı kuvvetlerimizin önünde daha az önemli olmayan bir görev duruyor, elde edilmiş olan barışı ve Sovyet halkının yaratıcı çalışmasını uyanıklılıkla korumak ve Sovyetler Birliği'nin çıkarlarının güvenilir bir dayanağı olmak.

Bu onurlu görevin başarıyla yerine getirilmesi yalnızca ordumuzun, filomuzun ve hava kuvvetlerimizin savaşçılarının ve komutanlarını, askeri kültürünün ve savaş sanatının daha da gelişmesi koşullarında mümkündür.

Sovyetler Birliği'nin silahlı kuvvetleri günden güne savaş sanatı düzeyini, savaş deneyimi temelinde, savaş bilimi ve tekniğinin gelişimi temelinde yükseltmek zorundadır.

Ordumuzun, filomuzun ve hava kuvvetlerimizin kendilerine verilen görevleri onurla yerine getireceklerinden hiç kuşku yoktur.

Kızıl Ordu askeri, Kızıl Filo bahriyelileri, başçavuş ve deniz gedikli çavuşu yoldaşlar! subay, general ve amiral yoldaşlar!

İşçi, köylü ve aydın yoldaşlar!

Kızıl Ordu saflarından terhis olmuş savaşçılar!

Hükümet ve Komünist Parti adına sizleri selamlıyor ve 1 Mayıs bayramı nedeniyle kutluyorum.

Emekçilerin uluslararası bayramının kutlanması için:

Bugün, 1 Mayıs'ta, anavatanımızın başkenti Moskova'da, Birlik cumhuriyetlerinin başkentlerinde, aynı şekilde Lvov'da, Vilna'da Habarovsk'da, Vladivostok'da, Port-Arthur'da ve kahraman kentler Leningrad'da, Stalingrad'da, Sıvastopol'da ve Odessa'da yirmi pare top atışı yapılmasını emrediyorum.

Yaşasın kahraman silahlı kuvvetlerimiz!

Yaşasın şanlı Komünist Partimiz!

Yaşasın yüce Sovyet halkımız!

Yaşasın güçlü Sovyet vatanımız!

***SSCB Silahlı Kuvvetler Bakanı,***
***Sovyetler Birliği Başkomutanı***
***J.V. Stalin***

*(Neue Welt'ten,*
*Sayı 2, Mayıs 1946, s. 3-5)*

# SSCB SİLAHLI KUVETLER BAKANININ 11 NOLU GÜNLÜK EMRİ

9 Mayıs 1946

Kızıl Ordu askeri ve kızıl bahriyeli,
öğrenci ve astsubay yoldaşlar!
subay, general ve amiral yoldaşlar!
Sovyetler Birliği emekçileri!

Bugün, anavatanımızın özgürlüğünü ve bağımsızlığını yok etmek isteyen faşist Almanya üzerinde halkımızın kazandığı büyük zaferin birinci yıldönümünü kutluyoruz.

Sovyet hükümeti ve Komünist Partimiz adına sizleri selamlıyorum ve ulusal bayram, Alman faşizmi üzerinde zafer günü nedeniyle sizleri kutluyorum.

Zafer şenliklerinin icrası için, bugün, 9 Mayıs'ta, anavatanımızın başkenti Moskova'da, Birlik cumhuriyetlerinin başkentlerinde aynı şekilde Lvov'da, Vilna'da ve kahraman kentler Leningrad, Stalingrad, Sivastopol ve Odessa'da, otuz pare top atışı yapılmasını emrediyorum.

Anavatanımızın onurunu ve bağımsızlığını savunan ve Hitler Almanyası üzerinde zafer kazanmış olan silahlı kuvvetlerimize şan olsun!

Zaferlerimizin esindiricisi ve örgütçüsü Komünist Parti'ye şan olsun!

Halkımıza, muzaffer halka şan olsun!

Anavatanımızın özgürlüğü ve bağımsızlığı için çarpışmalarda şehit düşmüş olan kahramanlara ölümsüz şan olsun!

***SSCB Silahlı Kuvvetler Bakanı***
***ve Sovyetler Birliği Başkomutanı***
***J. Stalin***

Pravda, 9 Mayıs 1946

# "SUNDAY TIMES"IN MOSKOVA MUHABİRİ MR. ALEXANDER WERTH'İN SORULARINA, 17 EYLÜL 1946 TARİHLİ BİR MEKTUPLA YANIT

24 Eylül 1946

***Soru:*** Şimdi, tüm dünyada hakkında o kadar sorumsuzca konuşulan "yeni bir savaş" tehlikesinin gerçekten var olduğuna inanıyor musunuz? Eğer böyle bir tehlike varsa, savaşı önlemek için hangi adımlar atılmalıdır?

***Yanıt:*** Gerçekten "yeni bir savaş" tehlikesine inanmıyorum. "Yeni bir savaş" yaygarası şimdi temel olarak askeri-politik gizli servis ajanları ve bunların sivil resmi görevliler çevrelerinde az sayıdaki kışkırtıcıları tarafından geliyor. Rakip çevrelerde;

a) bazı saf politikacıları savaş hayaletiyle ürkütmek ve rakiplerinden olabildiğince çok taviz koparark hükümetlerine yardım etmek;

b) ülkelerinde belirli bir süre için, askeri bütçelerin kısılmasını engellemek;

c) birliklerin dağıtılmasının önüne set çekmek ve böylece ülkelerinde işsiz sayısının hızla artmasını önlemek amacıyla da olsa, bu gürültüye gereksinimleri var.

"Yeni bir savaş" etrafında koparılan şimdiki gürültü ve yaygarayla, şu anda mevcut olmayan gerçek bir "yeni savaş" tehlikesini birbirinden çok iyi ayırmak gerekiyor.

***Soru:*** Büyük Britanya'nın ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Sovyetler Birliği'ne karşı bilinçli bir "kapitalist kuşatma" gerçekleştirdiğine inanıyor musunuz?

***Yanıt:*** Büyük Britanya ve Amerika Birleşik Devletleri'nin hükümette bulunan çevrelerinin, böyle bir isteğe sahip olsalar da —ancak bunu iddia edemem— Sovyetler Birliği'nin "kapitalist kuşatma"sını gerçekleştirebilecekleri görüşünde değilim.

***Soru:*** Mr. Wallace'in son konuşmasında kullandığı sözcüklerle konuşmak gerekirse, İngiltere, Batı Avrupa ve Birleşik Devletler, Almanya'daki Sovyet politikasının, Batı Avrupa'ya karşı yönelmiş, Rus çabalarının bir aracına dönüşmeyeceğinden emin olabilirler mi?

***Yanıt:*** Almanya'nın Sovyetler birliği tarafından Batı Avrupa'ya ve Birleşik Devletler'e karşı kullanılmasının olanaksız olduğuna inanıyorum. Bunun yalnızca, Sovyetler Birliği, bir Alman saldırganlığına karşı karşılıklı destek anlaşmasıyla, Büyük Britanya'ya ve Fransa'ya ve üç büyük gücün Potsdam Konferansı ile Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı olduğu için değil, aynı zamanda Almanya'nın Batı Avrupa'ya ve Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı kullanılması politikası, Sovyetler Birliği için, temel ulusal çıkarlarından uzaklaşma anlamına geleceği için de mümkün olmadığına inanıyorum. Kısaca, Sovyetler Birliği'nin Alman sorununa ilişkin politikası, kendiliğinden, Almanya'nın askersizleştirilmesi ve demokratikleştirilmesiyle sınırlıdır. Almanya'nın askersizleştirilmesinin ve demokratikleştirilmesinin, sağlam ve sürekli bir barış kurulması için en önemli garantilerden birini oluşturacağına inanıyorum.

***Soru:*** Batı Avrupa'da Komünist partilerin politikasının "Moskova tarafından dikte edildiği" suçlaması hakkında düşünceniz nedir?

***Yanıt:*** Bu suçlamayı, Hitler ve Göbbels'in iflas etmiş cephaneliğinden ödünç alınmış bir saçmalık olarak değerlendiriyorum.

*Soru:* İdeolojik farklılıkların varlığına rağmen Sovyetler Birliği'yle Batı demokrasileri arasında dostça ve sürekli bir işbirliği ve Wallace'in konuşmasında değindiği gibi, iki sistem arasında "dostça rekabet" olanağına inanıyor musunuz?

*Yanıt:* Buna bütünüyle inanıyorum.

*Soru:* İşçi partisi delegasyonunun Sovyetler Birliği'nde kalışları sırasında, bilebildiğim kadarıyla, Sovyetler Birliği'yle Büyük Britanya arasında dostça ilişkiler olanağına ilişkin kanaatinizi dile getirdiniz. İngiliz halkının büyük çoğunluğu tarafından öylesine hararetle özlenen bu ilişkilerin kurulmasına, neler katkıda bulunabilir?

*Yanıt:* Gerçekten Sovyetler Birliği'yle Büyük Britanya arasında dostça ilişkiler olanağından kuşku duymuyorum. Bu ülkeler arasında politik, ticari ve kültürel bağların güçlendirilmesi, böylesi bir ilişkinin kurulmasına katkıda bulunabilir.

*Soru:* Tüm Amerikan birliklerinin Çin'den olabildiğince çabuk geri çekilmesinin, gelecekteki barış için yüksek öneme sahip olduğuna inanıyor musunuz?

*Yanıt:* Evet, buna inanıyorum.

*Soru:* Atom bombasıyla ilgili olarak Birleşik Devletler'in gerçek tekelinin, barışı tehdit eden başlıca şeylerden birini oluşturduğuna inanıyor musunuz?

*Yanıt*: Bazı politikacıların ortaya koymaya çalıştığı gibi, atom bombasının o kadar ağırlıklı bir güç olduğuna inanmıyorum. Atom bombaları, sinirleri zayıf kişilerin ürkütülmesine yarar; ama bir savaşın kaderini belirleyemezler, çünkü bu amaç için yeterli değildirler. Elbette, atom bombası gizinin tekelci mülkiyeti bir tehdit yaratır, ama buna karşı en azından iki araç vardır:

a) atom bombasının tekelci mülkiyeti uzun süremez;

b) atom bombasının kullanımı yasaklanacaktır.

***Soru:*** Sovyetler Birliği'nin komünizme doğru daha fazla ilerlemesiyle, Sovyetler birliği açısından, dış dünyayla barışçıl işbirliği olanaklarının azalacağına inanmıyor musunuz? "Tek ülkede komünizm" mümkün müdür?

***Yanıt:*** Barışçıl işbirliği olanaklarının azalmaktan çok uzak olduğundan ve hatta daha da çoğaltılabileceğinden kuşku duymuyorum. "Tek ülkede komünizm" kesinlikle mümkündür, özellikle de Sovyetlere Birliği gibi bir ülkede,

***(Neue Welt'ten,***
***Sayı 10, Eylül 1946, s. 3-5)***

# 23 EKİM 1946'DA, AMERİKAN HABER AJANSI UNITED PRESS BAŞKANI HUGH BAILLIE TARAFINDAN SORULAN SORULARA YANITLAR

29 Ekim 1946

*1. Soru:* Müsteşar Bymes'in geçen Cuma günü bir radyo konuşmasında ifade ettiği gibi, SSCB ile Birleşik Devletler arasında gerilimin arttığı görüşüne katılıyor musunuz?

*Yanıt:* Hayır.

*2. Soru:* Eğer artan bir gerilim varsa, bunun nedenini veya nedenlerini söyleyebilir misiniz ve bunların ortadan kaldırılması için temel çareler nelerdir?

*Yanıt:* Bir önceki soruya verilen yanıttan dolayı bu sorunun geçerliliği kalkıyor.

*3. Soru:* Önümüzdeki görüşmelerin, barış anlaşmalarının imzalanmasına yol açacağına, —savaşta faşizme karşı eski müttefik— halklar arasında samimi ilişkiler kurulacağına ve eski Mihver devletleri tarafından bir savaş başlatılması tehlikesinin ortadan kaldırılacağına inanıyor musunuz?

*Yanıt:* Umuyorum.

*4. Soru:* Aksi takdirde, büyük savaşta müttefik olan halklar arasında böylesi samimi karşılıklı ilişkiler kurulmasının önünde duran başlıca engeller nelerdir?

*Yanıt:* Önceki soruya verilen yanıttan dolayı bu soru geçerliliğini yitiriyor.

*5. Soru:* Yugoslavya'nın İtalya'yla barış anlaşmasını imzalamama kararına Rusyaya nasıl bakıyor?

*Yanıt:* Yugoslavya, hoşnut olmamak için nedene sahiptir.

*6. Soru:* Şu anda dünyada barış için en ciddi tehdit sizce nedir?

*Yanıt:* Yeni bir savaşın kışkırtıcıları, öncelikle Churchill ve onun İngiltere'yle ABD'deki yandaşları.

*7. Soru:* Eğer böyle bir tehdit oluşursa, yeni bir savaşı önlemek için dünyaya halkları tarafından hangi adımlar atılmalıdır?

*Yanıt:* Yeni bir savaşın kışkırtıcılarını açığa çıkarmak ve dizginlemek gerekir.

*8. Soru:* Birleşmiş Milletler Örgütü, küçük ülkelerin dokunulmazlığı için bir güvence midir?

*Yanıt:* Bunu söylemek şimdilik zor.

*9. Soru*: Almanya'daki dört işgal bölgesinin gelecekte, Almanya'yı barışçıl ekonomik birlik olarak yeniden kurmak ve dört devlete işgalin yükünü hafifletmek için, ekonomik yönetim bakımından birleştirilmek zorunda olduğuna inanıyor musunuz?

*Yanıt:* Almanya'nın yalnızca ekonomik değil, politik birliği de yeniden kurulmalıdır.

*10. Soru:* Şimdi bizzat Almanların eline verilecek, ancak müttefik denetim altında bulunan ve böylece dışişleri bakanları konseyinin Almanya için barış anlaşmasını hazırlamasını olanaklı kılan belirli bir merkezi yönetimin şimdi yaratılmasını mümkün görüyor musunuz?

*Yanıt:* Evet, mümkün görüyorum!

*11. Soru:* Bu yaz ve sonbaharda çeşitli bölgelerde gerçekleşen seçimlere bakarak, Almanya'nın geleceğinin, barışçıl bir ulusun geleceği olması umutlarını haklı çıkaran bir doğrultuda politik ve ekonomik olarak gelişeceğinden emin misiniz?

*Yanıt:* Şimdilik bundan emin değilim.

*12. Soru*: Bazı çevrelerden önerilmiş olduğu gibi, Almanya'ya izin verilen sanayi düzeyinin, Almanya'nın ihtiyaçlarının tam olarak sağlanabilmesi için saptanan düzeyin üstüne çıkarılması gerektiğine inanıyor musunuz?

*Yanıt:* Evet, buna inanıyorum.

*13. Soru:* Almanya'nın barış için yeniden bir askeri tehdit haline gelmemesini önlemek için, dört işgal gücünün mevcut programından başka ne yapılmalıdır?

*Yanıt:* Faşizmin Almanya'daki kalıntılarının gerçekten kökünü kazımak ve Almanya'yı bütünüyle demokratikleştirmek gerekir.

*14. Soru:* Alman halkına, kendi kendini geçindirebilmesi için, sanayisini ve ticaretini yeniden kurma izni verilmeli midir?

*Yanıt:* Evet, verilmelidir.

*15. Soru:* Sizce Potsdam Konferansı'nın kararları yerine getiriliyor mu? Eğer getirilmiyorsa, o zaman Potsdam Daklarasyonu'nu etkin bir araç haline getirmek için ne gereklidir?

*Yanıt:* Her zaman yerine getirilmiyor, özellikle Almanya'nın demokratikleştirilmesi alanında.

*16. Soru:* Dört dışişleri bakanının müzakerelerinde ve BM Konseyi'nin biraraya gelişlerinde, veto hakkının kötüye kullanıldığına inanıyor musunuz?

*Yanıt:* Hayır, inanmıyorum.

*17. Soru:* Kremlin'in görüşüne göre, müttefik güçler, Almanya'da ikinci dereceden savaş suçlarının kovuşturulması ve mahkemeye çıkarılması konusunda ne kadar ileri gitmelidir? Nürnberg kararlarının, bu tür adımlar için yeterince sağlam bir temel oluşturduğu düşünülüyor mu?

*Yanıt:* Ne kadar ileri gidilebilirse, o kadar iyi.

*18. Soru:* Rusya, Polonya'nın Batı sınırlarını değişmez sayıyor mu?

*Yanıt:* Evet

*19. Soru:* SSCB, Yunanistan'da İngiliz birliklerinin varlığını nasıl değerlendiriyor? İngiltere'nin bugünkü Yunan hükümetine daha çok silah temin etmesi gerektiğine inanıyor mu?

*Yanıt:* Gereksiz buluyor.

*20. Soru:* Polonya, Macaristan, Bulgaristan, Yugoslavya ve Avusturya'da Rus birliklerinin kontenjanı ne kadar ve sizce barışın güvenceye alınması yararına, bu kontenjan ne kadar süreyle korunmalıdır?

*Yanıt:* Batı'da, yani Almanya, Avusturya, Macaristan, Bulgaristan, Romanya ve Polonya'da, Sovyetler Birliği şu anda toplam (top ve tank tümenleriyle birlikte) 60 tümene sahiptir, bunların çoğunun mevcudu tam değildir. Yugoslavya'da Sovyet Birlikleri yoktur. İki ay sonra, son terhis sırası üzerine bu yılın 22 Ekim tarihli Yüksek Sovyet Başkanlığı kararnamesi uygulandığında, adı geçen ülkelerde geriye 40 Sovyet tümeni kalacaktır.

*21. Soru:* SSCB hükümeti, Amerikan savaş gemilerinin Akdeniz'de bulunmasını nasıl değerlendiriyor?

*Yanıt:* Kayıtsız.

*22. Soru*: Şu anda Rusya'yla Norveç arasında bir ticari anlaşma açısından şanslar nasıldır?

*Yanıt*: Bunu söylemek şimdilik zor.

*23. Soru*: Finlandiya için, tazminatlar ödendikten sonra, yeniden kendi kendini geçindiren bir ulus olma olanağı var mı, ve Finlandiya'nın yeniden ayakları üzerinde durmasını hızlandırmak için tazminat programının revizyonuyla ilgili herhangi bir düşünce bulunuyor mu?

*Yanıt:* Soru doğru sorulmamıştır, Finlandiya tümüyle kendi kendini geçindiren bir ulustu ve öyle kalacaktır.

*24. Soru:* SSCB'nin yeniden inşası davası açısından, İsveç ve diğer ülkelerle ticari anlaşmaların önemi ne olacaktır? Bu büyük görevin uygulanması için, dışarıdan nasıl bir yardım olmasını isterdiniz?

*Yanıt:* İsveç'le anlaşma, ulusların ekonomik işbirliğine bir katkıdır.

*25. Soru:* Rusya hâlâ birleşik Devletler'den kredi almaya ilgi duyuyor mu?

*Yanıt:* İlgi duyuyor.

*26. Soru:* Rusya'nın artık atom bombası ya da benzer bir silahı varmı?

*Yanıt*: Hayır.

*27. Soru:* savaş aracı olarak atom bombası ya da benzeri silahlar için görüşünüz nedir?

*Yanıt:* Atom bombasıyla ilgili düşüncemi, Bay Wertli'e bilinen yanıtımda daha önce ifade ettim.

*28. Soru:* Sizce atom enerjisi en iyi nasıl denetlenebilir? Bu denetim uluslararası temelde mi yaratılmalı ve devletler, etkin bir denetimin kurulması yararına egemenliklerini hangi ölçüde feda etmeliler?

*Yanıt:* Sıkı uluslararası denetim gereklidir.

*29. Soru:* Batı Rusya'nın harab olmuş bölgelerinin yeniden inşası için ne kadar zaman gerekiyor?

*Yanıt:* Eğer daha fazla değilse, altı-yedi yıl kadar.

*30. Soru:* Rusya, Sovyetler Birliği bölgesi üzerinden ticari uçak hatlarının işlemesine izin verecek mi? Rusya'nın uçak hatlarını karşılıklılık temelinde başka kıtalara yayma niyeti var mı?

*Yanıt:* Belirli koşullar altında bu olasılık dışı değildir.

*31. Soru:* Hükümetiniz Japonya'nın işgalini nasıl değerlendiriyor? Bunu varolan temelde başarılı buluyor musunuz?

*Yanıt:* Başarılar var, ancak daha iyi başarılar elde edilebilir.

*("Tägliche Rundschau"dan*
*Sayı 254, 30 Ekim 1946)*

# BELGRAD'DA TOPLANMIŞ OLAN SLAV KONGRESİ'NE TELGRAF

8 Aralık 1946

Savaştan sonra ilk Slav kongresine katılanları, barışsever Slav halklarının temsilcilerini selamlıyorum. Slav kongresinin, Slav halklarının dostluğunun ve kardeşçe dayanışmasının daha da sağlamlaşmasına katkıda bulunacağına, demokrasinin gelişmesine ve halklar arasında barışın istikrara kavuşmasına hizmet edeceğinden eminim.

*J. Stalin*

Slaviane 1, 1947, Moskova

# ELLIOT ROOSEVELT'LE SÖYLEŞİ

21 Aralık 1946

*1. Soru:* Bu dünyada, Birleşik Devletler gibi bir demokrasi için, Sovyetler Birliği'ndeki devlet yönetimi gibi bir komünist devlet biçimiyle, biri veya öteki tarafından, diğerinin iç politik meselelerine karışma girişiminde bulunulmaksızın, yan yana barışçıl yaşamanın mümkün olduğuna inanıyor musunuz?

*Yanıt:* Evet, elbette, bu yalnızca mümkün değil, akılcı ve mutlaka gerçekleştirilebilir bir şeydir de. Savaşın kritik dönemlerinde, yönetim biçimlerindeki farklar, ülkelerimizi, birleşmekten ve düşmanlarımızı yemekten alıkoymadı. Bu ilişkilerin korunması barışta daha büyük ölçüde mümkündür.

*2. Soru:* Birleşmiş Milletler'in başarısının, Sovyetler Birliği, İngiltere ve Birleşik Devletler arasında, politikanın temel sorunları ve hedefleri üzerinde bir anlaşmaya bağlı olduğuna inanıyor musunuz?

*Yanıt:* Evet, buna inanıyorum. Bir çok bakımdan Birleşmiş Milletler'in örgüt olarak kaderi, bu üç güç arasında uyumun sağlanmasına bağlıdır.

*3. Soru:* İki ülke arasında karşılıklı sanayi ürünleri ve hammadde alışverişi üzerine cömert bir ekonomik anlaşmanın sağ-

lanmasının, genel barış yolunda önemli bir adım olacağına inanıyor musunuz. Başkomutan?

*Yanıt:* Evet, bunun, genel barışın kurulması yolunda önemli bir adım olacağına inanıyorum. Elbette bunu onaylıyorum. Uluslararası ticaretin geliştirilmesi, iki ülke arasındaki iyi ilişkilerin gelişimini bir çok bakımdan teşvik edecektir.

*4. Soru:* Sovyetler Birliği, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin, tüm Birleşmiş Milletler silahlı kuvvetlerinin katılımıyla, savaşın barışı tehdit ettiği her yere müdahalede bulunabilecek uluslararası bir polis gücünü hemen yaratmasını onaylıyor mu?

*Yanıt:* Elbette.

*5. Soru:* Eğer Birleşmiş Milletler'in atom bombasını denetlemesi gerektiği görüşündeyseniz, bunu, her türden silah imal eden tüm araştırma kurumları ve sanayi işletmeleri üzerinde aynı şekilde atom enerjisinin barışçıl kullanımı ve geliştirilmesi üzerinde teftiş ve denetim kurarak yapmak zorunda değil midir?

(Burada Elliot Roosevelt bir ara not düşüyor ve şöyle yazıyor: Stalin bana hemen sordu: "Genelde mi?" "Evet", dedim." Ama özellikle Sovyetler Birliği böyle bir planı prensipte kabul eder mi?")

*Yanıt:* Tabii. Eşitlik prensibi temelinde Sovyetler Birliği için hiç bir istisna olmamalı. Tüm diğer ülkeler gibi o a aynı teftiş ve denetim kurallarına bağlı olmalıdır.

(Bu noktada Roosevelt şunu belirtiyor: Yanıtı tereddütsüz geldi, ve veto hakkı koşulu sorununa değinilmedi bile.)

*6. Soru:* Büyük Üçler'in, şu anda genel barışı tehdit eden tüm uluslararası sorunları tartışmak için yeniden bir toplantı yapmalarını yararlı görüyor musunuz?

*Yanıt:* Yalnızca bir değil, bir çok toplantılar yapılması gerektiği görüşündeyim. Eğer bir çok toplantı yapılırsa, bu çok yararlı bir amaca hizmet edecektir.

(Burada Roosevelt şunu belirtiyor: Bu arada kanım, bu tür toplantıların, ilgili hükümet temsilcilerinin alt makamları arasında daha sıkı ilişki kurulmasına katkıda bulunacağını mı düşündüğünü sordu. Ayrıca, savaş dönemi konferanslarının böyle bir duruma yol açıp açmadığını da sordu.

*Stalin* ona dönerek, gülümsemeyle yanıtladı: Bunda kuşku yok. Savaş döneminin konferansları ve elde edilen başarılar, alt makamlarda daha sıkı işbirliğin oluşmasına geniş ölçüde katkıda bulundu.)

*7. Soru:* Başka ülkelerde var olan bir çok pilotik ve sosyal sorunları incelediğinizi biliyorum. Bu yüzden size, Kasım'da Birleşik Devletler'de yapılmış olan seçimlerin, halkın Roosevelt'in politikasına inançtan, onun politik hasımlarının soyutlamacı politikalarının lehine kaydığı sonucunun çıkarılabileceği görüşünde olup olmadığınızı sormak istiyorum?

*Yanıt:* Birleşik Devletler halkının iç yaşamını çokiyi bilmiyorum; ama bana öyle geliyor ki, mevcut hükümetin, vefat etmiş olan başkan tarafından yaratılmış moral ve politik sermayeyi telef ettiği ve bu biçimde Cumhuriyetçilere zaferi kolaylaştırdığı sonucu seçimlerden çıkarılabilir.

(Burada Roosevelt şunu ekliyor: Başkomutan, sonraki soruma büyük bir vurguyla yanıt verdi)

*8. Soru:* Roosevelt'in ölümünden bu yana, ülkelerimiz arasında dostça ilişkilerin ve karşılıklı anlaşmanın gevşemesini neye bağlıyorsunuz?

*Yanıt:* Eğer bu soru, Amerikan ve Rus ***halkları*** arasındaki iliş ilişkileri ve karşılıklı anlaşmayı kastediyorsa, hiç bir kötüleşmenin olmadığı, tersine ilişkilerin iyileştiği görüşündeyim. iki ***hükümetin*** ilişkilerine gelince, orada anlaşmazlıklar oldu. Belirli bir kötüleşme ortaya çıktı ve sonra ilişkilerin gelecekte daha kötüleşeceği yaygarası koparıldı. Ama ben burada, barışın ihlal edilmesi anlamında ya da askeri bir çatışma anlamında ürkütücü bir şey görmüyorum. Hiç bir büyük güç şu anda, hükü-

metleri istese bile, bir başka müttefik güce, bir başka büyük güce karşı mücadele için büyük bir ordu çıkaramaz, çünkü şu anda hiç kimse halkı olmaksızın savaş yürütemez ve halk ise savaş istemiyor. Halklar savaş yorgunudur, ayrıca yeni bir savaşı haklı çıkarabilecek hiç bir ikna edici hedef yoktur. Hiç kimse neden savaşmak zorunda olduğunu bilemeyecektir ve bu yüzden Birleşik Devletler hükümetinin bazı temsilcilerinin ilişkilerimizin kötüleştiğinden sözetmesinde ürkütücü bir şey görmüyorum. Bütün bu değerlendirmeler bakımından, ***yeni bir savaş tehlikesini geçerli görmüyorum.***

*9. Soru:* Ülkelerimiz arasında, cömert bir kültürel ve bilimsel bilgi alışverişini savunuyor musunuz? Yüksek okul öğrencileri, sanatçılar, bilimciler ve profesörlerin değiş-tokuşunu da savunuyor musunuz?

*Yanıt:* Elbette.

*10. Soru:* Birleşik Devletler ve Sovyetler Birliği, Uzak Doğu halklarının desteklenmesi için uzun vadeli hesaplanmış, ortak bir politika hazırlamalı mı?

*Yanıt:* Mümkün olsaydı bunun yararlı olacağı görüşündeyim. Herhalûkârda bizim hükümetimiz, Uzak Doğu sorunlarında Birleşik Devletler'le ortak bir politika uygulamaya hazırdır.

*11. Soru:* Eğer Birleşik Devletler'le Sovyetler Birliği arasında bir borç ve kredi sistemi üzerine anlaşma yapılırsa, bu tür anlaşmalar Birleşik Devletler'in ekonomisine uzun süreli avantajlar sağlayacak mıdır?

*Yanıt:* Böylesi bir kredi sistemi kuşkusuz iki taraf için de avantajlıdır, gerek Birleşik Devletler gerekse de Sovyetler Birliği için.

(Burada Roosevelt şunu belirtiyor: Sonra, Avrupa'nın bir çok ülkesinde kaygı yaratan bir soru sordum.)

*12. Soru:* Almanya'nın Amerikan ve İngiliz işgal bölgelerinde Nazilikten arındırma programının uygulanmamış olması, Sovyet hükümeti için ciddi bir kaygı vesilesi oluyor mu?

*Yanıt:* Hayır, bu ciddi bir kaygı için vesile değildir, ama ortak programımızın bu bölümünün uygulanmaması, Sovyetler Birliği için tabii ki hoş değildir.

*("Neue Welt"ten,*
*Sayı 3, Şubat 1947, s. 4-8)*

# İNGİLİZ-SOVYET ANLAŞMASINA İLİŞKİN İNGİLİZ DIŞ İŞLERİ BAKANI BEVIN'İN MESAJINA YANIT

22 Ocak 1947

18 Ocak tarihli mesajınızı aldım, itiraf etmeliyim ki, İngiltere'nin Karta yükümlülüklerinden başka hiç kimseye bağlı olmadığı yönündeki açıklamanız beni çok şaşırttı. Gerekli aydınlatmalara girilmeden sunulan böyle bir açıklamanın İngiliz-Sovyet dostluğunun düşmanları tarafından kötüye kullanılabileceğini düşünüyorum. Benim için, İngiliz-Sovyet Anlaşması'nın içerdiği sakıncalar ve bu sakıncaların savaş sonrası dönemde anlaşmayı zayıflattığı bir yana, İngiliz-Sovyet Anlaşması'nın varlığının ülkelerimize sorumluluk yüklediği açıktır.

17 Eylül 1946'da Alexander Verth (Moskova'da bir İngiliz muhabiri) ile yaptığım röportajda "Sovyetler Birliği'nin bir Alman saldırısına karşı Karşılıklı Yardım Anlaşması'yla İngiltere'ye bağlı" olduğunu, aynı şekilde İngiltere'nin de Karta yükümlülüklerinin dışında başka yükümlülükleri bulunduğunu söylerken tam da bunu gözönüne almıştım.

Ne var ki mesajınız ve İngiliz Hükümeti'nin yaptığı açıklama meseleyi, yanlış anlamalara yer bırakmayacak biçimde tamamen aydınlatmıştır. Artık İngiliz-Sovyet Anlaşması üzerine sizin ve benim aynı görüşleri paylaştığımız açıktır.

İngiliz Hükümeti'nin açıklamasında özellikle üzerinde durulan İngiliz-Sovyet Anlaşması'nın uzatılması meselesine gelince, bu anlaşmayı uzatmadan önce, eğer bu konuda ciddi bir istek varsa, anlaşmayı zayıflatan sakıncalardan kurtarılması gerektiğini açıklamak zorundayım. Ancak bundan sonra anlaşmanın uzatılmasından ciddiyetle sözedilebilir.

*J. Stalin*

*("Neue Welt"ten,*
*Sayı 3, Şubat 1947, s. 7-8)*

# SOVYET ORDU GÜNÜ NEDENİYLE VERİLEN 10 NOLU GÜNLÜK EMİR

23 Şubat 1947

Asker, bahriyeli, assubay ve subay,
general ve amiral yoldaşlar!

Bugün ülkemiz, Sovyet Ordusu'nun 29. kuruluş yıldönümünü kutluyor.

Lenin tarafından kurulan Sovyet Ordusu şanlı bir yol bırakmıştır arkasında. Bütün tarihi kahramanlık, vatana sarsılmaz bağlılık ve askeri görevlerin cesaretle yerine getirilmesinin tarihidir. Bu yüksek nitelikler, Büyük Anavatan Savaşı'nda Kızıl Ordu'nun elde ettiği parlak zaferlerde ifadesini bulmuştur.

Anavatan, ordusunun yüce kahramanlıklarını hiç bir zaman unutmayacaktır.

Sovyet Ordusu 29. yıldönümünü, bütün halkımızın, savaşın yolaçtığı sonuçların ortadan kaldırılması ve ulusal ekonominin yeniden kurulup geliştirilmesi doğrultusunda aralıksız çalıştığı bir ayda kutlamaktadır.

Yeni Beş Yıllık Planın ilk yılı için öngörülen hedefleri başarıyla yerine getirmiş olan ülkemizin işçileri, köylüleri, aydınları ekonomik faaliyetin daha da hızlanması, tüketim maddeleri üretiminin artırılması, Sovyet bilim ve tekniğinin daha da hızla ilerlemesi için kahramanca mücadele ediyorlar.

Şu sıralarda yapılmış olan Birlik Cumhuriyetleri Yüksek Sovyeti seçimleri Komünistlerle partisizlerin kurduğu blokun tam zaferiyle sonuçlanmıştır. Bu, Sovyet toplumunun birliğinin sarsılamaz olduğu, bütün Sovyet yurttaşlarının hükümetleri ve Komünist Parti etrafında sıkıca birleştikleri ve anavatanlarının daha da gelişmesi için çaba sarfetmeye kararlı oldukları anlamına gelmektedir.

Sovyet Ordusu barış zamanlarında, kendisine verilen askeri hazırlık görevlerini yerine getirmeli, askeri hazırlık ve politik eğitim konusunda daha önemli başarılar elde etmelidir. Barışın sağlamlaşması ve ülkemizin güvenliği bunu gerektirmektedir.

Sovyet Ordusu'nda askeri hazırlık, ilke olarak, esas itibariyle, savaş koşulları için ne gerekiyorsa onun öğretilmesi olmuştur her zaman, hâlâ da öyledir. Deneyler göstermiştir ki, modern savaş, ordulardan yüksek savaşçı nitelikler, yüksek moral, iyi bir askeri ve politik hazırlık, savaş tekniklerinde ustalık, sıkı bir koordinasyon ve fiziki dayanıklılık talep etmektedir.

Ordumuzun, Hava Kuvvetlerimizin ve Donanmamızın bütün birliklerinin görevi, askeri eğitimlerini hergün, aralıksız mükemmelleştirmek, savaştan çıkarılmış deneyler üzerinde yükselen talimler yapmaktır.

General, amiral ve subayların görevi ise, askeri ve politik alanda teorik bilgilerini sürekli derinleştirmek ve barış zamanlarında eğitim için son derece önemli olan askeri hazırlık yöntemlerini öğrenmektir.

Assubaylar, askeri disiplinin korunması asker ve bahriyelilerin eğitilmesi ve yetiştirilmesinde subayların ilk dayanakları olabilmek için bütün güçleriyle komuta etme işini öğrenmelidiler.

Asker ve bahriyeliler atış talimi, özel askeri taktikler ve politik eğitim konusunda gelişmelerini sorumlulukla tamamlamalı dırlar. Bütün seferlerde, bütün savaşlarda zorluklarının üstesinden gelebilecek savaşçılar haline gelebilmek için gerekli fiziki dayanıklılığı edinmek zorundadırlar.

Bütün komutanlar ve amirler, astlarının eğitim ve yetiştirilmelerinde, onların yaşam koşulları, beslenmeleri ve donanımlarıyla ilgilenmek yönetmeliklerin öngördüklerini yeterince almalarını sağlamak zorundadırlar.

Sıkı askeri disiplin her şeyden önce, askerlerin yüsek bilinci ve politik eğitimine dayanır. Bu, ordumuzun savaş gücü için en önemli zorunlu koşuldur.

O nedenle bütün komutanlar ve amirler sürekli olarak askeri disiplini sağlamlaştırmak ve bu konuda çok şey talep etmek zorundalar. Aynı zamanda astlarına, anavatana bağlılık, görev duygusu, anavatanın savunulmasında her askerin kişisel sorumluluk ruhunu yaratmalıdırlar.

Asker, bahriyeli ve astsubay yoldaşlar!

Subay, general ve amiral yoldaşlar!

Sizleri Sovyet Ordusu'nun 29. kuruluş yıldönümü nedeniyle Sovyet Hükümeti ve Komünist Partimiz adına selamlıyor ve kutluyorum.

Sovyet Ordusu'nun 29. kuruluş yıldönümü onuruna emrediyorum: Bugün, 23 Şubat'ta, anavatanımızın başkenti Moskova'da, Birlik cumhuriyetlerinin başkentlerinde, Kaliningrad, Lvov, Habarovsk, Vladivostok, Port Arthur'da ve kahraman kentler Leningrad, Stalingrad, Sıvastopol ve Odesa'da 20 pare top atışı yapılacaktır.

Yaşasın Sovyet Ordusu ve Savaş Donanması!
Yaşasın Sovyet Hükümetimiz!
Yaşasın Komünist Partimiz!
Yaşasın büyük Sovyet halkımız!

***J. Stalin***

Pravda, 23 Şubat 1947

# AMERİKAN CUMHURİYETÇİ BAŞKAN ADAYI HERALD STASSEN'LE GÖRÜŞME TUTANAĞI

9 Nisan 1947

***Stassen***, Kendisini kabul ettiği için Stalin'e teşekkür eder. Devlet başkanı olarak Stalin'e saygılarını sunmak isteyen Stassen Avrupa ülkelerini kapsayan ilginç bir yolculuk yapmış ve bu yolculuk esnasında özellikle ülkelerin ekonomik durumlarıyla ilgilenmişti. Stassen'e göre halkların yaşam standartları gelişimleri için çok önemliydi. Sovyetler Birliği'yle Birleşik Devletler arasındaki ilişkiler savaş süresince çok önemliydi, bundan sonrada önemini koruyacaktı. Kendisi SSCB ile ABD'nin ekonomik sistemlerinin farklı olduğunun bilincindeydi. SSCB ekonomisi planlama üzerine, sosyalist ilkeler üzerine kurulmuştu ve gelişimini Komünist Partisi yönetiyordu. Birleşik Devletler de ise özel sermayeli serbest ekonomi vardı. Bu iki sistemin yanyana yaşayıp yaşayamayacağı ve savaştan sonra işbirliği içine girip giremeyecekleri konusunda Stalin'in düşüncesini öğrenmek kendisi için ilginç olacaktı.

***Stalin,*** iki sistemin elbette işbirliği yapabilecekleri yanıtını verdi. İşbirliği söz konusu olduğunda aralarındaki farklar esaslı

bir öneme sahip değildi. Almanya ile ABD aynı ekonomik sisteme sahipti; fakat bu, savaşmalarını engellememişti. ABD ile SSCB'nin ekonomik sistemleri farklıydı, ama birbirleriyle savaşmamış, tersine savaş süresince işbirliği yapmışlardı. İki farklı sistem, savaş süresince işbirliği yapabilmişlerse, neden barış zamanında da işbirliği yapamasın? Eğer işbirliği isteği varsa, farklı ekonomik sistemlerin işbirliği yapması elbette mümkündü ama işbirliği isteği yoksa, aynı ekonomik sisteme dahil devletler ve insanlar da bir araya gelemezlerdi.

***Stassen,*** işbirliğini istemenin çok önemli olduğunu söyledi Ne var ki savaştan önce iki ülkede de işbirliğinin olanaksızlığı üzerine açıklamalar yapılmıştı. Stalin de savaştan önce bunu açıklamıştı. Stassen, savaşta meydana gelen olayların, faşist Mihver'in, yani Almanya ile Japonya'nın yenilgisinin durumu değiştirip değiştirmediğini ve şimdi eğer istenirse, SSCB ile ABD arasında bir işbirliğinin umut edilip edilemeyeceği yönünde Stalin'in düşündüğünü bilmek istedi.

***Stalin,*** İki farklı sistemin işbirliği yapamayacaklarını söylemiş olamayacağını belirterek yanıtladı. Birincisi, Lenin iki sistemin işbirliği düşüncesini ifade etmişti. "Lenin bizim öğretmenimiz", dedi Stalin, "biz Sovyet insanları onun öğrencileriyiz. Lenin'in gösterdiği yoldan hiç bir zaman sapmadık, hiç bir zaman sapmayacağız." Stalin, belki de bir sistemin, örneğin kapitalist sistemin işbirliği istemediğini söylemiş olabilirdi, ama bu işbirliği olanağıyla değil, istekle ilgili bir şeydi. İşbirliği olanağına gelince Stalin, iki sistem arasında işbirliğinin olanaklı ve arzu edilir olduğunu ifade eden Lenin'in bakış açısına sahipti. SSCB'de işbirliğine ilişkin gerek halkta, gerekse de Komünist Parti'de istek vardı. Böyle bir işbirliği iki ülkenin de sadece yararına olabilirdi.

***Stassen,*** bunun açık olduğunu söyledi. Anımsattığı açıklamaları Stalin, 18. Parti Kongresi'nde ve 1937 yılındaki oturumda yapmıştı. Bu açıklamalarda "kapitalist çevre"den, "tekelci ve

emperyalist gelişme"den sözediliyordu. Bugün, Stalin'in açıklamalarından, Japonya ve Almanya'nın yenilgisinden sonra durumun değiştiği sonucu çıkardığını söyledi, Stassen.

***Stalin,*** hiç bir kongrede, Komünist Parti Merkez Komitesinin hiç bir oturumunda iki sistemin işbirliğinin olanaksızlığından sözetmediğini, sözedemeyeceğini açıkladı. Kendisi, kapitalist çevrenin varlığından ve SSCB'ye karşı saldırı tehlikesinden sözetmişti. Eğer parçalardan biri işbirliği istemiyorsa, bu bir saldırı tehlikesinin varlığını gösterirdi. Ve gerçekten de SSCB ile işbirliği yapmak istemeyen Almanya SSCB'ye saldırmıştı. SSCB Almanya ile işbirliği yapabilir miydi? Evet SSCB Almanya ile işbirliği yapabilirdi, ne var ki bunu Almanlar istememişti. Yoksa SSCB, Almanya'yla da herhangi bir ülkeyle yaptığı gibi işbirliği yapabilirdi. "Gördüğünüz gibi bu istekle ilgilidir, olanaklı olup olmamasıyla değil.

"İşbirliği olanağıyla işbirliği isteğini birbirinden ayırmak zorunludur. İşbirliği olanağı her zaman vardır, fakat işbirliği isteğinin her zaman olduğu söylenemez. Eğer parçalardan biri işbirliği istemiyorsa bunun sonucu bir çatışma, bir savaştır."

***Stassen,*** işbirliği isteğinin iki tarafta da olması gerektiğini açıkladı.

***Stalin,*** onun, Rusların işbirliği isteği olgusunu görmesi gerektiğini söyledi.

***Stassen,*** bunu duyduğuna sevindiğini belirtti ve Stalin'in ABD ile Almanya'nın aynı ekonomik sisteme sahip oldukları yolundaki açıklaması üzerinde durmak istediğini ifade etti. Almanya savaşa başladığında, Almanya ile ABD'nin ekonomik sistemlerinin farklı olduğunu söylemek zorundaydı.

***Stalin,*** bunu kabul etmedi ve ABD ile Almanya'nın rejimlerinin farklı olduğunu, ama ekonomik sistemlerinin aynı olduğunu açıkladı. rejim, geçici bir politik faktördür.

***Stassen,*** kapitalist sistemin tekel belasına, emperyalizme ve işçilerin ezilmesine yol açtığı üzerine bir çok şey yazılıp çizildi-

ğini söyledi. Stassen'e göre, ABD, kapitalizmin tekelci ve emperyalist eğilimlerinin gelişmesini engellemeyi başarmıştı, bu arada ABD'de işçiler, Marx ve Engels'in düşündüklerinden daha geniş ölçüde oy hakkına sahipti. ABD'deki ekonomik sistemle Hitler Almanyası'nın ekonomik sistemi arasındaki fark burada yatıyordu.

***Stalin,*** başkalarının sistemlerinin eleştirisine kapılmamak gerektiğini söylüyor. Her halk tutmak istediği, tutabileceği sistemi tutuyordu. Hangi sistemin daha iyi olduğunu tarih gösterecekti. Halk tarafından seçilmiş ve kabul edilmiş sistemlere saygı gösterilmeliydi. ABD'deki sistemin iyi mi kötü mü olduğu, Amerikan halkının meselesidir. İşbirliği için halkların aynı sisteme sahip olması gerekli değildi. Halk tarafından kabul edilmiş sistemlere saygı gösterilmek zorundaydı. İşbirliği sadece bu koşullar altında olanaklıydı.

Marx ve Engels'e gelince, ölümlerinden yaklaşık kırk yıl sonra neler olabileceğini elbette önceden göremezlerdi.

Sovyet sistemi totaliter, ya da diktatoryal bir sistem olarak adlandırılıyordu, ne var ki Sovyet insanları da Amerikan sistemini tekelci kapitalist bir sistem olarak tanımlıyorlardı. Eğer taraflar birbirlerine tekelci, ya da totaliter diye küfrederse işbirliği yapılamazdı. Halk tarafından kabul edilmiş iki sistemin varlığı tarihsel gerçekliğinden hareket edilmeliydi. İşbirliği sadece bu zeminde olanaklıydı.

Tekelcilik ve totalitarizm yönündeki eleştiri tutkusuna gelince, bu propagandaydı, oysa o Stalin, propagandist değil eylem adamıydı. Sekter olmamalıyız, dedi. Stalin. Eğer halk sistemi değiştirmek istiyorsa, bunu yapar. Roosevelt'le biraraya gelip askeri sorunlar üzerine konuştuklarında birbirlerini karşılıklı olarak tekelcilik ya da totaliterlikle suçlamamışlardı. Bunun, Roosevelt'le kendisinin işbirliği yaparak düşmanı yenilgiye uğratmalarında önemli rolü olmuştu.

***Stassen,*** savaşın son bulmasından bu yana karşılıklı yapılan bu tür eleştirilerin yanlış anlamalara neden olduğunu söyledi: Stalin'in gelecekte, eğer SSCB ile ABD arasında bir işbirliği gerçekleşirse, düşünce, öğrenci, öğretmen, oyuncu ve turist mübadelesinin daha geniş çerçevelerde gerçekleşmesini umut edip etmediğini bilmek istiyordu.

***Stalin,*** eğer işbirliği sağlanırsa bunun kaçınılmaz olduğunu söyledi. Mal mübadelesi, insan mübadelesine yol açar.

***Stassen,*** ABD ile SSCB arasında geçmişte oluşan yanlış anlaşılmaların, Sovyetler Birliği'nin, düşünce alışverişine istekli olmadığının düşünülmesinin yol açtığını, bu isteksizliğin Moskova'da görev yapan yabancı muhabirlerin geçtikleri haberlerin sansüre tabi tutulmasında ifadesini bulduğunu söyledi. Örneğin "New York Herald Tribune" gazetesine Moskova'da muhabir bulundurma izini verilmemesi, SSCB ABD halkları arasında karşılıklı anlayışın bulunmamasının nedenlerinden biriydi.

***Stalin,*** "New York Herald Tribune" gazetesinin bir muhabirine vize verilmediğinin doğru olduğunu açıkladı. Ne varki bu bir yanlış anlaşılma, raslantısal bir olaydı ve Sovyet hükümetinin izlediği politikayla bağıntılı değildi. Stalin, "New York Herald Tribune"un ciddi bir gazete olduğunu biliyordu. Öte yandan, Amerikalı muhabirlerden bir kısmının, SSCB'ye karşı olumsuz tavır içinde oldukları gerçeği de önemliydi.

***Stassen,*** bunun doğru olduğunu söyleyerek yanıtladı Stalin'i. "New York Herald Tribune"e şimdi izin verilmişti, ama sadece Dışişleri Bakanları Konseyinin Kongresi süresince geçerliydi bu izin. Şimdi gazete, Moskova'da sürekli muhabir bulundurma sorununu ortaya atıyoru. "New York Herald Tribune" Cumhuriyetçilerin önemli yayın organlarından biriydi. Cumhuriyetçiler Kongre'de çoğunluğa ulaştıktan sonra önemi daha da artmıştı.

***Stalin,*** yanıtladı: "Cumhuriyetçilerle Demokratlar arasında büyük bir fark görmediğimiz için, bizim açımızdan hiç farket-

mez." Muhabir sorununa gelince, Stalin bir olayı hatırladığını belirti. Üç güç, Tahran'da, dostluk havası içinde, verimli çalışmalarla geçen bir konferans yaptılar... Stalin'in adını hatırlamadığını söylediği bir Amerikalı muhabir, gönderdiği haberde, Tahran Konferansı'na katılan Mareşal Timoşenko'ya —oysa Timoşenko Konferansta yoktu— Stalin'in akşam yemeğinde saldırdığını açıklamıştı. Oysa bu, kaba ve karalayıcı bir yalandı. Peki şimdi ne olacaktı? Böyle bir muhabir ödüllendirilmeli miydi? Tahran Konferansı'na katılanların çağrılı olduğu Churchill'in 69. Doğum yıldönümü için verilen akşam ziyafetinde Churchil, Brook, Leahy ve başkaları olmak üzere yaklaşık otuz kişi vardı ve bunlarıntümü böyle bir şey olmadığına tanıklık edebilirlerdi. Oysa bu muhabir yalan haberini gazetesine geçmiş ve bu haber ABD basınında yayınlanmıştı. "Bu nitelikteki bir muhabire güvenilebilir mi?" "Biz", dedi Stalin, "bu konuda ABD'nin ya da ABD politikasının sorumlu olduğunu düşünmüyoruz. Fakat böyle şeyler oluyor. Bunlar, Sovyet insanlarında olumsuz düşünceler uyandırıyor."

*Stassen,* yanlış haberler geçen sorumsuz muhabirlerle elbette karşılaşıldığını söyledi. Ne var ki, diğer muhabirler onların yanlışlarını düzeltiyolardı ve zamanla insanlar hangi muhabire güvenebileceklerini, hangisine güvenemeyeceklerini anlıyorlardı. Sonuçta da insanların gerçekten neyin ne olduğunu anladıkları ve büyük savaş çabası etrafında birleştikleri görülüyordu.

*Stalin,* bunun doğru olduğunu söyledi.

Stassen, bir muhabirin kasıtlı yanlış haber geçtiği anlaşıldığında, gazetesi tarafından geri çağrılabileceğini, eğer bu yapılırsa gazetelerin yetenekli ve dürüst muhabirlere sahip olacaklarını söyledi.

*Stalin,* önce muhabirlerin geçtikleri sansasyon haberleri yayınlayan gazetelerin bundan kazanç sağladıklarını, sonra da bu muhabirleri işten çıkardıklarını söyledi.

***Stassen,*** iki sistemin iyi ilişkiler kurmak için çare ve yol arayacakları alanların basın, ticaret ve kültür alışverişi olduğunu söyledi.

***Stalin,*** bunun doğru olduğunu belirtti,

***Stassen,*** muhabirlerin gönderdikleri haberlerin sansürden geçirilmemesinin halklarımız arasında anlaşma sağlanması için her şeyden daha çok olumlu bir zemin yaratacağını açıkladı.

***Stalin,*** SSCB'de sansürü kaldırmanın çok güç olacağını söyledi. Molotov bir çok kez denemiş, ama sonuç vermemişti. Sovyet hükümeti ne zaman sansürü kaldırsa pişman olmuş ve yeniden uygulamaya koymuştu. SSCB'de daha önceki yıl sansür kaldırılmıştı. Kendisi, Stalin, tatildeydi. Muhabirler, Molotov'un Stalin'i tatile çıkmaya zorladığını yazmışlar. daha sonra da Stalin'in geri gelip Molotov'u kapı dışarı edeceği haberini yaymışlardı. Böylece, Sovyet hükümetini bir anlamda yırtıcı hayvanların toplandığı bir yer olarak göstermişlerdi. Elbette Sovyet insanlarını çok öfkelendirmişti bu durum ve yeniden sansür uygulamasına geçmişlerdi.

***Stassen,*** anladığı kadarıyla, Stalin'in, eğer istek ve azim varsa işbirliğini olanaklı gördüğünü söyledi.

***Stalin,*** tamamen doğru diye yanıtladı.

***Stassen,*** Hayat standtardının yükseltilmesi için makineleşme ve elektrifikasyonun çok önemli olduğunu, aynı şekilde endüstride atom enerjisinin kullanılmasının da bütün halklar açısından, ABD ve SSCB halkları açısından da, çok önemli olduğunu söyledi. Dünyadaki bütün halklar için, atom enerjisinin askeri amaçlarla kullanılmasını yasaklayan bir gözetim ve denetim sistemi kurulmasının, önemi üzerinde durdu. Acaba Stalin, gelecekte atom enerjisi üretiminin ve barışçıl amaçlarla kullanımının denetlenmesi ve yasal olarak düzenlenmesi üzerine bir anlaşma sağlanabileceğini düşünüyor mu, diye sordu.

***Stalin,*** bunu umduğunu söyledi, SSCB ve ABD arasında bu konuya ilişkin büyük görüş ayrılıkları vardı, ama son tahlilde

Stalin, iki tarafın birbirini anlayacağını umuyordu. Stalin'in görüşüne göre, uluslararası bir gözlem ve denetim kurulabilir ve çok da iyi olurdu. Atom enerjisinin barışçıl amaçlarla kullanılması üretim süreçlerinde büyük bir devrim yapacaktı. Atom enerjisinin askeri amaçlarla kullanılmasına gelince, büyük olasılıkla yasaklanacaktı. Bunu halkların vicdanı ve arzusu zorunlu kılıyordu.

***Stassen,*** Stalin'i en büyük sorunlardan birinin bu olduğunu söyleyerek yanıtladı. Eğer bu sorun çözümlenirse atom enerjisi dünya halkları için mutluluk, ama çözümlenmezse felaket olacaktı.

***Stalin,*** uluslararası bir gözleme ve denetleme sistemi kurulabileceğine inandığını söyledi. Gelişme bu yöndeydi.

***Stassen,*** görüşme için Stalin'e teşekkür etti.

***Stalin,*** Stassen'in emrine amade olduğunu, Rusların konuklarına saygı gösterdiklerini söyleyerek yanıtladı.

***Stassen,*** San Fransisko Konferansı esnasında Molotov'la resmi olmayan bir görüşme yaptığını söyledi. Bu görüşmede Rusya'ya davet edilmişti.

***Stalin,*** şu an Avrupa'da durumun çok kötü olduğunu düşündüğünü belirtti. Acaba Bay Stassen ne düşünüyordu bu konuda?

***Stassen,*** genel olarak Stalin'in düşüncesinin doğru olduğunu, ama savaştan yara almamış ve kötü durumda olmayan bazı ülkelerin de (örneğin İsviçre ve Çekoslovakya) olduğunu, söyleyerek yanıt verdi.

***Stalin,*** İsviçre ve Çekoslovakya'nın küçük ülkeler olduğunu söyledi.

***Stassen,*** büyük ülkelerin durumunun çok kötü olduğunu belirtti. Bu ülkelerin karşı karşıya kaldıkları ekonomik sorunlar, maliye, hammadde ve beslenme alanındaydı.

***Stalin,*** Avrupa'ın dünyanın bir çok fabrika ve işletmelere sahip bir parçası olduğunu ama burada hammadde ve gıda maddesi yokluğunun duyulduğunu açıkladı, Trajik olan da buydu.

***Stassen,*** Ruhr Havzası'nda kömür üretiminde düşüşün Avrupa'da kömür sıkıntısına yol açtığını söyledi.

***Stalin,*** Kömür sıkıntısının İngiltere'de de duyulduğunu, bunun çok tuhaf olduğunu açıkladı.

***Stassen,*** ne mutlu ki ABD'de kömür üretiminin yüksek seviyede bulunduğunu ifade etti. ABD'de her gün iki milyon ton bitümlü kömür üretiliyordu. Bunun sonucunda ABD Avrupa'ya büyük miktarlarda kömür yollayabilmişti.

***Stalin,*** ABD'de durumun kötü olmadığını açıkladı. Amerika iki Okyanus tarafından korunuyordu. Kuzey sınırında güçsüz bir ülke olan Kanada, Güney sınırında ise yine güçsüz bir ülke olan Meksika vardı. ABD'nin bu devletlerden korkması gerekmezdi. Bağımsızlık Savaşı'ndan sonra altmış yıl boyunca hiç savaşmamış olan ABD barışın nimetlerinden yararlanmıştı. Bütün bunlar ABD'nin hızla gelişmesine katkıda bulunmuştu. Ayrıca ABD halkı çok uzun zaman önce krallar ve toprak aristokrasisinin boyunduruğundan kurtulmuş insanlardan oluşuyordu. ABD'nin hızla gelişmesini bu durum da kolaylaştırmıştı.

***Stassen,*** büyük dedesinin emperyalizmden kurtulmak için Çekoslovakya'dan kaçtığını açıkladı. Elbette ABD'in coğrafi durumu kendilerine çok yardımcı olmuştu. "Şansımız vardı", dedi Stassen, "düşman kıyılarımızdan çok uzakta yenilgiye uğratıldı. ABD değişimi uygulayabilecek ve savaş bittikten sonra geniş çaplı üretime başlayabilecek durumdaydı. Şimdi görevimiz buhranları ve ekonomik krizleri önlemektir."

***Stalin,*** ABD'de bir ekonomik kriz beklenip beklenmediğini sordu,

***Stassen,*** ekonomik kriz beklemediğini söyleyerek yanıtladı. ABD'de kapitalizm düzenlenebilir, istihdam oranı yüksek seviyede sabit tutulabilir ve ciddi krizler önlenebilirdi. Başlıca görev, ABD'nin ekonomik sisteminde meydana gelecek bir krizi

önlemekti. Eğer hükümet akıllı bir politika izler, 1929-30 yıl larından çıkanlan dersleri gözönüne alırsa, ABD'de krizi engelleyecek, tekelci olmayan, düzenlenmiş bir kapitalizm egemen olacaktı.

***Stalin,*** bunun için, çok güçlü, olağanüstü kararlı bir hükümete gerek olduğunu söyledi.

***Stassen,*** bunun doğru olduğunu belirtti, ayrıca halk, ekonomik sistemin istikrarını ve ayakta tutulmasını hedefleyen önlemleri anlamalıydı. Bu, dünya ekonomik sistemlerinde görülmeyen yeni bir görevdi.

***Stalin,*** ABD için durumun uygun olduğunu, ABD'nin iki rakibinin —Japonya ve Almanya— dünya pazarından bertaraf edildiğini söyledi. Bunun sonucunda Amerikan mallarına talep artacak ve bu durum ABD'nin gelişimi için uygun koşullar yaratacaktı. ABD'nin önünde Avrupa, Çin ve Japonya gibi pazarlar açıktı. Bunların ABD'ye yardımı olacaktı. Böyle koşullar şimdiye kadar hiç görülmemişti.

***Stassen,*** öte yandan bu pazarların ödeme araçlarına sahip olmadıklarını, o nedenle de ABD için kârlı bir iş olmaktan çok yük olduğunu söyledi. Fakat emperyalist tehlikenin iki taşıyıcı Japonya ve Almanya'nın bertaraf edilmesi, ABD ve öteki ülkeler için, barış açısından, büyük bir hayırdı. Eskiden dünyü ticareti ABD için büyük öneme sahip bir faktör değildi elbette. ABD pazarları ABD topraklarıyla, ya da batı yarı küresiyle sınırlıydı.

***Stalin,*** savaştan önce Amerikan ürünlerinin yaklaşık yüzde 10'unun başka ülkelere ihraç edildiğini söyledi. Alım gücüne gelince, düşüncesine göre, tüccarlar mallarını almak ve bu malları kendi ülkelerindeki köylülere satmak için para bulacaklardı. Çin, Japon, Avrupalı ve Güney Amerikalı tüccarlar para biriktirmişlerdi. Şimdi ABD'nin ihracatı belki de yüzde 20'ye yükselecekti. Doğru değil miydi?

***Stassen,*** buna inanmadığını söyledi.

***Stalin,*** sordu: "Gerçekten mi?"

***Stassen,*** evet diyerek yanıtladı ve eğer ABD'nin ihracatı yüzde 15'e çıkarsa bundan memnun olacağını söyledi. Tüccarların bir çoğu kendi ülkelerinin parasını biriktirmişlerdi. Bu paralar genellikle bloke edilmiş ve transferi için uygun olmayan paralardı. O nedenle Stassen'e göre ihracat yüzde 15'in üzerine çıkmayacaktı.

***Stalin,*** ABD'de üretim seviyesinin yüksekliği gözönüne alındığında yüzde 15'lik oranın da az olmadığını açıkladı.

***Stassen,*** bunu onayladı.

***Stalin,*** Amerikan endüstrisinin çok sayıda sipariş aldığının söylendiğini açıkladı. Bu doğru muydu? ABD'de fabrikaların siparişlere yetişemedikleri, bütün fabrikaların yüzde 100 kapasiteyle çalıştığı söyleniyordu.

***Stassen,*** bunun doğru olduğunu, ama bu siparişlerin ülke içinden geldiğini söyledi.

***Stalin,*** bunun çok önemli olduğunu belirtti.

***Stassen,*** gıda maddeleri, kadın giysileri ve ayakkabıya olan talebin karşılanabildiğini, makine, otomobil ve lokomotif üretiminin geride kaldığını söyledi.

***Stalin,*** Amerikan basınında bir ekonomik krizin kapıda olduğu yolunda haberler çıktığını belirtti.

***Stassen,*** basında, geçtiğimiz yıl Kasım ayında ABD'de işsiz sayısının sekiz milyona ulaştığı yolunda haberler çıktığını ifade etti. Ama bu haberlerin yanlış olduğu görülmüştü. Şimdiki görev, üretim seviyesini törpülemek ve istikrara ulaşmaktı, böylece ekonomik kriz engellenebilirdi.

***Stalin,*** Stassen'in üretimi düşürmeyi amaçladığının anlaşıldığını belirtti.

***Stassen,*** bunun doğru olduğunu söyleyerek yanıt verdi ve ABD'de buhranın kapıda olduğunu iddia eden insanların bulunduğunu açıkladı. Ne var ki kendisi iyimserdi ve Amerikalıların buhranı engelleyebileceklerini iddia ediyordu, çünkü artık üreti-

min aşağı çekilmesi konusunda eskiye oranla bugün insanlardan daha fazla rlayış görüyordu.

***Stalin*** sordu: "Peki işadamları? Üretimin aşağı çekilmesine ve sınırlamalara tabi olmaya yanaşacaklar mı?"

***Stassen,*** işadamlarının genel olarak bu önlemlere karşı çıktıklarını söyledi.

***Stalin,*** elbette karşı çıkacaklarını belirtti.

***Stassen,*** işadamlarının 1929 buhranının tekrar etmemesi gerektiğini kavradıklarını ve artık düzenlemenin zorunluluğunu daha iyi gördükleri düşüncesindeydi. Elbette geniş çaplı bir düzenleme için, bir çok karar alınması ve sonra da hükümetin bunları doğru dürüst uygulaması gerekliydi.

***Stalin,*** bunun doğru olduğunu belirtti.

***Stassen,*** bunun, bütün sistemlerde ve hükümet biçimlerinde gerekli olduğunu açıkladı. Bütün hükümet biçimlerinde, Eğer hatalar yapılıyorsa, bu halk için kötüdür.

***Stalin,*** Stassen'e katıldı.

***Stassen,*** Almanya ve Japonya'nın bunu kanıtladığını belirtti.

***Stalin,*** o ülkelerde ekonomiyi ekonomiden anlamayan askerlerin yönettiğini açıkladı. Örneğin Japonya'da ekonomiyi, sadece nasıl savaşılacağını bilen Toyo yönetmişti.

***Stassen,*** bunun doğru olduğunu söyledi, kendisiyle görüşme fırsatı verdiği ve zaman ayırdığı için Stalin'e teşekkürlerini bildirdi.

***Stalin,*** Stassen'in SSCB'de ne kadar kalacağını sordu.

***Stassen,*** yarın Kiev'e gitmek istediğini söyledi. Daha sonra Stalingrad'ın Kahraman savunucularını ziyaret ederek saygı duruşunda bulunacak, sonra da Leningrad üzerinden SSCB'den ayrılacaktı. Stalingrad savunması esnasında Pasifik Okyanusu'ndaki Amerikan Donanması'nda bulunuyordu, meraklı bir dikkatle izlemişti Stalingrad destanını.

***Stalin,*** Amiral Niemetz'in çok önemli bir Donanma Komutanı olduğunu söyledi. Stalin Stassen'in Leningrad'a gidip gitmediğini sordu.

***Stassen,*** henüz Leningrad'a gitmediğini, Leningrad üzerinde SSCB'den ayrılmayı plandığını açıkladı.

***Stalin,*** Stassen'le yaptığı bu görüşmeden çok yararlandığını söyledi,

***Stassen,*** Stalin'le görüşmesinin, ekonomik sorunları araştırma çalışmasında, kendisi için büyük yararlar sağladığını belirtti.

***Stalin,*** kendisinin de savaştan önce ekonomik sorunlarla çok ilgilendiğini söyledi. Gerekliliğin zorlaması sonucu askeri uzman olmuştu.

***Stassen,*** Pavlov'un tuttuğu görüşme tutanaklarını alıp alamayacağını ve muhabirlerle toplantı yaparsa bu görüşme üzerine konuşup konuşamayacağını sordu.

***Stalin,*** Stassen'in görüşme protokolünü elbette alabileceğini, gizlenecek bir şey olmadığı için muhabirlerle de görüşme üzerine konuşabileceğini söyledi.

*"Neue Welt"ten,*
*Sayı 9 Mayıs, 1947, s. 3-9)*

# SOVYETLER BİRLİĞİ BAŞKENTİNİN 800. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ İÇİN KUTLAMA MESAJI

8 Eylül 1947

Vatanımızın başkenti Moskova'ya, kuruluşunun 800. yıldönümü nedeniyle selam.

Bügün bütün ülke bu anlamlı günü kutluyor. Onu biçimsel bir şekilde değil, Moskova'nın anavatan için yaptığı hizmetlerden dolayı, sevgi ve saygı duygularıyla kutluyor.

Moskova'nın hizmetleri, tarihi boyunca, anavatanı yabancı zalimlerden üç kez —Moğol boyunduruğundan, Polonya-Litvanya istilasından ve Fransız saldırısından— kurtarmakla sınırlı değildir. Moskova'nın hizmeti öncelikle, parçalanmış Rusya'yı, birleşik hükümete, birleşik yönetime sahip birleşik bir devlet halinde birleştirmiş olmasında yatmaktadır. Dünyanın hiç bir ülkesinin, feodal parçalanmışlıktan ve prensler arasındaki anlaşmazlıklardan kurtulmadan bağımsızlığını koruyabilmesi, önemli ekonomik ve kültürel adımlar atabilmesi olanaksızdır. Sadece birleşik, merkezi bir devlet çatısı altında birleşmiş bir ülke, önemli kültürel ve ekonomik gelişme sağlayabilir ve bağımsızlığını koruma olanağını elde edebilir. Moskova'nın tarihi hizmeti, Rusya'da merkezi bir devletin yaratılmasının temeli ve teşvikçisi olmasıdır.

Ne var ki Moskova'nın anavatan için yaptığı hizmetler bu kadar da değildir. Büyük Lenin'in isteğiyle tekrar vatanımızın başkenti olduktan sonra da Moskova, yeni Sovyet döneminin bayraktarlığını yapmaktadır.

Moskova, bugün sadece sermayenin egemenliğinin yerine emeğin egemenliğini koyan ve insanın insan tarafından sömürülmesini reddeden Sovyet sosyo-ekonomik düzeninin esinlendiricisi değildir. Moskova, aynı zamanda çalışan insanlığın kapitalist kölelikten kurtuluş hareketinin de habercisidir.

Moskova, bugün sadece, yurttaşlar, cinsler, ırklar ve uluslar arasında her türlü eşitsizliği reddeden ve eşit işe eşit ücret hakkını garanti eden yeni Sovyet demokrasisinin esinlendiricisi değildir. Moskova, aynı zamanda dünyanın bütün çalışan insanlarının, ezilen ırkların ve ulusların, plutokrasi (zenginerki — ÇN) ve emperyalizm egemenliğinden kurtulma mücadelelerinde bayrak olmuştur. Bu politika olmaksızın, Moskova'nın, bir çok ulusu kapsayan devletimizde halkların dostluğunun ve kardeşçe işbirliğinin örgütlenmesinin merkezi olamayacağından kuşku yoktur.

Moskova bugün yalnızca, milyonlarca yoksul ve işsizin yoksulluk ve sefaletinin olmadığı, başkent emekçilerin yeni yaşam biçiminin inşasının öncüsü değildir. Moskova, bu açıdan dünyanın bütün başkentleri içinde bir örnektir. Avrupa, Asya ve Amerika ülkelerinde büyük kentlerin en kötü çıbanlarından birisi, tamamen yoksullaşmış emekçilerin acınacak bir sefalet içinde yaşadıkları, eziyetli, yavaş bir ölüme mahkûm oldukları sefalet mahallelerinin varlığıdır. Moskova'nın kazanımı bu sefalet mahallelerini ortadan kaldırmak ve emekçilere bodrum ve kulübelerden çıkarak burjuvazinin ev binalarına, Sovyet hükümetinin yeni inşa ettiği iyi döşenmiş evlere taşınma olanağı vermesinden oluşmaktadır.

Nihayet Moskova sürekli barışın halklar arasında dostluğun, yeni bir savaş kışkırtıcılığına karşı mücadelenin öncülüğünü

yapmasında yatmaktadır. Emperyalistler için savaş yüksek kâr getiren bir iştir. Emperyalizmin ajanlarının şu ya da bu biçimde yeni bir savaş provoke etme çabası içinde olmalarına şaşmamak gerekir. Moskova'nın kazanımı yeni bir savaşın kışkırtıcılarını amansızca teşhir etmekten ve bütün barışsever halkları barış bayrağı altında toplamaktan oluşmaktadır. Barışsever halkların, Moskva'ya, barışsever büyük bir gücün başkenti, barışın güçlü bir kalesi olarak umutla baktıkları biliniyor.

Ve işte Ülkemiz, bu hizmetler nedeniyle, başkenti Moskova'nın 800. kuruluş yıldönümünü böylesine büyük bir sevgi ve saygıyla kutluyor.

Yaşasın güçlü, değerli, sosyalist Sovyet Moskova'mız!

***J. Stalin***

*("Neue Welt"ten,*
*Sayı 17, Eylül 1947, s. 3-4)*

# FİNLANDİYA DEVLET BAŞKANI PAASİKİVİ'YE MEKTUP

## Sovyet-Finlandiya Dostluk-İşbirliği ve Yardım Anlaşması Üzerine Sovyet Hükümeti'nin Önerisi

22 Şubat 1948

Bay Başkan:

Bildiğiniz gibi, savaşta SSCB'ye karşı Almanya'nın yanında savaşmış, ülkemize sınırı olan üç ülkeden ikisi —Macaristan ve Romanya— olası bir Alman saldırısına karşı SSCB'yle Yardımlaşma Anlaşmaları imzalamış bulunuyorlar.

Yine bilindiği üzere, her iki ülkemiz bu saldırı sonucu çok büyük zarara uğradı: böyle bir saldırganlığın tekrar etmesine izin verirsek, siz de biz de halklarımız karşısında sorumlu oluruz.

Benim düşünceme göre, olası bir Alman saldırganlığına karşı SSCB'yle yardımlaşma anlaşması imzalamak, en az Romanya ve Macaristan kadar Finlandiya'nın da çıkarınadır.

Bu düşüncelerden, barış ve güvenliğin sağlamlaştırılması amacıyla ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin esaslı biçimde iyileştirilmesi isteğinden hareketle, Sovyet Hükümeti, Macar-Sovyet,

ya da Romen-Sovyet Paktına benzer bir Sovyet-Fin Dostluk, İşbirliği ve Yardımlaşma Anlaşması imzalanmasını önermektedir.

Eğer Fin tarafı öneriye karşı değilse, böyle bir anlaşma, imzalanması için bir Fin Delegasyonu'nun SSCB'ye yollanmasını öneriyorum.

Görüşmeleri ve anlaşmanın imzalanmasını, Finlandiya'da gerçekleştirmek sizin için daha rahat olacaksa, Sovyet Hükümeti, Helsinki'ye bir delegasyon göndermeye hazırdır.

Saygılarımla
***SSCB Bakanlar Konseyi Başkanı***
***J. Stalin***

*("Tägliche Rundschau"dan, No. 52., 2 Mart 1948)*

# FİNLANDİYA HÜKÜMET DELEGASYONU ONURUNA VERİLEN YEMEKTE KONUŞMA

7 Nisan 1948

Sovyetler Birliği'yle Finlandiya arasında dün imzalanan Dostluk ve Karşılıklı Yardım Anlaşması'nın önemi üzerine bir kaç söz söylemek istiyorum.

Bu anlaşma, ülkelerimiz arasındaki ilişkilerde bir dönüm noktası demektir. Rusya'yla Finlandiya arasındaki ilişkilerde 150 yıldan bu yana karşılıklı güvensizliğin yaşandığı biliniyor. Finliler Ruslara, Ruslar Finlilere güvenmiyorlardı. Sovyet tarafı, geçmişte, Ruslarla Finliler arasındaki bu güvensizliği kırma girişiminde bulundu. Lenin'in, Finlandiya'nın bağımsızlığını açıkladığı 1917 yılında olmuştu bu girişim. Tarihi açıdan bu mükemmel bir hareketti. Ne yazık ki güvensizlik ortadan kalkmadı, devam etti. Bunun sonucu olarak da aramızda iki savaş meydana geldi.

İki kez birbirimize karşı savaştığımız uzun güvensizlik sürecinden, ilişkilerde yeni bir döneme girmemizi istiyorum: karşılıklı güven dönemine. İmzaladığımız anlaşmanın bu güvensiz-

liği kırması, halklarımız arasında ilişkiler için yeni bir zemin hazırlaması ve iki ülke arasındaki ilişkilerde güven ve dostluk yönünde bir dönüşüm anlamına gelmesi gerekiyor.

Bu anlaşmanın sadece bu salonda olanlar tarafından değil, aynı zamanda, salonun dışında, gerek Finlandiya gerekse de Sovyetler Birliği'nde bulunanlar tarafından da iyi kavranmasını istiyoruz.

Halklar arasında gelişmiş güvensizliklerin kısa sürede bertaraf edileceğine inanmamak gerekir. Bu hemen başarılamaz. Güvensizlik kalıntıları, artıkları uzun süre varlığını sürdürür; SSCB ile Finlandiya arasında karşılıklı dostluk geleneği yaratmak ve sağlamlaştırmak için bu artık ve kalıntılara karşı çok çalışmalı. Mücadele etmelidir.

Bazı anlaşmalar vardır eşitlik temelinde yapılır, bazıları ise eşitsizlik temelinde gerçekleşir. Sovyet Fin Anlaşması eşitlik temelinde imzalanan bir anlaşmadır, çünkü tarafların tamamen eşitliğini öngörür.

Bir çok insan, büyük bir ulusla küçük bir ulus arasında eşitlik temelinde ilişkiler kurulabileceğine inanmamaktadır. Fakat, biz Sovyet insanları, böyle ilişkilerin kurulabileceğine, kurulması gerektiğine inanıyoruz. Sovyet insanları, büyük ya da küçük bütün ulusların, niteliksel özelliklere, öteki uluslarda bulunmayan kendine özgü niteliklere sahip olduğu düşüncesindedir. Her ulus, insanlığın ortak hazinesi olan dünya kültürüne bu özelliklerle katkıda bulunur, onu tamamlar, zenginleştirir. Bu anlamda küçük büyük bütün uluslar aynı konumda, her ulus bir diğeriyle aynı önemdedir.

O nedenle Sovyet insanları, küçük bir ülke olmasına rağmen Finlandiya'nın, bu anlaşmada, Sovyetler Birliği'nin eşit ortağı olduğunu düşünmektedirler.

Büyük devletlerin politikacıları arasında küçük ulusları da, büyük uluslar gibi eşit değerlendirecek pek az insan vardır. Çoğunluk küçük uluslara tepeden bakar. Bunlar arasında, zaman

zaman küçük ulusların tek taraflı garantörlüğünü yapmaktan çekinmeyenler de bulunur. Ne var ki bu politikacılar, genel olarak küçük uluslarla eşitlik temelinde anlaşmalar yapmaya yanaşmazlar, zira küçük ulusları partnerleri olarak görmezler.

Sovyet-Fin anlaşması, bu anlaşmanın anlamını oluşturan ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesinin şerefine kadehimi kaldırıyorum.

*("Neue Welt"ten,*
*sayı 8, Nisan 1948, s. 3-4)*

# HENRY WALLACE'İN AÇIK MEKTUBU'NA YANIT

17 Mayıs 1948

Öyle inanıyorum ki, barışın sağlamlaştırılması, uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve demokrasinin güvence altına alınmasını hedefleyen, son zamanların politik belgeleri arasında, ABD'de Üçüncü Parti'nin Başkan adayı Wallace'in açık mektubu en önemlisidir.

Wallace'in Açık Mektubu, uluslararası durumun düzeltilmesine ilişkin dileğin ortaya konması, Sovyetler Birliği ile ABD arasındaki görüş ayrılıklarının barışçıl biçimde giderilmesi dileğinin ve bu giderme için yolların bulunmasının ortaya konması olarak görülemez yalnızca, ABD Hükümeti'nin 4 Mayıs tarihli açıklaması ve Sovyet Hükümeti'nin 9 Mayıs tarihli yanıtı, Sovyet-Amerikan görüş ayrılıklarının ortadan kaldırılmasının istenmeye değer olduğunu açıklamaktan öteye gitmediği için yetersizdir.

Açık Mektubun büyük önemi, açıklamalar yapmakla yetinmeyip, daha da öteye geçmesi, önemli bir adım atarak Sovyetler Birliği ile ABD arasındaki görüş ayrılıklarının barışçıl biçimde çözümlenmesi için somut program önermesinde yatmaktadır.

Wallace'in Açık Mektubunun istisnasız bütün anlaşmazlıkları ele aldığı söylenemez. Açık Mektup'ta yer alan formülasyon ve düşüncelerin hiç birinin düzeltme gerektirmediği de iddia edilemez. Fakat şimdi en önemli olan bu değildir. En önemli olan, Wallace'in Açık Mektubunda barışçıl düzenleme için somut bir program sunma ve Sovyetler Birliği ile ABD arasındaki bütün önemli anlaşmazlık noktalarına ilişkin somut öneriler getirme yönünde dürüst bir girişimde bulunduğudur.

Bu öneriler herkes tarafından biliniyor:

Silahlanmanın genel olarak sınırlandırılması ve atom silahlarının yasaklanması. Almanya ve Japonya ile barış anlaşmaları imzalanması ve askeri birliklerin bu ülkelerden geri çekilmesi.

Askeri birliklerin Çin ve Kore'den çekilmesi.

Ulusların kendi kederlerini tayin hakkına saygı. Ülkelerin iç işlerine karışmama.

Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerde askeri üsler kurmanın yasaklanması.

Her türlü farklılığın kalktığı koşullarda her alanda uluslararası ticaretin geliştirilmesi.

Savaştan zarar görmüş ülkelere Birleşmiş Milletler çerçevesinde yardım yapılması ve imar çalışmalarında desteklenmesi.

Bütün ülkelerde demokrasi ve yurttaşlık haklarının güvence altına alınması vs.

Bu önerilerin karşısında, ya da yanında yer alınabilir, ama her şey bir yana, bir tek nokta kuşku götürmez. Barış davasıyla, ulusların işbirliğiyle ilgili olan tek devlet adamı bile bu programı görmezden gelemez; çünkü bu program halkların barışın sağlamlaşmasına duydukları umut ve özlemi yansıtmaktadır ve milyonlarca sıradan insanın, hiç kuşkusuz, desteğini kazanacaktır.

ABD Hükümeti'nin Bay Wallace'in programını, SSCB-ABD anlaşması için temel alıp almadığını bilmiyorum. SSCB Hükümeti'ne gelince, Wallace'in programının böyle bir anlaşma ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi için iyi ve verimli bir temel olabileceğini düşünmektedir; çünkü SSCB Hükümeti, ekonomik sistemlerin ve ideolojilerinin farklılığına rağmen iki sistemin birarada yaşaması ve ABD ile SSCB arasındaki anlaşmazlıkların barışçıl çözümünün sadece olanaklı olmakla kalmayıp, genel barış çıkarları için mutlaka zorunlu olduğunu düşünmektedir.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı,*
*No. 113, 19 Mayıs 1948)*

Klement Gottwalt'ın Çekoslovakya Cumhuriyeti
Devlet Başkanı Seçilmesi Dolayısıyla

# STALİN VE MOLOTOV'UN ÇEKOSLOVAKYA CUMHURİYETİ DEVLET BAŞKANI KLEMENT GOTTWALT'A GÖNDERDİKLERİ KUTLAMA TELGRAFI

17 Haziran 1948

Halk demokrasisinin zaferi ve Çekoslovakya Cumhuriyeti Başkanlığına seçilmeniz dolayısıyla içten tebriklerimizi kabul edin lütfen.

*J. Stalin - W. Molotov*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Berlin baskısı, No. 139,*
*17 Haziran 1948)*

Togliatti Yoldaşa Yapılan Caniyane
Suikast Nedeniyle

# İTALYAN KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NE TELGRAF

14 Temmuz 1948

İtalyan Komünist Partisi
Merkez Komitesi'ne,

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi, iğrenç unsurların İtalyan işçi sınıfının ve bütün emekçilerinin önderi sevgli Togliatti yoldaşın canına kasteden caniyane suikastini bir öfkeyle karşılamıştır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi, Togliatti yoldaşa, dostlarının kalleşçe yapılan alçak saldırıdan koruyamadıkları için üzüntü duymaktadır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi adına

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 162,*
*15 Temmuz 1948)*

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile SSCB Arasında
Diplomatik ve Ekonomik İlişkilerin
Kurulması Sorunu Üzerine

# DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI KİM İR SEN'İN MEKTUBUNA YANIT

12 Ekim 1948

Bay Kim İr Sen,
Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti
Bakanlar Kurulu Başkanı,

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Hükümeti'nin görevlerini yerine getirmek üzere harekete geçtiğini bildirdiğiniz ve SSCB ile diplomatik ilişki kurma, elçilikler açma ve iki devlet arasında gerekli ekonomik ilişkiler oluşturmayı önerdiğiniz 8 Ekim tarihli yazınızı aldım.

Kore halkının birleşik ve bağımsız devlet kurma hakkını değişmeksizin savunan Sovyet Hükümeti, Kore Hükümeti'nin kuruluşunu selamlar ve Kore'nin ulusal yeniden doğuşu ve demokratik gelişimi için faaliyetlerinde başarılar diler. Sovyet Hükümeti, SSCB ile Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti arasında diplomatik ilişki kurma ve elçi değiş-tokuşuna ve aynı zamanda buna denk düşen ekonomik ilişkiler oluşturmaya hazır olduğunu açıklar.

***J. Stalin***
***Sovyetler Birliği***
***BakanlarKonseyi Başkanı***

***("Tägliche Rundschau"dan,***
***Berlin baskısı, No. 241,***
***14 Ekim 1949)***

## Berlin ve Dünyanın Durumuna İlişkin

# "PRAVDA" MUHABİRİNİN SORULARINA YANITLAR

29 Ekim 1948

*Soru:* Güvenlik Konseyi'nde Berlin'deki durum üzerine yapılan görüşmelerin sonuçlarını ve İngiliz-Amerikan-Fransız temsilcilerinin bu konuda sergiledikleri tavrı nasıl değerlendiriyorsunuz?

*Yanıt:* İngiliz-Amerikan ve Fransız hükümet çevrelerinin politikalarının saldırganlığının bir ifadesi olarak değerlendiriyorum.

*Soru:* Bu yılın Ağustos ayında Berlin sorununda dört gücün anlaşma sağladığı doğru mu?

*Yanıt:* Evet doğru. Bilindiği gibi bu yılın 30 Ağustos'unda, SSCB, ABD, İngiltere ve Fransa temsilcileri arasında Moskova'da bir anlaşma sağlanmıştı. Bu anlaşma, bir yanda ulaşım sınırlandırılmasının kaldırılmasını, öte yanda ise Berlin'de Sovyet işgal bölgesinde tek para olarak Alman Markı'nın kullanıma sokulmasını karara bağlıyordu. Bu anlaşma herhangi bir tarafın itibarını sarsmıyor, tarafların çıkarlarını gözetiyor ve işbirliğinin sürdürülmesi olanağını güvence altına alıyordu. Ne var ki ABD ve İngiltere hükümetleri, Moskova'daki temsilcilerini reddettiler ve anlaşmayı tanımadılar; yani, sorunu Güvenlik Konse-

yi'ne Anglo-Amerikalıların güvenceli çoğunluğu ellerinde bulundurdukları Güvenlik Konseyi'ne götürme yoluyla karar olarak bunu ihlal ettiler.

***Soru:*** Kısa süre önce, sorun Paris'te Güvenlik Konseyi'nde görüşülürken, henüz Konsey oylamaya geçmeden önce Berlin'in durumu üzerine resmi olmayan görüşmelerde yeniden bir anlaşma sağlandığı doğru mu?

***Yanıt:*** Evet doğru. Güvenlik Konseyi Başkanı Arjantin temsilcisi Bay Bramuglia, ilgili devletler adına Vişinski ile resmi olmayan görüşmeler yaptı. Bunun sonucunda Bay Bramuglia'nın elinde Berlin sorununun çözümü ortak bir tasarı vardı. Ne var ki Amerika ve İngiltere temsilcileri bu anlaşmanın da geçersiz olduğunu açıkladılar.

***Soru:*** Burada mesele neydi? Açıklayamaz mısınız?

***Yanıt:*** Mesele ABD ve İngiltere'de saldırgan politikanın başını çekenlerin herhangi bir anlaşma yapmak ve SSCB ile işbirliği içinde olmak gibi bir niyetlerinin bulunmamasıdır. Anlaşmayı bozduktan sonra suçu SSCB'ye yüklemek ve böylelikle SSCB ile işbirliğinin olanaksız olduğunu "kanıtlamak" için, anlaşmaya ve işbirliğine değil, tersine anlaşma ve işbirliği üzerine konuşmalara gereksinim duymaktadırlar. Yeni bir savaş çıkartma çabasında olan savaş kışkırtıcıları, SSCB ile anlaşmaya varmaktan ve işbirliği yapmaktan korktukları kadar hiç bir şeyden korkmuyorlar, çünkü SSCB ile anlaşma politikası savaş kışkırtıcılarının durumlarını sarsıyor, bu bayların saldırgan politikalarını anlamsız kılıyor. Tam da bunun için yapılmış anlaşmaları yok sayıyor. SSCB ile birlikte anlaşma üzerine çalışmış temsilcilerini reddediyor ve sorunu Birleşmiş Milletler Örgütleri tüzüğünü ihlal ederek, çoğunluğa sahip oldukları ve istedikleri her şeyi "kanıt"layabilecekleri Güvenlik Konseyi'ne götürüyorlar. Bütün bunlar SSCB ile işbirliğinin olanaksız olduğunu "göstermek", yeni bir savaşın zorunluluğunu "göstermek" için yapılıyor, böylece yeni bir savaşın başlatılması gerçekleştirile-

cek. ABD ve İngiltere'nin bugünkü liderlerinin politikası saldırganlık politikası, yeni bir savaşı başlatma politikasıdır.

***Soru:*** Güvenlik Konseyi'ndeki altı devletin —Çin, Kanada, Belçika, Arjantin, Kolombiya ve Suriye'nin— tavırları nasıl değerlendirilebilir?

***Yanıt:*** Bu bayların, saldırganlık politikasını, yeni bir savaşın başlatılmasına dönük politikaları desteklediklerı açıktır.

***Soru:*** Bütün bunların sonucu ne olabilir?

***Yanıt:*** Sonuç, savaş kışkırtıcılarının rezil bir fiyaskoyla karşılaşmaları olacaktır. Savaşın başkışkırtıcılarından Churchill, gerek kendi ulusunun, gerekse de bütün dünyadaki demokratik güçlerin güvenini yitirmeyi başarmıştır. Öteki savaş kışkırtıcılarını da aynı sonuç bekliyor. Son savaşın dehşeti halkların belleğinde hâlâ canlıdır ve barışı savunan toplumsal güçler, Churchill'in saldırgan öğrencilerinin üstesinden gelip yeni bir savaşa yöneltemeyeceği kadar büyüktür.

*("Neue Welt"ten,*
*Sayı 20, 1948, s. 3-4)*

# AMERİKAN HABER AJANSI "INTERNATIONAL NEWS SERVICE" AVRUPA GENEL MÜDÜRÜ KINGSBURY SMITH'İN 27 OCAK 1949 TARİHLİ SORULARINA VERİLEN YANITLAR

"Pravda" 31 Nisan 1949

***Birinci Soru:*** SSCB Hükümeti, ABD Hükümeti'yle birlikte, her iki hükümetin de birbirlerine karşı bir savaşa girişmeyecekleri yolunda kamuoyuna açıklama yapma sorununu görüşmeye taraftar mıdır?

***Yanıt:*** Sovyet Hükümeti kamuoyuna böyle bir deklarasyon yayınlama sorununu görüşmeye hazırdır.

***İkinci Soru:*** SSCB Hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'yle birlikte, bu barış paktının gerçekleştirilmesine yönelik, örneğin tedricen silahsızlanma gibi önlemleri uygulamaya hazır mıdır?

***Yanıt:*** Bir barış paktının gerçekleştirilmesi ve giderek silahsızlanmayı hedefleyen önlemlerin uygulanmasında SSCB Hükümeti elbette ABD Hükümetiyle işbirliği yapabilir.

***Üçüncü Soru:*** Eğer ABD, Büyük Britanya ve Fransa Hükümetleri, ayrı bir Batı Alman Devleti'nin kurulmasını, genel olarak Almanya sorununun görüşüleceği bir Dışişleri Bakanları toplantısına kadar ertelemeyi onaylarlarsa, bu durumda SSCB Hükümeti, Sovyet makamları tarafından Berlin'le Almanya'nın batı bölgeleri arasındaki bağlantı yollarına ilişkin uygulamaya soktuğu kısıtlamaları kaldırmaya hazır mıdır?

***Yanıt:*** ABD, Büyük Britanya ve Fransa Hükümetleri üçüncü soruda ifade edilen koşulları yerine getirirlerse, SSCB Hükümeti, üç güç tarafından uygulanan ulaşım ve ticaret kısıtlamalarının kaldırılması koşullarında, ulaşım kısıtlamalarının kaldırılması için bir engel görmemektedir.

***Dördüncü Soru:*** Siz ekselansları, böyle bir barış paktı imzalanmasının olanakları üzerine görüşmeler yapmak üzere her iki taraf için uygun olan bir yerde Başkan Truman'la görüşmeye hazır mısınız?

***Yanıt:*** Daha önce de böyle bir buluşma için hiç bir engel olmadığını açıkladım.

*("Neue Welt"ten,*
*sayı 3, Şubat 1949, s. 3)*

Truman'la Buluşma Sorunu Üzerine

# KINGSBURY SMITH'E YANIT

2 Şubat 1949

Bay Kingsbury Smith,
"International News Service" Ajansı
Avrupa Genel Müdürü,

1 Şubat tarihli telgrafınızı aldım.

Beni Washington'a davet ettiği için Başkan Truman'a teşekkür ediyorum. Washington'u çok uzun süreden bu yana ziyaret etmek istiyorum, bu isteğimi Yalta'da Başkan Roosevelt'e, Potsdam'da ise Başkan Truman'a ifade etmiştim. Ne yazık ki şu sıra bu isteğimi gerçekleştirme olanağına sahip değilim; doktorlar, özellikle deniz ve hava yoluyla uzun bir yolculuğa çıkmama ısrarla karşılar.

Sovyetler Birliği Hükümeti, Başkanı, SSCB'de ağırlamaktan memnun olacak. Eğer bu, Başkan için zahmetli olmayacaksa, Moskova, Leningrad ya da Kaliningrad'ta, Odesa ya da Yalta'da, Başkan'ın seçeceği bir yerde, biraraya gelinebilir.

Eğer bu öneri kabul görmezse, Başkan'ın isteğine göre, Polonya ya da Çekoslovakya'da görüşebiliriz.

Saygılarımla
*J. Stalin*

*("Neue Welt"ten*
*Sayı 3, Şubat 1949, s. 4)*

SSCB Ile Moğolistan Halk Cumhuriyeti Arasında Dostluk ve Yardımlaşma Paktının İmzalanmasının 3. Yıldönümü Nedeniyle

# MOĞOLİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAŞKANI MAREŞAL ÇOYBALSAN'IN TELGRAFINA YANIT

1 Mart 1949

Moğolistan Halk Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı Mareşal Çoybalsan

Size ve sizin kişiliğinizde Moğolistan Halk Cumhiriyeti Hükümeti'ne, ülkelerimiz arasında imzalanan Dostluk ve Yardımlaşma Anlaşmasının 3. yıldönümü nedeniyle gönderdiğiniz dostça kutlama için teşekkür ediyorum.

Bu anlaşmanın ve ülkelerimiz arasında gelişen geniş tabanlı işbirliğinin halklarımız arasındaki dostluğa ve refaha katkıda bulunacağından eminim.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 51*
*2 Mart 1949)*

Sovyet-Polonya Dostluk Anlaşmasının
İmzalanmasının 4. Yıldönümü Nedeniyle

# POLONYA HAK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI JOSEF CYRANKIEWICZ'E TELGRAF

21 Nisan 1949

Sovyetler Birliği ile Polonya arasında imzalanan Dostluk, Karşılıklı yardımlaşma ve savaştan sonra, işbirliği anlaşmasının 4. yıldönümü nedeniyle size Bay Başbakan, dostça iyi dileklerimi iletiyorum.

Polonya halkının başarılarının devamı, Polonya Halk Cumhuriyetinin refahı ve ülkelerimiz arasında dostluk ve ittifakın daha da sağlamlaşması dileklerimi lütfen kabul edin.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 93,*
*22 Nisan 1949)*

Bulgaristan'ın Kurtuluşunun 5. Yıldönümü Nedeniyle

# BULGARİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI VASİL KOLAROFF'A TELGRAF

Eylül 1949

Bulgaristan'ın kurtuluşunun 5. yıldönümü olan bu ulusal bayram gününde Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Hükümetini ve sizi kutluyorum. Kardeş Bulgar halkına en iyi dileklerimi gönderiyorum.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 212,*
*10 Eylül 1949)*

80. Doğum Günü Nedeniyle

# MARCEL CACHİN YOLDAŞA KUTLAMA TELGRAFI

20 Eylül 1949

Cachin Yoldaşa

Çok Sayın Cachin Yoldaş!

Fransız Komünist Partisi'nin kurucularından biri, Fransız halkının sadık bir evladı, uluslararası işçi hareketinin mükemmel bir önderi olarak sizi, 80. doğum gününüz nedeniyle kutlamama izin verin.

Size sağlık ve Fransız halkının, dünyanın bütün halklarının selameti için uzun bir ömür diliyorum.

Elinizi sıkıca sıkıyorum.

***J. Stalin***

*("Neues Deutschland"dan,*
*No. 222, 22 Eylül 1949)*

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin
Kuruluşu Nedeniyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ DEVLET BAŞKANI WİLHELM PIECK VE DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E TELGRAF

13 Ekim 1949

Demokratik Almanya Cumhuriyeti Devlet Başkanı
Bay Wilhelm Pieck,

Demokratik Almanya Cumhuriyeti Hükümeti Başbakanı
Bay Otto Grotewohl

Sizi ve sizin kişiliğinizde Alman halkını, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin devlet başkanı ve başbakanı olarak seçilmeniz dolayısıyla kutlamama izin veriniz.

Barışsever Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin kuruluşu, Avrupa tarihinde bir dönüm noktasıdır. Barışsever Sovyetler Birliği'nin yanında barışsever bir demokratik Almanya'nın varlığının Avrupa'da yeni savaşların patlak vermesi ihtimalini orta-

dan kaldıracağına, Avrupa'da kan dökülmesine son vereceğine ve Avrupa ülkelerinin dünya emperyalizmi tarafından köleleştirilmesini olanaksız kılacağına hiç şüphe yoktur.

Son savaşın deneyimi, Alman ve Sovyet halklarının bu savaşta en büyük kurbanları verdiğini ve bu iki halkın dünya ölçüsünde büyük eylemleri Avrupa'da gerçekleştirme açısından en büyük güçler olduğunu gösterdi. Bu iki halk, savaş için harcadıkları gücü, aynı şekilde barış için harcama kararlılığını gösterirlerse, Avrupa'da barışın güvence altına alındığı söylenebilir.

Şimdi birleşik, demokratik ve barışsever bir Almanya için temel attığınız bugün, aynı zamanda, sağlam bir barış güvencesi yaratarak Avrupa içinde büyük bir iş yapmış oluyorsunuz.

Bu yolda yürümeye devam ettiğiniz ve barışı sağlamlaştırdığınız koşullarda, dünya halklarının —Amerikan, İngiliz, Fransız, Polonya, Çekoslovakya, İtalyan ve elbette barışsever Sovyet halkının— sempati ve aktif desteğini kazanacağınızdan hiç kuşkunuz olmasın.

Bu yeni, ve şanlı yolda başarılar diliyorum.

Yaşasın birleşik, bağımsız, demokratik, barışsever Almanya!

***J. Stalin***

*("Neues Deutschland"dan,*
*Baskı B. No. 241,*
*14 Ekim 1949)*

SSCB ile Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında
Diplomatik İlişkiler Kurulmasının
Yıldönümü Nedeniyle

# KORE DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI KİM İR SEN'E YANIT TELGRAFI

14 Ekim 1949

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği arasında diplomatik ilişki kurulmasının yıldönümü nedeniyle tarafınızdan ifade edilen dostluk ve iyi dilek duygularınıza teşekkürlerimi kabul etmenizi rica ediyorum, Bay Başkan.

Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin inşasında Kore halkının başarılarının devamını diliyorum.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 243,*
*16 Ekim 1949)*

Çekoslovakya Cumhuriyeti'nin 31. Kuruluş Yıldönümü Nedeniyle

# ÇEKOSLOVAKYA CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI ANTONİN ZAPOTOCKY'YE KUTLAMA TELGRAFI

28 Ekim 1949

Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti'ne ve Çekoslovakya'nın kardeş halklarına dostluk selamlarımı gönderiyor, başarılarının devamını diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan, No. 254, 29 Ekim 1949)*

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin
32. Yıldönümü Nedeniyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E TEŞEKKÜR TELGRAFI

Kasım 1949

Sosyalist Ekim Devrimi nedeniyle bana ve Sovyet Hükümeti'ne gönderdiğiniz iyi dilekleriniz için size ve sizin kişiliğinizde Demokratik Almanya Cumhuriyeti Geçici Hükümeti'ne teşekkür ediyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan*
*Baskı A, No. 275,*
*24 kasım 1949)*

SSCB ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Arasında Dostluk ve Karşılıklı Yardımlaşma Anlaşması'nın İmzalanmasının 6. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇEKOSLOVAKYA CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI ANTONIN ZAPOTOCKY'YE TELGRAF

13 Aralık 1949

Bay A. Zapotocky,
Çekoslovakya Cumhuriyeti
Bakanlar Kurulu Başkanı,

Bay Başbakan, Sovyetler Birliği ile Çekoslovakya Cumhuriyeti arasında Dostluk ve Karşılıklı Yardım Anlaşması'nın imzalanmasının 6. yıldönümü nedeniyle,Çekoslovakya Cumhuriyeti halklarına, hükümetlerine ve size gönderdiğim dostluk ve iyi dileklerimi kabul edin Lütfen.

Çekoslovakya Cumhuriyetine mutluluk ve Sovyetler Birliği ile Çekoslovakya halkları arasında ittifak ve dostluğun sağlamlaşması dileğimi gönderiyorum.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 293,*
*14 Aralık 1949)*

12 Mart 1950'deki SSCB Yüksek Sovyeti Seçimleri Nedeniyle

# STALİN VE EN YAKIN ÇALIŞMA ARKADAŞLARININ BÖLGE SEÇİM KOMİSYONLARINA GÖNDERDİĞİ AÇIK MEKTUP

17 Şubat 1950

Bölge Seçim Komisyonlarına Açık Mektup,

Aşağıda imzası bulunan bizlere, bir çok fabrika, Kolhoz ve çeşitli bölge çevrelerde seçmenlerin oluşturduğu seçim konferanslarından gönderilen telgraflarda, SSCB Yüksek Sovyeti için bir çok seçim çevresinden aday gösterildiğimiz bildirilmektedir.

Bizi aday gösteren bütün seçmenlere, duydukları güven nedeniyle teşekkür ediyoruz.

Ne var ki yasaya göre her birimiz sadece bir seçim çevresinden aday gösterilebileceğimiz için komünist ve SBKP(B) MK üyeleri olarak, SBKP(B) MK'sına başvurarak talimat istediğimi-

zi açıklamak zorundayız. SBKP(B) MK'sı öteki seçim çevrelerinden adaylıklarımızı geri çekip, aşağıdaki seçim çevrelerinden aday olmamızı istemiştir.

Andreyev, A. A. — Aşkabad seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne Türkmenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ;

Beriya, L. P. — Tiflis kenti Stalin-seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne Gürcistan SSC;

Budyonni, S. M. — Şepetovka seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne, Ukrayna SSC;

Bulganin, N. A. — Moskova kenti seçim çevresinden Milliyetler Sovyeti'ne;

Voroşilov, K. E. — Minsk kenti seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne, Beyaz Rusya SSC;

Kaganoviç, L. M. — Taşkent Lenin seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne, Özbekistan SSC;

Kosigin, A. N. — İvanovo seçim çevresinden Milliyetler Sovyeti'ne;

Malenkov, G. M. — Moskova kenti Leningrad seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne

Mikoyan, A. J. — Erivan Stalin seçim çevresinden Milliyetler Sovyeti'ne, Ermenistan SSC;

Mihailov, N. A. — Stavropolj seçim çevresinden Milliyetler Sovyeti'ne;

Molotov, V. M. — Moskova kenti Molotov seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne;

Ponomarenko, P. K. — Minsk kırsal alanı seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne, Beyaz Rusya SSC;

Stalin, J.V. — Moskova kenti Stalin seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne;

Suslov, M. A. — Saratov kenti Lenin seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne;

Kruşçev, N. S. — Moskova kenti Kalinin seçim çevresinden Birlik Sovyeti'ne;

Şvernik, N. M. — Severdlovsk seçim çevresinden milliyetler Sovyeti'ne;

Şkiryatov, M. F. — Tula-Riyazan seçim çevresinden Milliyetler Sovyeti'ne.

Bizler SBKP (B) MK'sının bu talimatına uyacağız.

Bunu, ilgili seçim komisyonlarının bilgisine sunuyor ve miletvekilliği adaylıkları kaydedilirken bu belgeyi dikkate almasını rica ediyoruz.

| | | |
|---|---|---|
| Andreyev, A. A. | Kosigin, A. N. | Stalin, J. V. |
| Beriya, L. P. | Malenkov, G. M. | Suslov, M. A. |
| Budyonni, S. M. | Mikoyan, A. J. | Kruşçev, N. S. |
| Bulganin, N. A | Mihailov, N. A. | Şvernik, N. M. |
| Voroşilov, K. E. | Molotov, V. M. | Şkiryatov, M. F. |
| Kaganoviç, L. M. | Ponomarenko, P. K. | |

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 43,*
*19 Şubat 1950)*

Sovyet-Romen Dostluk ve Yardım Anlaşması'nın İmzalanmasının 2. Yıldönümü Nedeniyle

# ROMANYA HALK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI PETRU GROZA'YA TELGRAF

Mart 1950

Bay Başkan, Sovyet-Romen Dostluk ve Yardım Anlaşması'nın imzalanmasının 2. yıldönümü nedeniyle gönderdiğiniz kutlama için teşekkürlerlerimi kabul eedin lütfen. Bu anlaşmanın gelecekte de halklarımız arasındaki ittifak ve dostluğun sağlamlaşmasına katkıda bulunacağından eminim. Size ve Romanya Cumhuriyeti Hükümeti'ne en iyi dileklerimle.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 59,*
*10 Mart 1950)*

# MACARİSTAN EMEKÇİ PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ MACARİSTAN HÜKÜMETİ VE MACARİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAŞKANLIK KONSEYİNE

Nisan 1950

Macaristan Emekçi Partisi Merkez Komitesi, Macaristan Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu ve Başkanlık Konseyi'ne, Macaristan'ın Sovyet Ordusu tarafından kurtarılmasının beşinci yıldönümü nedeniyle gönderdikleri dostluk dilekleri için teşekkürlerimi kabul etmelerini rica ederim.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 86,*
*13 Nisan 1950)*

50. Doğum Günü Nedeniyle

# MAURİCE THOREZ YOLDAŞA TELGRAF

28 Nisan 1950

Maurice Thorez Yoldaşa

Sevgili Thorez Yoldaş!

50. doğum gününüz nedeniyle sizi selamlamama ve kutlamama izin verin lütfen.

Dünyanın bütün halkları, bütün ülkelerin işçileri, sizi, Fransız komünistlerinin sadık ve denenmiş bir önderi, Fransız işçileri ve emekçi köylülerinin önderi, bütün dünyada barışın sağlamlaştırılması, demokrasi ve sosyalizmin zafere ulaşması yolunda cesur bir savaşçı olarak tanıyor ve takdir ediyor.

Bunun da ötesinde, Sovyet halkı sizi, bir dost olarak, Fransız ve Sovyetler Birliği halklarının birliği ve dostluğu için kararlı bir mücadeleci olarak, tanıyor ve seviyor.

Fransız halkının mutluluğu için, dünya emekçilerinin mutluluğu için çalışmalarınızda bundan sonra da başarılı olmanızı diliyorum.

Elinizi sıkıca sıkıyorum.

*J. Stalin*

†*"Neues Deutschland"dan*
*Berlin baskısı, No. 100,*
*29 Nisan 1950)*

Alman Halkının Faşist Zorbalıktan
Kurtuluşunun 5. Yıldönümü Nedeniyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E TELGRAF

11 Mayıs 1950

Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı
Bay Otto Grotewohl'e

Alman halkının faşist zorbalıktan kurtuluşunun 5. yıldönümü nedeniyle gönderdiğiniz selam mesajları için size ve sizin kişiliğinizde Demokratik Almanya Cumhuriyeti Hükümeti'ne teşekkür ediyorum.

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'yle Sovyetler Birliği arasındaki dostluk ilişkilerinin, halklarımızın mutluluğu, barış ve bütün barışsever ülkelerin işbirliği için daha da gelişeceğinden eminim.

***J. Stalin***

*("Neues Welt"ten,*
*sayı. 9, Mayıs 1950, s. 1)*

Almanya'nın Ödediği Tazminatın İndirilmesi Üzerine

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E MEKTUP

15 Mayıs 1950

Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı
Bay Otto Grotewohl'e

Sayın Başbakan!

Sovyet Hükümeti, Demokratik Almanya Cumhuriyeti Hükümeti'nin, Almanya tarafından ödenen tazminat miktarının indirilmesi yönündeki ricasını gözden geçirmiştir.

Sovyet Hükümeti, meseleyi gözden geçirirken, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin 10 milyar dolar olarak saptanmış tazminat yükümlülüğünü düzenli olarak ve sorumlulukla yerine getirdiğini, 1950 yılının sonuna kadar bu yükümlülüğün önemli bir kısmının —3658 milyon dolar— ödenmiş olacağını dikkate almıştır.

Alman halkının Almanya'da ulusal ekonomiyi yeniden kurmak ve geliştirmek yönünde harcadığı çabaları kolaylaştırma isteğinden hareket eden ve Sovyetler Birliği'yle Demokratik Almanya Cumhuriyeti arasındaki dostluk ilişkilerini gözönünde tutan Sovyet Hükümeti, Polonya Cumhuriyet Hükümetiyle anlaşarak Almanya tarafından ödenmesi gereken tazminat miktarını yüzde elli oranında —yani 3171 milyon dolara— indirme kararı almıştır.

Ayrıca SSCB Hükümeti, Mart 1947'de Moskova'da gerçekleşen Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı'nda yaptığı, tazminatın 20 yıl içinde ödenmesi yolundaki açıklamaya uygun olarak, Almanya'nın, kalan tazminat miktarını (3171 milyon dolar) 1951'den başlayarak 1965 yılı da dahil olmak üzere 15 yıl içinde mal olarak ödemesini kararlaştırmıştır.

Saygılarımla
***J. Stalin***
***SSCB Bakanlar Konseyi Başkanı***

*("Tägliche Rundschau"dan, Baskı II, No: 113 17 Mayıs 1950)*

# ÖZGÜR ALMAN GENÇLİĞİ (FDJ) MERKEZ KURULUNA TELGRAF

2 Haziran 1950

Özgür Alman Gençliği
Merkez Kuruluna,

Genç Alman barış savaşçılarının tüm Almanya çapında gençlik toplantısına katılanların selamları için teşekkür ediyorum.

Alman gençliğine, birleşik, demokratik ve barışsever Almanya'nın bu aktif kurucularına, bu büyük işte başarılar diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 125,*
*2 Haziran 1950)*

# Marksizm ve Dilbilimin Sorunları

# DİLBİLİMDE MARKSİZM ÜZERİNE

Bir grup genç yoldaş, dilbilimin sorunları, özellikle de dilbilimde Marksizmle ilgili noktalar üzerine düşüncelerimi basında açıklamamı rica ederek bana başvurdu. Ben bir dil araştırmacısı değilim, elbette bu yoldaşları tamamen hoşnut kılabilmem mümkün değil. Ne var ki dilbilimde ve elbette öteki sosyal bilimlerde de Marksizmle ilgili yanlar doğrudan benim ilgi alanım içerisindedir. O nedenle yoldaşlar tarafından sorulan bir dizi soruya yanıt vermeye hazır olduğumu açıkladım.

***Soru: Dilin altyapının üstyapısı olduğu doğru mudur?***

***Yanıt:*** Hayır bu doğru değil.

Toplumsal gelişimin verili aşamasında ekonomik yapı altyapıdır. Üstyapı ise, toplumun politik, hukuksal, dinsel, sanatsal, felsefi görüşleri ve bunlara uygun politik, hukuksal ve öteki kurumlardır.

Her altyapı kendine özgü, uygun bir üstyapıya sahiptir. Feodal düzenin altyapısının kendi üstyapısı, politik, hukuksal ve başka görüşleri ve bunlara uygun kurumlar vardır, kapitalist ve sosyalist altyapıların da öyle. Altyapı değiştiğinde ve ortadan kaldırıldığında ardından üstyapı da değişir ve ortadan kaldırılır; yeni bir altyapı oluştuğunda ise, buna denk düşen bir üstyapı oluşur.

Bu açıdan dil, üstyapıdan temelde ayrılır. Örneğin Rus toplumunu ve Rus dilini ele alalım. Son otuz yıl süresince Rusya'da eski, kapitalist altyapı ortadan kaldırıldı ve yeni, sosyalist bir altyapı oluşturuldu. Buna uygun olarak, kapitalist altyapının üstyapısı da ortadan kaldırılmış ve sosyalist altyapıya uygun bir üstyapı oluşturulmuştur. Bunun sonucunda, eski politik, hukuksal ve öteki kuruluşların yerini yeni, sosyalist kuruluşlar almıştır. Fakat bütün bunlara rağmen Rus dili, ekim Devrimi'nden önce nasılsa esas itibariyle öyle kalmıştır.

Bu dönemde Rus dilinde değişen nedir? Değişen, belli ölçülerde, Rus dilinin sözcük dağarcığıdır; yeni, sosyalist üretimin gelişmesi, yeni devletin, yeni, sosyalist bir kültürün, yeni bir toplumsal yaşamın ve yeni bir ahlakın oluşmasıyla ve nihayet tekniğin ve bilimin gelişmesiyle bağlantılı olarak, önemli miktarda yeni sözcük ve kavramın dile katılması anlamında bir değişikliktir bu; bir dizi sözcük ve kavram yeni bir anlam kazanmış, belli eski sözcükler sözcük dağarcığından kaybolmuştur. Fakat dilin temelini oluşturan Rus dilinin temel sözcük dağarcığı ile gramer yapısına gelince, kapitalist altyapının ortadan kaldırılmasından sonra, sadece varlığını sürdürmekle, yerini yeni bir sözcük dağarcığına ve yeni bir gramer yapısına bırakmamakla kalmamış, bilakis bunlara hiç dokunulmamış ve herhangi ciddi bir değişikliğe uğramamışlardır; bunlar bugünkü Rus dilinin esasları olarak korunmuştur.

Ayrıca. Üstyapı altyapı tarafından ortaya çıkarılmaktadır, fakat bu, hiç bir biçimde altyapının sadece bir yansıması olduğu, kendisini yaratan altyapının, sınıfların, toplumsal düzenin kaderi karşısında pasif, tarafsız ve kayıtsız olduğu anlamına gelmez. Tam tersine, bir kere ortaya çıktıktan sonra, muazzam aktif bir güç haline gelen üstyapı altyapısının belli bir biçim alıp sağlamlaşmasına aktif katkıda bulunur, eski altyapının ve eski sınıfların tamamen temizlenmesi ve ortadan kaldırılması amacıyla yeni toplumsal düzene yardım için bütün önlemleri alır.

Başka türlüsü de olanaksızdır. Üstyapı zaten altyapı tarafından kendisine hizmet etmesi, kendisine aktif olarak yardım etmesi, kendisinin belirli biçimini alması, sağlamlaşması, bütün üstyapısıyla birlikte eski altyapının tamamen ortadan kaldırılması amacıyla aktif olarak mücadele etmesi için oluşturulmaktadır. Üsyapı, bu hizmet edici rolünden vazgeçtiği anda, altyapısını aktif biçimde savunma pozisyonundan, altyapıya karşı kayıtsızlık pozisyonuna, sınıflar karışısında fark gözetmeyen bir pozisyona çekildiği anda özelliğini yitirir ve üstyapı olmaktan çıkar.

Dil bu açıdan üstyapıdan temelden farklıdır. Dil, şu ya da bu altyapı tarafından verili bir toplum içerisinde yeni, ya da eski bir altyapı tarafından, değil, toplumun bütün bir tarihsel seyri tarafından, yüzyıllar boyunca altyapıların tarihi tarafından oluşturulmuştur. Dil, sadece bir sınıf tarafından değil, bütün bir toplum, toplumun bütün sınıfları tarafından, yüzlerce kuşağın uğraşları sonucunda yaratılır. Dil, sadece bir sınıfın gereksinimlerini gidermek için değil, bütün toplumun, toplumun bütün sınıflarının gereksinimlerini karşılamak için oluşturulmuştur. İşte tam da bu nedenle, toplum için, toplumun bütün üyeleri için bütün halkın ortak dili yaratılmıştır. Buna göre, insanlararası ilişkinin aracı olarak dilin sunduğu hizmet, bir sınıfa bir başka sınıfın zararına hizmet etmesinde değil, bütün topluma, toplumun bütün sınıflarına aynı biçimde hizmet etmesinde yatmaktadır. Buradan, dilin eski, yokolan bir toplumsal düzene de, yeni, yükselen bir toplumsal düzene de, eski bir altyapıya da, yeni bir altyapıya da, sömürenlere de sömürülenlere de aynı biçimde hizmet ettiği sonucu çıkar.

Rus dilinin, Ekim Devrimi'nden önce, Rus kapitalizmine ve Rus burjuva kültürüne, bugün sosyalist düzene ve Rus toplumunun sosyalist kültürüne hizmet ettiği kadar iyi hizmet ettiği kimse için sır değildir.

Aynı şekilde, Ukrayna, Beyaz Rus, Özbek, Kazak, Gürcü, Ermeni, Estonya, Letonya, Litvanya, Moldavya, Tatar, Azerbaycan, Başkır, Türkmen dilleriyle öteki Sovyet uluslarının dillerinin de bu ulusların burjuva düzenlerine, yeni sosyalist düzene hizmet ettikleri kadar iyi hizmet ettikleri açıktır.

Başka türlüsü de olanaksız. Dil, insanlararası ilişkinin bir aracı olarak bütün topluma hizmet etmek için, toplumun bütün üyeleri ve toplum için ortak bir dil, sınıf durumlarından bağımsız olarak toplumun bütün üyelerine aynı biçimde hizmet eden bir dil olarak, tam da bunun için oluşturulmuştur. Bu konumdan, bütün toplumun dili olmak pozisyonundan ayrıldığı an, herhangi bir toplumsal gruba bir başka toplumsal gruba karşı ayrıcalık tanıdığı, onu desteklediği an niteliğini yitiren dil toplumda insanlararası ilişkinin bir aracı olmaktan çıkar, herhangi bir toplumsal grubun jargonu haline gelirse, kendisini küçülmeye, yok olmaya mahkûm eder.

Bu açıdan, üstyapıdan temelden farklı olan dil, üretim araçlarından, diyelim ki, sınıflar karşısında dil gibi kayıtsız olan ve gerek kapitalist toplumsal düzene, gerekse de sosyalist toplumsal düzene aynı biçimde hizmet edebilen makinelerden farklı değildir.

Devamla, Üstyapı, ***bir*** çağın, gelişmi içinde mevcut ekonomik altyapının oluştuğu ve etkinlik gösterdiği bir çağın ürünüdür. O nedenle üstyapı uzun süre varlığını korumaz, mevcut altyapının ortadan kaldırılması ve yok olmasıyla birlikte ortadan kalkacak ve yokolacaktır.

Oysa dil, bir dizi çağın, bu çağlar boyunca kendisini şekillendirdiği, zenginleştirdiği, geliştiği, süzüldüğü bir dizi çağın ürünüdür. O nedenle dil herhangi bir altyapıdan, ya da herhangi bir üstyapıdan daha uzun yaşamaktadır. Tarihte sadece tek bir altyapının ve bunun üstyapısının değil, bir çok altyapının ve bunlara uygun üstyapıların oluşması ve ortadan kaldırılmasının

mevcut dilin ve dil yapısının ortadan kaldırılmasına ve yeni sözcük dağarcığı, yeni gramer yapısıyla yeni bir dilin doğuşuna yol açmaması da bununla açıklanır.

Puşkin'in ölümünden bu yana yüzyıldan fazla bir zaman geçti. Bu süre içinde Rusya'da feodal düzen gibi kapitalist düzen de ortadan kaldırıldı ve üçüncü bir düzen, sosyalist düzen oluştu. Buna göre, üstyapılarıyla birlikte iki altyapı ortadan kaldırılmış ve yeni üstyapısıyla, yeni, sosyalist bir altyapı kurulmuştur. Ne var ki, Rus dilini ele aldığımızdan geçen bu uzun süre içerisinde hiç bir alt-üst oluş yaşamadığı, bugünkü Rusçanın Puşkin'in dilinden yapısal olarak hiç de farklı olmadığı görülür.

Bu süre içerisinde Rus dilinde değişen ne olmuştur? Bu zaman dilimi içinde Rus dilinin sözcük dağarcığı önemli ölçüde artmış; çok sayıda eskimiş sözcük ortadan kaybolmuş; önemli sayıda sözcüğün anlamı değişmiş; dilin gramer yapısı iyileşmiştir. Ne var ki, gramer yapısı ve temel sözcük dağarcığıyla birlikte Puşkin'in diline gelince, bugünkü Rus dilinin temelleri olarak esas itibariyle korunmuştur.

Bu tamamen anlaşılır. Gerçekten de, her devrimden sonra, dilin mevcut yapısı, grameri ve temel sözcük dağarcığının, üstyapıda olduğu gibi yokedilip yerine yenilerinin konması ne için gereklidir? "Su", "toprak", "dağ", "orman", "balık", "insan", "gitmek", "yapmak", "imal etmek", "satın almak" vs. gibi sözcükleri, böyle değil de başka türlü adlandırılsaydı kime hizmet edilmiş olurdu? Dilde sözcüklerin anlamı ve cümle yapısı, şimdiki gramere göre değil de başka bir gramere göre gerçekleşseydi kime hizmet edilmiş olurdu? Dilde böyle bir alt-üst oluşun devrime ne gibi bir yararı dokunurdu? Eğer özel bir gereklilik yoksa tarih önemli hiç bir şey yapmaz.

Bu yapısıyla mevcut dilin, esas itibariyle yeni toplumsal düzenin gereksinimlerini karşılayabileceğinin kanıtlandığı koşullarda dilde böyle bir devrime neden gerek duyulmaktadır? Eski üstyapının bir kaç yıl içinde yokedilmesi ve toplumun üretici

güçlerinin gelişiminin önünü açmak için, bunun yerine yeni bir üstyapının konulması zorunludur; toplumsal yaşamı anarşiye sürüklemeden, toplumu parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya bırakmadan, mevcut dili yoketmek ve yerine birkaç yıl içinde yeni bir dil yaratmak nasıl mümkün olacaktır? Don Kişot'tan başka kim böyle bir görev koyabilir önüne?

Son olarak, üstyapıyla dil arasında temel bir farklılık daha vardır. Üstyapı üretimle, insanların üretim faaliyetiyle doğrudan bağlantılı değildir. Üretimle sadece dolaylı, ekonomi aracılığıyla, altyapı aracılığıyla bir bağlantısı vardır üstyapının. O nedenle üstyapı, üretici güçlerin gelişme düzeyindeki değişmeleri hemen ve doğrudan değil, tersine üretimdeki değişikliklerin altyapıdaki değişikliklerde yansımasını bulmasıyla, altyapıdaki değişikliklerden sonra yansır. Bunun anlamı üstyapının etki alanının dar ve sınırlı olduğudur.

Buna karşılık dil, insanın üretim faaliyetiyle ve sadece üretim faaliyetiyle değil, insanın çalıştığı bütün alanlarda, üretimden altyapıya, altyapıdan üstyapıya kadar bütün faaliyetiyle doğrudan bağlantılıdır. O nedenle dil, üretimdeki değişiklikleri altyapıdaki değişiklikleri beklemeden hemen yansıtır. O nedenle, insanın bütün faaliyet alanlarını kapsayan dilin etki alanı üstyapının etki alanından daha geniş, daha çok yönlüdür. Hatta sınırsızdır.

Buradan, her şeyden önce dilin, sözcük dağarcığının sürekli bir değişim içinde bulunduğu sonucu çıkmaktadır. Endüstri ve tarımın ticaret ve ulaşımın, teknik ve bilimin kesintisiz büyümesi, dilden, sözcük dağarcığını kendilerinin faaliyeti için gerekli olan yeni sözcüklerle, kavramlarla zenginleşmesini talep etmektedir. Ve bu gereksinimi doğrudan yansıtan dil, sözcük dağarcığına yeni sözcükler katmakta, gramer yapısını mükemmelleştirmektedir.

Demek ki;

a) Marksistler, dili üst yapı olarak değerlendiremezler;

b) dili üstyapıyla karşıtırmak ciddi bir hataya düşmektir.

***Soru: Dilin her zaman bir sınıf dili olduğu, toplumun ortak, birleşik, sınıflara bağlı olmayan bir dili olamayacağı doğru mudur?***

*Yanıt:* Hayır doğru değildir.

Sınıfların olmadığı bir toplumda bir sınıf dilinden söz edilemeyeceğini kavramak zor olmasa gerek. İlkel toplumun Centil düzeninde sınıflar yoktu, buna göre sınıf dili de olamazdı; dil bu toplumda bütün kollektifin ortak birleşik diliydi. Sınıftan, insanların her türlü kollektifinin, bu arada ilkel toplumun kollektifinin de anlaşıldığı yolundaki itiraz, itiraz değil çürütülmeye gerek olmayan bir sözcük oyunudur.

Centil dillerinden kabile dillerine kabile dillerinden kavimlerin dillerine, kavimlerin dillerinden ulusal dillere doğru gelişime gelince, insanlararası ilişkinin aracı olarak dil her yerde, bütün gelişim aşamalarında, sosyal durumlarından bağımsız olarak toplumun bütün sınıflarına aynı biçimde hizmet eden toplumun ortak ve birleşik bir dili olagelmiştir.

Bunları söylerken, kendi ekonomik altyapılarına sahip olmayan, geçici, istikrarsız askeri-idari birlikler oluşturan köleci dönemin, ya da ortaçağın devletlerini, örneğin Sirus ya da Büyük İskender, Sezar ya da Büyük Karl'ın devletlerini kastetmiyorum. Bu devletler ortak bir dile, bütün herkesin anlayacağı bir dile sahip değillerdi, olamazlardı da. Bu imparatorluklar kendi hayatlarını yaşayan ve kendi dillerini konuşan kabileler ve kavimlerin bir yığışımıydı. Bunlar gibi imparatorlukları değil, kendi ekonomik altyapılarına sahip ve eskiden kalan bir dilleri olan imparatorluklara ait olan kabile ve kavimleri kastetiyorum. Tarih, bu kabile ve kavim dillerinin bir sınıf dili değil, bütün halk, kabile ve kavimler için anlaşılır bir dil olduğunu göstermektedir.

Elbette bunların yanı sıra lehçeler ve yerel şiveler de vardı, ama kabilenin veya kavmin bütünlüklü ve ortak dili egemendi ve bunları kendisine tabi kılıyordu.

Sonraları kapitalizmin gelişmesiyle, feodal parçalanmanın ortadan kalkmasıyla, ulusal bir pazarın oluşmasıyla birlikte, kavimler uluslara dönüşmüş ve kavimlerin dilleri ulusal diller haline gelmişlerdir. Tarih ulusal dillerin sınıf dili değil, tüm halkın dili, ulus üyelerinin tümü için ortak ve bütünlüklü olduğunu göstermektedir.

Yukarıda insanlararası ilişkinin aracı olarak dilin toplumun bütün sınıflarına aynı biçimde hizmet ettiği ve bu açıdan sınıflar karşısında belli ölçüde kayıtsız durduğu söylenmişti. Ne var ki insanlar, tek tek sosyal gruplar, sınıflar dil karşısında hiç de kayıtsız değillerdir; dilden kendi çıkarları için yararlanmak, dile kendi özel sözcüklerini, kendi özel terimlerini, özel kavramlarını dayatma çabası içindedirler. Özellikle halktan kopmuş ve ondan nefret eden mülk sahibi sınıfların üst kesimleri —soylu aristokrasi ve burjuvazinin üst kesimleri— bu eğilimdedir. "Sınıf" lehçeleri, jargonları, salon "dilleri" yaratılmaktadır. Yazında bu lehçe ve jargonlar bir çok kez yanlış biçimde dil olarak nitelendirilmektedir: "soylu dili", "burjuva dili", "proleter dil"in "köylü dili"nin karşısına konmaktadır. Bazı yoldaşlarımız, ne kadar tuhaf duyulursa duyulsun, işte bu temelde, ulusal dilin bir uydurmaca olduğu, gerçekte varolanın sadece sınıf dilleri olduğu sonucuna varmışlardır.

Bu sonuçtan daha yanlış bir şey olamaz. Bu lehçeler ve jargonları dil olarak değerlendirmek olanaklı mı? kesinlikle hayır. Çünkü birincisi, bu lehçe ve jargonlar kendi gramerlerine ve kendi sözcük dağarcıklarına sahip değillerdir; bu ikisini de ulusal dilden alırlar. İkincisi, bu lehçeler ve jargonlar, şu ya da bu sınıfın üst kesimi arasında, son derece dar bir kullanım alanına sahiptir ve toplumda insanlararası ilişkinin aracı olarak tamamen yararsızdır. Peki bu lehçe ve jargonların neyi var? Aristok-

rasinin, ya da burjuvazinin üst kesimlerinin özgül zevk eğilimlerini yansıtan belli sayıda özgül sözcükleri, ulusal dilin "kaba" kavram ve deyimlerinden arınmış yapaylıkla, nezaketle nitelenebilecek bir dizi kavram ve deyimleri, nihayet bir dizi yabancı sözcükleri vardır. Fakat esas itibariyle sözcüklerin ve gramatik yapının ezici çoğunluğu halkın dilinden, ulusal dilden alınmıştır. Buna göre lehçe ve jargonlar, bütün halkın dilinden, ulusal dilden ayrılmış her türlü dilsel bağımsızlıktan mahrum, bitkisel hayat yaşamaya mahkûm kollardır. Lehçe ve jargonların ulusal dili yerinden edeceğine ve onun yerine geçecek bağımsız dillere dönüşebileceğine inanmak, tarihsel perspektifi yitirmek ve Marksizm pozisyonunu terketmek anlamına gelmektedir.

Bu konuda Marx'a dayanılmakta ve Marx'ın burjuvazinin "kendi diline" sahip bulunduğunun, bu dilin "burjuvazinin bir ürünü olduğu"nun, bu dilin merkantilizm ve bezirganlığın etkisinde bulunduğunun söylendiği "Aziz Max" yazısından alıntılar yapılmaktadır. Bazı yoldaşlar, bu alıntıyla Marx'ın, dilin sözümona "sınıf karakteri"ni savunduğunu, ortak ulusal dilin varlığını reddettiğini kanıtlamaya çalışıyorlar. Eğer bu yoldaşlar soruna nesnellikle yaklaşsalardı, o zaman Marx'ın, ortak bir ulusal dilin oluşma yolları sorununa değindiği ve "bir ulus içinde lehçelerin ekonomik ve politik yoğunlaşmaya dayanan ulusal dil yönünde yoğunlaşması"ndan söz eden "Aziz Max" adlı aynı eserinden başka bir alıntıya dikkat çekmek zorundaydılar.

Buna göre Marx, bir alt biçim olan lehçelerin tabi olduğu bir üst biçim olarak ***ortak*** bir ulusal dilin gerekliliğini kabul ediyordu.

Marx'a göre "burjuvazinin bir ürünü" olan burjuvaların dili, bu durumda neyi anlatmaktadır? Marx bu dili, ulusal dil gibi mi, kendi özel dil yapısına sahip bir dil gibi mi değerlendiriyordu? Böyle değerlendirmesi olanaklı mı? Elbette değil! Marx burada sadece burjuvaların ortak ulusal dili bezirgan sözlükleriyle çirkinleştirdiklerini, yani burjuvaların kendi bezirgan jargonlarına sahip olduklarını söylemek istiyordu.

Buradan çıkan sonuç, bu yoldaşların Marx'ın görüşünü tahrif ettikleridir. Marx'ı tahrif ediyorlar, çünkü Marx'ı, Marksistler gibi değil, meselenin özüne girmeden, sadece lafız olarak anlıyorlar.

Bu konuda Engels'e dayanılmakta, "İngiltere'de Çalışan Sınıfların Durumu" adlı yazısından, "... çalışan sınıf giderek İngiliz burjuvazisinden çok farklı bir halk haline gelmiştir", "işçiler burjuvalardan farklı bir lehçe konuşuyorlar, başka düşünceleri, başka görüşleri başka gelenekleri, başka ahlak ilkeleri, başka dini ve politikası var" alıntısı ortaya atılmaktadır. Bazı yoldaşlar, bu alıntıdan hareket ederek Engels'in halkın ortak bir dile, bir ulusal dile sahip olması gerektiğini reddettiği, dilin "sınıf karakteri"ni savunduğu sonucunu çıkarıyorlar. Gerçi Engels, ulusal dilin bir kolu olarak lehçenin ulusal dilin yerini alamayacağı konusunda çok net olduğu için dilden değil lehçeden sözetmiştir, ama bu yoldaşlar belli ki dil ile lehçe arasında bir fark olduğuna pek inanmıyorlar...

Söz konusu edilen alıntının bu konuda yersiz olduğu çok açık, çünkü Engels bu alıntıda "Sınıf dilleri"nden değil, esas olarak sınıflara bağlı düşünce, görüş, gelenek, ahlak ilkeleri, din ve politikadan söz etmektedir. Burjuvalarla proleterlerin düşünceleri, görüşleri, gelenekleri, ahlak ilkeleri, din ve politikalarının birbirine tamamen karşıt olduğu çok doğrudur. Fakat bunun ulusal dille ya da dilin "sınıf karakteri"yle ne ilgisi var? Toplumda sınıfsal karşıtlıkların varlığı dilin "sınıf karekteri"ni açıklamak için, ya da ortak bir ulusal dile karşı çıkmak için gerekçe olarak hizmet edebilir. Marksizm ortak dilin ulusun en önemli belirtisi olduğunu ifade etmektedir, oysa Marksizm, bu arada toplumda sınıf karşıtlıklarını da çok iyi bilmektedir. Bu yoldaşlar sözkonusu edilen bu tezi kabul ediyorlar mı?

Bu konuda Lafargue'a dayanılmakta ve Lafargue'ın "Devrimden Önce ve Sonra Fransız Dili" adlı broşüründe dilin "sınıf karakteri"ni kabul ettiğine ve bütün halkın dilini, bir ulusal dilin

gerekliliğini sözüm ona reddettiğine işaret ediyorlar. Bu doğru değil. Lafargue gerçekten de bir "soylu dil"den ya da "aristokrasi dili"nden ve çeşitli toplumsal kesimlerin "jargon"undan sözediyor. Ne var ki bu yoldaşlar dille jargon arasındaki farkla ilgilenmeyen ve lehçeleri bazen "yapay bir dil", bazen "jargon" olarak adlandıran Lafargue'ın broşüründe kesin bir dille şunu açıkladığını unutuyorlar: Aristokratları belirleyen yapay dil ... kır ve kentte burjuvalarla zanaatkârların konuştuğu halk dilinden çıkarılmıştır."

Demek ki Lafargue bütün bir halkın dilinin varlığını ve gerekliliğini kabul etmektedir, çünkü Lafargue "aristokrasi dili"nin, diğer lehçe ve jargonların, halkın ortak diline tabi oluşu ve bağımlılığı konusunda tamamen nettir.

Görülüyor ki Lafargue da bir dayanak bulma girişimi hiç isabetli değil.

Bir zamanlar İngiltere'de, İngiliz feodal beylerin "yüzyıllarca" Fransızca konuştukları, oysa İngiliz halkının ingilizce konuştuğuna dayanılıyor ve bu durumun dilin "sınıf karakteri"ne sahip olduğunu gösterdiği ve bütün halkın ortak diline gerek bulunmadığına yönelik aleyhte bir gerekçe olduğu sanılıyor. Ne var ki bu bir gerekçeden çok şakaya benziyor. Birincisi o zamanlar, bütün Feodal beyler değil, İngiliz sarayındaki İngiliz feodal beylerin önemsiz miktardaki üst kesimi arasında ve konutlarda Fransızca konuşuluyordu. İkincisi, bunlar herhangi bir "sınıf dili" değil, bütün Fransız halkının konuştuğu sıradan dili konuşuyorlardı. Üçüncüsü, bir süre sonra Fransızca konuşma usûlünün tamamen ortadan kalktığı ve yerini bütün İngiliz halkı tarafından konuşulan İngiliz diline bıraktığı herkesin malumu. Bu yoldaşlar, İngiliz feodal beylerinin İngiliz halkıyla "yüzyıllarca" tercümünler aracılığıyla mı anlaştıklarını, İngiliz feodal beylerinin İngilizce dilini kullanmadığı o zamanlar tüm İngiliz halkının bir ortak dilinin olmadığını, o zamanlar İngilterede Fransızca dilinin yalnızca İngiliz aristokrasisinin üst kesi-

minin dar bir çevresi içerisinde kullanılan bir salon dilinden daha fazla bir işleve sahip olduğunu mu sanıyorlar. Bütün bir halkın dilinin varlığı ve gerekliliği böylesine şakavari "gerekçelerle" nasıl reddedilebilir?

Rus aristokratları da bir dönem Çarlık sarayında ve salonlarda Fransızca konuşuyordu. Hatta Rusçayı Fransızca gibi konuşmak, Fransız aksanıyla konuşmak gibi âdetleri vardı. Bu, o zamanlarda bütün halk tarafından konuşulan bir Rus dilinin olmadığı, bütün halkın ortak dilinin bir kurgu, "sınıf dillerinin" ise gerçeklik olduğu anlamına mı gelir?

Yoldaşlarımız burada en az iki yanlışa düşüyorlar.

Birinci yanlış dili üstyapıyla karıştırmalarıdır. Eğer üstyapı bir sınıf karakterine sahipse, dilin de bütün halkın dili değil sınıf dili olacağını sanıyorlar. Fakat yukarıda dil ile üstyapının iki farklı kavram olduğunu, bir Marksistin bu ikisini bir birine karıştırmaması gerektiğini söyledim.

İkinci yanlış, bu yoldaşların burjuvazi ile proletaryanın çıkarlarının karşıtlığını, bu ikisi arasındaki şiddetli sınıf mücadelesini, toplumun dağılması, düşman sınıflar arasında her türlü ilişkinin kopması olarak anlamalarıdır. Onlara göre toplum parçalanmıştır ve artık bütünlüklü bir toplum yoktur, varolan sadece sınıflardır, o nedenle toplumun ortak diline, bir ulusal dile gereksinim yoktur. Toplum parçalanmışsa, ama bütün halkın konuştuğu bir dil, bir ulusal dil yoksa geriye ne kalır? Geriye kalan sınıflar ve "sınıf dilleridir" Her "sınıf dili"nin kendi "sınıf" gramerine sahip olması, —örneğin "proleter" gramer ya da "burjuva" gramer— gerektiği çok açıktır. Ne var ki gerçekte böyle gramerler yok, ama bu durum yoldaşları hiç rahatsız etmiyor: Böyle gramerlerin oluşacağına inanıyorlar.

Ülkemizde bir zamanlar öyle "Marksistler" vardı ki, Ekim Devrimi'nden sonra ülkemizdeki demiryollarını burjuva demiryolları olarak nitelendirmişler ve biz Marksistlerin bunları kul-

lanmamamız, bu demiryollarını söküp yeni, "proleter" demiryolları inşa etmemiz gerektiğini söylemişlerdi. Bunlara "troglodit-ler"* lakabı takılmıştı...

Toplumun sınıfların ve dilin bu ilkel ve anarşist tarzda yorumlanmışının Marksizmle hiç bir ilgisi olmadığı açıktır. Fakat bunun aklı karışan bazı yoldaşların beyinlerinde hâlâ yaşadığı kuşku götürmez.

Toplumun, şiddetli sınıf mücadelesinin varlığı nedeniyle, bir toplumsal yapı içinde ekonomik olarak birbirine bağlı olmayan sınıflara bölündüğü elbette doğru değil. Tam tersine. Kapitalizm var olduğu sürece burjuvalarla proleterler birleşik kapitalist toplumun parçaları olarak ekonominin bütün ipleriyle birbirlerine bağlı kalacaklardır. Burjuvalar ücretli işçiler hizmetlerinde olmaksızın yaşayamaz, zenginleşemezler, proleterler ise kapitalistlerin hizmetinde çalışmasalar yaşamlarını sürdüremezler. aralarındaki her türlü ekonomik ilişkinin koparılması, her türlü üretimin durması; her türlü üretimin durması ise toplumun çökmesi, bizzat sınıfların çökmesi anlamına gelmektedir. Hiç bir sınıfın yokolmak istemediği açık. O nedenle, ne kadar şiddetli olursa olsun, hiç bir sınıf mücadelesi toplumun dağılmasına neden olmaz. Sadece ortaya çıkan sorunlarda Marksizmin görmezden gelinmesi ve dilin doğasının tamamen yanlış algılanması, bazı yoldaşlarımızı, toplumun yıkılması, "sınıf" dilleri, "sınıf" gramerleri hakkında masallara inandırmıştır.

Bu konuda ayrıca Lenin'e dayanılmakta ve Lenin'in, kapitalizmde burjuva ve proleter kültür olmak üzere iki kültürün varlığını kabul ettiği, ulusal kültür şiarının ise kapitalizmde milliyetçi bir şiar olduğu anımsatılmaktadır. Bütün bunlar doğru ve Lenin bu konuda çok haklı. Ama bunların dilin "sınıf karakteri" ile ne ilgisi var? Bu yoldaşlar Lenin'in kapitalizmde iki kültürün varlığı üzerine sözlerine dayanarak, belli ki okuyucuyu, toplumda biri burjuva öteki proleter iki kültürün varlığının iki de dil ol-

* *Mağarada oturan kimse —Red.*

duğu anlamına geldiğine; buna göre Lenin'in bütünlüklü bir ulusal dilin gerekliliğini reddetiğine, "sınıf" dillerinden yana olduğuna inandırmaya çalışıyorlar. Yoldaşların hatası, dille kültürü özdeşleştirmelerinden, birbiriyle karıştırmalarından kaynaklanmaktadır. Oysa dil ile kültür iki farklı şeydir. Kültür, burjuva kültürü, ya da sosyalist kültür olabilir, fakat bir ilişki aracı olarak dil, her zaman bütün halkın dilidir ve hem burjuva kültürüne hem de sosyalist kültüre hizmet edebilir. Rus, Ukrayna, Özbek dillerinin, Ekim Devrimi'nden önce burjuva kültürlerine hizmet ettikleri kadar iyi bir biçimde şimdi bu ulusların sosyalist kültürüne hizmet ettiği açık değil mi? Bu yoldaşlar iki farklı kültürün varlığının iki farklı dilin oluşumuna yol açacağını ve ortak bir dilin reddedilmesini savunurken köklü bir yanlışlık yapmaktadırlar.

Lenin iki kültürden söz ederken, iki kültürün varlığının ortak bir dilin reddedilmesine ve iki farklı dilin oluşmasına yolaçmayacağı, dilin ortak olması gerektiği tezinden hareket etmektedir. Bundcular, Lenin'i ulusal bir dilin gerekliliğini reddettiği ve kültürün "ulusal olmadığı"nı söylediği için suçladıklarında, bilindiği gibi Lenin, bunu şiddetle protesto etmiş, kendisinin gerekliliğini tartışmasız kabul ettiği ulusal dile karşı değil, burjuva kültürüne karşı mücadele ettiğini açıklamıştır. Bazı yoldaşlarımızın Bundcuların izinden gitmesi ne kadar ilginç.

Lenin'in gerekliliğini reddettiği iddia edilen ortak dil konusuna gelince, Lenin'in aşağıdaki sözlerine kulak verilmelidir:

"İnsanlararası ilişkinin en önemli aracı dildir; dilin birliği ve engellenmeden gelişmesi gerçekten özgür, kapsamlı, modern kapitalizme uygun bir ticari ilişki için, halkın sınıflara göre öz gür ve kapsamlı bir gruplaşması için en önemli koşullardan biridir."

Saygıdeğer yoldaşlarımızın Lenin'in görüşlerini çarpıttıkları görülüyor.

Son olarak bu konuda Stalin'e dayanılıyor. Stalin'den "Bu dönemde burjuvazi ve onların ulusal partileri, bu ulusların yön-

lendirici ana güçleriydi ve öyle de kaldılar" alıntısı yapılıyor. Bütün bunlar doğru. Proletarya ve onun uluslararası partisinin proleter kültürü yönlendirdiği gibi gerçekten de burjuvazi ve onun ulusal partisi burjuva kültürünü yönlendirmektedir. Peki ama bunun dilin "sınıf" karakteri" ile ne ilgisi var? Ulusal dilin ulusal kültürün biçimi olduğunu ulusal dilin hem burjuva kültürüne, hem de sosyalist kültüre hizmet edebileceğini bu yoldaşlar bilmiyorlar mı? Gerçekten de bu yoldaşlar bugünkü Rus, ukrayna, Beyaz Rus ve öteki kültürlerin içerik itibariyle, sosyalist biçim itibariyle, yani dil itibariyle ulusal olduklarını ifade eden ünlü Marksist formülü bilmiyorlar mı? Bu yoldaşlar bu Marksist formülü kabul ediyorlar mı?

Yoldaşlarımızın burada düştükleri hata, kültürle dil arasındaki farkı görmemeleri ve kültürün içerik itibariyle, toplumun, her yeni gelişim safhasıyla birlikte değişikliğe uğradığını, oysa dilin bir çok dönem boyunca esas olarak aynı kaldığını ve gerek yeni, gerekse de eski kültüre aynı biçimde hizmet ettiğini anlamamalarıdır.

Demek ki:

a) Bir ilişki aracı olarak dil, toplum ve toplumun bütün üyeleri için her zaman ortak bir dil olmuştur ve şimdi de öyledir;

b) Lehçe ve Jargonların varlığı, bütün halk için ortak bir dilin varlığını çürütmez, tersine bunu kanıtlar; çünkü halkın ortak dilinin bir kolunu oluşturmakta ve ona tabi bulunmaktadır;

c) dilin "sınıf karakteri" formülü yanlış ve Marksist olmayan bir formüldür.

***Soru: Dilin karakteristik özellikleri nelerdir?***

***Yanıt:*** Dil, toplum varolduğu sürece etkili olan toplumsal fenomenlerden biridir. Dil, toplumun oluşması ve gelişmesiyle birlikte oluşur ve gelişir, Toplumun öldüğü zaman da ölür. Toplumun dışında bir dil yoktur. O nedenle dili, ve dilin gelişim ya-

salarını anlamak için, incelenen dili, bu dili konuşan bu dilin yaratıcısı ve taşıyıcısı olmuş toplumun tarihi, halkın tarihiyle bağıntı içinde araştırmak zorunludur.

Dil, insanların aralarında ilişki kurmalarını, düşünce alışverişinde bulunmalarını ve karşılıklı anlaşma yönünde çaba harcamalarını sağlayan bir araçtır. Düşünceyle doğrudan bağıntılı olarak, düşünme faaliyetinin sonuçlarını, insanların bilgi faaliyetlerinin başarılarını sözcüklerde ve sözcükler bağıntısında cümlelerde saptayan ve kaydeden dil, böylece insan toplumu içinde düşünce alışverişini olanaklı kılmaktadır.

Düşünce alışverişi sürekli ve yaşamsal öneme sahip bir gereklilikiir, çünkü bu olmaksızın doğa güçlerine karşı ve gerekli maddi şeylerin üretilmesi için mücadelede insanların ortak davranışı yaratılamaz, toplumun üretim faaliyetinde başarı sağlanamaz ve buna göre toplumsal üretim var olamazdı. Toplum için anlaşılır ve toplumun bütün üyeleri için ortak bir dil olmazsa toplumda üretim durur, toplum dağılır ve toplum olarak varlığını sürdüremez. Bu anlamda, ilişkinin aracı olarak dil, aynı zamanda mücadelenin ve toplumsal gelişmenin de aracıdır.

Bilindiği gibi bir dilin bütün sözcükleri o dilin sözcük dağarcığını oluşturur. Dilin sözcük dağarcığında en önemli şey temel sözcük dağarcığıdır, ki bunun özünü bütün kök sözcükler oluşturur. Bu, sözcük dağarcığından daha dar bir kapsama sahiptir, ama çok uzun süre, yüzyıllarca yaşar ve dile yeni sözcüklerin oluşturulması için temelleri sunar. Sözcük dağarcığı dilin durumunu yansıtır: Sözcük dağarcığı ne kadar zengin ve çok yönlüyse, dil de o kadar zengin ve gelişmiştir.

Fakat kendi başına sözcük dağarcığı dili oluşturmaz; daha çok dil için yapı malzemesini oluşturur. İnşaat alanında yapı malzemesinin binanın kendisi olmadığı, ama yapı malzemesi olmadan bina da yapılamayacağı gibi, dilin sözcük dağarcığı da dilin kendisi değildir, ama o olmaksızın dil düşünülemez. Dilin sözcük dağarcığı, sözcük çekimlerinin kurallarını, sözcüklerin

cümle halinde birleşmesinin kurallarını belirleyen ve böylelikle dile uyumlu, anlamlı bir karakter kazandıran gramere götürüldüğünde büyük bir önem kazanmaktadır. Gramer (şekil bilgisi, söz dizimi), sözcüklerin çekim kurallarının ve sözcüklerin cümle, halinde birleşmesinin kurallarının toplamıdır. Buna göre dil, tam da gramer sayesinde, insan düşüncelerine maddi dilsel bir biçim verme olanağına kavuşmaktadır.

Gramerin karakteristik özelliği, onun somut sözcükleri değil, tersine hiçbir somutluk olmaksızın, bir bütün olarak sözcükleri gözönünde bulundurarak, sözcüklerin çekim kurallarını vermesinden oluşmaktadır. O, herhangi bir somut cümleyi değil, diyelim ki, somut bir özneyi, yüklemi ya da benzerini değil, şu ya da bu cümleyi, genel olarak bütün cümleleri göz önünde bulundurarak, cümle oluşumunun kurallarını vermektedir. Gerek sözcüklerde gerekse de cümlelerde özel ve somut olanı soyutlayan sözcüklerin çekimini ve sözcüklerin cümle halinde birleşmesinin kurallarının temelinde yatan geneli alan gramer, buradan gramer kurallarını, gramer yasalarını çıkarmaktadır. Gramer insan düşüncesinin uzun, soyutlayıcı çalışmasının bir sonucu, düşüncenin muazzam başarılarının bir ölçeğidir.

Bu açıdan gramer, somut şeyleri soyutlayarak, şeyleri bütün somutluklarından bağımsızlaşmış cisimler olarak değerlendirerek ve bu şeyler arasındaki ilişkiyi şu somut şeyle bu somut şey arasında var olan somut ilişkiler olarak değil de, bütün somutluklardan bağımsızlaşmış birer cisim olarak tanımlayan geometriyi anımsatmaktadır.

Üretimle doğrudan değil de ekonomi aracılığıyla bağlı olan üstyapıdan farklı olarak dil, insanın üretim faaliyeti gibi bütün öteki faaliyetleriyle de —çalışmasının istisnasız bütün alanların da— doğrudan bağlantı içindedir. O nedenle değişikliklere çok duyarlı olan dilin sözcük dağarcığı neredeyse hiç kesintisiz bir değişiklik içinde bulunur; üstyapıdan farklı olarak dil, bunun için altyapının ortadan kaldırılmasını beklemek zorunda değil-

dir, altyapının ortadan kaldırılmasından önce ve altyapının içinde bulunduğu durumdan bağımsız olarak sözcük dağarcığında değişiklikleri gerçekleştirebilir.

Dilin sözcük dağarcığı, üstyapı gibi, eskinin ortadan kaldırılması ve yeninin inşa edilmesi yoluyla değil, sosyal düzenin değişmesiyle, üretimin, kültürün bilimin gelişmesiyle vs. bağıntılı olarak oluşmuş yeni sözcüklerin sözcük dağarcığına eklenmesiyle değişmektedir. Genel olarak eskimiş bir dizi sözcük, sözcük dağarcığından kaybolurken, daha büyük miktarda yeni sözcük kazanılmakta. Ne var ki, temel sözcük dağarcığına gelince, bu esas itibariyle korunmakta ve dilin sözcük dağarcığının temeli olarak kullanılmaktadır.

Bu anlaşılır bir şeydir. Bir dizi tarihsel dönem boyunca başarıyla kullanılabildiğine göre, temel sözcük dağarcığını yoketmek için hiç bir neden yoktur. Ayrıca, yüzyıllar süresince biriktmiş temel sözcük dağarcığını yok etmenin kısa süre içinde yeni bir temel sözcük dağarcığı oluşturmanın olanaksızlığı gözönüne alındığında, dilin felç olmasına ve insanlararası ilişkinin tamamen yıkılmasına yol açacağı da açıktır.

Dilin gramer yapısı esas sözcük dağarcığından daha yavaş değişir. Çağlar boyunca oluşan ve dilin kanına, iliğine girmiş olan gramer yapısı, temel sözcük dağarcığından daha yavaş değişikliğe uğrar. Elbette zamanla değişiklikler gösterir, kendisini mükemmelleştirir, kurallarını iyileştirip, belirginleştirir, yeni kurallarla zenginleşir, ama gramer yapısının temelleri, tarihin gösterdiği gibi, topluma bir dizi çağ boyunca başarıyla hizmet edebildiği için uzun süre korunur.

Böylece, dilin gramer yapısı ve temel sözcük dağarcığı dilin esaslarını, özgül niteliğini oluşturur.

Tarih, zorla asimile etme çabalarına karşı dilin büyük bir istikrar ve muazzam bir direnme yeteneğine sahip olduğunu göstermektedir. Bazı tarihçiler bu olguyu açıklayacaklarına, bu duruma şaşmakla yetiniyorlar. Ne var ki, bunda şaşılacak bir şey

yoktur. Dilin istikrarı, gramer yapısının ve esas sözcük dağarcığının istikrarıyla açıklanabilir. Türk asimilatörleri, yüzyıllar boyunca, Balkan halklarının dillerini kötürümleştirme, tahrip etme ve yok etme çabası içindeydiler. Bu dönemde Balkan dillerinin sözcük dağarcığı önemli değişikliklere uğramış, bir sürü Türkçe sözcük ve kavram alınmış, "birlikler" gibi "ayrılıklar" da olmuş, ama Balkan dilleri kendilerini korumuş ve hayatta kalmışlardır. Neden? Çünkü bu dillerin gramer yapısı ve temel sözcük dağarcığı esas olarak korumuştur.

Bütün bunlardan çıkan sonuç, dilin ve yapısının tek başına herhangi bir çağın ürünü olarak değerlendirilemeyeceğidir. Dilin yapısı, gramer yapısı ve temel sözcük dağarcığı bir dizi çağın ürünüdür.

Modern dilin unsurlarının en eski çağlarda, kölecilik çağından önce kurulduğu kabul edilebilir. Bu son derece sınırlı sözcük dağarcığına sahip basit bir dildi, ama ilkel olmasına rağmen bir gramer yapısına sahipti.

Üretimin gelişmesi, sınıfların ortaya çıkması, yazının bulunması, yönetmek için az çok kurallara bağlanmış bir yazışmaya gereksinim duyan devletin oluşması, yazışmaya daha da çok gereksinim duyan ticaretin gelişmesi, matbaanın gelişmesi, edebiyatın gelişmesi — bütün bunlar dilin gelişmesinde büyük değişikliklere yol açmıştır. Bu zaman süresinde kabile ve kavimler parçalanmışlar, birbirlerinden ayrılmışlar, birbiri içine girmişler, melezleşmişler ve sonraki süreçte de ulusal diller ve ulusal devletler gündeme gelmiş, devrimci dönüşümler gerçekleşmiş bütün toplumsal düzenler yerlerini yenilerine bırakmışlardır. Bütün bunlar dilde ve dilin gelişiminde daha büyük değişikliklere yol açmıştır.

Ne var ki dilin gelişiminin, üstyapının gelişimi gibi, yani mevcut olanın yok edilmesi ve yerine yeninin kurulması yoluyla gerçekleştiğini sanmak çok yanlış olurdu. Gerçekte dilin gelişimi mevcut olanın yok edilmesi ve yeni bir dilin kurulması yo-

luyla değil, mevcut dilin temel unsurlarının geliştirilmesi ve tamamlanması yoluyla sağlanmaktadır. Burada, dilin bir nitelikten başka bir niteliğe geçişi bir patlama, eskinin ani bir darbeyle yok edilmesi ve yerine yeninin inşa edilmesi yoluyla değil, yeni bir niteliğin, yeni bir dil yapısının unsurlarının yavaş yavaş ve uzun sürede bir araya toplanması eski niteliğin unsurlarının yavaş yavaş ölmesiyle gerçekleşecektir.

Dilin aşamalı gelişimi teorisinin, dilin eski bir nitelikten yeni bir niteliğe geçişinde ani patlamaların gerekliliğini koşul olarak gördüğünden Marksist bir teori olduğu söyleniyor. Bu elbette yanlış, çünkü bu teoride Marksist olan bir şeyler bulmak çok zordur. Eğer, aşamalılık teorisi dilin gelişim tarihinde ani patlamaları kabul ediyorsa, bu daha da kötü. Marksizm dilin gelişiminde ani patlamaları, mevcut dilin aniden ölümünü ve yeni bir dilin aniden kurulmasını kabul etmez. Lafargue Fransa'da "1789-1794 arasında ani bir dil devrimi"nden söz ederken (bkz. Lafargue'ın "Devrimden Önce ve Sonra Fransız Dili" adlı broşürü) haklı değildi. O zamanlarda Fransa'da hiç bir biçimde dil devrimi, hele de ani bir dil devrimi olmamıştı. Elbette bu dönemde Fransız dilinin sözcük dağarcığı, yeni sözcük ve kavramlarla zenginleşmiş, bazı eskimiş sözcükler ortadan kaybolmuş, bazı sözcüklerin anlamları değişmişti, ama hepsi bu kadar. Ne var ki bu tür değişiklikler bir dilin kaderini kesinlikle belirlemezler. Dilde en önemli şey gramer yapısı ve sözcük dağarcığıdır. Fransız dilinin gramer yapısı ve temel sözcük dağarcığı, Fransız Burjuva Devrimi döneminde ortadan kalkmamakla kalmamış, tersine önemli değişikliklere uğramadan korunmuş, hatta bugüne kadar modern Fransız dilinde yaşamaya devam etmiştir. Mevcut bir dilin ortadan kaldırılması ve yeni bir ulusal dilin kurulması ("ani dil devrimi"!) için beş altı yıl gibi kısa bir zaman diliminin son derece gülünç olduğundan, bunun için yüzyıllara gerek duyulacağından söz bile etmiyorum.

Marksizm, dilin eski niteliğinden yeni bir niteliğe geçişinin bir patlamayla değil, mevcudun yok edilmesi ve yeni bir dilin oluşturulmasıyla değil, yeni niteliğin unsurlarının yavaş yavaş birikmesi, eski niteliğin unsurlarının yavaş yavaş ölmesiyle gerçekleşeceği düşüncesindedir.

Patlamaların coşturduğu yoldaşlara, eski bir nitelikten yeni bir niteliğe patlama yoluyla geçiş yasasının sadece dilin gelişim tarihine uygulanamaz olmadığı söylenmelidir; bu yasa, altyapı, ya da üstyapıyla ilgili olan başka toplumsal fenomenlere de her zaman uygulanamaz. Düşman sınıflara bölünmüş bir toplum için bu yasa kesinlikle geçerlidir. Ama düşman sınıfların bulunmadığı bir toplum için mutlaka geçerli değildir. Ülkemiz tarımında 8-10 yıl içinde bireysel köylü çiftliklerine dayalı burjuva düzeninden, sosyalist kollektif çiftlik düzenine geçtik. Bu, kırda eski burjuva ekonomik düzenini tasfiye eden, yeni sosyalist bir düzen kuran bir devrimdi. Ne var ki bu dönüşüm bir patlamayla, yani mevcut gücün devrilmesi ve yerine yeni bir gücün koyulmasıyla değil, kırda eski burjuva düzeninden yavaş yavaş yeni bir düzene geçiş sayesinde gerçekleşmiştir. Ve bu yukarıdan aşağıya bir devrim olduğu için, mevcut iktidarın inisiyatifiyle köylülüğün ana kitlelerinin desteğinin kazanılması sayesinde başarılabilmiştir.

Tarihin tanık olduğu dillerin içiçe geçtiği bir çok durumda, bu içiçe geçme sırasında bir patlama sayesinde, eski nitelikten yeni niteliği ani bir geçiş sayesinde yeni bir dilin meydana çıktığını kabul etmek için nedenler bulunduğu söyleniyor. Bu tamamen yanlış.

Dillerin içiçe geçmesi, bir kaç yıl içinde sonuçlarını gösteren, bir defaya mahsus bir eylem olarak görülmemelidir. Dillerin içiçe girmesi yüzyılları gerektiren uzun süreli bir süreçtir. O nedenle burada hiç bir biçimde patlamalardan söz edilemez.

Ayrıca, İki dilin birbiri içine geçmesi sonucunda iki dile de benzemeyen, iki dilden de niteliksel olarak farklı bir üçüncü

dilin yaratılacağını düşünmek tamamen yanlıştır. İçiçe geçme sürecinde genel olarak dillerden biri muzafer olarak çıkar, gramatik yapısını, esas sözcük dağarcığını korur, öteki dil giderek özelliklerini yitirir, yavaş yavaş ölürken muzaffer dil içinde var olan gelişim yasalarına göre gelişmeye devam eder.

Buna göre iki dilin içiçe geçmesi üçüncü bir dilin yaratılmasına değil, dillerden birinin varlığını sürdürmesine, bu dilin gramer yapısı ve temel sözcük dağarcığını korumasına yol açar ve söz konusu dile, içindeki gelişim yasalarına göre gelişme olanağı tanır.

Burada muzaffer dilin sözcük dağarcığının yenilmiş dilin zararına belli bir zenginleşme sağlaması söz konusudur, ama bu o dili güçsüzleştirmez tersine ona güç kazandırır.

Tarihsel gelişim sürecinde başka halkların dilleriyle içiçe geçen, ama her zaman muzaffer olarak çıkan Rusça bu duruma örnek gösterilebilir.

Elbette Rusça sözcük dağarcığını başka dillerin sözcük dağarcığı hesabına genişletmişti, ama bu durum Rusçanın güçsüzleşmesine değil, tam tersine zenginleşmesine, güçlenmesine yol açmıştır.

Rusçanın ulusal özelliğine gelince, bu durumdan en ufak bir zarar görmemiştir, çünkü gramer yapısını ve temel sözcük dağarcığını korumuş ve içinde bulunan gelişim yasalarına göre gelişmiş ve mükemmelleşmiştir.

Sovyet dil biliminin iç içe geçme teorisinin önemli bir şey elde edemeyeceğinden kuşku duymak gerekmez. Eğer dilbilimin başlıca görevinin, dilin içindeki gelişim yasalarını araştırmak olduğu doğruysa, içi içe geçme teorisinin sadece bu görevi yerine getirememesi bir yana, önüne böyle bir görev bile koymadığı açıktır; bu teori bu görevin farkında bile değildir, ya da bu görevi anlamamaktadır.

***Soru: Dilbiliminin sorunları üzerine açık bir tartışma açan "Pravda" doğru mu davranmıştır?***

*Yanıt:* Evet doğru davranmıştır.

Dilbilimin sorunlarının hangi yönde çözüleceği tartışmanın sonunda ortaya çıkacaktır. Ne var ki şimdiden tartışmanın büyük yararlar sağladığı söylenebilir.

Tartışma her şeyden önce, gerek merkezde, gerekse de Cumhuriyetlerdeki dilbilim organlarında, ne bilime, ne de bilimcilere yakışmayan bir düzenin egemen olduğunu göstermiştir. Sovyet dilbiliminin durumu üzerine en hafif eleştiri, dilbilimde "yeni öğreti" denen şeye karşı en ürkek eleştiri girişimi bile, dilbilimin önde gelen çevreleri tarafından kovuşturulmakta ve engellenmekteydi. N.J. Marr'ın mirasına karşı eleştirel tavır aldıkları N.J. Marr'ın öğretisine ufacık bir itirazda bulundukları için dilbilim alanının bir çok değerli uzman güçleri ve araştırmacıları görevlerinden alınmış, ya da daha alt görevlere verilmişlerdir. Dilbilimciler uzmanlık yeteneklerine göre değil, N.J. Marr'ın öğretisini kayıtsız şartsız kabul ettikleri için sorumlu görevlere getirilmişlerdir.

Düşüncelerin mücadelesi olmaksızın, eleştiri özgürlüğü olmaksızın hiç bir bilimin gelişemeyeceği herkes tarafından kabul ediliyor. Ne var ki bu genel kabul gören kural, en yüzsüz biçimde dikkate alınmamış ve ayaklar altında çiğnenmiştir. Kendi içine kapalı, yanılmaz bir grup yönetici oluşmuş, kendilerini her türlü eleştiri olasılığına karşı güvence altına aldıktan sonra, bu grup keyfi yönetim uygulamış ve haksızlık yapmıştır.

Bir örnek: "Bakû Kursu" (N.J. Marr'ın Bakû'da verdiği konferanslar) denen bu dersleri, bu kitabın yazarı bizzat reddetmiş ve yeniden basılmasını yasaklamıştı, oysa yönetici kastın (Meşçaninov yoldaş bunlara N.J. Marr'ın "öğrencileri" diyor) talima-

tıyla yeniden basılmış ve başka ders kitaplarının yanısıra herhangi bir sakınca düşülmeden tavsiye edilmiştir. Bunun anlamı, yararsız bulunan "dersleri" değerli bir ders kitabı olarak öğrencilere sunarak onların aldatılmasıdır. Meşçaninov yoldaşın ve öteki dilbilimcilerin dürüstlüğünden emin olmasam, bu davranışın bozguncu faaliyete denk düştüğünü söyleyebilirdim.

Böyle bir şey nasıl olabilmişti? Böyle bir şey olabilmişti çünkü dilbilim alanında kurulmuş bulunan Arakçevev düzeni* sorumsuzluk aşılamakta ve böyle bir keyfiliğe meydan vermektedir.

Tartışma her şeyden önce bu Arakçeyev düzenini günyüzüne çıkardığı ve onu paramparça ettiği için çok yararlı olmuştur.

Ne var ki tartışmanın yararları bu kadarla da bitmez. Tartışma dilbilim alanında eski düzeni yıkmakla kalmamış, aynı zamanda dil araştırması alanındaki önemli sorunlar üzerine, bu bilim alanının önde gelen çevrelerinde egemen olan kafa karışıklığını da ortaya çıkarmıştır. Tartışma başlayana kadar N.J. Marr'ın "öğrencileri" suskun kalmışlar ve dilbilim alanında olumsuzlukları gizlemişlerdi. Fakat tartışma başladıktan sonra susmak olanaksızdı, basında tavırlarını açıklamak zorunda kaldılar. Ve ne oldu? N.J. Marr'ın öğretisinin bir dizi eksiklik, hata içerdiği, belirginleşmemiş sorunlara tamamlanmamış tezlere sahip olduğu görüldü. N.J. Marr'ın "öğrencileri"nin şimdi, tartışma başladıktan sonra, bundan söz etmelerinin nedeni ne acaba? Bu sorunlarla neden daha önce ilgilenmediler? Neden daha önce bu sorunlar üzerine bilim adamlarına yakışır biçimde açık ve dürüst söz etmediler?

---

* *Arakçeyev Düzeni: 19. yüzyılın ilk çeyreğinde yönetimde olan gerici Rus Devlet adamı. Dizginsiz polis despotizmi ve askeri keyfilikle belirlenen bütün bir dönem, Kont Arakçeyev'in adıyla anlatılmaktadır. —Alm. Red.*

N.J. Marr'ın "öğrencileri"nin, N.J. Marr'ın "bazı" hatalarını kabul ettikten sonra, Sovyet dilbiliminin artık Marksist olduğunu sandıkları N.J. Marr'ın "tamamlanmış" teorisi temelinde gelişmeye devam edeceğine inandıkları görülmektedir. Ama hayır, N.J. Marr'ın "Marksizmi" bizden uzak gitsin. N.J. Marr gerçekten de Marksist olmak istemişti ve bunun için çaba sarfetmişti, fakat Marksist olamadı. "Proletkültçüler" ya da "RAPP'çılar" gibi Marksizmi sadece düzleştirdi ve vülgerleştirdi.*

N.J. Marr, dilbilimine, dilin üstyapı olduğu yolundaki yanlış, Marksist olmayan formülü taşımış, hem kendi kafasını karıştırmış hem de dilbilimi karışıklığa itmiştir. Sovyet dilbilimini yanlış bir formül temelinde geliştirmek olanaksızdır.

N.J. Marr, dilbilime, dilin "sınıf karakteri" yolundaki yanlış ve Marksist olmayan formülü taşımış, hem kendi kafasını karıştırmış, hem de dilbilimi karışıklığa itmiştir. Sovyet dilbilimini, halkların ve dillerin tarihsel gelişimlerine tamamen ters düşen yanlış bir formül temelinde geliştirmek olanaksızdır.

N.J. Marr, dilbilimine, Marksizme yabancı olan kendini beğenmiş, yüksekten atan, kibirli bir ton taşımış ve böylece dilbilim alanında N.J. Marr'dan önce var olan her şeyi açık ve kolay bir reddedişe yol açmıştır.

N.J. Marr, büyük bir gürültüyle tarihsel kıyas yöntemini, "idealist" bir yöntem olarak karalamıştır. Oysa ciddi eksikliklerine rağmen tarihsel kıyaslama yönteminin, N.J. Marr'ın gerçekten de idealist olan dört unsur analizinden daha iyi olduğu şimdi de söylenmelidir. Bu dört unsurdan birincisi çalışmaya, dilleri araştırmaya teşvik ederken, sonuncusu, sadece sobanın arkasın-

---

* *RAPP: Proleter Yazarlar Birliği. Marksizmi vulgarize eden sekter tavırlı bir yazarlar örgütü. Parti çizgisine karşı çıkan pratiği nedeniyle Sovyet yazarlarının saflarını bölmüş ve Sovyet edebiyatının gelişimini engellemiştir. SBKP (B) MK'sının 23 Nisan 1932 tarihli kararıyla bu ve benzeri yazar örgütleri kapatılmış ve Tüm-Sovyet Yazarlar Birliği kurulmuştur.*

da oturup, kuşkulu dört unsur üzerine kahve falına bakıp, kehanette bulunmaya teşvik etmektedir.

N.J. Marr, dil gruplarını (ailelerini) araştırma yönündeki her türlü çabayı "kök dil" teorisinin bir görünümü olarak kibirle karalamıştır. Oysa, örneğin slav ulusları gibi ulusların akrabalığının, bu ulusların düsel akrabalıklarının araştırılmasında, dilbilime, dillerin gelişim yasalarını araştırma işinde büyük yararlar sağlayacağı kuşku götürmez. "Kök dil" teorisinin bununla hiç ilgisi olmadığını söylemeye bile gerek yok.

N.J. Marr'a, ama özellikle de "öğrencileri"ne kulak verilecek olunursa, N.J. Marr'dan önce dilbilim diye bir şeyin olmadığı, ancak N.J. Marr'ın "yeni öğreti"sinden sonra dilbilimin meydana çıktığı sanılabilir. Marx ve Engels çok daha alçak gönüllülerdi: Onlar, diyalektik materyalizmlerinin bir önceki dönemde bilimlerin, bu arada felsefenin de gelişiminin ürünü olduğu düşüncesindeydiler.

Böylece bu tartışma, Sovyet dilbilim alanında ideolojik yetersizlikleri ortaya çıkarması açısından da yararlı olmuştur.

Dilbilimimizin N.J. Marr'ın yanlışlarından ne kadar çabuk kurtulursa, bugün içinde bulunduğu krizden o kadar çabuk çıkarılabileceğine inanıyorum ben.

Dilbilim alanında Arakçeyev düzeninin ortadan kaldırılması, N.J. Marr'ın yanlışlarından vazgeçilmesi, Marksizmin dilbilim alanına yerleşmesi — benim düşünceme göre Sovyet dilbilimini sağlığa kavuşturmak için yönelinecek yol budur.

*"Pravda", 20 Haziran 1950*

# DİLBİLİMİN BAZI SORUNLARINA İLİŞKİN

## J. Kraşeninnikova Yoldaşa Yanıt

***Kraşeninnikova*** Yoldaş!

Sorularınızı yanıtlıyorum.

***1. Soru:*** Yazınızda dilin ne altyapı, ne de üstyapı olduğu ikna edici biçimde kanıtlanmaktadır. Dilin hem altyapıya, hem de üstyapıya özgü bir fenomen olduğu yolundaki görüş doğru mudur, yoksa dili bir ara fenomen olarak kabul etmek daha mı doğru olur?

***Yanıt:*** Toplumsal bir fenomen olarak dil, bütün toplumsal fenomenler için —bu arada altyapı ve üstyapı için de— ortak bazı özelliklerle belirlenir; zira dil de, öteki toplumsal fenomen-

ler —aynı şekilde altyapı ve üstyapı— gibi topluma hizmet etmektedir. Ne var ki bütün toplumsal fenomenlerle ortak olan yanı bu kadarla sınırlıdır. Bundan sonra toplumsal fenomenler arasında çok önemli farklılıklar belirir.

Mesele, ortak olan bu özellik dışında toplumsal fenomenlerin onları birbirinden ayıran ve bilim için önemli olan kendi özgül özellikleri olduğudur. Altyapının özgül özellikleri, topluma ekonomik olarak hizmet etmesidir. Üstyapının özgül özellikleri ise topluma politik, hukuksal, estetik ve başka düşüncelerle hizmet etmesi ve toplum için bunlara uygun politik, hukuksal ve başka kurumlar oluşturmasıdır. Dilin özgül özellikleri, onu başka toplumsal fenomenlerden ayıran özellikleri nelerdir? Topluma, insanlararası ilişkinin bir aracı, toplumda düşünce alışverişinin bir aracı, insanlara birbirlerini anlama olanağı tanıyan ve insan faaliyetinin bütün alanlarında, gerek üretim, gerek ekonomik ilişkiler, gerekse de politika ve kültür alanında, hem toplumsal, hem de günlük hayatta ortak çalışmayı gerçekleştirmelerini sağlayan bir araç olarak hizmet etmesidir. Bu özellikler, yalnızca dile özgüdür, ve yalnızca dile özgü oldukları için dil bağımsız bir bilimin, dilbilimin araştırılacak nesnesidir. Dilin bu özellikleri olmasaydı dilbilimi bağımsız var oluşa hak kazanamazdı.

Kısaca: Dili ne altyapı kategorisine, ne de üstyapı kategorisine sokmak olanaklıdır.

Dili, "ara" kategorilere saymak, altyapı ile üstyapı arasında fenomenlere saymak da olanaksızdır, çünkü böyle "ara" fenomenler yoktur. Ama belki de dili toplumun üretici güçler kategorisine, diyelim ki üretim araçları kategorisine sokmak olanaklıdır. Gerçekten de dil ile üretim araçları arasında belli bir benzerlik vardır: Üretim araçları da dil gibi, sınıflar karşısında adeta kayıtsızdır ve toplumun çeşitli sınıflarına, hem eskiye hem de yeniye aynı biçimde hizmet edebilirler. Bu durum dilin üretim araçları katagorisinde değerlendirilmesini hakkı çıkarır mı? Hayır hakkı çıkarmaz.

Oysa N.J. Marr, "dil bir üstyapıdır" formülü itirazlarla karşılaşınca, "değişme" kararı almış ve bu kez de "dil bir üretim aracıdır" formülünü bulmuştur. Dili üretim araçları kategorisine sayarken N.J. Marr haklı mıydı? Hayır, kesinlikle haksızdı.

Dil ile üretim araçları arasında görülen yukarıda söz ettiğim benzerlik bu kadarla sınırlıdır. Oysa dil ile üretim araçları arasında çok temel bir fark vardır. Üretim araçları maddi varlıklar üretirken dil hiç bir şey üretmez, ya da yalnızca ve yalnızca sözcük "üretir" Yani, üretim araçlarına sahip olan insanlar maddi varlıklar üretebilirler, ama üretim araçlarına değil de bir dile sahip aynı insanlar, maddi varlıklar üretemezler. Eğer dil maddi varlıklar üretebilseydi, gevezelerin dünyanın en zengin insanları olacaklarını kavramak zor olmasa gerek.

*2. Soru:* Marx ve Engels dili "düşüncenin doğrudan gerçekliği", "pratik ... gerçek bilinç" olarak tanımlamışlardır. "Düşünceler" diyor Marx "dilden bağımsız olarak var olamazlar". Size göre, dilbilim dilin anlamla ilgili yanıyla, semantikle, tarihsel semasiyoloji (anlam bilim) ve stilistikle (anlatım bilim) ne kadar ilgilenmelidir, yoksa dilbilimin konusu sadece form mu olmalıdır?

*Yanıt:* Anlambilim (semasioloji) dilbilimin önemli parçalarından biridir. Sözcük ve deyimlerin anlamla ilgili yanlarının dilin araştırılması için büyük önemi vardır. O nedenle anlambilime (semasiyoloji) dilbilimde hak ettiği yer verilmelidir.

Ancak, anlambilimin sorunları ele alındığında ve verileri değerlendirildiğinde önemi hiç bir şekilde abartılmamalı, ve hele hele kötüye kullanılmamalıdır. Anlambilime aşırı eğilimli bazı dil araştırmacıları geliyor şu an aklıma. Bunlar "düşüncenin doğrudan gerçekliği" olan, düşünceyle kopmaz biçimde bağlı dili küçümsemekte, düşünceyi dilden ayırmakta ve dilin eskidiğini, dil olmadan da yaşanabileceğini iddia etmektedirler.

N.J. Marr'ın aşağıdaki sözlerine dikkat edin:

"Dil, ses halinde dile getirildiğinde var olabilir, düşünme faaliyeti ifade edilmeksizin de sürer ... Dil (sesli dil) bugün artık işlevlerini, bütün mekanı sınırsızca kapsayan yeni buluşlara bırakmaya başlamıştır, ne var ki düşünce, geçmişte birikmiş ve yararlanılmamış kazanımlarla yeni elde edilen kazanımlar sayesinde gelişmiş ve dili tamamen arka plana itmeyi ve onun yerini almayı başarmıştır. Geleceğin dili doğal maddeden bağımsız teknikten ortaya çıkan bir düşüncedir. Bunun önünde hiç bir dil, hatta doğanın normlarıyla bağlı olan sesli dil bile duramaz." (Bkz. N.J. Marr, "Seçme Eserler".)

"Çalışma büyüsü" üzerine bu anlaşılmaz cümleler insanların konuştuğu basit dile çevrildiğinde şu sonuçlara varılabilir:

a) N.J. Marr, düşünceyi dilden ayırmaktadır;

b) N.J. Marr, insanlararası ilişkinin, dil olmadan da, dilin "doğal maddesi"nden "doğanın normları"ndan bağımsız olan düşüncenin yardımıyla gerçekleşebileceğini savunmaktadır;

c) Düşünceyi dilden ayıran ve dili "doğal madde"den "kurtaran" N.J. Marr idealizm bataklığına düşmektedir.

Düşüncelerin, ifade edilmeden önce insanların beyninde oluştuğu, dilsel malzeme olmaksızın, dilsel vücut bulmaksızın adeta çıplak durumda oluştuğu söyleniyor. Fakat bu tamamen yanlış. İnsanların kafasında oluşan bütün düşünceler sadece dilsel malzeme temelinde, sadece kavramlar ve cümleler temelinde var olabilirler. Dilsel malzemeden bağımsız, dilin "doğal maddesinden" bağımsız düşünce yoktur. "Dil, düşüncenin doğrudan doğruya gerçekliğidir" *(Marx)*. Düşüncenin gerçekliği kendisini dilde ifade eder. Dilin "doğal maddesi" ile bağlantılı olmayan bir düşünceden, dilsiz bir düşünceden sadece idealistler sözedebilirler.

Kısaca: Analambilimin abartılması ve suistimal edilmesi N.J. Marr'ı idealizme götürmüştür.

Buna göre, N.J. Marr ve bazı " öğrencileri"nin yaptıkları gibi anlambilim (semasiyoloji, abartmamak ve suistimal etmemek yolunda çaba harcanırsa, dilbilime büyük yararlar sağlayabilir.

*3. Soru:* Burjuvalarla proleterlerde düşüncelerin, görüşlerin, göreneklerin ve ahlak ilkelerinin birbirine karşı olduğunu söylüyorsunuz. Bu olguların sınıf karakterleri, mutlaka dilin anlam bilim yanına (makalenizde doğru biçimde belirttiğiniz gibi bazen biçimine, sözcük dağarcığına) etkide bulunmuştur. Somut bir dilsel malzemeyi ve öncelikle de dilin anlamla ilgili yanı tahlil edildiğinde, özellikle de yalnızca insanların düşüncesinin değil, aynı zamanda onun hangisine mensup olduğunu özellikle açık biçimde gösteren gerçekliğinin ilişkilerinin dilsel ifadesinin söz konusu olduğu durumda, kavramların sınıf niteliğinden söz edilebilinir mi?

*Yanıt:* Kısaca söylendiğinde, sınıfların dili etkileyip etkilemediğini, kendilerine özgü deyim ve sözcüklerini dile taşıyıp taşımadıklarını, insanların aynı kavramlara sınıfsal konumlarına göre farklı önem biçip biçmediklerini öğrenmek istiyorsunuz.

Evet, sınıflar dili etkiler, dile kendi özgül sözcük ve kavramlarını taşır ve insanlar zaman zaman aynı kavramlardan başka anlamlar çıkarırlar. Bu kesin.

Fakat buradan, anlambilimde farklılıklar gibi özgül sözcük ve kavramların, bütün halkın ortak dilinin gelişimi için ciddi bir anlamı olduğu bunun önemini azaltığı, ya da karakterini değiştirebileceği sonucu çıkmaz.

Birincisi, anlamda farklılışma durumları gibi, bu özgül sözcük ve deyimler dilde öylesine azlardır ki, toplam dil malzemesinin yüzde birini bile oluşturmazlar. Buna göre, geriye kalan sözcük ve deyimlerin ve bunların anlamlarının ezici çoğunluğu toplumun bütün sınıfları için ortaktır.

İkincisi, sınıfsal nüanslara sahip özgül sözcük ve deyimler, konuşma içinde gerçekte var olmayan bir "sınıf" gramerine göre değil, bütün halkın konuştuğu mevcut dilin gramer kurallarına göre kullanılmaktadır.

Özgül sözcük ve kavramların ve anlamda farklılıkların varlığı, bütün halkın birleşik dilinin varlığını ve gerekliliğini çürütmez, tam tersine bunu onaylar.

*4. Soru:* Makalenizde Marr'ı, son derece isabetli biçimde, Marksizmi vulgarize eden biri olarak değerlendiriyorsunuz. Bu, dilbilimcilerin, bu arada biz genç insanların da, Marr'ın ***bütün*** dilbilim mirasını —her şeye rağmen değerli dil araştırmaları yapmıştır Marr— (bunlar üzerine tartışmada Çikobava, Sanşeyev yoldaşlar ve başkaları görüşlerini açıkladılar) bir kenara atmamız anlamına mı gelmektedir? Eğer Marr'a eleştirel bir yaklaşım sunarsak ondan yararlı ve değerli şeyler alamazmıyız?

*Yanıt:* Elbette N.J. Marr'ın eserleri sadece yanlışlardan oluşmuyor. N.J. Marr, dilbilime Marksizmin unsurlarını bozulmuş biçimlerde taşırken bağımsız bir dil teorisi geliştirmeye çalışırken en kaba hatalara düştü. Ne var ki, Marr'ın teorik ihtirasını unutarak tek tek dilleri sorumlulukla ve büyük bir beceriyle incelediği iyi ve yetenekli yazılmış tek tek eserleri de mevcuttur. Bu eserlerde değerli ve öğretici bir çok şey vardır. N.J. Marr'ın bu değerli ve öğretici yanlarının devralınabileceği açıktır.

*5. Soru:* Bir çok dilbilimci Sovyet dilbiliminin duraksamasının en önemli nedenlerinden birinin ***formalizm*** (biçimcilik —ÇN) olduğu görüşünde. Dilbilimde formalizmin nerede yattığı ve üstesinden nasıl gelinebileceği üzerine düşüncelerinizi öğrenmek isterdim.

*Yanıt:* N.J. Marr ve "öğrencileri", N.J. Marr'ın "yeni teori"sini kabul etmeyen bütün dil araştırmacılarına karşı "formalizm" suçlaması yapıyor. Bu, elbette ciddiyetsiz ve akılsızca bir şey.

N.J. Marr grameri boş bir "formalite" olarak ve gramer yapısını dilin temeli olarak değerlendiren insanları da formalistler olarak tanımlıyor. Bu gerçekten de çok aptalca.

Ben, "formalizmin "yeni teori"nin yaratıcıları tarafından, dil bilim alanındaki karşıtlarıyla mücadeleyi kolaylaştırmak için bulunduğuna inanıyorum.

Sovyet dilbiliminin duraksamasının nedeni N.J. Marr ve "öğrencileri" tarafından keşfedilen "formalizm" değil, dilbilimde Arakçeyev düzeni ve teorik yetersizliktir. Arakçeyev düzenini N.J. Marr'ın "öğrencileri" kurmuştur. Dilbilime teorik karmaşayı N.J. Marr ve yakın arkadaşları taşımışlardır. Duraksamanın aşılması için bu ikisinin de ortadan kaldırılması zorunludur. Bu olumsuz durumların ortadan kaldırılması Sovyet dilbilimini yeniden sağlığına kavuşturacak, tam gelişme olanaklarını güvence altına alacak ve dilbilimde dünyada ilk sırayı alması için ona yardım edecektir.

29 Haziran 1950

*"Pravda", 4 Temmuz 1950*

# YOLDAŞLARA YANIT

## Sanşeyev Yoldaşa

Değerli Sanşeyev Yoldaş!

Mektubunuzu çok geç yanıtlıyorum, çünkü MK cihazından daha dün verildi bana.

Lehçeler sorununda görüşlerimi kesinlikle doğru yorumluyorsunuz.

Jargon olarak adlandırılması daha doğru olan "sınıf" lehçeleri halk kitlelerine değil, toplumun son derece dar üst kesimine hizmet etmektedir. Ayrıca bunların kendi gramer yapıları ve temel sözcük dağarcıkları yoktur. Dolayısıyla bağımsız dillere dönüşemezler.

Buna karşın, yerel ("teritoryal" lehçeler, halk kitlelerine hizmet ederler ve kendi gramer yapılarıyla temel sözcük dağarcığına sahiptirler. Bunun sonucunda bazı yerel lehçeler ulusların oluşma sürecinde ulusal dillerin temeli olurlar ve bağımsız ulusal dillere dönüşürler. Örneğin Rusçada Kursk-Orel lehçesi (Kursk-Orel "dili") böyle bir süreç yaşayarak Rus ulusal dilinin temeli olmuştur. Aynı şey Ukrayna dilinin Poltav-Kiev lehçesi için de —ki bu lehçe daha sonra Ukrayna ulusal dilinin temeli

olmuştur— söylenebilir. Bu tür dillerin öteki lehçelerine gelince, bunlar bağımsızlıklarını yitirmekte bu dillerin içinde eriyip kaybolmaktadırlar.

Ama tersi süreçler de söz konusudur. Gerekli ekonomik gelişim koşullarının olmaması nedeniyle henüz ulus olamamış kavim dili, bu kavimlerin devlet olarak çöküşü nedeniyle yok olduğu ve henüz birleşik bir dile dönüştürülememiş yerel lehçelerin canlanıp tek bir bağımsız dilin oluşması için hareket noktası oluşturduğu durumlar da vardır. Örneğin birleşik Moğol dilinde gelişimin bu yönde olmuş olması büyük olasılıktır.

11 Temmuz 1950

***"Pravda", 2 Ağustos 1950***

# D. BELKİN ve S. FURER YOLDAŞLARA

Mektuplarınızı aldım.

Yanlışınız, iki ayrı şeyi birbirine karıştırmanız ve Kraşeninnikova yoldaşa verdiğim yanıtta değerlendirilen konuyu bir başka konuya tabi kılmanızda yatmaktadır.

1— Ben bu yanıtta dil (sesli dil) ve düşünce üzerine görüşlerinde, dili düşünceden ayıran ve böylece idealizme düşen N.J. Marr'ı eleştiriyorum. Yani verdiğim yanıtta konuşabilen normal insanlar söz konusudur. Ben burada, bu insanlarda, düşüncenin sadece dilsel malzeme temelinde oluşabileceğini, konuşmaya egemen olan insanlarda dilsel malzemeyle bağlantısı olmayan düşüncenin bulunmadığını iddia ediyorum.

Bu tezi red, ya da kabul edeceğinize, dili olmayan insanları, sağır-dilsizleri, konuşamayan anormal insanları —ki elbette bunların düşünceleri dilsel malzeme temelinde oluşmaz— ortaya sürüyorsunuz. Gördüğünüz gibi bu tamamen ayrı bir konu dur, bu konuya hiç değinmedim, değinemezdim. Çünkü dilbilimi, konuşamayan, sağır-dilsiz anormal insanlarla değil, konuşmaya egemen normal insanlarla ilgilenmektedir.

Tartışılan konuyu, tartışılmayan bir konuya dayandırıyorsunuz.

2— Belkin yoldaşın mektubundan onun "sözcük dili"yle (sesli dil) "işaret dili"ni (N.J. Marr buna "el" dili diyor) aynı yere koyduğu anlaşılmaktadır. Belli ki Belkin yoldaş, sözcük di-

liyle işaret dilinin aynı anlama geldiğine, insan toplumunun belli bir süre sözcük diline sahip olmadığına ve o zaman diliminde işaret dilinin daha sonra ortaya çıkan sözcük dilinin yerine kullanıldığına inanıyor.

Eğer Belkin yoldaş gerçekten böyle düşünüyorsa çok ciddi bir hata yapıyor demektir. Sesli dil ya da sözcük dili, her zaman insanlararası ilişkinin değerli bir aracı olarak insan toplumunun tek dili olmuştur. Tarih, en geri olanlar da dahil sesli dile sahip olmayan hiç bir insan toplumu tanımamaktadır. Etnografya, en eski çağlarda, diyelim ki geçen yüzyılın Avusturalyalı ya da Ateş Adalılardan daha eski çağlarda bile kendi sesli diline sahip olmayan tek geri topluluk tanımaz. Sesli dil insanlık tarihinde, insanlara, hayvanlar dünyasından ayrılması, topluluklar oluşturması, düşüncelerini geliştirmesi, toplumsal üretimi örgütlemesi, doğa güçleriyle başarıyla mücadele etmesi ve bugün ulaşmış bulunduğumuz ileri noktaya ulaşması için yardım eden güçlerden biridir.

Bu açıdan bakıldığında, son derece dar ve sınırlı olan işaret dilinin öneminin sözü bile edilmeye değmez. Aslında işaret dili dil bile değil, hatta şu ya da bu biçimde sesli dilin yerine ikame ettirilebilecek bir yedek dil bile değil, insanın konuşmasının şu ya da bu anında altını çizmek için kullanılan son derece sınırlı olanaklara sahip bir yardımcı araçtır. Eski çağların tahta baltasıyla beş demirli modern tırtıllı traktör ve traktör tohum makinesi ne kadar benzetilebilinirse, işaret diliyle sözlü dil de o kadar benzetilebilir.

3— Görüldüğü gibi, siz, öncelikle sağır-dilsizlerle, ancak bundan sonra dilbilimin sorunlarıla ilgilisiniz. Belli ki, sorularınızı bu durumdan hareketle sordunuz. Bu konuda ısrarlıysanız, ricanızı yerine getirmemezlik etmeyeceğim. Peki nedir sağır-dilsizlerin durumu? Bu insanlarda düşünce işliyor mu, beyinlerinde düşünceler oluşuyor mu? Evet bu insanlarda düşünce işliyor, beyinlerinde düşünceler gelişiyor. Konuşma yeteneğin-

den mahrum olan sağır-dilsizlerde düşüncenin dilsel malzeme temelinde oluşmadığı çok açık. Peki bu, sağır-dilsizlerin düşüncelerinin çıplak, "doğanın normları"na bağlı olmayan düşünceler (N.J. Marr'ın ifadesi) olduğu anlamına gelmiyor mu? Hayır bu anlama gelmiyor. Sağır-dilsizlerin düşünceleri, dış dünyadaki şeyler ve bunların birbiriyle ilişkisi üzerine, günlük yaşamlarında görme-dokunma-tatma-koklama duyguları sayesinde oluşan resimler, algılamalar, görüşler temelinde oluşmaktadır. Bu resimler, algılamalar, görüşler dışında düşünce boş, herhangi bir içerikten yoksundur, yani yoktur.

22 Temmuz 1950

*"Pravda", 2 Ağustos 1950*

# A. ÇOLOPOV YOLDAŞA

Mektubunuzu aldım.

İşlerim nedeniyle yanıtı biraz geciktirdim.

Mektubunuz sessiz sedasız iki koşuldan hareket ediyor: Birincisi, şu ya da bu yazarın eserlerinden alıntının ilgili olduğu tarihsel dönemden ***koparark*** alıntı yapılabilir; ikincisi Marksizmin tarihsel gelişim dönemlerinden birinin incelenmesinden elde edilen şu ya da bu sonucu ve formülü bütün gelişim dönemleri için doğrudan ve ***değişmeden*** kalması gerekir.

Bu iki koşulun temelden yanlış olduğunu söylemek zorundayım.

Bazı Örnekler:

1— Geçtiğimiz yüzyılın kırklı yıllarında, henüz tekelci kapitalizmin doğmadığı, kapitalizmin az çok sürekli gelişim içinde bulunduğu ve bu arada henüz kendisi tarafından işgal edilmemiş yeni bölgelere doğru genişlediği ve eşitsiz gelişim yasasının henüz bütün gücüyle etkili olamayacağı bir dönemde Marx ve Engels, sosyalizmin tek bir ülkede zafere ulaşamayacağı, medeni ülkelerin hepsinde, ya da çoğunda ortak bir darbenin sonucunda zafere ulaşabileceği sonucuna varmışlardı. Bu vargı daha sonra bütün Marksistler için tez haline gelmiştir.

Ne var ki 20. yüzyılın başlarında, özellikle Birinci Dünya Savaşı döneminde, tekel öncesi kapitalizmin tekelci kapitalizme dönüştüğü herkes için açık görüldüğü, gelişen kapitalizm can çekişen kapitalizm durumuna geldiği, savaş, emperyalist dünya cephesinin onulmaz zaaflarını ortaya çıkardığı ve eşitsiz gelişim yasası, çeşitli ülkelerde proletarya devrimlerinin olgunlaşmasının zamandaş olmayacağını belirlediği bir dönemde, Marksist teoriden hareket eden Lenin, gelişmenin bu yeni koşullarında, sosyalist devrimin tek bir ülkede kesinlikle zafere ulaşabileceği, devrimin olgunlaşmasının eşitsizliği gözönüne alındığında, sosyalizmin uygar ülkelerin hepsinde ya da çoğunluğunda aynı anda zafere ulaşmasının olanaksız olduğu ve Marx ve Engels'in eski formüllerinin yeni tarihsel koşulları karşılamadığı sonucuna varmıştır.

Görüldüğü gibi, burada sosyalizmin zaferi sorununa ilişkin birbirine sadece zıt olmakla kalmayıp birbirini dışlayan iki sonuç vardır.

Meselenin özüne girmeyen, tarihsel koşullardan koparak, formal alıntılar yapan Talmudistler ve lafız düşkünleri, bu sonuçlardan birinin mutlaka yanlış, birinin ise mutlaka doğru olduğunu ve doğru olanın bütün gelişim dönemlerini kapsaması gerektiğini söyleyebilirler. Ne var ki Marksistler bu Talmudistlerin ve lafız düşkünlerinin yanıldıklarını, iki sonucun da doğru olduğunu, ama mutlak değil, kendi dönemlerinde doğru olduğunu bilmek zorundalar: Marx ve Engels'in vardığı sonuç, tekel öncesi kapitalizm dönemi için, Lenin'in vardığı sonuç ise tekelci kapitalizm dönemi için doğruydu.

2— Engels "Anti-Dühring" adlı kitabında devletin sosyalist devrimin zaferinden sonra giderek sönmek zorunda olduğunu söylüyordu. Ülkemizde sosyalist devrimin zaferinden sonra lafız düşkünleri ve Talmudistler bu temelden hareketle, partimizden, partinin ve devletin hızlı biçimde sönmesi, devlet organlarının dağıtılması ve sürekli ordudan vazgeçilmesi için önlemler almasını talep etmeye başladılar.

Ne var ki Sovyet Marksistleri yaşadığımız dönemde dünyanın içinde bulunduğu durumun incelenmesi temelinde, kapitalist kuşatmanın varlığı koşullarında, eğer sosyalist devrim tek bir ülkede zafere ulaştıysa, ama bütün öteki ülkelerde kapitalizm egemense, bu koşullarda muzaffer devrimin ülkesinin, eğer bu ülke kapitalist kuşatma tarafından yok edilmek istemiyorsa, devletini, devlet organlarını, güvenlik organlarını ve ordusunu zayıflatmaması, tersine bütün güçleriyle bunları güçlendirmesi gerektiği sonucuna varmışlardır. Rus Marksistleri, Engels'in formülünün, sosyalizmin bütün ülkelerde, ya da ülkelerin çoğunda zaferiyle ilgili olduğu, bütün öteki ülkelerde kapitalizm egemenken sosyalizmin sadece bir ülkede zafere ulaştığı durumda uygulanamayacağı sonucuna varmışlardır.

Görüldüğü gibi burada sosyalist devletin kaderi konusunda birbirini dışlayan iki sonuç vardır.

Lafız düşkünleri ve Talmudistler, bunun dayanılmaz bir durum yarattığını, formüllerden birinin mutlak yanlış olarak reddedilip, diğerinin mutlak doğru olarak sosyalist devletin bütün gelişim dönemlerine uygulanması gerektiğini söyleyebilirler. Ne var ki Marksistler bu lafız düşkünleri ve Talmudistlerin yanıldığını, iki formülün de kendi dönemlerinde doğru olduğunu bilmek zorundalar: Sovyet Marksistlerinin formülü sosyalizmin tek ülkede, ya da bir kaç ülkede zafere ulaştığı bir dönem için, Engels'in formülü ise tek tek ülkelerde sosyalizmin peşpeşe zafere ulaşmasının, ülkelerin çoğunluğunda sosyalizmin zaferine yol açacağı ve böylece Engels'in formülünün uygulanma koşullarının doğacağı bir dönem için doğrudur.

Bu tür örnekler çoğaltılabilir.

Çolopov yoldaşın mektubunda söz ettiği ve iki ayrı eserden alınmış, dil sorunları üzerine iki farklı formül için de aynı şey söylenmelidir.

Çolopov yoldaş Stalin'in "Dilbilimde Marksizm Üzerine" adlı eserine dayanmaktadır. Bu eserde, örneğin iki dilin içiçe geçmesi sonucunda, genellikle bu dillerden biri süreçten muzaf-

fer olarak çıkarken ötekinin ölmeye yüz tuttuğu, dolayısıyla dillerin içiçe geçmesinin üçüncü bir dilin doğmasına yol açmadığı, dillerden birinin varlığını sürdürdüğü sonucuna varılmaktadır. Ayrıca Çolopov yoldaş, Stalin'in SBKP(B) XVI. Kongresi'nde sunduğu rapordan alınmış bir başka sonuca dayanmaktadır. Burada da sosyalizmin dünya ölçüsünde zafere ulaştığı dönemde, sosyalizmin güçlendiği ve günlük yaşamın içine girdiği koşullarda, ulusal dillerin kaçınılmaz olarak tek bir ortak dil halinde kaynaşacağı, ama bu dilin Büyük Rus ya da, Alman dili değil, bambaşka bir dil olacağı söylenmektedir. Bu iki formülü karşılaştıran ve iki formülün birbiriyle uyuşmamakla kalmayıp birbirini dışladığını gören Çolopov yoldaş, umutsuzluğa düşmüştür. "Makalenizden" diyor yazdığı mektupta, "dillerin içiçe geçmesinden ***hiç bir zaman*** herhangi bir yeni dil oluşamayacağı kanısına vardım. Fakat bu makaleyi okumadan önce, SBKP(B) XVI. Kongresi'nde yaptığınız konuşmaya dayanarak, ***komünizmde*** dillerin ortak ***bir*** dil halinde kaynaşacağından kesinlikle emindim."

Bu iki formül arasında bir çelişki keşfeden Çolopov yoldaşın, bu çelişkinin ortadan kaldırılması gerektiğine inandığı bu formüllerden birini, yanlış olduğunu söyleyerek bir kenara atmak ve ötekine bütün zamanlar, bütün ülkeler için doğru bir formül olarak sarılmak gerektiğine inandığı görülüyor. Fakat hangi formüle sarılması gerektiğini bilmiyor. İçinden çıkılması zor bir durum gibi. Çolopov yoldaş, iki formülün de kendi zamanlarında doğru olabileceğini hiç düşünmüyor.

Meselenin özüne girmeden, alıntının dayandığı tarihsel koşullarla ilişkisini kurmadan biçimsel alıntılar yaptıkları için durmadan çaresiz durumlara düşen lafız düşkünleri ve Talmudistlerin başına her zaman böyle şeyler gelir.

Oysa insan, sorunun özünü kavradıktan sonra, çaresiz durumlara düşmez. Mesele şudur: Stalin'in "Dilbilimde Marksizm Üzerine" adlı makelesiyle XVI. Parti Kongresi'nde yaptığı konuşma iki çok farklı çağla ilgilidir, dolayısıyla da iki farklı formül ortaya çıkmıştır. Broşürün dilerin içiçe geçmesiyle ilgili bölümünde Stalin'in formülü ***sosyalizmin dünya ölçüsünde za-***

***fere ulaşmasından önceki*** çağla, dünyada sömürücü sınıfların egemen olduğu, ulusal ve sömürgeci baskının sürdüğü, ulusal ayrılıkların, ulusların karşılıklı güvensizliklerinin siyasi farklılıklarla daha da pekiştiği, ulusal eşitliğin henüz gerçekleşmediği, dillerin içiçe geçmesinin dillerin birinin egemenliği için mücadeleyle gerçekleştiği, ulusların ve dillerin barışçıl ve dostça işbirliği için henüz koşulların bulunmadığı, dillerin işbirliği ve karşılıklı zenginleşmesinin değil, bir dilin asimilasyonunun, bir başkasının zaferinin gündemde olduğu bir dönemle ilgilidir. Bu koşullar altında sadece galip ve mağlup dillerin olacağı çok açıktır. İki dilin içiçe geçmesinin yeni bir dil yaratmayacağını, bir dilin yenilgisinin ötekinin zaferi demek olacağını ifade eden Stalin'in formülü işte tam da bunu söylemektedir.

Stalin'in XVI. Parti Kongresi'nde yaptığı konuşmadan alınan öteki formüle gelince, dillerin ortak bir dil biçiminde kaynaşacaklarıyla ilgili bölümü bir başka dönemden, ***Sosyalizmin dünya ölçüsünde zafere ulaştıktan sonraki*** bir dönemden, artık dünya emperyalizminin olmadığı, sömürücü sınıfların yıkıldığı, ulusal ve sömürgeci baskının ortadan kaldırıldığı, ulusal ayrılıkların ve ulusların karşılıklı güvensizliğinin yerini, karşılıklı güvenin ve ulusların birbirine yakınlaşmasının aldığı, ulusal eşitliğin gerçekleştiği, dillerin baskı altında tutulması ve asimilasyona uğratılması politikasının tasfiye edildiği, ulusların işbirliğinin kurulduğu ve ulusal dillerin işbirliği yoluyla birbirlerini zenginleştirme olanağına sahip oldukları bir dönemden sözetmektedir. Bu koşullar altında bir dilin baskı altında tutulması ve yenilgiye uğraması, öteki dilin ise zafere ulaşmasından söz edilemeyeceği açık. Burada birinin yenildiği ötekinin ise süreçten zaferle çıktığı iki dil değil, yüzlerce ulusal dil sözkonusu olacaktır; bunların içinden, ulusların ekonomik, politik ve kültürel alanlarda uzun süreli bir işbirliğinin sonucu olarak önce en zenginleşmiş bölgesel diller ortaya çıkacak, daha sonra da bu bölgesel diller ortak bir uluslararası dil biçiminde kaynaşacaklardır, elbette bu dil ne İngilizce, ne Rusça, ne de Almancadır. Bu dil ulusal ve bölgesel dillerin en iyi unsurlarını bünyesine almış yeni bir dil olacaktır.

Buna göre bu iki formül toplumun iki ayrı gelişme dönemiyle ilgilidir, ve tam da bunun için iki formül de kendi dönemleri için doğrudur.

Bu formüllerin çelişik olmamasını, birbirini dışlamamasını talep etmek, kapitalizmin egemen olduğu dönemin sosyalizmin egemen olduğu dönemle zıtlık oluşturmamasını, sosyalizmle kapitalizmin birbirini dışlamamasını talep etmek kadar saçmadır.

Lafız düşkünleri ve Talmudistler Marksizmi, Marksizmin vardığı sonuçları ve kurduğu formülleri, toplumun gelişim koşulları değişmesine rağmen "hiç bir zaman" değişmeyen dogmalar toplamı olarak değerlendiriyorlar. Marksizmin vardığı sonuçları ve formüllerini ezbere öğrenip orda burda alıntı yaparlarsa her türlü sorunu çözebileceklerine inanıyorlar, çünkü ezberlenmiş sonuç ve formüllerin bütün zamanlar, bütün ülkeler, hayatın bütün durumları için kendilerine yararlı olacağını hesap ediyorlar. Ne varki ancak, Marksizmin özünü değil de lafzını gören, Marksizmin vardığı sonuçların, kurduğu formüllerin lafzını ezbere öğrenen ama özünü kavramayanlar böyle düşünebilir.

Marksizm doğanın ve toplumun gelişim yasalarının bilimidir, ezilen ve sömürülen kitlelerin devriminin bilimidir, bütün ülkelerde sosyalizmin zaferinin bilimidir, komünist toplumun kurulmasının bilimidir. Bilim olarak Marksizm yerinde sayamaz — kendisini sürekli geliştirmekte ve tamamlamaktadır. Marksizm gelişimi içinde elbette yeni deneylerle, yeni bilgilerle zenginleşecektir; bunun sonucunda tek tek formülasyonları ve vardığı sonuçlar zamanla elbette değişmek zorundadır, bunların yerine yeni tarihsel görevlere uygun olan yeni formüller ve sonuçlar konulmak zorundadır. Marksizm bütün çağlar ve dönemler için zorunlu olan değişmez sonuçlar ve formülleri kabul etmiyor. Markizm her türlü dogmatizmin düşmanıdır.

28 Temmuz 1950

*"Pravda", 2 Ağustos 1950*

Kore Sorununa Barışçıl Çözüm
Bulunması Nedeniyle

# HİNDİSTAN BAŞBAKANI PANDİT JAVAHARLAE NEHRU'YA YANIT

15 Temmuz 1950

Ekselansları
Hindistan Cumhuriyeti Başbakanı
Bay Pandit Javaharlae Nehru,

Barışçıl inisiyatifinizi selamlıyorum. Kore Sorunu için Güvenlik Konseyi'nin bulacağı ve içlerinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin de bulunduğu beş büyük devletin mutlaka katıldığı bir barışçıl çözümün uygun olacağı yolundaki görüşünüze tamamen katılıyorum. Kore sorununun hızla çözüme kavuşturulması açısından Kore halkının temsilcilerinin Güvenlik Konseyi'nde dinlenilmesinin amaca uygun olduğunu düşünüyorum.

Derin Saygılarımla
*J. Stalin*
*Sovyetler Birliği*
*Başbakanı*

*("Neues Deutschland"dan,*
*No. 165, 19 Temmuz 1950)*

Polonya'nın Ulusal Bayramı Nedeniyle

# POLONYA HALK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI JOSEF CYRANKIEVIEZ'E TELGRAF

22 Temmuz 1950

Ulusal bayram —Polonya Cumhuriyeti'nin yeniden doğuşunun yıldönümü— nedeniyle bay Başbakan, Polonya halkı, Polonya Cumhuriyeti Hükümeti ve size gönderdiğim içten dileklerimi kabul edin lütfen.

Sovyet halkı kardeş Polonya halkına, demokratik bir Polonya kurma yolundaki çabalarında başarılar diler.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 160,*
*23 Temmuz 1950)*

Çin Halk Cumhuriyeti Halk Kurtuluş Ordusu'nun
23. Kuruluş Yıldönümü Nedeniyle

# ÇİN HALK CUMUHURİYETİ MERKEZİ HALK HÜKÜMETİ BAŞKANI MAO ZEDUNG'A SELAM MESAJI

1 Ağustos 1950

Çin Halk Cumhuriyeti Halk Kurtuluş Ordusu'nun 23. kuruluş yıldönümü nedeniyle içten selam ve iyi dileklerimi kabul edin lütfen.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 173,*
*1 Ağustos 1950)*

50. Doğum Günü Nedeniyle

# BULGARİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KONSEYİ BAŞKANI VİLKO ÇERVENKOF'A KUTLAMA TELGRAFI

6 Eylül 1950

50. Doğum gününüzü bütün kalbimle kutluyorum. Size en iyi sağlık dileklerimi gönderiyor ve Bulgar halkının ve ülkelerimiz arasındaki kardeşçe ittifakın selameti uğruna verimli çalışmalarınızın devamı için güç diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 203,*
*6 Eylül 1950)*

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun
1. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇİN HALK CUMHURİYETİ MERKEZİ HALK HÜKÜMETİ BAŞKANI MAO ZEDUNG'A TELGRAF

1 Ekim 1950

Çin Halk Cumhuriyeti
Merkezi Halk Hükümeti Başkanı
Bay Mao Zedung,

Çin Halk Cumhuriyetinin kuruluşunun 1. yıldönümü nedeniyle kardeşçe selamlarımı kabul etmenizi rica ediyorum Bay Başkan. Büyük Çin halkına ve size bağımsız halk demokrasisi Çini'nin inşasında elde edilen başarıların devamını diliyorum.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 230,*
*1 Ekim 1950)*

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun
1. Yıldönümü Nedeniyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E TELGRAF

7 Ekim 1950

Demokratik Almanya Cumhuriyeti
Başbakanı
Bay Otto Grotewohl

Ulusal bayram —Cumhuriyet Günü— nedeniyle Bay Başbakan Alman halkına, cumhuriyet hükümetine ve size gönderdiğim içten tebriklerimi ve birleşik, bağımsız, demokratik, barışçıl Almanya'nın kuruluşunda başarılarınızın devamı dileklerimi kabul ediniz.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 235,*
*7 Ekim 1950)*

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile SSCB
Arasında Diplomatik İlişki Kurulmasının
2. Yıldönümü Nedeniyle

# KORE DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI KİM İR SEN'E TELGRAF

"Pravda", 12 Ekim 1950

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti
Bakanlar Kurulu Başkanı
Bay Kim İr Sen,

Bay Başkan, Kore Halk Cumhuriyeti ile SSCB arasında diplomatik ilişki kurulmasının 2. yıldönümü nedeniyle ifade ettiğiniz dostluk duyguları ve iyi dilekleriniz için teşekkür ediyorum.

Ben, ülkesinin bağımsızlığını kahramanca savunan Kore halkının, birleşik, bağımsız, demokratik bir Kore için verdiği uzun mücadelenin başarıyla sonuçlanmasını diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 240,*
*13 Ekim 1950)*

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin
33. Yıldönümü Nedeniyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E TEŞEKKÜR TELGRAFI

Kasım 1950

Demokratik Almanya Cumhuriyeti
Başbakanı
Bay Otto Grotewohl,

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 33. yıldönümü nedeniyle kutlama ve iyi dilek mesajınız için teşekkürlerimi kabul etmenizi diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Baskı A, No. 272,*
*19 Kasım 1950)*

Arnavutluk'un Faşist İşgalcilerden Kurtuluşunun
6. Yıldönümü Nedeniyle

# BAŞBAKAN VE ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİ GENEL SEKRETERİ GENERAL ENVER HOCA'YA KUTLAMA TELGRAFI

Kasım 1950

Arnavutluk'un faşist işgalcilerden kurtuluşunun 6. yıldönümü ulusal bayramı nedeniyle size, Arnavutluk hükümetine ve Arnavutluk halkına yeni, halk demokrasisi Arnavutluk'un inşasında başarılar dilerim.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Baskı A, No. 280,*
*30 Kasım 1950)*

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E TEŞEKKÜR TELGRAFI

Ocak 1951

Demokratik Almanya Cumhuriyeti
Başbakanı
Otto Grotewohl yoldaş,

Demokratik Almanya Cumhuriyeti Hükümeti'ne ve size, Başbakan yoldaş, doğum günüm nedeniyle gönderdiğiniz kutlama ve dostça iyi dileklerinize için teşekkürlerimi ületiyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 1,*
*3 Ocak 1951)*

Sovyet-Çin Dostluk-İttifak ve Yardım
Anlaşmasının İmzalanmasının
1. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇİN HALK CUMHURİYETİ MERKEZİ HALK HÜKÜMETİ BAŞKANI MAO ZEDUNG'A TELGRAF

"Pravda", 14 Şubat 1951

Çin Halk Cumhuriyeti
Merkezi Halk Hükümeti Başkanı
Mao Zedung yoldaş,

Bay Başkan, Sovyet-Çin Dostluk-İttifak ve Yardım Anlaşmasının imzalanmasının birinci yıldönümü nedeniyle içten iyi dileklerimi kabul etmenizi rica ediyorum.

Aramızdaki Anlaşmanın gelecekte de Çin Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği'nin dostluğu ve dünya barışının sağlamlaşması davasına hizmet edeceğinden hiç kuşku duymuyorum.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 39,*
*15 Şubat 1951)*

# BİR "PRAVDA" MUHABİRİYLE RÖPORTAJ

17 Şubat 1951

*Soru:* İngiltere Başbakanı Atlee'nin Avam Kamarasında yaptığı, Sovyetler Birliği'nin savaşın sona ermesinden sonra silahsızlanmadığını, yani birliklerini terhis etmediğini, o zamandan bu yana ordusunu sürekli güçlendirdiğini ifade eden açıklamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

*Yanıt:* Başbakan Atlee'nin bu açıklamasını Sovyetler Birliği'ne atılan bir iftira olarak değerlendiriyorum.

Bütün dünya savaştan sonra Sovyetler Birliği'nin birliklerini terhis ettiğini biliyor. Bilindiği gibi terhis işlemi üç aşamada gerçekleşmiştir: Birinci ve ikinci aşamalar 1945 yılı içinde, üçüncü aşama ise 1946 yılının Mayıs-Eylül ayları içinde tamamlanmıştır. Bunun dışında, 1946 ve 1947 yıllarında, Sovyet ordusunun eski dönem personel mevcudu terhis edilmiş, 1948 yılının başlarında ise bütün eski dönem personel terhisi tamamlanmıştır.

Bütün bunlar bilinen gerçekler.

Başbakan Atlee finans ya da ekonomi bilimiyle biraz olsun ilgilenseydi, Sovyetler Birliği de dahil hiç bir devletin, bir yandan barışçıl endüstriyi bütün kapsamıyla geliştirir, Volga, Dinyeper, Amu-Derya gibi milyarlarca devlet harcamasını gerektiren hidro elektrik santrallerinin inşasına girişir, yine milyarlarca devlet harcamasını gerektiren kitle tüketim maddelerinin

fiyatını sistematik olarak aşağı çekme politikası izlerken, Alman işgalcilerinin yıktığı ulusal ekonomiyi yeniden kurmak için yüzlerce milyar harcarken, aynı zamanda ordusunu büyütme ve savaş endüstrisini geliştirme durumunda olamayacağını bilirdi. Böylesine aptalca bir politikanın devletin iflasına yol açacağını anlamak zor olmasa gerek. Başbakan Atlee, hem kendi ülkesinin, hem de ABD'nin yaşadığı deneylerden ülkenin askeri birliklerinin büyütülmesinin, silahlanma yarışının, savaş endüstrisinin gelişmesinin barışçıl endüstrinin daralmasına, büyük sivil inşaatların durmasına, vergilerin ve kitle tüketim maddelerinin fiyatlarının yükselmesine yol açtığını bilmeliydi. Barışçıl endüstriyi daralmak yerine genişleten, muazzam büyüklükte elektrik santrallerinin ve sulama sistemlerinin yapımını durdurmak yerine genişleten, fiyatların aşağı çekilmesi politikasından vaz geçmek yerine bu politikayı sürdüren Sovyetler Birliği'nin devletin iflasını göze almadan, aynı zamanda savaş endüstrisini geliştiremeyeceği, ordularını güçlendiremeyeceği çok açıktır.

Eğer Başbakan Atlee bütün bu gerçeklere ve bilimsel düşüncelere rağmen hâlâ Sovyetler Birliğine ve onun barışçıl politikasına iftira etmeyi sürdürüyorsa, bunun tek açıklaması, Sovyetler Birliği'ne iftira ederek, bugün İngiltere'de Labour Hükümeti tarafından sürdürülen silahlanma yarışını haklı çıkarmaktır.

İngiliz halkını yanıltmak, İngiliz halkının Sovyetler Birliği'ne ilişkin söylenen yalanlara kanmasını sağlamak ve böylece ABD'nin egemen çevrelerince örgütlenen yeni bir dünya savaşına katmak için Başbakan Atlee'nin bu yalanlara ihtiyacı var; Sovyetler Birliği'nin barışçıl politikasını saldırgan bir politika, İngiliz hükümetinin saldırgan politikasını barışçıl bir politika olarak açıklamak zorunda.

Başbakan Atlee barış yanlısı olduğu izlenimini yaratıyor. Eğer gerçekten barış istiyorsa, Sovyetler Birliği'nin Birleşmiş Milletler Örgütü'nde sunduğu, Sovyetler Birliği, İngiltere, ABD, Çin ve Fransa arasında hemen bir barış anlaşmasının imzalanması yönündeki önerisini neden reddetmiştir?

Eğer Atlee gerçekten barış istiyorsa, Sovyetler Birliği'nin hemen silah sınırlamasına gidilmesi ve atom silahının yasaklanması yolundaki önerisinin neden reddetmiştir?

Eğer Atlee gerçekten barış istiyorsa barış savunucularını neden kovuşturuyor, İngiltere'de yapılacak Barış Kongresini neden yasakladı? Barışı savunma kampanyası İngiltere'nin güvenliğini tehdit edebilir mi?

Başbakan Atlee'nin barışın korunmasından yana olmadığı, bütün dünyayı kapsayacak yeni bir saldırı savaşının başlamasını istediği açık.

*Soru:* Kore'ye müdahale üzerine ne düşünüyorsunuz? Bu durum nasıl sonuçlanabilir?

*Yanıt:* Eğer İngiltere ve ABD, Çin Halk Cumhuriyeti'nin barışçıl önerilerini kesinlikle reddederlerse, bu durumda Kore Savaşı müdahalecilerin yenilgisiyle sonuçlanabilir.

*Soru:* Neden? Amerikalı ve İngiliz generaller ve subaylar, Çinli ve Korelilerden daha mı kötüler?

*Yanıt:* Hayır, daha kötü değiller. İngiliz ve Amerikan general ve subayları herhangi bir ülkenin general ve subaylarından daha kötü değiller. Amerikan ve İngiliz askerlerine gelince, Hitler Almanyası ve militarist Japonya'ya karşı savaşta, bilindiği gibi, çok iyi olduklarını göstermişlerdir. Öyleyse neden? Çünkü askerler, Hitler Almanyası ve militarist Japonya'ya karşı savaşı kesinlikle haklı bir savaş olarak değerlendiriyorlardı, oysa Kore ve Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı savaşı haksız bir savaş olarak değerlendiriyorlar. Bu savaş Amerikan ve İngiliz askerleri arasında hiç popüler değil; işte neden burada yatmaktadır.

Gerçekten de, ne İngiltere ne de Amerika'yı tehdit eden, Amerikalılar tarafından Tayvan adası elinden zorla alınmış Çin'in saldırgan, Tayvan Adasını zorla ele geçiren ve birlikleri-

ni doğrudan doğruya Çin'in sınırlarına kadar süren ABD'nin ise kendisini savunan taraf olduğuna askerleri inandırmak çok zor. Askerleri, ABD'nin güvenliğini Kore topraklarında ve Çin'in sınırlarında savunma hakkkına sahip olduğunu, oysa Çin ve Kore'nin güvenliklerini kendi toprakları üzerinde veya devletlerini sınırlarında savunmaya hakları olmadığına inandırmak çok zor. Bu savaşın Anglo-Amerikan asekerleri arasında popüler olmamasının nedeni budur.

Eğer askerler kendilerine dayatılan savaşı son derece haksız buluyor ve cephedeki görevlerini, misyonlarının haklılığına inanmadan, coşkusuz, şeklen yerine getiriyorlarsa, en deneyimli general ve subayların bile yenilgiye uğraması anlaşılırdır.

*Soru:* Çin Halk Cumhuriyeti'ni saldırgan olarak tanımlayan Birlişmiş Milletler Örgütü'nün (UNO) kararını nasıl değerlendiriyorsunuz?

*Yanıt:* Çirkin bir karar olarak değerlendiriyorum.

Çin toprağının parçası olan Tayvan Adası'nı ele geçiren ve Kore'yi Çin sınırlarına kadar işgal eden ABD'nin kendisini savunan taraf, buna karşılık sınırlarını savunan ve ABD tarafından ele geçirilen Tayvan Adası'nı geri almaya uğraşan Çin Halk Cumhuriyeti'nin ise saldırgan taraf olduğunu iddia etmek için gerçekten de insanın vicdanının son kırıntılarını yitirmiş olması gerekiyor.

Barışı koruyacak bir kale olarak düşünülen Birleşmiş Milletler Örgütü, bir savaş aracına, yeni bir dünya savaşını başlatacak bir araca dönüşmektedir. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün saldırgan çekirdeğini saldırgan NATO'ya üye on devletle (ABD, İngiltere, Fransa, Kanada, Belçika, Hollanda, Luxemburg, Danimarka, Norveç, İzlanda) yirmi Latin Amerika ülkesi (Arjantin, Brezilya, Bolivya, Şili, Kolombiya, Kostarica, Küba, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Meksika, Nikaragua, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela) oluşturmaktadır. Ve şimdi bu ülkelerin temsilcileri Bir-

leşmiş Milletler'de savaş ve barış konusunda karar alıyorlar. Birleşmiş Milletler'de Çin Halk Cumhuriyeti'ni saldırgan olarak tanımlayan kararın alınmasına bunlar neden olmuşlardır.

BM'de bugün egemen olan koşullar, Amerika'nın nüfusu ancak 2 milyon olan Dominik Cumhuriyeti'nin, Birleşmiş Milletler Örgütü içinde, Hindistan'la aynı, ve oy hakkı elinde alınmış Çin Halk Cumhuriyeti'nden fazla ağırlığa sahip bulunmasıyla karakterize edilir.

Böylece BM bir saldırgan savaş aracına dönüşmekte ve eşit haklara sahip ulusların bir dünya örgütü olma niteliğinden çıkmaktadır. Gerçekte BM artık bir dünya örgütü olmaktan çok, Amerikalı saldırganların isteğine göre hareket eden Amerikalıların örgütü durumundadır. Yeni bir savaşın çıkması için çaba sarfeden sadece ABD ve Kanada değil, Latin Amerika'nın yirmi ülkesi de bu yönde çaba sarfediyor; bu ülkelerin toprak sahipleri ve tüccarları, Asya ya da Avrupa'da çıkacak bir savaşı dört gözle bekliyorlar. Amaçları açık: Savaşan ülkelere yüksek fiyatlarla mal satarak bu kanlı işten milyonlar kazanmak. Bu yirmi Latin Amerika ülkesinin temsilcilerinin, ABD'nin BM'deki en sağlam ve itaatkar ordusunu oluşturduğu hiç kimse için sır değil.

Böylece, Birleşmiş Milletler Örgütü Milletler Cemiyeti'nin utanç verici yoluna sapmış bulunuyor. Böylece, moral otoritesini yıkıyor ve dağılma yoluna giriyor.

*Soru:* Yeni bir savaşın kaçınılmaz olduğunu mu düşünüyorsunuz?

*Yanıt:* Hayır. Hiç olmazsa şimdilik kaçınılmaz olarak görülmemelidir.

Elbette ABD, İngiltere ve Fransa'da yeni bir savaşa susamış saldırgan güçler var. Yüksek kârlar elde etmek, başka ülkeleri yağmalamak için bu güçler, savaşa gereksinim duyuyorlar. Bunlar, muazzam kârlar getiren savaşı kazanç kaynağı olarak gören milyarderler ve milyonerlerdir.

Bu saldırgan güçler gerici hükümetleri avuçlarında tutuyorlar ve onları yönlendiriyorlar. Ama aynı zamanda, yeni bir savaş istemeyen ve barışın korunmasından yana olan kendi halklarından da korkuyorlar. O nedenle halkları yalanlarla kuşatmak, onları aldatmak çıkarılacak savaşı bir savunma savaşı, barışsever ülkelerin barışçıl politikalarını ise saldırganlık olarak göstermek için gerici hükümetleri kullanmaya çalışıyorlar. Bu güçler, saldırganlık planlarını halklarına dayatmak ve onları yeni bir savaşa çekmek için halkları aldatmaya çalışıyorlar.

O nedenle barışı savunma kampanyasından korkuyorlar; bu kampanyanın gerici hükümetlerin amaçlarını açığa çıkaracağından çekiniyorlar.

O nedenle Sovyetler Birliği'nin barış anlaşmasının imzalanması, silahlanmanın sınırlandırılması ve atom silahının yasaklanması üzerine sunduğu önerileri, bu önerilerin gerici hükümetlerin saldırgan uygulamalarını boşa çıkaracağı ve silahlanma yarışını gereksizleştireceğinden korktukları için reddediyorlar.

Saldırgan güçlerle barışsever güçlerin bu mücadelesi nasıl sonuçlanacak?

Halklar, barışın korunması işini kendi ellerine alıp sonuna kadar savunurlarsa, barış korunacak ve sağlamlaşacaktır. Eğer savaş kundakçıları halk kitlelerini yalanlarla kuşatmayı, onları aldatmayı ve yeni bir savaşa çekmeyi başarırlarsa savaş kaçınılmaz olacaktır.

O nedenle şimdi barışın korunmasını amaçlayan geniş bir kampanya, savaş kundakçılarının işledikleri caniyane suçları açığa çıkaran bir araç olarak, birinci derecede önem kazanmıştır.

Sovyetler Birliği'ne gelince, bundan böyle de savaşı önleme ve barışı koruma politikasından saşmadan yürüyecektir.

***("Sürekli Barış İçin,***
***Halk Demokrasisi İçin"den,***
***No. 8, 23 Şubat-1 Mart 1951)***

Sovyet-Macar Dostluk ve Yardımlaşma Anlaşması'nın İmzalanmasının 3. Yıldönümü Nedeniyle

# MACARİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI ISTVAN DOBI'YE TELGRAF

Şubat 1951

Bay Başbakan, Sovyetler Birliği ile Macaristan Halk Cumhuriyeti arasında Dostluk ve Yardımlaşma Anlaşması'nın imzalanmasının 3. yıldönümü nedeniyle selamlarımı ve iyi dileklerimi kabul etmenizi rica ediyorum.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baska II, No. 44, 21 Şubat 1951)*

# BULGARİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KONSEYİ BAŞKANI VİLKO ÇERVENKOF'A KUTLAMA TELGRAFI

Mart 1951

Sovyetler Birliği ile Bulgaristan Halk Cumhuriyeti arasında Dostluk ve Yardımlaşma Anlaşması'nın imzalanmasının üçüncü yıldönümü nedeniyle tebriklerimi kabul edin lütfen.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No: 67,*
*20 Mart 1951)*

Kirov-İşletmesinin 150. Yıldönümü ve Lenin-Nişanı Verilmesi Nedeniyle

# KİROV İŞLETME KOLLEKTİFİNE KUTLAMA VE SELAM MESAJI

"Pravda" 3 Nisan 1951

İşletme müdürü Smirnov yoldaş,
İşletme Baş Mühendisi Sakharyin yoldaş,
SBKP(B) MK'sı Parti Örgütçüsü Smirnov yoldaş,
İşletme Komitesi Başkanı Bogdanov yoldaş,
Komsomol MK'sı Komsomol Örgütçüsü Korsakov yoldaş.

Eskiden adı Putilov Fabrikası olan Kirov İşletmesinin 150. yıldönümü ve Lenin Nişanıyla onurlandırılması dolayısıyla, kadın ve erkek işçiler, mühendisler, teknisyenler ve görevliler kollektifini kutluyor ve selamlıyorum.

Ülkenin en eski işletmelerinden biri olarak Kirov İşletmesi, Rus işçi sınıfının devrimci mücadelesinde, Sovyet iktidarının kurulmasında ve ülkemiz ekonomisinin ve savunma gücünün sağlamlaştırılmasında tarihsel bir rol oynamıştır.

Büyük Anavatan Savaşı'ndan sonra, İşletme Kollektifi, işletmenin yeniden kurulması ve ulusal ekonomi için son derece önemli ürünlerin üretiminde büyük başarılar sağlamıştır.

Sizlere, Kirov işçisi yoldaşlar, Parti ve hükümetin verdiği görevlerde başarılarınızın devamını diliyorum.

***J. Stalin***

***("Tägliche Rundschau"dan,***
***Baskı II, No. 78,***
***4 Nisan 1951)***

Macaristan'ın Sovyet Ordusu Tarafından Kurtarılışının
6. Yıldönümü Nedeniyle

# MACARİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI ISTVAN DOBI'YE KUTLAMA TELGRAFI

Nisan 1951

Macaristan Halk Cumhuriyeti'nin ulusal bayramı nedeniyle sizi kutluyor, selamlıyor ve Macar halkının başarılarının devamını diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Baskı A, No. 80,*
*7 Nisan 1951)*

Sovyet-Polonya Dostluk ve Yardımlaşma Anlaşması'nın İmzalanmasının 6. Yıldönümü Nedeniyle

# POLONYA HALK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI JOSEF CYRANKIEWIEZ'E KUTLAMA TELGRAFI

Nisan 1951

Sovyetler Birliği ile Polonya Cumhuriyeti arasında imzalanan Dostluk ve Yardımlaşma Anlaşması'nın 6. yıldönümü nedeniyle tebriklerimi ve iyi dileklerimi kabul edin lütfen.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 95,*
*24 Nisan 1951)*

Çekoslovakya'nın Faşist İşgalcilerden Kurtuluşunun
6. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇEKOSLOVAKYA CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI ANTONIN ZAPOTOCKY'YE KUTLAMA TELGRAFI

Mayıs 1951

Çekoslovakya'nın faşist işgalcilerden kurtuluşunun 6. yıldönümü nedeniyle size ve Çekoslovakya Hükümeti'ne tebriklerimi ve Çekoslovakya Cumhuriyeti'nin politik, ekonomik ve kültürel inşasında başarı dileklerimi kabul edin lütfen.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 105,*
*10 Mayıs 1951)*

Almanya'nın Faşist Boyunduruktan Kurtuluşunun
6. Yıldönümü Nedeniyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKAN YARDIMCISI WALTER ULBRICHT'E TELGRAF

17 Mayıs 1951

Demokratik Almanya Cumhuriyeti
Başbakan Yardımcısı
Walter Ulbricht yoldaş,

Almanya'nın faşist boyunduruktan kurtuluşunun 6. yıldönümü nedeniyle gönderdiğiniz dostluk mesajı için Demokratik Almanya Cumhuriyeti hükümetine ve size içten teşekkürlerimi sunuyorum. Almanya'nın demokratik güçlerinin birleşmesi ve barışın güvence altına alınmasında, Demokratik Almanya Cumhuriyeti Hükümeti'ne ve Alman halkına başarılar dilerim.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 111,*
*18 Mayıs 1951)*

Polonya'nın Kurtuluşunun 7. Yıldönümü Nedeniyle

# POLONYA HALK CUMHURİYETİ DEVLET BAŞKANI BOLESLAV BIERUT'A TELGRAF

Temmuz 1951

Başkan yoldaş, Polonya Cumhuriyeti'nin kurtuluşunun 7. yıldönümü olan bu ulusal bayram günü nedeniyle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Yüksek Sovyeti Başkanlığı ve kişisel olarak benim içten tebriklerimizi ve iyi dileklerimizi kabul edin lütfen.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 169,*
*24 Temmuz 1951)*

Polonya'nın Kurtuluşunun 7. Yıldönümü Nedeniyle

# POLONYA HALK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI JOSEF CYRANKIEWIEZ'E TELGRAF

Temmuz 1951

Başbakan yoldaş, Polonya'nın ulusal bayramı nedeniyle Polonya halkını, Polonya Cumhuriyeti Hükümeti'ni ve sizi dostça kutluyor halk demokrasisi Polonya'nın gelişiminin devamı için başarı ve iyi dileklerimi gönderiyorum.

*J. Stalin*

*("Täglicke Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 169,*
*24 Temmuz 1951)*

Romanya'nın Kurtuluşunun 7. Yıldönümü Nedeniyle

# ROMANYA HALK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI PETRU GROZA' YA TELGRAF

Ağustos 1951

Başbakan yoldaş, Romanya'nın kurtuluşunun 7. yıldönümü nedeniyle size, ve Romanya Halk Cumhuriyeti Hükümeti'ne, benim ve SSCB Hükümeti'nin tebriklerini ve dost Romanya halkının başarılarının devamı dileklerimizi göndermek istiyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 195,*
*24 Ağustos 1951 )*

Japon Emperyalistlerinin Yenilgiye Uğratılmasının
6. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇİN HALK CUMHURİYETİ MERKEZİ HALK HÜKÜMETİ BAŞKANI MAO ZEDUNG'A YANIT TELGRAFI

2 Eylül 1951

Çin Halk Cumhuriyeti
Merkezi Halk Hükümeti Başkanı
Mao Zedung yoldaş,

Başkan yoldaş, Japonya'nın saldırgan güçlerinin yenilgiye uğratılmasında Sovyetler Birliği ve ordusunun oynadığı role verdiğiniz değer nedeniyle teşekkür ediyorum.

Çin halkı ve onun kurtuluş ordusu, Kuomintang'ın hilelerine rağmen, Japon emperyalistlerinin tasfiyesinde önemli bir rol oynamıştır. Çin halkının ve Kurtuluş Ordusu'nun mücadelesi, saldırgan Japon güçlerinin yok edilmesini önemli ölçüde kolaylaştırmıştır.

Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki sarsılmaz dostluğun her türlü saldırganlık ve savaş kundakçılığına karşı Uzak Doğu'da barışın güvence altına alınmasına hizmet ettiğinden, hizmet edeceğinden kuşku yoktur.

Sizden, Başkan yoldaş, Doğu Asya'nın Japon emperyalizminin boyunduruğundan kurtuluşunun 6. yıldönümü nedeniyle, Sovyetler Birliği'nin ve Sovyet Ordusu'nun tebriklerini kabul etmenizi rica ediyorum.

Yaşasın Çin Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği'nin dostluğu!

Yaşasın Çin Halk Kurtuluş Ordusu!

*SSCB Bakanlar*
*Konseyi Başkanı*
*J. Stalin*

*("Neue Zeit"tan,*
*No. 36, 5 Eylül 1951, s. 1)*

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun
2. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇİN HALK CUMHURİYETİ MERKEZİ HALK HÜKÜMETİ BAŞKANI MAO ZEDUNG'A TELGRAF

1 Ekim 1951

Çin Halk Cumhuriyeti
Merkezi Halk Hükümeti Başkanı
Mao Zedung Yoldaş,

Başkan yoldaş, Çin Halk Cumhuriyetinin resmen ilan edilişinin ikinci yıldönümü nedeniyle dostça tebriklerimi kabul etmenizi rica ediyorum.

Büyük Çin halkına, Çin Halk Cumhuriyeti Hükümetine ve size Çin Halk demokrasisinin inşasında içten başarılar diliyorum.

Uzak Doğu'da barış ve güvenliğin teminatı olan Çin Halk Cumhuriyeti ve Sovyetler Birliği arasındaki büyük dostluk gelecekte sağlamlığını koruyacaktır.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 229,*
*2 Ekim 1951)*

# BİR "PRAVDA" MUHABİRİNİN ATOM SİLAHI ÜZERİNE SORULARINA YANIT

"Pravda" 6 Ekim 1951

*Soru:* Bugünlerde Sovyetler Birliği'nde yapılan bir atom bombası denemesi üzerine yabancı basında koparılan gürültü hakkında ne düşünüyorsunuz?

*Yanıt:* Gerçekten de ülkemizde kısa süre önce bir atom bombası denemesi yapılmıştır. Çeşitli çaplarda atom bombalarının denenmesi, Anglo-Amerikan saldırgan bloğunun saldırısına karşı ülkemizin savunulması planına uygun olarak bundan sonra da sürdürülecektir.

*Soru:* Atom bombası denemesiyle bağlantılı olarak ABD'nin önde gelen şahsiyetleri alarm veriyor ve ABD'nin güvenliğinin tehdit edildiğine ilişkin yaygara koparıyorlar. Böylesine tellaşa kapılmak için herhangi bir neden var mı ?

*Yanıt:* Böy bir telaşa kapılmak için herhangi bir neden yok. Sovyetler Birliği'nin sadece atom silahının kullanılmasına karşı olmakla kalmayıp, yasaklanmasını, üretiminin durdurulmasını savunduğunu, ABD'nin bu önde gelen şahsiyetlerinin bilmesi gerekir. Bilindiği gibi Sovyetler Birliği çeşitli kereler Atom si-

lahının yasaklanmasını talep etmiş, fakat her defasında Atlantik Paktı güçlerince reddedilmiştir. Bunun anlamı, ABD'nin ülkemize saldırdığı durumda, ABD egemen çevrelerinin atom bombası kullanacağıdır. Sovyetler Birliği'ni, saldırganları donanmış olarak karşılayabilmek için atom silahına sahip olmaya zorlayan durum işte tam da budur.

Elbette saldırganlar, Sovyetler Birliğine saldırdıklarında Sovyetler Birliği'nin donanmış olmasını istemiyorlar Ne var ki Sovyetler Birliği bu görüşte değildir ve saldırganları tam donanmış olarak karşılamak gerektiğini savunmaktadır.

Buna göre, eğer ABD Sovyetler Birliği'ne saldırma niyetinde değilse, ABD'nin etkili şahsiyetlerinin telaşı gereksiz ve ikiyüzlü bir telaş olarak değerlendirilmelidir, çünkü Sovyetler Birliği, ABD ya da başka bir ülkeye saldırıyı düşünmemektedir.

ABD'nin önde gelen şahsiyetleri atom silahının sırrına sadece ABD'nin değil, başka ülkelerin, özellikle de Sovyetler Birliği'nin sahip olmasından hiç hoşnut değiller. Atom bombası üretiminin ABD'nin tekelinde olmasını ve böylece başka ülkeleri ürkütme ve bu ülkelere santaj yapma olanağını sınırsızca kullanmayı çok isterlerdi. İyi ama neden, hangi hakla böyle düşünüyorlar? Acaba barışın korunması böyle bir tekeli mi gerektiriyor? Bunun tam tersini, yani barışın korunması için bu tekelin ortadan kaldırılması ve sonra da mutlaka atom silahının yasaklanmasının gerektiğini söylemek daha doğru değil mi? Ben, atom bombası taraftarlarının, atom bombasının yasaklanmasını, sadece bu konuda tekelin kendilerinde olmadığını görünce kabul edeceklerine inanıyorum.

***Soru:*** Atom silahlarıyla ilgili olarak uluslararası bir denetim hakkında ne düşünüyorsunuz?

***Yanıt:*** Sovyetler Birliği atom silahının yasaklanmasından ve üretiminin durdurulmasından yanadır. Sovyetler Birliği atom silahının yasaklanması, üretiminin durdurulması ve şimdiye kadar üretilmiş atom bombalarının tamamen sivil amaçlarla kullanıl-

ması üzerine karar alınmasından ve bunun titizlik ve özenle uygulanmasından yanadır. Sovyetler Birliği işte böyle bir denetim istemektedir.

Amerikalı önde gelen şahsiyetler de, aynı şekilde "denetim"den söz ediyorlar, fakat onların "denetim"i atom silahı üretimine son vermekten değil, bu üretimin sürmesinden, hem de şu ya da bu ülkenin sahip olduğu hammadde miktarı ölçüsünde sürmesinden hareket eden bir denetim. Dolayısıyla Amerikalıların "denetim"i atom silahının yasaklanmasından değil, legalleştirilmesinden, onaylanmasından hareket etmektedir. Böylece savaş kundakçılarının atom silahının yardımıyla onbinlerce, yüz binlerce barışsever insanı yoketme hakkı onaylanmaktadır. Bunun denetim değil, denetimle alay etmek, halkların barış özlemine ihanet etmek olduğu açıktır. Elbette böyle bir "denetim" atom silahının yasaklanmasını, üretimine son verilmesini amaçlayan barışsever halkları doyurmayacaktır.

*("Birlik"ten, sayı 18, Ekim 1951, s. 1313)*

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun
2. Yıldönümü Nedeniyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E TELGRAF

7 Ekim 1951

Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı
Otto Grotewhol yoldaş,

Bu ulusal bayram gününde —Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 2. yıldönümünde— sizden tebriklerimi kabul etmenizi rica ediyorum, bay Başbakan. Birleşik, bağımsız, demokratik, barışsever bir Almanya devletinin kurulması işinde Almanya halkına, hükümetine ve size başarılar diliyorum.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 234,*
*7 Ekim 1951)*

SSCB ile Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Diplomatik ve Ekonomik İlişki Kurulmasının 3. Yıldönümü Nedeniyle

# KORE DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI KİM İR SEN'E YANIT

"Pravda", 20 Ekim 1951

Ülkelerimiz arasında diplomatik ve ekonomik ilişkiler kurulmasının üçüncü yıldönümü nedeniyle gönderdiğiniz tebrik ve iyi dileklerinize için şahsım ve Sovyetler Birliği hükümeti adına teşekkürlerimi kabul edin lütfen.

Vatanının özgürlüğü ve bağımsızlığı için kahramanca mücadelesinde cesur Kore halkına başarılar diliyorum.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 246,*
*21 Ekim 1951)*

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin
34. Yıldönümü Nedeniyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEVOHL'E TELGRAF

Kasım 1951

Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı
Otto Grotewohl yoldaş,

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi nedeniyle kutlama ve iyi dilek mesajınız için, Sovyet Hükümetinin ve benim teşekkürlerimizi kabul edin lütfen bay Başkan.

*Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 270*
*20 Kasım 1951)*

55. Doğum Günü Nedeniyle

# ÇEKOSLOVAKYA CUMHURİYETİ BAŞKANI KLEMENT GOTTWALD'A KUTLAMA TELGRAFI

23 Kasım 1951

Değerli Gottwald Yoldaş, doğum gününüzü en içten dileklerimle kutluyor, kardeş Çekoslovakya halkının mutluluğu için çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

*J. Stalin*

*("Tägliche Rundschau"dan,*
*Baskı II, No. 275,*
*25 Kasım 1951)*

# JAPON HALKINA YENİ YIL MESAJI

31 Aralık 1951

Kyoda Ajansı Şef Redaktörü
Bay Kiişi İvamoto,

Sayın Bay K. İwamoto! Japon halkına yeni yıl mesajı göndermem doğrultusundaki ricanızı aldım!

Sovyet devlet adamlarında, yabancı bir devletin, bir başka devletin halkına dileklerini iletme geleneği yoktur. Ne var ki Sovyet halklarının, yabancı işgal nedeniyle sefalete sürüklenmiş Japon halkına beslediği derin sempati, bu kuralın dışına çıkarak ricanızı yerine getirmeme neden oldu.

Japon halkına özgürlük, mutluluk ve vatanının bağımsızlığı için yürüttüğü cesur mücadelesinde başarılar dilediğimi iletin lütfen.

Geçmişte Sovyetler Birliği halkları da, Japon emperyalistlerinin de içinde bulunduğu yabancı güçlerin işgalinin dehşetini yaşamışlardır. O nedenle Japon halkının acısını tümüyle anlıyor, bu acıyı paylaşıyor ve bir zamanlar Sovyetler Birliği halk-

larının başardığı gibi yeniden doğuşa ve Japon halkının vatanının bağımsızlığının kazanılacağına yürekten inanıyorlar.

Japon işçilerine işsizlikten ve düşük ücretlerden kurtulmaları, kitle tüketim maddelerinin yüksek fiyatlarının ortadan kaldırılması ve barışın korunması mücadelesinde başarılar diliyorum.

Japon köylülerine topraksızlıktan ve yoksulluktan kurtulmaları, yüksek vergilerin ortadan kaldırılması ve barışın korunması mücadelesinde başarılar diliyorum.

Bütün Japon halkına ve japon aydınlarına, Japonya'nın demokratik güçlerinin zafere ulaşması ülkenin ekonomik yaşamının canlanmasında, ulusal kültürün, bilimin ve sanatın gelişmesinde ve barışın korunması mücadelesinde başarılar diliyorum.

Derin Saygılarımla
***J. Stalin***

***("Neues Deutschland"dan,***
***Berlin Baskısı, No. 2,***
***3 Ocak 1952)***

# ALMANYA SOSYALİST BİRLİK PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NE TEŞEKKÜR TELGRAFI

"Neues Deutschland". 3 Ocak 1952

Almanya Sosyalist Birlik Partisi
Merkez Komitesi,
Wilhelm Pieck, Otto Grotewohl,
Walter Ulbricht,

Size ve sizin kişiliğinizde Almanya Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi'ne kutlama ve iyi dilek mesajları için teşekkür ediyorum.

***J. Stalin***

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 2,*
*3 Ocak 1952)*

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKAN YARDIMCISI WALTER ULBRİCHT'E TEŞEKKÜR TELGRAFI

"Neues Deutschland", 3 Ocak 1952

Demokratik Almanya Cumhuriyeti
Başbakan Yardımcısı
Walter Ulbricht yoldaş,

Doğum günüm nedeniyle gönderdiğiniz iyi dilekleriniz için size teşekkür ediyorum Başbakan yardımcısı yoldaş.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 2,*
*3 Ocak 1952)*

# ALMANYA KOMÜNİST PARTİSİ YÖNETİM KURULUNA TEŞEKKÜR TELGRAFI

Ocak 1952

Almanya Komünist Partisi
Yönetim Kurulu'na
Max Reimann.

Size ve sizin şahsınızda Almanya Komünist Partisi Yönetim Kurulu'na içten tebrikleri ve iyi dilekleri nedeniyle teşekkür ediyorum.

*J. Stalin*

*("Sozialistische Volkszeitung"tan, 7 Ocak 1952)*

Kombinenin Faaliyete Başlamasının
20. Yıldönümü Nedeniyle

# MAGNİTOGORSK DEMİR DÖKÜM KOMBİNESİ EMEKÇİLERİNE TELGRAF

"Pravda" 31 Ocak 1952

Magnitogorsk demir döküm kombinesi,
Kombine Müdürü Borissov yoldaş,
Kombine Başmühendisi Voronov yoldaş,
SBKP(B) MK Parti Organizatörü Svetlov yoldaş,
Sendika idaresi başkanı Pliskanos yoldaş,
Komsomol MK Komsomol Organizatörü Pankov yoldaş,

Magnitogorsk demir-döküm Kombinesi ve "Magnitostroj" tröstünün kadın ve erkek işçilerini, mühendislerini, teknisyenlerini ve görevlilerini ülkenin en güçlü metalurji üssünün faaliyete geçişinin 20. yıldönümü nedeniyle kutluyorum.

Magnitogorsk maden işçileri, ülkemizin dürüst oğulları ve kızları olarak, Kombinenin üretim kapasitesinin gelişmesi için yıllardan bu yana özveriyle çalışmışlar, yeni tekniği başarıyla uygulamışlar, metal üretimini kesintisiz yükseltmişler ve ülkemizin metal ihtiyacının karşılanması yönünde, parti ve hükümet tarafından önlerine konulan görevi şerefle yerine getirmişlerdir.

Sizlere yoldaşlar bütün kalbimle çalışmalarınızda başarılar diliyorum

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 27,*
*1 Şubat 1952)*

Sovyet-Romen Dostluk-İttifak ve Yardımlaşma Anlaşması'nın İmzalanmasının 4. Yıldönümü Nedeniyle

# ROMANYA HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI PETRU GROZA'YA TELGRAF

Şubat 1952

Romanya Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı
Petru Groza

Sovyetler Birliği ile Romanya arasında Dostluk-İttifak ve Yardımlaşma Anlaşmasının imzalanmasının 4. yıldönümü nedeniyle Başkan yoldaş, size, Romanya Halk Cumhuriyeti Hükümeti'ne ve Romanya halkına tebriklerimi gönderiyorum.

*J. Stalin*

*("Neuer Weg"den — Romanya Halk Cumhuriyeti'nde Anti-Faşist Alman Komitesi'nin yayın organı, No. 884, 5 Şubat 1952)*

Sovyet-Çin Dostluk-İttifak ve Yardımlaşma Anlaşması'nın İmzalanmasının 2. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇİN HALK CUMHURİYETİ MERKEZİ HALK HÜKÜMETİ BAŞKANI MAO ZEDUNG'A TELGRAF

"Pravda" 14 Şubat 1952

Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung Yoldaş,

Sovyet-Çin Dostluk-İttifak ve Yardımlaşma Anlaşmasının imzalanmasının 2. yıldönümü nedeniyle, Başkan yoldaş, tebriklerimi ve Çin Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasında ittifak ve işbirliğinin bütün dünyada barışın korunması için daha da sağlamlaşması dileklerimi kabul edin lütfen.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan, Berlin Baskısı, No. 39, 15 Şubat 1952)*

# AMERİKAN GAZETELERİNDEN BİR GRUP MUHABİRİN DÖRT SORUSUNA VERİLEN YANITLAR

31 Mart 1952

***Soru:*** Bugün bir üçüncü dünya savaşı, iki ya da üç yıl önce olduğundan daha mı yakın?

***Yanıt:*** Hayır, değil.

***Soru:*** Büyük güçlerin başkanlarının bir araya gelmesinin yararı olacak mı sizce?

***Yanıt:*** Olasılıkla yararlı olacak.

***Soru:*** Şu an durumun Almanya'nın birleşmesi için uygun olduğunu düşünüyor musunuz?

***Yanıt:*** Evet düşünüyorum.

***Soru:*** Kapitalizm ile komünizmin bir arada varlığını sürdürmesi hangi temelde olanaklıdır?

***Yanıt:*** Eğer her iki tarafta da işbirliği isteği varsa karşılıklı yükümlülüklerin yerine getirilmesine razı oluyorsa eğer eşitlik ve başka devletlerin içişlerine karışmama ilkesi korunuyorsa, kapitalizm ile komünizmin barış içinde bir arada yaşamaları kesinlikle olanaklıdır.

*("Birlik"ten, sayı 5, Mayıs 1952, s. 417)*

# KUZNETSK DEMİR DÖKÜM KOMBİNESİ'NE

Kombine Müdürü Belau yoldaş,
Kombine Baş Mühendisi Sermolayev yoldaş,
Parti Merkez Komitesi Parti Organizatörü Karpov yoldaş,
Fabrika Sendikası Başkanı Pisteşin yoldaş,
Komsomol Merkez Komitesi Komsomol Organizatörü
Reznikov Yoldaş,

Kuznetsk demir döküm kombinesi ve "Stalinskpromstroj" tröstünün kadın ve erkek işçilerin, mühendislerin, teknisyenlerin ve görevlilerin, ülkemizin güçlü ve teknik olarak başta gelen demir döküm işletmelerinden olan Kombinenin faaliyete geçişinin 20. yıldönümü nedeniyle kutluyorum.

Kuznetsk demir döküm işçileri, Sovyetler Birliği'nin kahraman işçi sınıfının ön saflarında yürümektedir; bu işçiler, ulusal ekonominin çelik ihtiyacının karşılanması konusunda, Parti'nin ve hükümetin verdiği görevi, geçmişte olduğu gibi bugün de şerefle yerine getiriyorlar.

Sizlere yoldaşlar, bütün kalbimle çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

*J. Stalin*

3 Nisan 1952

Macaristan'ın Sovyet Ordusu Tarafından Kurtarılışının 7. Yıldönümü Nedeniyle

# MACARİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI ISTVAN DOBİ'YE TELGRAF

Nisan 1952

Size ve Macaristan Halk Cumhuriyeti'ne, Başbakan yoldaş, ulusal bayram günü nedeniyle tebriklerimi iletiyorum. Yeni ve özgür bir Macaristan'ın kurulması çalışmasında Macaristan halkına başarılar diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 82,*
*5 Nisan 1952)*

60. Doğum Günü Nedeniyle

# POLONYA HALK CUMHURİYETİ BAŞKANI BOLESLAW BIERUT'A TELGRAF

18 Nisan 1952

Polonya Cumhuriyeti Başkanı
Boleslaw Bierut yoldaş,

60. Doğum gününüzde Başkan yoldaş, sizi, yeni, birleşmiş, bağımsız bir halk demokrasisi olan Polonya'nın kurucusu ve önderi olarak kutlamama izin verin.

Kardeş Polonya halkının selameti ve bütün dünyada barışın korunması için Polonya Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasındaki dostluğun sağlamlaştırılması çalışmasında sağlık ve başarı diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 93,*
*20 Nisan 1952)*

Sovyet-Polonya Dostluk Anlaşmasının
7. Yıldönümü Nedeniyle

# POLONYA HALK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI JOSEF CYRANKIEWICZ'E TELGRAF

Nisan 1952

Sovyet-Polonya Dostluk Karşılıklı Yardımlaşma ve İşbirliği Anlaşmasının 7. yıldönümü nedeniyle Başbakan yoldaş, size ve Polonya Cumhuriyeti Hükümetine tebriklerimi ve başarılarınızın devamı dileklerimi gönderiyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 95,*
*23 Nisan 1952)*

Alman Halkının Faşist Zorbalıktan Kurtuluşunun
7. Yıldönümü Nedeniyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E TELGRAF

8 Mayıs 1952

Demokratik Almanya Cumhuriyeti
Başbakanı
Otto Grotewohl yoldaş,

Alman halkının faşist zorbalıktan kurtuluşunun yedinci yıldönümü nedeniyle gönderdiğiniz kutlama mesajı için size Başbakan yoldaş, ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti Hükümeti'ne teşekkürlerimi kabul edin lütfen.

Alman halkına ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti Hükümeti'ne, birleşik, bağımsız, demokratik ve barışsever bir Almanya için, hemen bir barış anlaşmasının imzalanması ve gerek Almanya'nın gerekse dünya barışının yararına işgal güçlerinin Almanya'dan çekilmesi için mücadelede başarılar diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 109,*
*9 Mayıs 1952)*

Romanya'nın Devlet Olarak Bağımsızlığının İlanının
75. Yıldönümü Nedeniyle

# ROMANYA HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI PETRU GROZA'YA VE ROMANYA İŞÇİ PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ GENEL SEKRETERİ GHEORGHIU-DEJ'E TELGRAF

"Pravda", 10 Mayıs 1952

Romanya Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Petru Groza yoldaş, ve Romanya İşçi Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Gheorghiu-Dej yoldaş,

Romanya'nın devlet olarak bağımsızlığının ilanının 75. yıldönümü nedeniyle gönderdiğiniz dostluk mesajı için Romanya İşçi Partisi Merkez Komitesi'ne, Romanya Halk Cumhuriyeti Hükümeti'ne ve size teşekkürlerimi gönderiyorum.

Yeni, özgür ve halk demokrasisi Romanya'nın inşa çalışmalarında Romanya halkına, Romanya Halk Cumhuriyeti Hükümeti'ne ve Romanya İşçi Partisi Merkez Komitesi'ne başarılar diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 111,*
*11 Mayıs 1952)*

Çekoslovakya Cumhuriyeti'nin Sovyet Ordusu Tarafından Kurtuluşunun 7. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇEKOSLOVAKYA CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI ANTONIN ZAPOTOCKY'YE TELGRAF

"Pravda", 10 Mayıs 1952

Çekoslovakya Cumhuriyeti
Bakanlar Kurulu Başkanı
A. Zapotocky yoldaş,

Çekoslovakya'nın ulusal bayramı —Hitler işgalcilerinden kurtuluşun 7. yıldönümü— nedeniyle, size ve Çekoslovakya Hükümeti'ne gönderdiğim dostça tebriklerimi ve yeni, halk demokrasisi Çekoslovakya'nın inşasında başarılarınızın devamı dileklerimi kabul edin lütfen.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan, Berlin Baskısı, No. 111, 11 Mayıs 1952)*

Sovyetler Birliği'nin "V.İ. Lenin" İzci Örgütünün
30. Kuruluş Yılı Nedeniyle

# SOVYETLER BİRLİĞİ GENÇ İZCİLERİNE SELAM MESAJI

"Pravda", 20 Mayıs 1952

Sovyetler Birliği'nin genç izcilerine,

"V.İ. Lenin" İzci Örgütü'nün 30. kuruluş yılı nedeniyle genç izcileri ve öğrencileri bütün yüreğimle kutluyorum.

İzci ve öğrencilere sağlık, öğrenimlerinde çalışmalarında ve toplumsal yaşamlarında başarı diliyorum.

İzci Örgütünün, gelecekte de, izcileri ve öğrencileri gerçek Leninist düşüncelere sahip insanlar ve büyük vatanın değerli oğulları olarak yetiştirmesini dilerim.

***J. Stalin***

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 118,*
*20 Mayıs 1952)*

Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun Kuruluşunun
25. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇİN HALK CUMHURİYETİ MERKEZİ HALK HÜKÜMETİ BAŞKANI MAO ZEDUNG'A KUTLAMA MESAJI

1 Ağustos 1952

Başkan yoldaş, Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun kuruluşunun 25. yıldönümü nedeniyle içten tebriklerimi kabul edin lütfen. Barış ve güvenlik davaşı için halk ordusunun sağlamlaşmaya devam etmesini diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 179,*
*1 Ağustos 1952)*

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin Ulusal Bayram Günü Nedeniyle

# KORE DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI KİM İR SEN'E KUTLAMA TELGRAFI

15 Ağustos 1952

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti
Bakanlar Kurulu Başkanı
Kim İr Sen yoldaş,

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin ulusal bayramı nedeniyle, Kore halkının, ülkesinin özgürlüğü ve bağımsızlığı için giriştiği mücadelede başarı kazanması dileğiyle birlikte, içten tebriklerimi kabul edin lütfen.

***J. Stalin***

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 192,*
*16 Ağustos 1952)*

# SBKP(B) MERKEZ KOMİTESİ'NİN, SBKP(B) XIX. PARTİ KONGRESİ'Nİ 5 EKİM 1952'DE TOPLAMA KARARI

***"Pravda", 20 Ağustos 1952, Çarşamba günü aşağıdaki açıklamayı yayınlamıştır.***

Bütün SBKP(B) Orgütlerine:

Bugünlerde Moskova'da SBKP(B) Merkez Komitesi Genel Kurul toplantısı yapılmıştır. SBKP(B) Merkez Komitesi 5 Ekim 1952 tarihinde SBKP(B)'nin XIX. Kongresi'ni toplama kararı almıştır.

XIX. Parti Kongresinin gündemi, şöyledir:

I— SBKP(B) Merkez Komitesi'nin hesap raporu: Raportör: MK sekreteri Malenkov yoldaş,

II— SBKP(B) Merkez Komitesi Revizyon Komitesi'nin hesap raporu Raportör: Revizyon Komisyonu Başkanı Moskatov yoldaş,

III— 1951-1955 yılları arasında SSCB'nin gelişiminde Beşinci Beş Yıllık Plan için XIX. Parti Kongresi'nin talimatları. Raportör : Devlet Planlama Komisyonu Başkanı Saburov yoldaş,

IV— SBKP(B)'nin tüzüğünde yapılacak değişiklikler. Raportör: MK sekreteri Kruşçev yoldaş,

V— Parti'nin merkez organlarının seçimi.

Kongre delegelerinin seçimi üzerine kurallar:

1— Her 5000 parti üyesi için karar oyuna sahip bir delege.

2— Her 5000 parti üyesine danışma oy hakkına sahip bir delege.

3— XIX. Parti Kongresi delegeleri parti tüzüğüne uygun olarak gizli oyla seçilecektir.

4— Rus Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyetleri delegeleri, Parti'nin bölge, mıntıka ve Özerk cumhuriyetler konferanslarında seçileceklerdir. Öteki Birlik Cumhuriyetlerinde delegeler, Birlik Cumhuriyetlerinin Komünist Partileri'nin vereceği karara göre, ya Komünist Partilerin Bölge Konferanslarında, ya da Parti Kongrelerinde seçileceklerdir.

5— Sovyet Ordusu, Donanması ve Devlet Güvenlik Bakanlığı'nın sınır Koruma Birliklerinden parti örgütlerindeki Komünistler XIX. Parti Kongresi için delegelerini, öteki parti örgütleriyle birlikte Parti'nin bölge ya da mıntıka konferanslarında, ya da Birlik Cumhuriyetleri Komünist Partilerinin kongrelerinde seçeceklerdir.

*SBKP(B) MK Sekreteri*
*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 196,*
*21 Ağustos 1952)*

Romanya'nın Faşist Boyunduruktan Kurtuluşunun
8. Yıldönümü Nedeniyle

# ROMANYA HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ'E TELGRAF

23 Ağustos 1952

Romanya Halk Cumhuriyeti
Bakanlar Kurulu Başkanı,
Gheorghe Gheorghiu Yoldaş,

Ulusal bayramınız nedeniyle —kurtuluş günü— Başkan yoldaş size ve Romanya Halk Cumhuriyeti Hükümetine içten tebriklerimi ve halk demokrasisi Romanya'nın gelişmesinde Romanya halkına başarı dileklerimi gönderiyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"*
*Berlin Baskısı, No. 199,*
*24 Ağustos 1952)*

Japon Emperyalistlerine Karşı Zaferin
7. Yıldönümü Nedeniyle

# ÇİN HALK CUMHURİYETİ MERKEZİ HALK HÜKÜMETİ BAŞKANI MAO ZEDUNG'A YANIT

2 Eylül 1952

Çin Halk Cumhuriyeti
Merkezi Halk Hükümeti Başkanı
Mao Zedung yoldaş,

Japon emperyalistlerinin yenilgiye uğratılmasının 7. yıldönümü nedeniyle, Sovyet halkı ve ordusu için ifade ettiğiniz duygular dolayısıyla size teşekkür ediyorum.

Gösterdiği kahramanlıklar ve özverinin, Japon saldırganlığının yenilgiye uğratılmasını kolaylaştıran Çin Halkı ve Kurtuluş Ordusu'nun bu tarihsel zaferde rolü çok büyük olmuştur.

Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki dostluk, yeni bir saldırganlığa karşı güvence ve gerek Uzak Doğu'da, gerekse de bütün dünyada barışın bir kalesidir.

Çin halkının Japon emperyalizminin boyunduruğundan kurtuluşunun 7. yıldönümü nedeniyle Sovyetler Birliği'nin içten tebriklerini kabul edin lütfen Başkan yoldaş.

Yaşasın Çin Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasındaki sarsılmaz dostluk!

Yaşasın Çin Halk Cumhuriyeti Halk Kurtuluş Ordusu!

***SSCB Bakanlar Konseyi Başkanı***
***J. Stalin***

*("Neues Deutschland"dan, Berlin Baskısı, No. 208, 4 Eylül 1952)*

Bulgaristan'ın Kurtuluşunun 8. Yıldönümü Nedeniyle

# BULGARİSTAN HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI VİLKO ÇERVENKOF'A TELGRAF

9 Eylül 1952

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti
Bakanlar Kurulu Başkanı
Yoldaş Vilko Çervenkof'a,

Başkan yoldaş, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin ulusal bayramı nedeniyle yürekten selamlarımı ve kardeş Bulgar halkının yeni, halk demokrasisi Bulgaristanı'nın inşasında başarıların devamı dileklerimi kabul etmenizi rica ediyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin Baskısı, No. 213,*
*10 Eylül 1952)*

# SSCB'DE SOSYALİZMİN EKONOMİK PROBLEMLERİ

*Ekonomik Tartışmaya*
*Katılanlara*

# 1951 KASIM TARTIŞMALARIYLA BAĞINTILI OLAN EKONOMİK SORUNLARA İLİŞKİN NOTLAR

Politik Ekonomi ders kitabı taslağının değerlendirilmesiyle bağıntılı olarak yürütülen ekonomik tartışma üzerine tüm belgeleri aldım. Başka şeylerin yanısıra, "Politik Ekonomi Ders Kitabı Taslağı'nın Düzeltilmesi Üzerine Öneriler", taslaktaki "Yanlışların ve Hataların Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Öneriler" ve "Tartışmalı Sorunların Derlemesi" elime geçti.

Bütün bu materyal ve ders kitabı taslağı temelinde, şu düşünceleri ifade etmeyi gerekli görüyorum.

### *1— Sosyalizmde Ekonomik Yasaların Karakteri Sorunu*

Bazı yoldaşlar bilimin yasalarının, özellikle de sosyalizmde politik ekonominin yasalarının nesnel karakterini yadsıyorlar. Politik ekonominin yasalarının, insan iradesinden bağımsız olarak gerçekleşen süreçlerin yasalarını yansıttığını yadsıyorlar. Tarihin Sovyet devletine verdiği özel rol gözönüne alınarak,

Sovyet devletinin, onun yöneticilerinin, politik ekonominin mevcut yasalarını ortadan kaldırabileceğini, yeni yasalar "koyabileceğini", yeni yasalar "yaratabileceğini" düşünüyorlar.

Bu yoldaşlar temelden yanılıyor. Görüldüğü gibi bunlar, doğada veya toplumda, nesnel, insan iradesinden bağımsız olarak gerçekleşen süreçleri yansıtan bilimin yasalarıyla, insanların iradesine göre yaratılan ve yalnızca hukuki gücü bulunan, hükümetlerin çıkardığı yasaları birbirine karıştırıyorlar. Ama bunlar asla karıştırılmamalıdır.

Marksizm, bilimin yasalarını —doğabilimleri yasaları mı yoksa politik ekonominin yasaları mı olduğu hiç farketmez— insan iradesinden bağımsız, nesnel olarak gerçekleşen, nesnel süreçlerin yansıması olarak kavrar. İnsanlar bu yasaları keşfedebilir, onları tanıyabilir, araştırabilir hareketlerinde onları dikkate alabilir, toplum yararına onları kullanabilirler, ama bu yasaları değiştiremezler veya ortadan kaldıramazlar. Bilimin yeni yasalarını koymaları veya yaratmaları ise hiç mümkün değildir. Bu örneğin, doğa yasalarının etkilerinin, doğa güçlerinin etkilerinin hiç önüne geçilemez olduğu, doğa güçlerinin yıkıcı etkilerinin her zaman ve her yerde, insanların etkide bulunamayacakları elemanter-amansız bir güçle ortaya çıktıkları anlamına mı geliyor? Hayır, bu anlama gelmiyor. Gelişme yasalarını biliyor olsalar da, insan gücünün gerçekten etkide bulunamadığı astronomik, jeolojik ve diğer bazı benzer süreçler bir yana bırakıldığında, bir çok başka durumda insanın gücü buna yeter ve doğa süreçlerine etkide bulunma olanağına tümüyle sahiptir. İnsanlar doğanın yasalarını kavradıklarında, onları gözönüne aldıklarında ve onlara dayandıklarında, beceriyle kullandıklarında, bütün bu örneklerde onların etkinlik alanını daraltacak, yıkıcı doğa güçlerine başka bir yön verecek, yıkıcı doğa güçlerini toplumun hizmetine sokacak durumdadırlar.

Çok sayıdaki örneklerden birini ele alalım. En eski çağlarda, büyük ırmakların su taşması, seller ve bununla bağıntılı olarak-

yerleşim yerlerinin ve tarlaların tahribi, insanların çaresiz kaldığı önüne geçilmez doğa felaketleri sayılıyordu. Ancak zamanla, insanların bilgisinin gelişimiyle birlikte, insanlar baraj ve hidrolektrik santralleri yapmayı öğrendiklerinde, eskiden önüne geçilmez gibi görünen sel felaketlerinden toplumu korumanın mümkün olduğu görüldü. Daha da ötesi, insanlar doğanın yıkıcı güçlerini dizginlemeyi, deyim yerindeyse ona gem vurmayı, suyun gücünü toplumun hizmetine sokmayı ve onu tarlaların sulanması, enerji kazanımı için kullanmayı öğrendiler.

Bu, insanların böylece, doğa yasalarını, bilimin yasalarını ortadan kaldırdıkları, yeni doğa yasaları, yeni bilim yasaları yarattıkları anlamına mı gelir? Hayır, bu anlama gelmez. Bütün bu suyun yıkıcı gücünün etkilerinin önüne geçilmesi ve toplumun yararına kullanılması sürecinin, bilim yasalarının herhangi bir biçimde çiğnenmesi, değiştirilmesi veya geçersiz kılınması olmaksızın, yeni bilim yasaları yaratılmaksızın gerçekleşmesi sözkonusudur. Tersine, bütün bu işlem doğa yasalarının, bilim yasalarının hassas temelinde gerçekleştirilir, çünkü doğa yasalarına, ufak da olsa, her aykırılık, yalnızca her şeyin bozulmasına, işlemin sonuçsuz kalmasına yol açar.

İster kapitalizm dönemi, ister sosyalizm dönemi söz konusu olsun, aynı şey ekonomik gelişme yasaları, politik ekonominin yasaları için de söylenebilir. Ekonomik gelişmenin yasaları, aynı doğa bilimlerinde olduğu gibi, ekonomik gelişmenin, insan iradesinden bağımsız gerçekleşen süreçlerini yansıtan nesnel yasalardır. İnsanlar bu yasaları keşfedebilir, onları anlayabilir ve onlara dayanarak onları toplum yararına kullanabilir, bazı yasaların yıkıcı etkilerine başka bir yön verebilir, etkinlik alanlarını sınırlayabilir, açığa çıkmaya çalışan başka yasalara yol açabilir, ama onları feshedemezler veya yeni ekonomik yasalar yaratamazlar.

Politik ekonominin özelliklerinden biri, yasalarının, doğa bilimlerinin yasalarından farklı olarak uzun süreli olmaması, bu

yasaların en azından çoğunun, belirli bir tarihsel dönem boyunca etkin olmaları, sonra yeni yasalara yer açmalarından ibarettir. Ama bu yasalar ortadan kaldırılamaz, tersine yeni ekonomik koşullar sonucunda güçlerini yitirirler ve insan iradesiyle yaratılmayan, tersine yeni ekonomik koşullar temelinde oluşan yeni yasalara yer açmak için sahneden çekilirler. Engels'in "Anti-Dühring"ine, insanların, kapitalizmin ortadan kaldırılması ve üretim araçlarının toplumsallaştırılmasıyla, üretim araçları üzerinde egemenliğe ulaşacakları, toplumsal-ekonomik ilişkilerin boyunduruğundan kurtularak toplumsal yaşamlarının "efendileri" haline gelecekleri formülüne dayanılıyor. Engels bu özgürlüğü "Gerekliliğin Anlaşılması" olarak adlandırıyor. Ama bu "Gerekliliğin Anlaşılması" ne anlama gelebilir? Bu, insanların objektif yasaları ("Gerekliliği") anladıktan sonra, bunları tamamen bilinçli olarak toplumun yararına kullanacakları anlamına gelir. Tam da bu nedenden dolayı Engels aynı yerde:

> "Şimdiye dek onlara yabancı, onlara egemen doğa yasaları olarak karşılarında duran kendi toplumsal edimlerinin yasası, o zaman insanlar tarafından tam beceriyle ve böylece onlar üzerinde egemen olunacaktır."*

Görüldüğü gibi, Engels'in formülü, sosyalizmde mevcut ekonomik yasaların ortadan kaldırılabileceğini yenilerinin yaratılabileceğini düşünenleri asla haklı çıkarmamaktadır. Tersine ekonomik yasaların feshini değil, onların anlaşılmasını ve beceriyle kullanılmasını gerektirir.

Ekonomik yasaların, körü körüne etkide bulunan doğa güçlerinin karakterine sahip olduğu, bu yasaların etkilerinin önüne geçilmez olduğu, toplumun bunlar karşısında çaresiz olduğu söyleniyor. Bu doğru değildir. Bu, yasaları fetiş haline getirmek, yasaların kölesi haline gelmek demektir. Toplumun yasalar karşısında çaresiz olmadığı, toplumun, eğer yasaları anlarv e onlara dayanırsa, yukarıda verilmiş olan büyük ırmakların taş-

* *Friedrich Engels, "Bay Eugen Dühring'in Bilimi Altüst Edişi ('Anti-Dühring')", Dietz Verlag, Berlin 1954, s. 351.—Almancaya Çeviren*

ması örneğinde olduğu gibi, doğa güçlerine ve yasalarına ilişkin olduğu gibi, bunların etkinlik alanlarını sınırlayacak, onları toplum yararına kullanacak ve "onlara gem vuracak" durumda olduğu kanıtlanmıştır.

Sosyalizmin inşasında, ekonomik gelişimin mevcut yasalarını feshetmeyi ve yenilerini "koymayı" sözüm ona mümkün kılan Sovyet iktidarının özel rolüne dayanılıyor. Bu da doğru değildir.

Sovyet iktidarının özel rolü, iki durumla açıklanır; birincisi, Sovyet iktidarının, önceki devrimlerde sözkonusu olduğu gibi, sömürünün bir biçiminin yerine başkasını getirmek değil, tersine her türlü sömürüyü ortadan kaldırmak zorunda olmasıyla; ikincisi, ülkede sosyalist ekonominin hiçbir hazır nüvesi bulunmadığından, yeni, sosyalist ekonomi biçimlerini deyim yerindeyse "yoktan" yaratmak zorunda olmasıyla.

Bu kuşkusuz, benzeri bulunmayan zor ve karmaşık bir görevdir. Bununla beraber Sovyet iktidarı, bu görevi, onurla yerine getirdi. Ama bunu mevcut yasaları feshedip yenilerini "koyduğu" için değil, yalnızca, üretim ilişkilerinin üretici güçlerin karakteriyle mutlak uyumu ekonomik yasasına dayandığı için yerine getirdi. Ülkemizin üretici güçleri, özellikle sanayide, toplumsal karaktere sahipti, buna karşılık mülkiyet biçimi özeldi, kapitalistti. Üretim ilişkileriyle üretici güçlerin karakterinin mutlak uyumu ekonomik yasasına dayanarak, Sovyet iktidarı, üretim araçlarını toplumsallaştırdı, tüm halkın mülkiyeti haline getirdi, böylece sömürü sistemini ortadan kaldırdı ve sosyalist ekonomi biçimleri yarattı. Eğer bu yasa olmasaydı ve Sovyet iktidarı ona dayanmasaydı, o zaman görevini yerine getirecek durumda olmazdı.

Üretim ilişkilerinin üretici güçlerin karakteriyle mutlak uyumu ekonomik yasası, kapitalist ülkelerde uzun süredir ortaya çıkmaya çalışıyor. Eğer hâlâ ortaya çıkamadıysa ve hâlâ yolu açılmadıysa, bunun nedeni, toplumun hâlâ yaşayan güçlerinin

en güçlü direnişine çarpmış olduğu içindir. Burada ekonomik yasaların başka bir özelliğiyle karşı karşıyayız. Yeni bir yasanın keşfi ve kullanılmasının az çok sorunsuz gerçekleştiği doğa bilimleri yasalarından farklı olarak ekonomik alanda, toplumun hayatta kalan güçlerinin çıkarlarını etkileyen yeni bir yasanın keşfi ve kullanımı, bu güçlerin en güçlü direnişine çarpar. Dolayısıyla, bu direnişin üstesinden gelebilecek bir güç, toplumsal bir güç gereklidir. Bizim ülkemizde böyle bir güç, toplumun ezici çoğunluğunu oluşturan işçi sınıfıyla köylülüğün ittifakında bulundu. Böyle bir güç, diğer kapitalist ülkelerde henüz bulunmamıştır. Sovyet iktidarının toplumun eski güçlerini parçalamayı başarmasının ve üretim ilişkilerinin üretici güçler karakteriyle mutlak uyumu ekonomik yasasının yolunun bizde tümüyle açılmasının gizi burada yatar.

Ülkemiz ekonomisinin planlı (orantılı) gelişiminin zorunluluğu Sovyet iktidarına, mevcut ekonomi yasalarını ortadan kaldırma ve yenilerini yaratma olanağını sağladığı söyleniyor. Bu tümüyle yanlıştır. Yıllık ve beşyıllık planlarımız, ekonominin planlı, orantılı gelişiminin nesnel ekonomik yasalarıyla karıştırılmamalıdır. Ekonomik gelişimin planlı yasası, kapitalizmde rekabet ve üretim anarşisi yasasına denge olarak ortaya çıktı. Rekabet ve üretim anarşisi yasası gücünü yitirdikten sonra, üretim araçlarının toplumsallaştırılması temelinde ortaya çıktı. Etkin olabildi, çünkü sosyalist ekonomi yalnızca, ekonominin planlı gelişiminin ekonomik yasası temelinde yürütülebilir. Bu, ekonominin planlı gelişimi yasasının, bizim planlama organlarımıza, toplumsal üretimi doğru planlama olanağı verdiği anlamına geliyor. Ama olanak, gerçeklikle karıştırılmamalıdır. Bunlar iki ayrı şeydir. Bu olanağın gerçeklik olabilmesi için, bu ekonomik yasa araştırılmak, ona egemen olunmak, öğrenilmek, tam bir uzmanlıkla kullanılmak, bu yasanın gereklerini tamamen yansıtan planlar hazırlanmak zorundadır. Yıllık ve beşyıllık planlarımızın, bu ekonomik yasanın gereklerini tam olarak yansıttığı söylenemez.

Bizde, sosyalizmde etkin olan bazı ekonomik yasaların —bunların arasında değer yasasının da—, plan ekonomisi temelinde "dönüştürülmüş" ya da hatta "kökten dönüştürülmüş" yasalar olduğu söyleniyor. Bu da doğru değildir. Yasalar "dönüştürülemez", hele "kökten" hiç "dönüştürülemez" Eğer yasalar dönüştürülebilseydi, o zaman ortadan kaldırılabilirler ya da yerlerine başkaları konabilir. Yasaların "dönüştürülmesi" tezi, yasaların "feshi" ve "düzenlenmesi" yanlış formülünün bir kalıntısıdır. Ekonomik yasaların dönüşümü formülü bizde uzun süredir kullanımda olmasına rağmen, doğruluk yararına ondan vazgeçilmek zorunda kalınacaktır. Şu ya da bu ekonomik yasanın etki alanı sınırlanabilir, yıkıcı etkilerinin —tabii eğer varsa— önüne geçilebilir, ama bunlar "dönüştürülemez" ya da "ortadan kaldırılamaz."

Dolayısıyla, doğa güçlerinin veya ekonomik güçlerin "yenilmesi"nden, onlar üzerinde "egemenlik"ten vs. söz edildiğinde, insanların bilim yasalarını "ortadan kaldırılabileceği" veya "düzenleyebileceği" asla söylenmek istenmiyor. Tersine, bununla yalnızca, insanların yasaları keşfedecek, anlayacak, onlara egemen olacak ve tam beceriyle kullanmayı öğrenecek, onlardan toplum yararına yararlanacak ve böylece onlar üzerinde egemenlik kazanmak için basamak olarak kullanacak durumda oldukları söylenmek isteniyor.

Böylece sosyalizmde politik ekonominin yasaları, ekonomik yasalar bizim irademizden bağımsız gerçekleşen süreçlerin yasalarını yansıtan nesnel yasalardır. Kim bu genel kuralı yadsırsa, aslında bilimi yadsımış olur, ama kim bilimi yadsırsa, böylece her türlü öngörü olanağını da yadsımış olur — dolayısıyla ekonomik yaşamı yönetme olanağını yadsımış olur.

Burada söylenenlerin doğru ve genelde bilinen şeyler olduğu, ama yeni bir şey içermediği ve dolayısıyla genelde bilinen gerçeklerin tekrarına zaman harcamaya değmeyeceği söylenebilir. Elbette, burada gerçekten yeni bir şey yok, ama bildiğimiz

bazı gerçeklerin tekrarı için zaman harcamanın değmediğini sanmak yanlış olur. Bize, yönetici çekirdeğe her yıl, bize yardım etme isteğiyle yanıp tutuşan, kendini kanıtlama isteğiyle yanıp tutuşan, ama yeterli bir Marksist eğitime sahip olmayan, bizim çok iyi bildiğimiz gerçekleri tanımayan ve karanlıkta el yordamıyla ilerlemek zorunda olan binlerce yeni genç kadrolar katılıyor. Bunlar Sovyet iktidarının muazzam kazanımlarından çok etkilenmişler, Sovyet düzeninin olağanüstü başarılarıyla başları dönmüş ve Sovyet iktidarının "her şeyi yapabileceğini", onun için "her şeyin kolay olduğunu", onun, bilimin yasalarını ortadan kaldırıp yasalar koyabileceğini sanmaya başlarlar. Bu yoldaşlara karşı tavrımız ne olmalıdır? Bunlar Marksizm-Leninizm ruhuyla nasıl eğitilmelidir? Sözümona "genelde bilinen" gerçeklerin sistematik tekrarının ve bunların sabırla açıklanmasının, bu yoldaşların Marksist eğitiminin en iyi araçlarından biri olduğunu düşünüyorum.

### *2— Sosyalizmde Meta Üretimi Sorunu*

Bazı yoldaşlar, Parti'nin iktidarı ele geçirdikten ve ülkemizde üretim araçlarının ulusallaştırılmasından sonra, meta üretimini korumakla yanlış yaptığını iddia ediyorlar. Parti'nin o zaman hemen meta üretimini ortadan kaldırması gerektiği görüşündeler. Burada Engels'e dayanıyorlar, Engels şöyle diyor:

> "Üretim araçlarının toplumun eline geçmesiyle birlikte, meta üretimi ve böylece ürünün üretici üzerinde egemenliği ortadan kalkar." (Bkz. "Anti-Dühring.") *

Bu yoldaşlar bütünüyle yanılıyor.

Engels'in formülünü inceleyelim. Engels'in formülü tamamen açık ve eksiksiz olarak tanımlanamaz, çünkü burada toplum tarafından ***tüm*** üretim araçlarına mı yoksa üretim araçlarının yalnızca bir bölümüne mi el konulduğu, yani ***tüm*** üretim

* *A.g.e., s. 351; —Almancaya Çeviren*

araçlarının mı yoksa üretim araçlarının yalnızca bir bölümünün mü halkın mülkiyetine geçtiği konusunda hiçbir ipucu yoktur. Yani Engels'in ***bu*** formülü öyle de yorumlanabilir böyle de.

"Anti-Dühring"in başka bir yerinde Engels, "tüm üretim araçları"nın ele geçirilmesinden, "üretim araçlarının bütününün" ele geçirilmesinden söz eder. Dolayısıyla Engels, formülünde, üretim araçlarının yani yalnızca sanayide değil, bilakis tarımda da üretim araçlarının genel halk mülkiyetine geçirilmesini göz önünde bulunduruyordu.

Burada Engels'in ülkenin tüm üretim araçlarını kamulaştırmak ve tüm halkın ortak mülkiyetine geçirmek için, yalnızca sanayide değil, bilakis tarımda da kapitalizmin yeterince geliştiği ve üretim yoğunlaşmasının yeterince ileri olduğu ülkeleri göz önünde bulundurduğu sonucu çıkar. Dolayısıyla Engels, bu tür ülkelerde, tüm üretim araçlarının toplumsallaştırılmasıyla aynı zamanda meta üretiminin ortadan kaldırılabileceği görüşündedir. Ve bu tabii ki doğrudur.

Geçen yüzyılın sonunda, "Anti-Dühring" yayınlanırken, bu türden yalnızca bir ülke vardı; bu ülke, kapitalizmin gelişiminin ve üretimin yoğunlaşmasının, gerek sanayide, gerekse de tarımda, proletaryanın iktidarı ele geçirmesi durumunda, ülkede tüm üretim araçlarını genel halk mülkiyetine geçirmenin ve meta üretimini ortadan kaldırmanın mümkün olacağı bir dereceye ulaşmış olan İngiltere'ydi.

İngiliz ekonomisindeki dev payıyla dış ticaretin İngiltere için hangi öneme sahip olduğu sorusuna burada değinmiyorum. Ben bu soruna ilişkin, İngiltere'de proletaryanın iktidarı ele geçirmesi ve tüm üretim araçlarının ulusallaştırılmasından sonra meta üretiminin kaderi sorununun araştırılmasının ardından karar verilebileceğini düşünüyorum.

Ayrıca yalnızca geçen yüzyılın sonunda değil, aynı zamanda bugün de henüz hiçbir ülke, İngiltere'de gözlemlediğimiz gibi kapitalizmin gelişmesinin ve tarımda üretimin yoğunlaşmasının

bu aşamasına ulaşmamıştır. Başka ülkelere gelince, oralarda, köyde kapitalizmin gelişimi bir yana, hâlâ sayısal olarak bir hayli çok küçük ve orta mülk sahibi üretici vardır. iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi durumunda bunların kaderi hakkında karar alınmak zorundadır.

Ama şimdi şu sorun ortaya çıkıyor: Eğer şu ya da bu ülkede, bunlar arasında bizim ülkemizde de, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi ve kapitalizmin yıkılması için uygun koşullar mevcutsa, eğer kapitalizm sanayide üretim araçlarını kamulaştırılabilecekleri ve toplumun mülkiyetine geçirilecekleri ölçüde yoğunlaştırdıysa, ama kapitalizmin gelişimine rağmen tarım hâlâ çok sayıda küçük ve orta mülk sahibi — üreticiler olarak bölünmüşse, bu üreticilerin kamulaştırılması sorusunu ortaya getirmek mümkün değilse proletarya ve onun partisi nasıl davranmalıdır?

Bu soruya Engels'in formülü yanıt vermiyor. Ayrıca başka bir soru temelinde, *tüm üretim araçlarının toplumsallaştırılmasından* sonra meta üretiminin kaderinin ne olması gerektiği sorusu temelinde ortaya çıktığı için, bu soruyu yanıtlaması da gerekmiyor.

Fakat eğer tüm üretim araçlarının değil de, üretim araçlarının yalnızca bir bölümü toplumsallaştırıldıysa ve eğer iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinin koşulları mevcutsa ne olmalıdır — proletarya iktidarı almalı mıdır ve bunun hemen sonrasında meta üretimi ortadan kaldırılmalı mıdır?

Tabii, bu koşullar altında iktidarı almaktan vazgeçmek ve kapitalizm, milyonlarca küçük ve orta üreticiyi mahvetmeyi, onları tarım işçilerine dönüştürmeyi ve tarımda üretim araçlarını yoğunlaştırmayı başarana dek beklemek gerektiğini ve ancak ondan sonra iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi ve *tüm* üretim araçlarının toplumsallaştırılması sorununun sorulabileceğini düşünen bazı sahte Marksistlerin anlayışı yanıt olarak

tanımlanamaz. Eğer tamamen rezil olmak istemiyorlarsa, Marksistlerin böyle bir "çözüm"ü kabul edemeyecekleri açıktır.

İktidarın alınması ve köyde küçük ve orta üreticilerin kamulaştırılmasına ve bunların üretim araçlarının toplumsallaştırılmasına adım atma gerektiğini düşünen diğer sahte Marksistlerin anlayışı da yanıt olarak değerlendirilemez. Bu saçma ve canice yola da adım atamazlar, çünkü böyle bir yol, proleter devrimin zaferinin her türlü olanağını yokedecek, köylülüğü uzun süre için proletaryanın düşmanlarının kampına itecektir.

Bu soruya yanıtı Lenin, "Aynî Vergi" üzerine çalışmalarında ve ünlü "Kooperatif planı"nda verdi.

Lenin'in yanıtı, kısaca söylendiğinde, şu anlama geliyor:

a) İktidarı ele geçirmek için elverişli koşulların geçip gitmesine izin verilmemelidir, proletarya, sayıları milyonlarca olan küçük ve orta bireysel üreticileri kapitalizmin mahvedeceği anı beklemeksizin iktidarı ele geçirmelidir;

b) Sanayide üretim araçları kamulaştırılmalı ve genel halk mülkiyetine geçirilmelidir;

c) Küçük ve orta bireysel üreticilere gelince, bunlar yavaş yavaş üretim kooperatiflerinde, yani büyük tarımsal işletmelerde, kolektif iktisatlarda birleştirilmelidirler;

d) Sanayi her biçimde geliştirilmeli ve kolektif iktisatlar için, büyük üretimin modern bir teknik temeli yaratılmalıdır, bu arada bunlar kamulaştırılamayacak, tersine daha büyük ölçüde birinci sınıf traktör ve diğer makinelerle beslenecektir;

e) Kent ile kırın, sanayi ile tarımın ekonomik birliği için, köylülerin kentle ekonomik bağının ***kabul edilebilir tek*** biçimi olarak meta üretimi (satınalma ve satma yoluyla değiş-tokuş) belirli bir süre için korunmalıdır ve Sovyet ticareti, devlet ve kooperatif-kolektif iktisadi ticareti her biçimde geliştirilmelidir, bu arada tüm kapitalistler meta dolaşımından atılmalıdır.

Sosyalist inşamızın tarihi, Lenin tarafından gösterilen bu gelişme yolunun kendisini tümüyle kanıtladığını gösteriyor.

Az çok kalabalık bir küçük ve orta üreticiler sınıfının bulunduğu tüm kapitalist ülkeler için bu gelişme yolunun, sosyalizmin zaferi için tek olası ve amaca uygun yol olduğundan hiç kuşku yoktur.

Meta üretiminin yine de her koşul altında kapitalizme yol açmak zorunda olduğu ve mutlaka yol açtığı söyleniyor. Bu doğru değildir. Her zaman ve her koşul altında bu böyle değildir! Meta üretimi kapitalist üretimle eşitlenmemelidir. Bunlar iki ayrı şeydir. Kapitalist üretim, meta üretiminin en üst biçimidir. Meta üretimi yalnızca, ***eğer*** üretim araçlarının özel mülkiyeti mevcutsa, ***eğer*** işgücü, kapitalistin satın alabileceği ve üretim sürecinde sömürebileceği meta olarak pazara çıkarsa, ***eğer*** dolayısıyla ülkede ücretli işçilerin kapitalistler tarafından sömürüsü sistemi varsa, bu durumda kapitalizme yol açar. Kapitalist üretim, üretim araçlarının özel ellerde yoğunlaştığı ve üretim araçlarından zorla mahrum bırakılan işçiler işgüçlerini meta olarak satmaya zorlandıkları yerde başlar. Bu olmaksızın kapitalist üretim yoktur.

Ama eğer meta üretimini kapitalist üretime dönüştüren bu koşullar mevcut değilse, eğer üretim araçları artık özel değil, tersine sosyalist mülkiyetteyse, eğer ücretli işçi sistemi yoksa ve işgücü artık meta değilse, eğer sömürü sistemi çoktan ortadan kaldırılmışsa — o zaman durum nedir? O zaman meta üretiminin yine de kapitalizme yol açtığı varsayılabilir mi? Hayır bu varsayılamaz. Bizim toplumumuz, üretim araçlarında özel mülkiyetin, ücretli iş sisteminin ve sömürü sisteminin artık çoktan beri var olmadığı tam da böyle bir toplumdur.

Meta üretimi, kendi kendine yeterli, onu çevreleyen ekonomik koşullardan bağımsız bir şey olarak değerlendirilmemelidir. Meta üretimi, kapitalist üretimden daha eskidir. Köleci düzende vardı ve ona hizmet etti, ancak kapitalizme yolaçmadı. Feodalizmde vardı ve ona hizmet etti, ancak, kapitalist üretim için belirli önkoşullar yaratmış olmasına rağmen, kapitalizme yol aç-

madı. Meta üretiminin, neden kapitalizme yol açmaksızın belirli bir dönem için sosyalist toplumumuza da hizmet edemeyeceği sorusu, meta üretiminin bizde kapitalist koşullar altında olduğu gibi sınırsız ve kapsayıcı bir yaygınlığa sahip olmaması, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti, ücretli iş sisteminin ortadan kaldırılması, sömürü sisteminin ortadan kaldırılması gibi belirleyici ekonomik koşullar sayesinde ona, kesin sınırlar çekildiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, kendini dayatıyor?

Ülkemizde üretim araçları üzerindeki toplumsal mülkiyetin egemenliğinin kurulmasından, ücretli emek ve sömürü sisteminin ortadan kaldırılmasından sonra, meta üretiminin ortadan kaldırılması gerektiği söyleniyor.

Bu da doğru değildir. Şu anda bizde sosyalist üretimin iki temel biçimi mevcuttur: devlete, tüm halka ait olan ve tüm halka ait olarak tanımlanamayacak kolektif çiftlik üretimi. Devlet işletmelerinde üretim araçları ve üretimin ürünleri genel halk mülkiyetidir. Buna karşılık kolektif çiftlik işletmelerinde, üretim araçları (toprak, makineler) yine devlete ait olmasına rağmen, kolektif çiftliklerde gerek kendilerine ait emek, gerekse de kendilerine ait tohumluk tahıl sözkonusu olduğundan, onlara süresiz kullanım için devredilmiş toprak üzerinde, ne satma, ne de satın alma, ne kiralama ne de hacze verme yetkileri olmamasına rağmen, fiilen kendi mülkiyetleriymiş gibi tasarruf sahibi olduklarından, üretim ürünleri tek tek kolektif çiftliklerin mülkiyetindedir.

Bu durum devletin, yalnızca devlet işletmelerinin ürünleri üzerinde tasarruf sahibi olabilmesine yol açar, buna karşılık kolektif çiftlik ürünleri üzerinde, yalnızca kolektif çiftlikler, kendi mülkleri olarak tasarruf hakkına sahiptir. Ama kolektif çiftlikler ürünlerini, değiş-tokuş karşılığında gerensindikleri malları elde etmek istedikleri mallardan başka bir biçimde elden çıkarmak istemiyorlar. Kentle mal ilişkileri dışında satınalma ve satma dolayısıyla değiş-tokuş dışında başka ekonomik bağlar şu anda

kolektif çiftlikler için kabul edilebilir değildir. Bu nedenle bizde şu anda meta üretimi ve meta dolaşımı, örneğin otuz yıl önce, Lenin'in meta dolaşımının çok yönlü geliştirilmesi zorunluluğunu ilan ettiğinde olduğu gibi bir zorunluluktur.

İki temel üretim sektörünün, devlet ve kolektif çiftlik sektörünün yerine, *ülkenin tüm tüketim malları üzerinde tasarruf hakkıyla* genel kapsayıcı bir üretim sektörü geçtiğinde, o zaman tabii ki, "para ekonomisi" ile birlikte meta dolaşımı, ekonominin gereksiz bir unsuru olarak ortadan kalkacaktır. Ama bu sözkonusu olmadığı sürece, iki temel üretim sektörü varlığını sürdürdüğü sürece, meta üretimi ve meta dolaşımı, ekonomimizin sisteminde gerekli ve çok yararlı unsurlar olarak kalacaktır. Bütünlüklü, birleşik bir sektörün hangi biçimde yaratılabileceği kolektif çiftlik sektörünün devlet sektörü tarafından kolayca yutulması yoluyla mı —bu pek olası değildir (çünkü bu, kolektif çiftliklerin kamulaştırılması olarak algılanacaktır)—, ya da ***tüm halkın*** (devlet sanayiin ve kolektif çiftliklerin temsil edildiği) bütünlüklü ekonomik organının önce ülkenin tüm tüketim mallarının toparlanması ve zamanla, diyelim ki, ürün değiş-tokuşu yoluyla ürünlerin dağılımı hakkına sahip olarak örgütlenmesi yoluyla mı olacağı — ayrı ayrı ele alınmayı gerektiren özel bir sorundur.

Dolayısıyla ***bizim*** meta üretimimiz alışılmış bir meta üretimi değil, tersine özel türde bir meta üretimi, esas olarak birleşik sosyalist üreticilerin (devlet, kolektif iktisatlar ve kooperatifler) metalarıyla uğraşan etkinlik alanı kişisel gereksinim maddeleriyle sınırlı olan, asla kapitalist üretim haline gelemeyeceği açık, "para ekonomisi" ile birlikte sosyalist üretimin gelişmesine, pekişmesine hizmet eden kapitalistsiz bir meta üretimidir.

Bu yüzden, sosyalist toplum üretimin meta biçimini ortadan kaldırmadığı için, bizde sözüm ona kapitalizme özgü tüm ekonomik kategorilerin mal olarak işgücünün, artı değerin, sermayenin, sermaye kârının, ortalama kâr oranının vs. yeniden kurul-

mak zorunda olduğunu açıklayan yoldaşlar bütünüyle haksız durumdadır. Bu yoldaşlar, meta üretimini kapitalist üretimle karıştırıyorlar ve eğer meta üretimi varsa, kapitalist üretimin de olması gerektiğini varsayıyorlar. Bizim meta üretimimizin, kapitalizmdeki meta üretiminden temelde ayrıldığını kavramıyorlar.

Daha da ötesi, Marx'ın, kapitalizmin analiziyle uğraştığı ve yapay olarak bizim sosyalist ilişkilerimizle ilişkilendirilen, "Kapital"inden alınmış başka bazı kavramların da örneğin "gerekli" emek ve "artık" emek, "gerekli" ürün ve "artık" ürün, "gerekli" çalışma zamanı ve "artık" çalışma zamanı gibi kavramların bir kenara bırakılması gerektiğini düşünüyorum. Marx, işçi sınıfının sömürüsünün kaynağını, artı-değeri ortaya çıkarmak ve üretim araçları elinden zorla alınmış olan işçi sınıfına, kapitalizmin devrilmesi için düşünsel silahı vermek amacıyla kapitalizmi tahlil etti. Burada Marx'ın, kapitalist ilişkilere tümüyle uyan kavramlar (kategoriler) kullandığı açıktır. Ama iktidarın ve üretim araçlarının işçi sınıfının elinden yalnızca zorla alınmadığı değil, tersine, iktidarın onun elinde olduğu ve üretim araçlarına sahip bulunduğu günümüzde bu kavramlarla hareket etmek tuhaftan da öte bir şeydir. Şimdi, bizim düzenimizde, meta olarak işgücü, işçilerin "parayla çalıştırılması" sözcükleri oldukça saçma duyuluyor: sanki üretim araçlarına sahip olan işçi sınıfı, kendi kendisini ücretle çalıştırıyormuş ve işgücünü kendi kendisine satıyormuş gibi. Şimdi "gerekli" çalışma ve "artık" çalışmadan sözetmek de aynı şekilde tuhaftır: sanki bizim koşullarımız altında işçinin, toplum için sarfedilen ve üretimin artırılması, eğitimin geliştirilmesi, sağlığın korunması, savunmanın örgütlenmesi vs. ye yönelik çalışması, bugün iktidarda bulunan işçi sınıfı için, işçinin ve ailesinin kişisel gereksiniminin karşılanması için harcanan emek kadar gerekli değilmiş gibi.

Marx'ın, artık kapitalizmi değil, başka şeylerin yanısıra komünist toplumun ilk safhasını araştırdığı "Gotha Programının Eleştirisi" adlı eserinde, toplum için sarfedilen ve üretimin artı-

rılmasına, eğitime, sağlığın korunmasına, idari masraflara, rezervlerin oluşturulmasına vs. yönelik emeği, işçi sınıfının tüketim gereksiniminin karşılanması için harcanan emek kadar gerekli gördüğü belirtilmelidir.

Ekonomi bilimcilerimizin, eski kavramlarla sosyalist ülkemizde yeni hal ve durum arasındaki bu uygunsuzluğu ortadan kaldırmak ve eski kavramların yerine yeni, yeni duruma uygun olanları koymak zorunda olduklarını düşünüyorum.

Bu uygunsuzluğa belirli bir süre gözyumabildik, ama şimdi bunu kesin olarak ortadan kaldırmak zorunda olduğumuz zaman geldi.

### *3— Sosyalizmde Değer Yasası Sorunu*

Bazen şu soru soruluyor: Bizde, sosyalist düzenimizde değer yasası var mıdır ve etkin midir?

Evet, vardır ve etkindir. Metanın ve meta üretiminin olduğu yerde, değer yasası da olmak zorundadır.

Bizde değer yasasının etkinlik alanı öncelikle meta dolaşımını, satınalma ve satma dolayısıyla meta değiş-tokuşunu, temel olarak kişisel gereksinim mallarını kapsar. Burada, bu alanda değer yasası, tabii belli sınırlar içinde, bir düzenleyici rolünü üstlenir.

Ama değer yasasının etkileri yalnızca meta dolaşımı alanıyla sınırlı değildir. Üretimi de kapsar. Ne var ki, değer yasasının sosyalist üretimimizde düzenleyici rolü yoktur, ama yine de üretime etkide bulunur ve üretimin yönetiminde bu gözden uzak tutulmamalıdır. Şöyle ki: Üretim sürecinde işgücü sarfının karşılanması için gerekli olan tüketim malları, bizde değer yasasının etkisine tabii olan metalar olarak üretilmekte ve satılmaktadır. İşte tam da burada değer yasasının üretim üzerindeki etkisi kendisini göstermektedir. Bununla bağıntılı olarak işletmelerimizde, ekonomik muhasebe ve verimlilik, maliyet, fiyatlar ve

benzeri şeyler aktüel öneme sahiptir. Bu yüzden işletmelerimiz değer yasasını gözardı edemezler ve etmemeliler.

Bu iyi midir? Kötü değildir. Mevcut koşullarımızda bu gerçekten kötü değildir, çünkü bu durum ekonomistlerimizi rasyonel işletme yönetimi doğrultusunda eğitiyor ve onları disipline teşvik ediyor. Bu durum, ekonomistlerimize, üretim boyutlarını hesaplamayı, tam olarak hesaplamayı ve uydurulmuş "tahmini veriler" üzerine gevezeliklerle uğraşmak yerine, üretimde gerçek şeyleri de bütünüyle hesaba katmayı öğrettiği için kötü değildir. Bu durum ekonomistlerimize, üretimde saklı olan rezervleri aramayı, bulmayı ve ayakları altında çiğnemek yerine onlardan yararlanmayı öğrettiği için kötü değildir. Bu durum ekonomistlerimize, üretim metotlarını sistematik olarak düzeltmeyi, üretimin maliyetini düşürmeyi, ekonomik muhasabeyi gerçekleştirmeyi ve işletmelerin verimliliğini sağlamayı öğrettiği için kötü değildir. Bu, ekonomik kadrolarımızın gelişimini şu anki gelişme aşamasında sosyalist üretimin gerçek yöneticileri haline gelmelerini hızlandıran, iyi, pratik bir okuldur.

Kötü olan, değer yasasının üretimimizde etkili olması değildir, kötü olan, az sayıda istisna hariç, ekonomistlerimizin ve planlamacılarımızın, değer yasasının etkilerini pek tanımamaları, bunları incelememeleri ve bunları hesaplamalarında dikkate almayı bilmemeleridir. Fiyat politikası sorununde bizde hâlâ egemen olan karışıklık da bununla açıklanabilir. Çok sayıda örnekten yalnızca biri: Bir süre önce, pamuk ile tahıl fiyatları arasındaki oranı pamuk ekimi yararına düzenleme, pamuk çiftçilerine satılan tahıl fiyatlarını daha titiz saptama ve devlete teslim edilen pamuk için fiyatları yükseltme kararı alındı. Bununla bağıntılı olarak ekonomistlerimiz ve planlamacılarımız, MK üyelerini yalnızca şaşkınlığa düşürebilecek bir öneri sundular: bu öneriye göre bir ton tahıl için bir ton pamukla aynı fiyat öneriliyordu, bu arada bir ton tahıl fiyatı, bir ton pişirilmiş ekmek fiyatıyla eşitleniyordu. MK üyelerinin, bir ton pişirilmiş ekmek fi-

yatının, unu öğütme ve pişirme için ek masrafları göz önüne alındığında, bir ton tahıl fiyatından yüksek olması gerektiği, pamuğun ise genelde tahıldan çok pahalı olduğu —bunu pamuğun ve tahılın dünya piyasa fiyatları da kanıtlıyor— uyarısı üzerine, öneriyi kaleme alanlar akla uygun hiçbir şey söyleyemediler. Bunun sonucunda MK meseleyi ele almak, tahıl fiyatlarını indirmek ve pamuk fiyatlarını yükseltmek zorunda kaldı. Bu yoldaşların önerisi yasa gücü kazanmış olsaydı ne olurdu? Pamuk köylülerini mahvetmiş olurduk ve pamuksuz kalırdık.

Ancak bütün bunlar, değer yasasının etkilerinin bizde kapitalizmdeki aynı hareket serbestliğine sahip olduğu, değer yasasının bizde üretimin düzenleyici olduğu anlamına mı geliyor? Hayır, bu anlama gelmiyor. Gerçekte değer yasasının ekonomik düzenimizde etkinlik alanı kesinlikle sınırlıdır, bu etkinlik alanlarına baryerler konmuştur. Bizim düzenimizde mal üretiminin etkinlik alanının sınırlanmış olduğu ve baryerler konduğu daha önce söylendi. Aynı şey değer yasasının etkinlik alanı üzerine de söylenmelidir. Kuşkusuz üretim araçlarında özel mülkiyetin yokluğu ve üretim araçlarının toplumsallaştırılması, gerek kentte gerekse de kırda değer yasasının etkinlik alanını ve üretime etkisini sınırlamak zorundadır.

Rekabet ve üretim anarşisi yasasının yerini alan halk iktisadının planlı (orantılı) gelişme yasası, aynı yönde etki göstermektedir.

Yıllık ve beş yıllık planlarımız ve genel olarak, ekonominin planlı gelişimi yasasının gereklerine dayanan tüm iktisadi politikamız aynı doğrultuda etkide bulunur.

Bütün bunlar bir arada ele alındığında, değer yasasının etkinlik alanının bizde kesinlikle sınırlanmış olduğu ve değer yasasının bizim düzenimizde üretimin düzenleyici rolünü oynayamayacağı sonucu çıkar.

Sosyalist üretimimizin kesintisiz ve gözüpek gelişimine rağmen, bizde değer yasasının fazla üretim krizlerine yol açmaması

"şaşırtıcı" gerçeği de bununla açıklanabilir, buna karşılık, kapitalizmde geniş bir etkinlik alanına sahip olan aynı değer yasası, kapitalist ülkelerde düşük büyüme hızı temposuna rağmen periyodik fazla üretim krizlerine yol açıyor.

Değer yasasının, sürekli bir yasa olduğu tarihsel gelişimin tüm dönemleri için mutlak geçerliliğini koruduğu komünist toplumun ikinci safhası döneminde değiş-tokuş ilişkilerinin düzenleyicisi olarak gücünü yitirse de, gelişmenin bu safhasında üretimin çeşitli dalları arasında ilişkinin düzenleyicisi olarak, üretim dalları arasında emeğin dağılımının düzenleyicisi olarak yürürlükte kaldığı söyleniyor.

Bu tümüyle yanlıştır. Değer, aynı değer yasası gibi, meta üretiminin varlığıyla bağıntılı bir tarihsel kategoridir. Meta üretiminin ortadan kalkmasıyla, biçimleriyle birlikte değer ve değer yasası da ortadan kalkar.

Komünist toplumun ikinci safhasında, ürünün yapımı için harcanan emeğin miktarı meta üretiminde olduğu gibi dolaylı olarak, değerin ve onun biçimlerinin aracılığıyla ölçülmez, tersine doğrudan ve dolaysız — ürünlerin yapımı için harcanan zaman miktarı, saat miktarı ile ölçülür. Emeğin dağılımına gelince, emeğin üretim dalları arasında dağılımı, bu dönemde gücünü yitirecek olan değer yasası tarafından değil, toplumun ürün gereksiniminin artmasıyla ayarlanacaktır. Bu, üretimin toplumun gereksinimleriyle ayarlanacağı ve toplumun gereksinimlerinin kavranmasının planlama organları için birinci dereceden önem kazanacağı bir toplum olacaktır.

Mevcut ekonomik düzenimizde, komünist toplumun gelişiminin ilk safhasında değer yasasının sözümona çeşitli üretim dalları arasında emeğin dağılımının "orantılarını" ayarladığı iddiası da tümüyle yanlıştır.

Eğer bu doğruysa, o zaman bizde en kârlı olan hafif sanayinin neden vargücüyle geliştirilmediği, çoğunlukla daha az kârlı

ve şimdilik hiç kârlı olmayan ağır sanayiye göre ona öncelik verilmediği anlaşılmaz.

Eğer bu doğruysa o zaman ülkemizde, işçilerin emeğinin "gerekli sonucu" ortaya koyamadığı bir dizi, şimdilik hâlâ kârlı olmayan ağır sanayi işletmesinin neden kapatılmadığı ve işçilerin emeğinin "daha büyük sonuç" ortaya koyabileceği, hafif sanayinin kuşkusuz kârlı yeni işletmelerinin neden açılmadığı anlaşılmaz.

Eğer bu doğruysa, o zaman bizde, işçilerin daha az kârlı ama ekonomi için çok gerekli işletmelerden, sözümona üretim dalları arasında emeğin dağılımı "orantısını" ayarlayan değer yasasıyla uyumlu halde daha kârlı işletmelere neden nakledilmedikleri anlaşılmaz.

Bu yoldaşların izinden gidersek, üretim araçlarının üretimi önceliğinden, tüketim maddelerinin üretimi yararına uzaklaşmak zorunda kalacağımız açıktır. Fakat üretim araçları önceliğinden kopmak ne anlama geliyor? Bu, kesintisiz gelişim olanağını ekonomimizin elinden almak anlamına geliyor, çünkü üretim araçlarının üretimine öncelik verilmeksizin, ekonominin kesintisiz gelişimini garantilemek olanaksızdır.

Bu yoldaşlar, değer yasasının yalnızca kapitalizmde, yalnızca üretim araçlarında özel mülkiyetin, rekabetin, üretim anarşisi, fazla üretim krizlerinin varlığı koşullarında üretim düzenleyicisi olabileceğini unutuyorlar. Bizde değer yasasının etkinlik alanının, üretim araçlarında toplumsal mülkiyetin varlığı ekonominin planlı gelişimi yasasının etkisi dolayısıyla sınırlanmış olduğunu — dolayısıyla bu yasanın gereklerinin yaklaşık bir yanısıması olan yıllık ve beş yıllık planlarımız dolayısıyla da sınırlandığını unutuyorlar.

Bazı yoldaşlar buradan, ekonominin planlı gelişimi yasasının ve ekonominin planlanmasının, üretimin verimliliği ilkesini ortadan kaldırdığı sonucunu çıkarıyorlar. Bu tümüyle yanlıştır. Mesele tam tersinedir. Eğer verimlilik, tek tek işletmeler veya

üretim dalları açısından değerlendirilmez ve bir yıl gibi bir ölçü konmaz, tüm ekonomi açısından değerlendirilir ve yaklaşık 10-15 yıllık bir ölçü konursa —sorunun tek doğru konuş tarzı budur—, o zaman tek tek işletmelerin veya üretim dallarının geçici ve istikrarsız verimliliği, ekonominin planlı gelişim yasasının ve ekonominin planlanmasının bizi, ekonomiyi sarsan ve topluma muazzam maddi zarar veren periyodik ekonomik krizlerden koruyarak ve ekonominin kesintisiz olağanüstü hızlı gelişimini garantileyerek bize sağladıkları güvenli ve sürekli verimliliğin yüksek biçimiyle hiç karşılaştırılamaz.

Kısaca söylendiğinde, mevcut sosyalist üretim koşullarımız altında değer yasasının, çeşitli üretim dalları arası emeğin dağılımında "orantı düzenleyicisi" olamayacağına hiç kuşku yoktur.

### *4— Kent ile Kır Arasında, Kafa Emeğiyle Kol Emeği Arasında Zıtlığın Ortadan Kaldırılması ve Bunlar Arasındaki Farkların Ortadan Kaldırılması Sorunu*

Bu başlık, birbirinden esastan ayrılan bir dizi soruna değiniyor; ancak ben bunları birbiriyle karıştırmak için değil, yalnızca anlatımı kısa tutmak nedeniyle bir bölümde birleştiriyorum.

Kent ile kır arasındaki sanayiyle tarım arasındaki zıtlığın ortadan kaldırılması sorunu, uzun süre önce Marx ve Engels tarafından ele alınmış olan bildik bir sorundur. Bu zıtlığın ekonomik temelini, köyün kent tarafından sömürülmesi, kapitalizmde (sanayinin, ticaretin, kredi sisteminin tüm gelişim seyriyle) köylülüğün mülksüzleştirilmesi ve kırsal nüfusun çoğunluğunun yıkıma uğratılması oluşturur. Bu yüzden, kent ile kır arasındaki zıtlık kapitalizmde çıkar zıtlığı olarak değerlendirilmelidir. Köyün kente ve genel olarak "kentlilere" düşmanca tutumu bu zeminde ortaya çıktı.

Kuşkusuz kapitalizmin ve sömürü sisteminin ortadan kaldırılmasıyla, ülkemizde sosyalist düzenin sağlamlaştırılmasıyla, kent ile kır arasındaki, sanayiyle tarım arasındaki çıkar zıtlığı da

ortadan kalkmak zorundaydı. Böyle de oldu. Toprak sahiplerinin ve kulaklığın tasfiyesinde, köylülüğümüze sosyalist kentten, işçi sınıfımızdan verilen muazzam yardım, işçi sınıfının köylülükle ittifakı için zemini sağlamlaştırdı ve köylülükle onların kolektif çiftliklerine birinci sınıf traktör ve diğer makinelerin sağlanması, işçi sınıfının köylülükle ittifakını dostluğa dönüştürdü. Tabii işçiler ve kolektif köylülük yine de konumları itibariyle birbirinden ayrılan iki sınıfı oluştururlar. Ama bu fark onların dostluğunu hiçbir biçimde zayıflatmaz. Tersine, onların çıkarları aynı ortak çizgide, sosyalist düzenin sağlamlaşması ve komünizmin zaferi çizgisinde yatar. Bu yüzden köyün kente karşı eski güvensizliğinden —hele kininden— geriye bir iz bile kalmamış olması şaşırtıcı değildir.

Bütün bunlar, kent ile kır arasındaki, sanayi ile tarım arasındaki zıtlığın zemininin mevcut sosyalist düzenimiz tarafından kaldırıldığı anlamına gelir.

Bu tabii ki, kent ile kır arasındaki zıtlığın ortadan kaldırılmasının, "büyük kentlerin batması"na yol açmak zorunda olduğu anlamına gelmez (bkz. Engels'in "Anti-Dühring"i). Büyük kentler batmamakla kalmayacak, kültürün en büyük gelişme merkezleri olarak, yalnızca büyük sanayinin değil, aynı zamanda tarımsal ürünlerin işlenmesinin ve gıda maddeleri sanayinin tüm dallarının muazzam gelişiminin merkezleri olarak daha büyük kentler ortaya çıkacaktır. Bu durum ülkenin kültürel gelişimini kolaylaştıracak ve kentte ve kırda yaşam koşullarının dengelenmesine yol açacaktır.

Kafa ve kol emeği arasındaki zıtlığın ortadan kaldırılması sorununa ilişkin benzer bir duruma sahibiz. Bu sorun da, aynı şekilde, uzun süre önce Marx ve Engels tarafından ele alınmış olan bildik bir sorundur. Kafa ve kol emeği arasındaki zıtlığın ekonomik temeli, kol emeğinin kafa emeğinin temsilcileri tarafından sömürülmesidir. Kapitalizm sırasında işletmelerde, bedensel olarak çalışanlarla, yönetici personel arasında var olan

uçurumu herkes bilir. Bilindiği gibi, bu uçurum temelinde işçilerin müdüre, ustaya, mühendise ve teknik personelin diğer temsilcilerine karşı, düşmanlarına olduğu gibi düşmanca bir tavır gelişti. Kapitalizmin ve sömürü sisteminin ortadan kaldırılmasıyla, kol ve kafa emeği arasındaki çıkar zıtlığının ortadan kalkmak zorunda olduğu açıktır. Ve bu zıtlık, bugünkü sosyalist düzenimizde gerçekten yok olmuştur. Şimdi bedensel olarak çalışanlarla yönetici personel düşman değil, yoldaş, dost, üretimin gelişmesine ve iyileşmesine derinden ilgi duyan, yakından bütünlüklü üretim kolektifinin üyesidirler. Aralarındaki eski düşmanlıktan geriye bir iz bile kalmadı.

Kent (sanayi) ile kır (tarım) arasında, kafa ve kol emeği arasında farklılıkların ortadan kalkması sorununun karakteri ise tümüyle başkadır. Bu sorun Marksizmin klasikleri tarafından ele alınmadı. Bu, sosyalist inşamızın pratiği dolayısıyla karşı karşıya kaldığımız yeni bir sorundur.

Bu kılı kırk yararak icat edilmiş bir sorun değil midir? Bizim için herhangi bir pratik veya teorik önemi var mıdır? Hayır, bu sorun, kılı kırk yararak icat edilmiş bir sorun olarak değerlendirilmemelidir. Tersine, bizim için sonderece ciddi bir sorundur.

Örneğin, tarımla sanayi arasındaki farklılık ele alındığında, bu yalnızca tarımda çalışma koşullarının sanayideki çalışma koşullarından farklı olmasından ibaret değildir, tersine öncelikle ve temel olarak, tarımda genel halk mülkiyetine değil, grup mülkiyetine, kolektif çiftlik mülkiyetine sahip olmamızdan ibarettir. Bu durumun, meta dolaşımının korunmasına yol açtığı yalnızca sanayi ile tarım arasındaki bu farklılığın ortadan kalkmasıyla mal üretiminin, ondan doğan tüm sonuçlarıyla beraber yok olabileceği daha önceden söylendi. Dolayısıyla, tarım ile sanayi arasındaki bu önemli farkın bizim için birinci dereceden öneme sahip olması gerektiği inkar edilemez.

Aynı şey, kafa ve kol emeği arasında başlıca farklılığın ortadan kaldırılması sorunu üzerine de söylenmelidir. Bu sorun bi-

zim için, aynı şekilde birinci dereceden önemlidir. Sosyalist kitle rekabetinin gelişimi başlayana dek, sanayinin büyümesi bizde çok büyük zorluklarla gerçekleşti ve hatta birçok yoldaş, sanayinin gelişme hızının yavaşlatılması sorununu ortaya koydu. Bu temel olarak, işçilerin kültürel ve teknik düzeyinin çok düşük olmasıyla ve teknik personelin düzeyinden çok geri kalmasıyla açıklanabilir. ancak sosyalist rekabet bizde kitlesel karakter kazandıktan sonra, bu mesele temelden değişti. Tam da bundan sonra sanayi hızlı bir tempoda ilerledi. Sosyalist rekabet neden kitlesel karakter kazandı? İşçiler arasında, yalnızca asgari tekniği edinmekle kalmayan, daha da ileri giden, teknik personelin düzeyine erişen ve teknisyenlerle mühendislerin yanlışlarını düzeltmeye, eskimiş normlar olarak mevcut normlardan kopmaya ve yeni, daha çağdaş normlar getirmeye vs. çalışan gruplar halinde yoldaşlar bulunduğu için. Eğer tek tek işçi grupları değil de, işçilerin çoğunluğu kültürel ve teknik düzeylerini, mühendislerin ve teknisyenlerin düzeyine çıkarmış olsalardı ne olurdu? Sanayimiz, başka ülkelerin sanayileri için ulaşılmaz olan bir yüksekliğe erişirdi. Dolayısıyla, kafa ve kol emeği arasında başlıca farkın, işçilerin kültürel ve teknik düzeyinin, teknik personelin düzeyine çıkarılarak ortadan kaldırılmasının, bizim için birinci dereceden öneme sahip olması gerektiği inkar edilemez.

Bazı yoldaşlar, zamanla yalnızca sanayi ve tarım arasındaki, kol ve kafa emeği arasındaki başlıca farkın yok olmakla kalmayacağı, tersine aralarındaki ***her türlü*** farkın yok olacağını iddia ediyorlar. Bu doğru değildir. Sanayi ile tarım arasında başlıca farkın ortadan kaldırılması, bunlar arasındaki her türlü farkın ortadan kaldırılmasına yol açamaz. Sanayide ve tarımda çalışma koşullarının farklılığı göz önüne alındığında, önemli olmasa da, herhangi bir fark mutlaka kalacaktır. Hatta sanayide bile, farklı dallarına bakıldığında, çalışma koşulları her yerde aynı değildir. Örneğin maden işçilerinin çalışma koşulları, makineleştirilmiş bir ayakkabı fabrikasının işçilerinin çalışma koşullarından, ma-

den filizi işçilerinin çalışma koşulları, makine yapım sanayiindeki işçilerin çalışma koşullarından farklıdır. Eğer bu doğruysa, o zaman sanayiyle tarım arasında belirli bir fark kendisini daha da çok koruyacaktır.

Aynı şey kafa ve kol emeği arasındaki fark üzerine de söylenmelidir. Bunlar arasındaki, kültürel ve teknik düzeydeki büyük eşitsizlik anlamında başlıca fark mutlaka yok olacaktır. Ama önemsiz de olsa, yalnızca işletmelerin yönetici personeli ile işçilerin çalışma koşulları aynı olmadığı için bile olsa, herhangi bir fark yine de kalacaktır.

Tersini iddia eden yoldaşlar, söz konusu olanın her türlü farklılık değil, ***başlıca*** farklılığın ortadan kaldırılması olduğu sakıncası konmadan, her halde sanayi ile tarım arasında, kafa ile kol emeği arasındaki farklılığın ortadan kaldılmasından söz edilen, bazı açıklamalarımdaki ünlü formülasyona dayanıyorlar. Yoldaşlar benim formülasyonumu işte bu anlamda kavradılar ve her türlü farkın ortadan kaldırılacağının kastedildiğini sandılar. ama bu, o formülasyonun eksik ve doyurucu olmadığı anlamına gelir. Bu formülasyon bırakılmalı ve yerine, başlıca farkların ortadan kaldırılmasını ve sanayi ile tarım, kafa ile kol emeği arasında önemsiz farkların varlığını sürdürmesini ifade eden başka bir formülasyon konmalıdır.

### *5— Birleşik Dünya Pazarının Çöküşü ve Kapitalist Dünya Sisteminin Krizinin Derinleşmesi*

İkinci Dünya Savaşı'nın ve onun ekonomik etkilerinin en önemli ekonomik sonucu olarak, birleşik, her şeyi kapsayan dünya pazarının çöküşü değerlendirilmelidir. Bu durum, kapitalist dünya sisteminin genel krizinin daha da derinleşmesine yol açtı.

İkinci Dünya Savaşı'nın kendisini, bu kriz ortaya çıkardı. Savaş sırasında birbirine diş geçiren her iki koalisyon, hasmını yenmeyi ve dünya egemenliğini kazanmayı hesap ediyordu.

Krizden çıkış çaresini burada arıyorlardı. Amerika Birleşik Devletleri, en tehlikeli rakipleri Almanya ve Japonya'yı devre dışı bırakmayı, yabancı pazarları ve dünya hammadde kaynaklarını ele geçirmeyi ve dünya egemenliğine ulaşmayı hesaplıyordu.

Ancak savaş bu umutları yerine getirmedi. Gerçi Almanya ve Japonya, üç önemli kapitalist ülkenin, ABD, İngiltere, Fransa'nın, rakibi olarak devre dışı bırakıldı. Ama aynı zamanda Çin ve Avrupa'da diğer halk demokrasisi ülkeleri kapitalist sistemden ayrıldı ve Sovyetler Birliği ile beraber, kapitalizm kampının karşısında birleşik ve güçlü sosyalist kampı oluşturdular. Karşıt iki kampın varlığının ekonomik sonucu, birleşik, her şeyi kapsayan dünya pazarının çökmüş olması ve bunun sonucunda şimdi, birbirinin karşısında duran iki paralel dünya pazarına sahip olmamızdır.

ABD'nin, aynı şekilde İngiltere ve Fransa'nın, tabii istekleri dışında, yeni paralel dünya pazarının oluşumunu ve sağlamlaşmasını bizzat teşvik ettikleri belirtilmelidir. Bunlar SSCB, Çin ve "Marshall Planı" sistemine katılmayan Avrupa'nın halk demokrasisi ülkelerine, böylece onları boğma umuduyla ekonomik abluka uyguladılar. Ama gerçekte ortaya çıkan bu ülkelerin boğulması değil, yeni dünya pazarının sağlamlaşması olmuştur.

Ancak burada önemli olan tabii ki ekonomik abluka değil, bu ülkelerin savaş sonrası dönemde, ekonomik olarak birleşme ve ekonomik işbirliği ve karşılıklı yardımlaşmayı yoluna sokmuş olmalarıdır. Bu işbirliği deneyimi, hiçbir kapitalist ülkenin halk demokrasisi ülkelerine Sovyetler Birliği'nin yaptığı gibi böylesine etkin ve teknik olarak nitelikli yardım veremeyeceğini gösteriyor. Yalnızca bu yardımın son derece ucuz ve teknik olarak birinci sınıf olması değildir sözkonusu olan. Öncelikle sözkonusu olan bu işbirliğinin temelinde, birbirine yardım etme

ve genel bir ekonomik kalkınma sağlama samimi isteğinin yatmasıdır. Sonuç, bu ülkelerde endüstriyel gelişimin yüksek temposuna sahip olmamızdır. Sanayinin böylesine bir gelişme temposunda, kısa süre içinde, bu ülkelerin yalnızca kapitalist ülkelerden mal ithal etmeye muhtaç olmamakla kalmayıp, üretimlerinin fazla mallarını ihraç etme gerekliliğini bizzat hissedecekleri kesinlikle söylenebilir.

Ama buradan, belirleyici kapitalist ülkelerin (ABD, İngiltere, Fransa) dünya kaynaklarına güçleriyle etkide bulundukları bölgenin genişlemeyeceği, tersine daralacağı, bu ülkeler için dünya pazarında pazarlama koşullarının kötüleşeceği ve bu ülkelerde işletmelerin düşük kapasiteyle çalışmasının artacağı sonucu çıkar. Kapitalist dünya sisteminin genel krizinin, dünya pazarının çöküşüyle bağıntılı derinleşmesi de aslında bundan ibarettir.

Kapitalistlerin kendisi de bunu hissediyor, çünkü SSCB ve Çin gibi pazarların yokluğunu hissetmemek zordur. Bu zorlukları "Marshall Planı"yla, Kore savaşıyla, silahlanma hummasıyla ve sanayinin askerileştirilmesiyle aşmaya çalışıyorlar. Ama bu aynen, boğulan birinin saman çöpünün sarılmasına benziyor.

Bu durumla bağıntılı olarak ekonomi bilimcilerimizin önüne iki soru çıkıyor:

a) Stalin'in, ikinci Dünya Savaşı'ndan önce ortaya koyduğu, kapitalizmin genel krizi döneminde pazarların görecel istikrarı üzerine ünlü tezinin, hâlâ yürürlükte olduğu iddia edilebilir mi?

b) Lenin'in 1916 ilkbaharında ortaya koyduğu, kapitalizmin çürümüşlüğüne rağmen "genelde eskiyle karşılaştırılamayacak kadar hızlı büyüdüğü" ünlü tezinin hâlâ yürürlükte olduğu iddia edilebilir mi?

Bunun asla iddia edilemeyeceğini düşünüyorum. İkinci Dünya Savaşı'yla bağıntılı ortaya çıkmış olan yeni koşullar karşısında, iki tezin geçerliliğini yitirdikleri saptanmak zorundadır.

### *6— Kapitalist Ülkeler Arasında Savaşların Kaçınılmazlığı Sorunu*

Bazı yoldaşlar, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, yeni uluslararası koşulların gelişmesi sonucunda, kapitalist ülkeler arasında savaşların artık kaçınılmaz olmadığını iddia ediyorlar. Sosyalizm kampıyla kapitalizm kampı arasındaki zıtlıkların, kapitalist ülkeler arasındaki zıtlıklardan güçlü olduğunu, Amerika Birleşik Devletleri'nin diğer kapitalist ülkeleri, aralarında savaşmalarına ve birbirlerini karşılıklı zayıflatmalarına izin vermemek amacıyla kendisine tabii kapitalizmin önde gelen kişilerinin, tüm kapitalist dünyaya ağır zarar veren iki dünya savaşı deneyiminden, kapitalist ülkelerin birbirlerine karşı savaşa girişmesine bir kez daha izin vermemelerine yetecek kadar ders çıkardıklarını — bütün bunların sonucunda kapitalist ülkeler arası savaşların artık kaçınılmaz olmadığını düşünüyorlar.

Bu yoldaşlar yanılıyor. Bunlar yüzeyde pırıldayan dış görüntüleri görüyorlar, ama şimdilik farkedilmeksizin etkide bulunmalarına rağmen, yine de olayların gidişini belirleyecek olan, derinlerde etkide bulunan güçleri görmüyorlar.

Dışa yönelik her şey "iyi düzenlenmiş" gibi görünüyor. Amerika Birleşik Devletleri, Batı Avrupa'yı, Japonya'yı ve diğer kapitalist ülkeleri tehdit altına aldı; ABD'nin pençesine düşmüş olan (Batı) Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, ABD'nin emirlerini uslu uslu yerine getiriyorlar. Ama bu "iyi düzenlenmiş durum"un "sonsuza dek" sürebileceğini, bu ülkelerin Amerika Birleşik Devletleri'nin egemenliğine ve boyunduruğuna sınırsız katlanacağını, Amerikan köleliğinden kurtulmaya ve bağımsız bir gelişme yoluna girmeye çalışmayacaklarını varsaymak yanlış olurdu.

Öncelikle İngiltere ve Fransa'yı ele alalım. Kuşkusuz bunlar emperyalist ülkelerdir. Kuşkusuz ucuz hammadde ve güvenli sürüm pazarları bunlar için birinci dereceden öneme sahiptir. Amerikalılar "Marshall Planı" çizgisinde "yardım" maskesi al-

tında İngiltere'nin Fransa'nın ekonomisine nüfuz ettikleri ve onları Amerika Birleşik Devletleri ekonomisinin bir parçasına dönüştürmeye çalıştıkları için, Amerikan sermayesi İngiliz-Fransız sömürgelerindeki hammaddeleri ve sürüm pazarlarını zorla ele geçirdiği ve böylece İngiliz-Fransız kapitalistlerinin yüksek kârlarına bir felaket hazırladığı için, bunların mevcut duruma sonsuza dek katlanacağı varsayılabilir mi? Kapitalist ingiltere'nin ve onun ardından da kapitalist Fransa'nın, sonuçta ve nihayet ABD'nin kollarından kendilerini kurtarmaya ve kendilerine bağımsız bir konum ve tabii yüksek kâr sağlamak için onunla bir çatışmayı göze almaya zorlanacaklarını söylemek daha doğru olmaz mı?

Savaştan yenik çıkmış başlıca ülkelere (Batı) Almanya ve Japonya'ya geçelim. Bu ülkeler şimdi Amerikan emperyalizminin çizmeleri altında sefil bir yaşamı sürdürüyorlar. Sanayileri ve tarımları, ticaretleri, dış ve iç politikaları, tüm yaşam tarzları Amerikan işgal "rejimi" tarafından zincire vurulmuştur. Ama bu ülkeler daha dün, Avrupa ve Asya'da İngiltere'nin, ABD'nin ve Fransa'nın egemenliğinin temellerini sarsan emperyalist büyük güçlerdi. Bu ülkelerin yine ayakları üzerinde durmaya, ABD "rejimi"ni kırmaya ve bağımsız bir gelişme yolunda ilerlemeye çalışmayacaklarını varsaymak — mucizeye inanmak anlamına gelir.

Kapitalizmle sosyalizm arasındaki zıtlıkların, kapitalist ülkeler arasındaki zıtlıklardan daha güçlü olduğu söyleniyor. Teorik olarak bu tabii ki doğrudur. Bu yalnızca şimdi, mevcut dönemde değil, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce de doğruydu. Ve kapitalist ülkelerin iktidar sahipleri bunun az çok bilincindeydi. Ve buna rağmen İkinci Dünya Savaşı, SSCB'ye karşı bir savaşla değil, tersine kapitalist ülkelerarası bir savaşla başladı. Neden? Birincisi, sosyalizm ülkesi olarak SSCB'ye karşı bir savaş, kapitalizm, kapitalist ülkelerarası bir savaştan daha tehlikeli olduğu için; çünkü kapitalistlerarası bir savaşta, yalnızca şu ya da bu

kapitalist ülkenin diğer kapitalist ülkeler üzerinde egemenliği sözkonusuyken, SSCB'ye karşı bir savaş mutlaka bizzat kapitalizmin varlığı sorusunu ortaya atmak zorundadır. İkincisi, kapitalistler, "propaganda" amacıyla Sovyetler Birliği'nin saldırganlığı üzerine yaygara koparsalar da, böyle bir saldırganlığa kendileri inanmadıkları için; çünkü Sovyetler Birliği'nin barış politikasını hesaba katıyorlar ve Sovyetler Birliği'nin kapitalist ülkelere kendiliğinden saldırmayacağını biliyorlar.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra da, aynen bugün bazı yoldaşların, Almanya ve Japonya'nın kesin olarak bittiğini düşündükleri gibi, Almanya'nın kesin olarak bittiği varsayıldı. O zaman da, Amerika Birleşik Devletleri'nin Avrupa'yı kemeye bağladığı, Almanya'nın artık tekrar ayakları üzerine dikilmeyeceği, artık bundan sonra kapitalist ülkeler arasında savaşların olmayacağı söyleniyor ve basında yazılıyordu. Ancak Almanya, yenilgisinden sonra, buna rağmen yaklaşık 15-20 yıl içinde yeniden kendisini doğrultu ve kölelikten kurtulduktan ve kendi bağımsız gelişme yoluna adım attıktan sonra büyük güç olarak yeniden ayakları üzerine dikildi. Bu arada, ekonomik olarak kendini doğrultması ve savaş ekonomisi potansiyelini yükseltmesi için Almanya'ya yardım edenlerin İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nden başkası olmaması karakteristiktir. Tabii ABD ve İngiltere, Almanya'ya ekonomik olarak kendini doğrultması için yardım ederken, kendini doğrulttuktan sonra Almanya'yı Sovyetler Birliği'ne karşı yöneltme, sosyalizmin ülkesine karşı kullanma amacını güdüyordu. Ancak Almanya güçlerini ilk planda İngiliz-Fransız-Amerikan blokuna karşı yöneltti. Ve Hitler Almanyası Sovyetler Birliği'ne savaş ilan ettiğinde, İngiliz-Fransız-Amerikan bloku yalnızca Hitler Almanyası'na katılmamakla kalmadı, tersine Hitler Almanyası'na karşı SSCB ile bir koalisyon kurmaya zorlandı.

Dolayısıyla kapitalist ülkelerin pazar uğruna mücadelesi ve rakiplerini boğma isteğinin fiilen, kapitalizm kampıyla sosyalizm kampı arasındaki zıtlıklardan daha güçlü olduğu görüldü.

Almanya'nın ve Japonya'nın yeniden ayakları üzerinde doğrulmayacağının, Amerikan köleliğinden kurtulmaya ve bağımsız bir yaşam sürmeye çalışmayacağının garantisi nedir? Bu tür garantilerin olmadığını düşünüyorum.

Ama buradan, kapitalist ülkeler arasında savaşların kaçınılmazlığının sürdüğü sonucu çıkıyor.

Lenin'in, emperyalizmin kaçınılmaz olarak savaşlara yolaçtığı tezinin artık, şu anda yeni bir dünya savaşına karşı barışı savunan güçlü halk güçleri geliştiği için, eskimiş olarak değerlendirilmesi gerektiği söyleniyor. Bu yanlıştır.

Mevcut barış hareketi, halk kitlelerini barışın korunması için mücadeleye yeni bir dünya savaşının önlenmesine karşı seferber etme amacını güdüyor. Dolayısıyla kapitalizmi devirmeyi ve sosyalizmi kurmayı hedeflemiyor — kendisini barışın korunması için mücadelenin demokratik hedefiyle sınırlıyor. Bu bakımdan barışın korunması için mevcut hareket, Birinci Dünya Savaşı sırasında emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesi için hareketten, bu hareket daha ileri gittiği ve sosyalist hedefler güttüğü için, farklıdır.

Belirli koşullar bir araya geldiğinde, barış için mücadelesinin şurda burda sosyalizm için mücadele doğrultusunda gelişmesi mümkündür, ama o zaman bu artık mevcut barış hareketi değil, tersine kapitalizmin devrilmesi için için bir hareket olacaktır.

Barışın korunması hareketi olarak mevcut barış hareketinin, ***belirli bir savaşın*** önlenmesi doğrultusunda başarı elde ettiği durumda savaşın geçici olarak ertelenmesine, ***mevcut*** barışın geçici olarak korunmasına, savaş heveslisi bir hükümetin istifasına ve onun yerini, geçici olarak barışı korumaya hazır başka bir hükümetin almasına yol açması en büyük olasılıktır. Bu tabii ki iyidir. Hatta çok iyidir. Ama kapitalist ülkeler arasında savaşların kaçınılmazlığını genel olarak ortadan kaldırmak için yine de yeterli değildir. Yeterli değildir çünkü, barış hareketinin bü-

tün bu başarılarına rağmen emperyalizm yine de kendini korur, varlığını korur ve dolayısıyla savaşların kaçınılmazlığı da varlığını korur.

Savaşların kaçınılmazlığını ortadan kaldırmak için, emperyalizm yok edilmek zorundadır.

### *7— Modern Kapitalizmin ve Sosyalizmin Ekonomik Temel Yasaları Sorunu*

Bilindiği gibi, kapitalizmin ve sosyalizmin ekonomik temel yasaları sorunu, tartışmada bir kaç kez ortaya atıldı. Bu konu üzerinde, aralarında en renklileri de bulunan, çeşitli görüşler dile getirildi. Ancak tartışmaya katılanların çoğunluğu bu soruna zayıf tepki gösterdi ve bu bakımdan hiçbir sonuca varılamadı. Ne var ki, tartışmaya katılanlardan hiçbiri, bu tür yasaların varlığını reddetmedi.

Kapitalizmin bir ekonomik temel yasası var mıdır? Evet, vardır. Nasıl bir yasadır bu, karakteristik çizgileri nelerdir? Kapitalizmin ekonomik temel yasası, kapitalist üretimin gelişiminin herhangi bir yönünü veya herhangi bir sürecini değil, tersine bu gelişimin tüm önemli yönlerini ve tüm önemli süreçlerini, dolayısıyla kapitalist üretimin esasını, özünü, belirleyen bir yasadır.

Acaba değer yasası mı kapitalizmin ekonomik temel yasasıdır? Hayır. Değer yasası öncelikle meta üretimin yasasıdır. O kapitalizmden önce vardı ve aynı meta üretimi gibi, kapitalizmin devrilmesinden sonra da, örneğin ülkemizde, sınırlı etkinlik alanıyla da olsa, varlığını sürdürür. Tabii, kapitalizm koşulları altında geniş bir etkinlik alanına sahip olan değer yasası, kapitalist üretimin gelişiminde büyük bir rol oynar, ama yalnızca kapitalist üretimin özünü ve kapitalist kârın temellerini belirlememekle kalmaz, bu sorunları ortaya bile atmaz. Bu yüzden,o, modern kapitalizmin ekonomik temel yasası olamaz.

Rekabet ve üretim anarşisi yasası veya kapitalizmin çeşitli ülkelerde eşitsiz gelişimi yasası da aynı nedenlerle kapitalizmin ekonomik temel yasası olamaz.

Ortalama kâr oranı yasasının, modern kapitalizmin ekonomik temel yasası olduğu söyleniyor. Bu doğru değildir. Modern kapitalizm, tekelci kapitalizm, üstelik sermayenin organik bileşiminin yükselmesi karşısında düşme eğilimi taşıyan ortalama kârla yetinemez. Modern, tekelci kapitalizm ortalama kâr değil, genişletilmiş yeniden üretimi az çok düzenli gerçekleştirmek için gerekli olan azami kârı talep eder.

Kapitalizmin ekonomik temel yasası kavramına en yakın olan artı-değer yasası, kapitalist kârın oluşum ve büyüme yasasıdır. Gerçekten kapitalist üretimin temel çizgilerini belirler. Ama artı-değer yasası çok genel bir yasadır, korunması, tekelci kapitalizmin gelişme koşulları olan en yüksek kâr oranı sorununa değinmez. Bu boşluğu doldurmak için artı-değer yasasının, tekelci kapitalizmin herhangi bir kârı değil, tersine tam da azami kârı talep ettiği göz önüne alınarak, tekelci kapitalizm koşullarına uygulayarak somutlaştırılması ve geliştirilmesi zorunludur. Bu da, modern kapitalizmi ekonomik temel yasasıdır.

Modern kapitalizmin ekonomik yasasının en önemli çizgileri ve gerekleri şöyle formüle edilebilir: Kapitalist azami kârın, kendi ülkesinin nüfusunun çoğunluğunun sömürülmesi, yıkıma uğratılması ve yoksullaştırılması yoluyla, başka ülkelerin, özellikle de geri kalmış ülkelerin halklarının köleleştirilmesi ve sistemli bir şekilde yağmalanması yoluyla ve son olarak da azami kârın garantilenmesine hizmet eden savaşlar ve ekonominin askerileştirilmesi yoluyla azami kârın güvence altına alınması.

Ortalama kârın, modern koşullar altında kapitalist gelişme için tümüyle yeterli olarak değerlendirilebilceği söyleniyor. Bu doğru değildir. Ortalama kâr verimliliğinin en alt sınırıdır, bunun altında kapitalist üretim olanaksızlaşır. Zorla sömürgeler edinen, halkları köleleştiren ve savaşlar düzenleyen modern te-

kelci kapitalizmin başlıca faillerinin, yalnızca ortalama kârı garantilemeye çabaladıklarına inanmak istemek gülünç olurdu. Hayır, ortalama kâr değil, kural olarak ortalama kârdan yalnızca biraz yüksek olan ekstra kâr değil, tekelci kapitalizmin itici gücü azami kârdır. Tam da azami kâr elde etme zorunluluğu, tekelci kapitalizmi, sömürgelerin ve diğer ülkelerin köleleştirilmesi ve sistemli bir şekilde yağmalanması, bir dizi bağımsız ülkenin bağımlı ülkeye dönüştürülmesi, modern kapitalizmin başlıca faillleri için azami kâr elde etme amacıyla en iyi "iş" olan yeni savaşların organize edilmesi ve nihayet ekonomik dünya egemenliğini ele geçirme çabası gibi tehlikeli adımlara iter.

Kapitalizmin ekonomik temel yasasının önemi, başka şeylerin yanısıra, kapitalist üretim tarzının gelişimi alanında tüm önemli olguları, bunların yükselme periyodlarını ve krizlerini, zaferlerini ve yenilgilerini, avantajlarını ve eksikliklerini —bunların çelişkili gelişiminin tüm sürecini— belirlemesinde, onları anlama ve açıklama olanağı sağlamasında yatmaktadır.

İşte sayısız "şaşırtıcı" örneklerden biri.

Kapitalizmde tekniğin fırtınalı gelişimini kanıtlayan, kapitalistlerin, ileri tekniğin bayraktarı olarak, üretim tekniğinin, gelişim alanında devrimci olarak sahneye çıktığı kapitalizmin tarihi ve pratiğinden gerçekleri herkes biliyor. Ama kapitalizmde teknik gelişimin engellendiğini kanıtlayan, kapitalistlerin yeni tekniğin gelişimi alanında gerici olarak sahneye çıktığı ve sıkça el emeğine geçtiği başka türden gerçekler de biliniyor.

Bu apaçık çelişki neyle açıklanabilir? Yalnızca modern kapitalizmin ekonomik temel yasasıyla, yani azami kâr sağlama zorunluluğuyla açıklanabilir. Kapitalizm, eğer kendisine en yüksek kârı vaadediyorsa yeni teknikten yanadır. Kapitalizm, eğer yeni teknik ona artık en yüksek kârı vaadetmiyorsa yeni tekniğe karşıdır ve el emeğine geçilmesinden yanadır.

Modern kapitalizmin ekonomik temel yasasının durumu budur.

Sosyalizmin ekonomik bir temel yasası var mıdır? Evet, vardır. Bu yasanın esas çizgileri ve gerekleri nelerdir? Sosyalizmin ekonomik temel yasasının esas çizgileri ve gerekleri şöyle formüle edilebilir: Tüm toplumun sürekli artan maddi ve kültürel gereksiniminin azami ölçüde karşılanmasının kesintisiz büyüme ve sosyalist üretimin en gelişmiş teknik temelinde sürekli mükemmelleştirilmesi sayesinde güvence altına alınması.

Dolayısıyla: Azami kârın garantilenmesi yerine —toplumun maddi ve kültürel gereksinimlerinin azami ölçüde karşılanması, üretimin yükselişten krize ve krizden yükselişe kesintilerle yerine— üretimin kesintisiz büyümesi toplumun üretici güçlerinin eşlik ettiği, tekniğin gelişiminde periyodik kesintiler yerine — en gelişmiş teknik temelinde üretimin sürekli mükemmelleştirilmesi.

Sosyalizmin ekonomik temel yasasının, ekonominin planlı, orantılı gelişimi yasası olduğu söyleniyor. Bu doğru değildir. Ekonominin planlı gelişimi ve dolayısıyla da, bu yasanın az çok doğru yansımasını temsil eden, ekonominin planlanması, eğer ekonominin planlı gelişiminin hangi görev uğruna gerçekleşeceği bilinmezse, veya görev açık değilse, kendiliklerinden hiçbir şey sunamazlar. Ekonominin planlı gelişimi yasası, eğer gerçekleştirilmesi uğruna ekonominin planlı gelişiminin yapıldığı bir görev varsa, yalnızca bu durumda, gerekli etkiyi gösterebilir. Ekonominin planlı gelişimi yasası yasa olarak bu görevi koyamaz. Ekonominin planlanması, bunu hiç yapamaz. Bu görev, sosyalizmin temel yasasında, yukarıda gösterilen gereklilikleri biçiminde vardır. Bu yüzden ekonominin planlı gelişimi yasası yalnızca sosyalizmin ekonomik temel yasasına dayandığı durumda tam etkili olabilir.

Ekonominin planlanmasına gelince, bu, yalnızca iki koşul göz önüne alınırsa olumlu sonuçlar doğurabilir: a) eğer ekonominin planlı gelişimi yasasının gereklerini doğru yansıtırsa, b) eğer kendisini her şeyde sosyalizmin ekonomik temel yasasının gerekliliklerine göre ayarlarsa.

### *8— Başka Sorunlar*

1) Feodalizmde ekonomi dışı zorunluluk sorunu.

Tabii ekonomi dışı zorunluluk feodal toprak sahiplerinin ekonomik iktidarının sağlamlaşmasında bir rol oynamıştır, ama feodalizmin temeli o değil, tersine feodal toprak mülkiyetiydi.

2) Kolektif çiftliklerin kişisel mülkiyeti sorunu.

Ders kitabı taslağında "Her kolektif çiftliğin özel kullanımı için, bir ineği, küçükbaş hayvanları ve kümes hayvanları vardır" demek yanlış olurdu. Gerçekte bilindiği gibi inek, küçükbaş hayvan, kümes hayvanları vs. özel kullanımda değil, tersine kolektif çiftliklerin özel ***mülkiyetindedir.*** "Özel kullanım" ifadesi öyle anlaşılıyor ki, tarımsal artellerin örnek tüzüğünden alınmıştır. Ama tarımsal artellerin örnek tüzüğünde bir yanlış yapılmıştır. Daha özenli hazırlanmış olan SSCB anayasasında başka bir şey söyleniyor, şöyle:

> "Her kolektif çiftliğin... çiftlik toprağı üzerinde özel mülkiyet olarak bir yan iktisadı, bir evi, yarar hayvanları, kümes hayvanları ve tarımsal küçük envanteri vardır."

Bu tabii ki doğrudur.

Ayrıca her kolektif köylünün, yerel ilişkilere göre, birden şu kadara kadar ineğe, şu kadar koyuna, keçiye, domuza (sayıları aynı şekilde yerel koşullara göre değişir) ve sınırsız miktarda kümes hayvanlarına (ördek, kaz, tavuk, hindi) kişisel mülkiyet olarak sahip olduğu da açıklanmalıdır.

Bu ayrıntıların, bizde tarımın kolektifleştirilmesi uygulamasından sonra kolektif çiftlikte aslında neyin kişisel mülkiyet olarak kaldığını tam olarak bilmek isteyen yabancı yoldaşlarımız için büyük önemi vardır.

3) Köylülerin toprak sahiplerine ödemek zorunda oldukları kira bedellerinin ve toprak satın alma masraflarının miktarı sorunu.

Ders kitabı taslağında, toprağın ulusallaştırılması sonucunda, "köylülüğün toprak sahiplerine yılda yaklaşık 500 milyon Ruble

miktarında kira ödemekten kurtarıldığı ("Altın Ruble" demek gerekiyor) söyleniyor. Bana öyle geliyor ki kira ödemelerini tüm Rusya'da değil; yalnızca Rusya vilayetlerinin çoğunluğunda dikkate aldığı için, bu rakamın daha kesinleştirilmesi gerekirdi. Burada, Rusya'nın bir dizi kenar bölgelerinde kira ödemelerinin aynî yapıldığı —anlaşılan ders kitabı taslağının yazarları tarafından bu dikkate alınmamıştır— göz önüne, alınmalıdır. Ayrıca, köylülüğün yalnızca kira ödemelerinden değil, toprak satın alımı için yıllık harcamalardan kurtarıldığı da dikkate alınmalıdır. Ders kitabı taslağında bu dikkate alındı mı? Bana öyle geliyor ki dikkate alınmadı, ama alınması gerekirdi.

4) Tekellerin devlet cihazıyla iç içe geçmesi sorunu.

"İç içe geçme" ifadesi uygun değil. Bu ifade yüzeysel ve betimsel olarak tekellerin ve devletin yakınlaşmasını saptıyor, ama bu yakınlaşmanın ekonomik anlamını ortaya sermiyor. Bu yakınlaşma sürecinin kolayca iç içe geçmesine yol açmaması, tersine devlet cihazının tekellere tabi olmasına yol açması sözkonusudur. Bu yüzden "iç içe geçme" sözcüğünden vazgeçmek ve yerine "devlet cihazının tekellere tabi olması" sözcüğünü koymak gerekir.

5) SSCB'de makinelerin kullanımı sorunu.

Ders kitabı taslağında, "SSCB'de makinelerin, toplumun emek tasarruf etmesini sağladıkları her durumda kullanıldıkları" söyleniyor. Söylenmesi gereken şey asla bu değildir. Birincisi, makineler SSCB'de topluma hep emek tasarruf ettirir, SSCB koşulları altında makinelerin toplumuna emek tasarrufu sağlamadığı hiçbir örnek bilmiyoruz. İkincisi, makineler yalnızca emek tasarruf etmez, tersine aynı zamanda işçilerin işini kolaylaştırırlar, öyle ki bizim koşullarımız altında işçiler, kapitalizmdeki koşulların tersine, çalışma sürecinde çok severek makine kullanırlar.

Bu yüzden, SSCB'den başka hiçbir yerde makinelerin bu kadar seve seve kullanılmadığı söylenmelidir, çünkü makineler toplumun emek tasarruf etmesini sağlar ve işçinin işini kolaylaştırır, SSCB'de işsizlik olmadığı için, işçiler ekonomide çok severek makine kullanırlar.

6) Kapitalist ülkelerde işçi sınıfının maddi durumu sorunu.

İşçi sınıfının maddi durumu üzerine konuşulduğunda, normal olarak üretimde çalışan işçiler göz önünde bulundurulur ve yedek ordu denilen işsizlerin maddi durumu dikkate alınmaz. İşçi sınıfının maddi durumu sorununa böyle yaklaşmak doğru mudur? Bunun doğru olmadığını düşünüyorum. Eğer üyeleri işgüçlerinin satışından başka bir şeyle yaşamayan yedek işsizler ordusu varsa, o zaman işsizler tabii ki işçi sınıfına aittir, ama eğer işçi sınıfına aitlerse, o zaman bunların sefil durumu üretimde çalışan işçilerin maddi durumu üzerinde etkisiz kalamaz. Bu yüzden kapitalist ülkelerde işçi sınıfının maddi durumu karakterize edilirken yedek işsizler ordusunun durumunun da dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum.

7) Ulusal gelir sorunu.

Ders kitabı taslağına ***mutlaka*** ulusal gelir üzerine yeni bir bölümün alınması gerektiğini düşünüyorum.

8) Ders kitabında, sosyalizmin politik ekonomisinin kurucuları olarak Lenin ve Stalin üzerine özel bir bölüm sorunu.

"Sosyalizmin Marksist Öğretisi. Sosyalizmin Politik Ekonomisinin V. İ. Lenin ve J.V. Stalin Tarafından Yaratılması" bölümünün ders kitabından çıkarılması gerektiğini düşünüyorum. Yeni bir şey sunmadığı ve ders kitabının önceki bölümlerinde daha ayrıntılı biçimde söylenenleri renksiz biçimde tekrarladığı için, ders kitabında gereksizdir.

Diğer sorunlara gelince, Ostrovityanov, Leontyev, Şepilov, Gatovski ve diğer yoldaşların "önerileri"ne ekleyecek bir şeyim yok.

### 9— *Marksist Bir Politik Ekonomi Ders Kitabının Uluslararası Önemi*

Yoldaşların Marksist bir politik ekonomi ders kitabının önemini tam olarak kavramadıklarını düşünüyorum. Ders kitabına yalnızca Sovyet gençliğinin gereksinimi yok. Özellikle bütün ülkelerin komünistleri ve komünistlere sempati duyan insanların gereksinimi var. Yabancı yoldaşlarımız, kendimizi kapitalist köleliktен nasıl kurtardığımızı, ülke ekonomisini sosyalizm ruhuyla nasıl dönüştürdüğümüzü, köylülüğün dostluğunu nasıl kazandığımızı, daha yakın bir zamana kadar yoksul ve zayıf olan ülkemizi nasıl zengin ve güçlü bir ülke haline getirdiğimizi, Kolhozların ne olduğunu, üretim araçlarının toplumsallaştırılmasına rağmen meta üretimini, parayı, ticareti vs. neden ortadan kaldırmadığımızı bilmek istiyorlar. Onlar, bütün bunları ve daha başka birçok şeyi yalnızca salt meraktan dolayı değil, bizden öğrenmek ve bizim deneyimlerimizden kendi ülkeleri için yararlanmak amacıyla bilmek istiyorlar. Bundan dolayı, iyi bir Marksist politik ekonomi ders kitabının yayınlanması yalnızca iç politik değil, aynı zamanda büyük dış politik bir öneme de sahiptir.

Dolayısıyla, yalnızca ülke içinde devrimci gençliğin el kitabı olarak değil, aynı zamanda yurt dışında da hizmet görebilecek bir ders kitabına gereksinim vardır. Bu, fazla kapsamlı olmamalıdır; çünkü geniş kapsamlı bir ders kitabı el kitabı olamaz ve bunun üstesinden gelinmesi, baş edilmesi zor olacaktır. Ama gerek ülkemizin ekonomisi, gerekse de kapitalizmin ve sömürge sisteminin ekonomisine ilişkin tüm temel şeyleri içermelidir.

Bazı yoldaşlar, tartışmada ders kitabına bir dizi yeni bölümün alınmasını önerdiler: Tarihçiler tarih üzerine, politikacılar politika üzerine, felsefeciler felsefe üzerine, ekonomi bilimcileri ekonomi üzerine. Ama bu, ders kitabının korkunç boyutlarda şişmesine yol açacaktır. Buna elbette izin verilmemelidir. Ders kitabı, tarihsel yöntemi, politik ekonominin sorunlarını açıkla-

mak için kullanıyor, ama bu, henüz bizim politik ekonomi ders kitabını bir ekonomik ilişkiler tarihine dönüştürmemiz gerektiği anlamına gelmemektedir.

500, en çok 600 sayfalık bir ders kitabına gereksinimimiz var, daha fazlasına değil. Bu, bir Marksist politik ekonomi el kitabı olacaktır: Bütün ülkelerin genç komünistleri için güzel bir armağan.

Ayrıca, böylesi bir ders kitabı, yurtdışının komünist partilerinin çoğunluğunun yetersiz Marksist gelişmesi göz önünde bulundurulduğunda, bu ülkelerin daha yaşlı komünist kadrolarına da yararlı olacaktır.

### *10— Politik Ekonomi Ders Kitabı Taslağının Düzeltilmesinin Yolları*

Bazı yoldaşlar tartışma sırasında ders kitabı taslağını işgüzarca "yerin dibine batırdılar", yazarlarını hatalar ve boşluklar nedeniyle eleştirdiler ve tasarının başarısız olduğunu iddia ettiler. Bu haksızlıktır. Elbette ders kitabında hatalar ve boşluklar vardır — hemen hemen bütün büyük eserlerde bunlar vardır. Ama tartışmaya katılanların ezici çoğunluğu buna rağmen, ders kitabı taslağının, ilerdeki bir ders kitabına temel teşkil edebileceğini ve yalnızca bazı düzeltmeler ve eklemeler gerektirdiğini kabul etti. Gerçekten ders kitabı taslağının mevcut ders kitaplarını bir baş geçtiği sonucuna varmak için, ders kitabı taslağını yalnızca kullanımda bulunan politik ekonomi ders kitaplarıyla karşılaştırmak yeterlidir. Bu, ders kitabı taslağının yazarları için büyük bir kazanımdır.

Ders kitabı taslağını düzeltmek için sayısal olarak büyük olmayan bir komisyon oluşturulması gerektiğini düşünüyorum, bu komisyona yalnızca ders kitabının yazarları ve tartışmaya katılanlar arasında çoğunluğu oluşturanların yandaşları değil, bu çoğunluğun karşıtları da, ders kitabı taslağının şiddetli eleştirmenleri de dahil olmalıdır.

Rakamların kontrolü ve taslağın yeni istatistik materyalle tamamlanması için deneyimli bir istatistikçinin aynı şekilde formülasyonların hatasızlığının kontrolü için deneyimli bir hukukçunun da komisyona alınması iyi olurdu.

Komisyon üyeleri geçici olarak her türlü başka çalışmadan kurtarılmalı ve kendilerini ders kitabı çalışmasına tam adayabilmeleri için maddi olarak iyi durumda tutulmalıdırlar.

Ayrıca ders kitabının kesin redaksiyonu için, yaklaşık üç kişiden oluşan bir redaksiyon komisyonu atanmalıdır. Bu, ders kitabı taslağında ne yazık ki eksik olan stil ortaklığı için de gereklidir.

Ders kitabının MK'ya tamamlanmış biçimde sunulmasının süresi — bir yıldır.

1 Şubat 1952

***J. Stalin***

# YOLDAŞ ALEKSANDER İLYİÇ NOTKİN'E YANIT

**Yoldaş Notkin!**

Sorduğunuz sorulan acil saymadığım için yanıtlamakta acele etmedim. Acil olan ve doğal olarak dikkatleri sizin mektubunuzdan uzaklaştıran başka acil sorunların varlığı bunu daha da zorunlu kıldı.

Nokta nokta yanıtlıyorum.

*Birinci Nokta*

"Notlar"da toplumun bilimin yasaları karşısında çaresiz olmadığı, insanlar ekonomik yasaları anladıklarında, bunları, toplum yararına kullanabilecekleri ünlü genel kuralı vardır. Bu genel kuralın diğer toplum biçimleri için genelleştirilemeyeceğini, bunun yalnızca sosyalizm ve komünizmde geçerli olduğunu, örneğin kapitalizmde ekonomik süreçlerin elemanter karakterinin, topluma, ekonomik yasaları toplum yararına kullanma olanağı vermediğini iddia ediyorsunuz.

Bu doğru değil. Burjuva devrimi çağında, örneğin Fransa'da burjuvazi feodalizme karşı üretim ilişkilerinin üretici güçlerin karakteriyle mutlak uyumu ünlü yasasından yararlandı, feodal üretim ilişkilerini ortadan kaldırdı ve bu üretim ilişkilerini feodal düzenin bağrında büyüyüp gelmiş üretici güçlerin karakte-

riyle uyumlu hale getirdi. Burjuvazi bunu özel yeteneklerine dayanarak değil, bundan çok büyük çıkarı olduğu için yaptı. Feodal beyler, buna karşı, kafasızlıklarından değil, bu yasanın gerçekleştirilmesini engellemekte çok büyük çıkarları olduğu için direndiler.

Aynı şey ülkemizde sosyalist devrim üzerine de söylenmelidir. İşçi sınıfı, üretim ilişkilerinin üretici güçlerin karakteriyle mutlak uyumu yasasından yararlandı, burjuva üretim ilişkilerini ortadan kaldırdı, yeni, sosyalist üretim ilişkilerini yarattı ve üretici güçlerin karakteriyle uyumlu hale getirdi: Bunu özel yeteneklerine dayanarak değil, bunda büyük çıkarı olduğu için yapabildi. Burjuva devrimin şafağında ilerici bir güçken, karşı-devrimci bir güce dönüşmüş olan burjuvazi, bu yasanın gerçekleştirilmesine bütün araçlarla direndi. Örgütsüzlüğü sonucunda ve ekonomik süreçlerin elemanter karakteri onu direnişe zorladığı için değil, öncelikle, bu yasanın gerçekleştirilmemesinden çok çıkarı olduğu için direnmişti burjuvazi.

Bundan şu sonuç çıkıyor:

1) Ekonomik süreçlerden, ekonomik yasalardan toplum yararına yararlanılması, şu ya da bu ölçüde yalnızca sosyalizmde ve komünizmde değil, başka sistemlerde de gerçekleşir.

2) Ekonomik yasalardan yararlanılması sınıflı toplumda her zaman ve her yerde sınıfsal motifler temelinde gerçekleşir, burada ekonomik yasalardan toplum yararına yararlanılmasının bayraktarlığını her zaman ve her yerde ilerici sınıf yapar, zamanları geçmiş sınıflar ise buna karşı direnirler. Ancak bir yanda proletarya ve diğer yanda türihsel seyir içinde, üretim ilişkilerinde bir devrim yapmış olan diğer sınıflar arasındaki fark, proletaryanın sınıf çıkarlarının, toplumun ezici çoğunluğunun çıkarlarıyla kaynaşmasından ibarettir, çünkü proletaryanın devrimi, sömürünün şu ya da bu biçiminin ortadan kaldırılması değil, her türlü sömürünün ortadan kaldırılması anlamına gelir,

buna karşın sömürünün yalnızca şu ya da bu biçimini ortadan kaldıran diğer sınıfların devrimleri kendilerini toplumun çoğunluğunun çıkarlarıyla çelişen dar sınıf çıkarları çerçevesiyle sınırlar.

"Notlar"da, ekonomik yasalardan toplum yararına yararlanılmasında, sınıfsal motiflerden söz ediliyor. Şöyle deniyor: "Yeni bir yasanın keşfinin ve uygulanmasının az çok sorunsuz gerçekleştiği doğa bilimleri yasalarından farklı olarak, toplumun köhnemiş güçlerinin çıkarlarını etkileyen yeni bir yasanın keşfi ve uygulanması, ekenomik alanda, bu güçlerin en güçlü direnişine çarpar". Ancak siz bunu hiç dikkate almamışsınız.

### *İkinci Nokta*

Üretim ilişkilerinin üreciti güçlerin karakteriyle tam uyumuna yalnızca sosyalizmde, komünizmde ulaşılabileceğini, buna karşılık diğer sistemlerde eksik bir uyumun sağlanabileceğini iddia ediyorsunuz.,

Bu doğru değil. Burjuva devriminden sonraki çağda, burjuvazi feodal üretim ilişkilerini ortadan kaldırdığında ve burjuva üretim ilişkilerini kurduğunda, burjuva üretim ilişkilerinin üretici güçlerin karakteriyle tam olarak uyuştuğu dönemler kuşkusuz olmuştur. Aksi halde kapitalizm, burjuva devriminin geliştiği hızda gelişemezdi.

Devamla:"Tam uyum" sözcükleri mutlak anlamda kavranmamalıdır. Sanki sosyalizmde üretim ilişkilerinin, üretici güçlerin büyümesinin gerisinde kalması hiç olmamışgi bi kavranmamalıdır. Üretici güçler, üretimin en hareketli ve en devrimci güçleridir. Bunlar tartışmasız sosyalizmde de üretim ilişkilerinin önüne geçer. Üretim ilişkileri ancak bir süre sonra, üretici güçlerin karakterine uygun olarak değişir.

O halde, "tam uyum" sözcükleri nasıl kavranmalıdır? sosyalizmde normal olarak üretim ilişkileriyle üretici güçler arasında

çatışma çıkmadığı, toplumun geri kalmış üretim ilişkilerini üretici güçlerin karakteriyle zamanında uyumlu hale getirme olanağına sahip olduğu biçiminde kavranmalıdır. Sosyalist toplum bu olanağa sahiptir, çünkü onda bir direniş örgütleyebilecek köhnemiş sınıflar yoktur. Tabii sosyalizmde de üretim ilişkilerinde değişikliklerin gereğini kavramayan, geri kalmış uyuşuk güçler olacaktır, ancak bir çatışmaya yol açılmaksızın bunların üstesinden gelinmesi zor olmaz.

### *Üçüncü Nokta*

Açıklamalarınızdan, üretim araçlarını ve öncelikle ulusallaştırılmış işletmelerimizde imal edilen üretim aletlerini, meta olarak değerlendirdiğiniz anlaşılıyor.

Sosyalist düzenimizde üretim araçları meta olarak değerlendirilebilir mi? Bana göre bu kesinlikle olanaksız. Meta, üretimin herhangi bir alıcıya satılabilen ürünüdür, burada malın sahibi malın satışında mülkiyet hakkını yitirir, alıcı ise malın onu bir başkasına satabilen, rehine verebilen ya da çürümeye bırakabilen sahibi olur. Üretim araçları bu tanımın içine giriyor mu? Girmediği açık. Birincisi, üretim araçları her alıcıya "satılamaz" kolektif çiftliklere bile "satılmaz" — yalnızca devlet tarafından kendi işletmelerine dağıtılır. İkincisi, üretim araçlarının sahibi, yani devlet, onları şu ya da bu işletmeye devrettiğinde, üretim araçlarının mülkiyet hakkını hiçbir biçimde yitirmez, tersine bu hakkı tümüyle elinde tutar. Üçüncüsü, devletten üretim araçları alan işletmelerin müdürleri, sadece mülk sahibi olmamakla kalmazlar, tersine Sovyet devletinin yetkilileri olarak, üretim araçlarını devlet tarafından verilen plana uygun kullanmakla yükümlüdürler.

Görüldüğü gibi, toplumumuzdaki üretim araçları asla meta kategorisine sokulamaz.

Ama o zaman, üretim araçlarının değerinden, bunların maliyetinden, fiyatından ve benzeri şeylerden neden söz ediliyor?

İki nedenden dolayı.

Birincisi, bu, işletmelerin kârla mı yoksa zararla mı çalıştıklarını saptamak, işletmeleri sınamak ve denetleyebilmek amacıyla muhasebe için, hesap yapmak için gereklidir. Ancak bu meselenin yalnızca biçimsel yanıdır.

İkincisi, bu, dış ticaret yararına üretim araçlarının yabancı devletlere satışını gerçekleştirmek için gereklidir. Burada dış ticaret alanında, ama ***yalnızca bu alanda*** üretim araçlarımız gerçekten metadır, ve gerçekten satılırlar. (Tırnak işareti olmaksızın)

Yani işletmelerimiz tarafından üretilen üretim araçlarının dış ticaret satış işlemleri alanında gerek öz, gerekse biçim olarak meta özelliklerini kazandığı, buna karşılık ülke içinde ekonomik dolaşım alanında meta özelliklerini yitirdiği, meta olmaktan çıktığı ve değer yasasının etkinlik alanından uzaklaştığı, burada yalnızca metanın dış kabuğunu (muhasebe vb.) koruduğu sonucu çıkıyor.

Bu özellik neyle açıklanabilir?

Sosyalist ilişkilerimiz altında, ekonomik gelişimin devrimler yoluyla değil, eskinin kolayca ortadan kaldırılmadığı, tersine yeniye uyum sağlayarak doğasını değiştirdiği ve bu sırada yalnızca biçimini koruduğu, yeninin ise eskiyi kolayca yoketmediği tersine eskiye nüfuz ettiği, onun doğasını ve fonksiyonlarını değiştirdiği, bu sırada onun biçimini bozmadığı, tersine yeninin gelişimi için kullandığı, yavaş yavaş değişim yoluyla gerçekleşmesi söz konusudur. Ekonomik dolaşımımızda yalnızca metaların değil, eski fonksiyonlarını yitirip, yeni fonksiyonlar edinmelerine rağmen, sosyalist toplum düzeninin yararlandığı eski biçimi koruyan para ve bankaların durumu da böyledir.

Meseleye biçimsel açıdan, olayların yüzeyinde görülenler açısından yaklaşıldığında, kapitalizmin kategorilerinin ekonomimizde geçerliliklerini korudukları yanlış sonucuna varılabilir. Ancak meseleye, ekonomik bir sürecin içeriği ve biçimi arasın-

da, derinde gerçekleşen gelişme süreçleri ve yüzeysel görünümler arasında kesin ayrım yapan Marksist analizle yaklaşıldığında, o zaman tek doğru sonuca, bizde kapitalizmin eski kategorilerinden yalnızca biçimin, dış çehrenin korunduğu, kategorilerin özünün ise bizde sosyalist ekonominin gelişiminin gereklerine uygun olarak esastan değiştiği sonucuna varılır.

### *Dördüncü Nokta*

Diğer yasasının, devlete tedarik fiyatına teslim edilen tarımda üretilmiş "üretim araçları"nın fiyatları üzerinde düzenleyici etkide bulunduğunu iddia ediyorsunuz. Burada, hammadde gibi "üretim araçları"nı, örneğin pamuğu kastediyorsunuz. Aynı şekilde keten, yün ve diğer tarımsal hammaddeleri de ekleyebilirsiniz.

Öncelikle, verili durumda tarımın, "üretim araçları" değil, yalnızca üretim araçlarından birini, hammaddeyi ürettiği belirtilmek zorundadır. "Üretim araçları" sözcüğüyle oynanmamalıdır. Marksistler, üretim araçlarının üretiminden sözettiklerinde, öncelikle üretim aletlerinin üretimini kastederler, Marx bunu, "bir toplumsal üretim çağının karakter özelliklerini"* temsil eden, "Bütünü, üretimin kemik ve adale sistemi olarak adlandırılabilecek, mekanik iş aracı" olarak tanımlar. Üretim araçlarının bir bölümünü (hammaddeyi) ve üretim araçlarını, bunların arasında üretim aletlerini de aynı kefeye koymak, Marksizme karşı günah işlemek demektir, çünkü Marksizm, üretim aletlerinin tüm diğer üretim araçlarıyla karşılaştırıldığında, belirleyici rolü oynadığından hareket eder. Hammaddenin tek başına hiçbir üretim aleti üretemeyeceğini herkes bilir; bazı hammadde türleri, üretim aletlerinin üretimi için malzeme olarak gerekli olmalarına rağmen, hiçbir hammadde, üretim aletleri olmaksızın üretilemez.

**Bkz. Karl Marx, "Kapital" Cilt I, Dietz Verlag, Berlin, 1953, s. 188. —Almancaya Çeviren.*

Devamla. Değer yasasının, tarımda üretilmiş hammaddelerin fiyatı üzerindeki etkisi, siz Notkin yoldaşın iddia ettiği gibi ***düzenleyici*** bir etki midir? Eğer bizde tarımsal hammadde fiyatlarının "Serbest" bir manevra alanı olsaydı, eğer bizde rekabet ve üretim anarşisi yasası etkili olsaydı, eğer plan ekonomisine sahip olmasaydık ve hammadde üretimi planla düzenlenmiş olmasaydı, düzenleyici olabilirdi. Ama bütün bu "eğer"ler bizim ekonomik sistemimizde bulunmadığı için, değer yasasının, tarımsal hammaddelerin fiyatına etkisi, asla düzenleyici olamaz. Birincisi, bizde tarımsal hammaddeler için fiyatlar "serbest" değil, sabit, planlı fiyatlardır. İkincisi, tarımsal hammadde üretiminin boyutu kendiliğinden, herhangi rastlantısal faktörlerle değil, planla belirlenir. Üçüncüsü, tarımsal hammaddelerin üretimi için gerekli üretim aletleri tek tek kişilerin veya kişilerden oluşan grupların elinde değil, tersine devletin elinde yoğunlaşmıştır. Bundan sonra, değer yasasının düzenleyici rolünden geriye ne kalır? Değer yasasının kendisinin, yukarıda adı geçen sosyalist üretim için karakteristik faktörler tarafından düzenlendiği sonucu çıkar.

Dolayısıyla, değer yasasının, tarımsal hammaddeler için fiyat oluşumuna etkide bulunduğu, burada etkili faktörlerden birini temsil ettiği inkar edilemez. Ama bu etkinin düzenleyici olmadığı ve olamayacağı da inkar edilemez.

### *Beşinci Nokta*

'Notlar"ında, sosyalist ekonominin verimliliği üzerine yapılan açıklamalar, bazı yoldaşların, verimli işletmelere özel bir ayrıcalık tanımadığı ve bu işletmelerin yanında verimli olmayan işletmelerin varlığına da izin verdiği için, bizzat planlı ekonomimizin, ekonomide verimlilik prensibini yerle bir ettiği iddiasına, bir yanıtır. "Notlar"da, tek tek işletmelerin ve üretim dallarının verimliliğinin sosyalist üretimin bize, bizi fazla üretim

krizlerinden koruyarak ve üretimin kesintisiz gelişimini sağlayarak garantilediği daha yüksek verimlilik ile hiç kıyaslanamayacağı söyleniyor.

Ancak buradan, tek tek işletmelerin ve üretim dallarının verimliliğinin özel bir değere sahip olmadığı ve en büyük dikkati haketmediği sonucunu çıkarmak istemek yanlış olurdu. Bu tabii ki yanlış olurdu. Tek tek işletmelerin ve üretim dallarının verimliliği üretimimizin gelişimi açısından bakıldığında, muazzam bir öneme sahiptir. Bu, gerek yeni inşaatların planlanmasında, gerekse de üretim planlanmasında dikkate alınmalıdır. Şu anki gelişme aşamasında ekonomik faaliyetimizin abc'si budur.

### *Altıncı Nokta*

Kapitalizme ilişkin, "çok fazla deforme edilmiş biçimde genişletilmiş üretim" sözcüklerinizin nasıl anlaşılması gerektiği açık değil. Böyle ve üstelik genişleti miş üretimlerin, dünyada varolmadığı söylenmelidir.

Dünya pazarı bölündükten ve tayin edici kapitalist ülkelerin (ABD, İngiltere, Fransa) dünya kaynaklarına güçleriyle etkide bulundukları bölge daralmaya başladıktan sonra kapitalist gelişimin çevrimsel karakterinin —üretimin gelişimi ve gerilemesi— yine de sürmek zorunda olduğu açıktır. Ama bu ülkelerde üretim hacmi gerileyeceğinden, üretimin büyümesi ülkelerde daralmış bir temelde gerçekleşecektir.

### *Yedinci Nokta*

Kapitalist dünya sisteminin genel krizi, Birinci Dünya Savaşı zamanında, özellikle Sovyetler Birliği'nin kapitalist sistemden ayrılmasının sonucunda başladı. Bu, genel bunalımın ilk aşamasıydı. İkinci Dünya Savaş'ı sırasında, özellikle Avrupa'da ve Asya'da halk demokrasisi ülkelerinin kapitalist sistemden ayrılmasından sonra, genel kriz ikinci aşamasına girdi. Birinci

Dünya Savaş'ı sırasında birinci kriz ve ikinci Dünya Savaş'ı sırasında ikinci kriz, tekil, birbirinden soyutlanmış bağımsız krizler olarak değil, tersine kapitalist dünya sisteminin genel krizinin gelişme aşamaları olarak değerlendirilmelidir.

Dünya kapitalizminin genel krizi, yalnızca bir politik veya bir ekonomik kriz midir? Ne biri ne de öteki. O, gerek ekonomiyi gerekse de politikayı kapsayan genel, yani kapitalist dünya sisteminin evrensel bir krizidir. Bu krizin, bir yandan kapitalizmin dünya ekonomik sisteminin sürekli artan ayrışmasının ve öte yandan kapitalizmden ayrılmış ülkelerin, SSCB, Çin ve diğer halk demokrasisi ülkelerinin artan ekonomik gücüne temel teşkil ettiği açıktır.

***J. Stalin***

21 Nisan 1952

# L. D. YAROŞENKO YOLDAŞIN HATALARI ÜZERİNE

Yoldaş Yaroşenko kısa süre önce, SBKP(B) MK Politbüro üyelerine, ünlü kasım tartışmalarında ele alınmış olan bir dizi ekonomik sorun üzerine, bu yılın 20 Mart tarihli bir mektup gönderdi. Mektubun yazarı, tartışmalar üzerine temel özetleyici materyallerde ve aynı şekilde Yoldaş Stalin'in "Notlar"ında, Yaroşenko yoldaşın "bakış açısının hiç yansıma bulmamış olduğu"ndan şikayet ediyor. Yazı ayrıca Yoldaş Yaroşenko'ya, bir ya da bir buçuk yıl sürecince "Sosyalizmin Politik Ekonomisi"ni kaleme alma izini verilmesi ve bunun için kendisine yardımcı olarak iki çalışma arkadaşı sağlanması önerisini içeriyor.

Yoldaş Yaroşenko'nun gerek şikayetinin gerekse de önerisinin özü itibariyle incelenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Şikayetle başlayalım.

Yukarıda adı geçen materyallerde hiç yansıma bulamamış olan Yoldaş Yaroşenko'nun "bakış açısı" neden ibarettir?

## I

### *Yoldaş Yaroşenko'nun Temel Hatası*

Yoldaş Yaroşenko'nun bakış açısını iki sözcükle karakterize etmek gerekirse, onun Marksistçe olmadığı — doğrusuyla temelden yanlış olduğu söylenmek zorundadır.

Yoldaş Yaroşenko'nun temel hatası, toplumun gelişiminde üretici güçlerin ve üretim ilişkilerinin rolü sorununda Marksizmden uzaklaşmasından, üretim ilişkilerinin rolünü ise ölçüsüz küçümsemesinden ve meseleyi sosyalizmde üretim ilişkilerini, üretici güçlerin bir parçası olarak açıklamayla sonuçlandırmasından ibarettir.

Yoldaş Yaroşenko, "antagonist sınıf zıtlıkları koşulları altında, burada üretim ilişkileri "üretici güçlerin gelişimiyle çeliştiği" için, üretim ilişkilerine belirli bir rol biçmeye hazırdır. Ama bu rolü, olumsuz bir rolle, üretici güçlerin gelişimini engelleyen, onların gelişimini köstekleyen bir faktörün rolüyle sınırlıyor. Başka fonksiyonları, üretim ilişkilerinin kimi olumlu işlevlerini Yoldaş Yaroşenko görmüyor.

"Antagonist sınıf zıtlıkları" artık bulunmadığı ve üretim ilişkilerinin "artık üretici güçlerin gelişimiyle çelişmediği" sosyalist düzene gelince, Yoldaş Yaroşenko, burada üretim ilişkilerinin her türlü bağımsız rolünün kaybolduğuna üretim ilişkilerinin ciddi bir gelişme faktörü olmaktan çıktığına ve —parçanın bütün tarafından olduğu gibi— üretici güçler tarafından yutulduğuna inanıyor. Sosyalizmde "insanların üretim ilişkileri" diyor Yoldaş Yaroşenko, bu örgütlenmenin aracı olarak, momenti olarak üretici güçlerin örgütlenmesine aittir." (Bkz. Yoldaş Yaroşenko'nun MK Politbürosu'na Mektubu.)

Bu durumda sosyalizmin politik ekonomisinin temel görevi neden ibarettir? Yoldaş Yaroşenko yanıtlıyor: "Bu yüzden sosyalizmin politik ekonomisinin temel sorunu, sosyalist toplum insanlarının üretim ilişkilerini araştırmaktan ***değil,*** tersine toplumsal üretimde üretici güçlerin organizasyonunun bilimsel bir teorisini, ekonominin gelişiminin planlanmasının teorisini hazırlamak ve geliştirmekten ***ibarettir.*** "(Bkz. Tartışma Plenumunda Yoldaş Yaroşenko'nun Konuşması.)

Yoldaş Yaroşenko'nun, ekonomimizde çeşitli mülkiyet biçimlerinin varlığı, meta dolaşımı, değer yasası vs. gibi, sosyalist

düzenin ekonomik sorunlarıyla —bunları yalnızca skolastik tartışmalara yol açan tali sorunlar saydığı için— ilgilenmemesi, bununla açıklanabilir. Açıktan açığa, kendisinin sosyalist politik ekonomisinde "sosyalizmin politik ekonomisinin bizde sık sık skolastik bir karakter kazanan, değer, meta, para, kredi vs. gibi şu ya da bu kategorilerinin rolü üzerine tartışmaların ***yerini,*** toplumsal üretimde üretici güçlerin rasyonel bir organizasyonunun bilimsel gerekçelendirmesinin ***alacağı",*** açıklamasını yapıyor. (Bkz. Tartışma Plenumunun bir Seksiyonunda Yoldaş Yaroşenko'nun Konuşması.)

Yani ekonomik sorunları olmayan bir politik ekonomi,

Yoldaş Yaroşenko, sosyalizmden komünizme geçişin özel bir zorluk olmaksızın gerçekleşmesi için, "üretici güçlerin rasyonel bir organizasyonunun" yürürlüğe sokulmasının yeteceğine inanıyor. Komünizme geçiş için bunun tümüyle yeterli olduğuna inanıyor. Açıktan açığa, "sosyalizmde komünist toplumun kurulması için temel mücadelenin, üretici güçlerin doğru organizasyonu ve bunların toplumsal üretimde rasyonel kullanımı uğruna bir mücadeleyle aynı kapıya çıktığı"nı açıklıyor. "(Bkz. Tartışma Plenumu Önünde Konuşma.) Yoldaş Yaroşenko törenle ilan ediyor : "Komünizm — toplumsal üretimde üretici güçlerin en yüksek bilimsel organizasyonudur."

Yani buna göre komünist düzenin özü "üretici güçlerin rasyonel bir organizasyonu"ndan ibarettir.

Bütün bunlardan Yaroşenko, tüm toplum biçimleri için ortak bir politik ekonomi olamayacağı, iki politik ekonominin olması gerektiği sonucunu çıkarıyor: biri — konusu insanların üretim ilişkilerini incelemek olan, sosyalizm öncesi toplum biçimleri için ve diğeri — konusu üretim ilişkilerinin, yani ekonomik ilişkilerin incelenmesi değil, tersine üretici güçlerin rasyonel bir organizasyonu sorununun incelenmesi olması gereken sosyalist düzen için.

Yoldaş Yaroşenko'nun bakış açısı budur.

Bu bakış açısı üzerine ne söylenebilir?

Birincisi, toplumların tarihinde üretim ilişkilerinin rolünün, üretici güçlerin gelişimini köstekleyen bir ayakbağı rolüyle sınırlı olduğu doğru değildir. Marksistler üretim ilişkilerinin köstekleyici rolünden sözettiklerinde, herhangi bir üretim ilişkisini değil, yalnızca artık üretici güçlerin gelişimine uymayan ve dolayısıyla onların gelişimini köstekleyen eski üretim ilişkilerini göz önünde bulundururlar. Ama eski üretim ilişkileri dışında bilindiği gibi, eskilerin yerine geçen yeni üretim ilişkileri vardır. Yeni üretim ilişkilerinin rolünün, üretici güçlerin ayakbağı rolüyle aynı kapıya çıktığı söylenebilir mi? Hayır, söylenemez. Tersine, yeni üretim ilişkileri, aslında üretici güçlerin daha ve üstelik güçlü gelişimini belirleyen ***başlıca*** ve belirleyici güçtür ve bunsuz üretici güçler, şimdi kapitalist ülkelerde sözkonusu olduğu gibi, bitkisel hayat sürmeye mahkûm olurlar.

Hiç kimse, beş yıllık planlar sırasında, Sovyet sanayimizin üretici güçlerinin muazzam gelişimini yadsıyamaz. Ancak, eğer Ekim 1917'de eski, kapitalist üretim ilişkilerin yerine yeni sosyalist üretim ilişkilerini geçirmeseydik, bu gelişme gerçekleşemezdi. Ülkemizin üretim ilişkilerinde, ekonomik ilişkilerinde bu devrim olmaksızın üretici güçler bizde de, bugün kapitalist ülkelerde bitkisel hayat sürdükleri gibi bizde de bitkisel hayat süreceklerdi.

Hiç kimse tarımımızın üretici güçlerinin son 20-25 yıl içindeki muazzam gelişimini yadsıyamaz. Ancak eğer otuzlu yıllarda kırda eski kapitalist üretim ilişkilerinin yerine, yeni kolektivist üretim ilişkilerini koymamış olsaydık, bu gelişme gerçekleşemezdi. Üretimde bu devrim olmaksızın tarımımızın üretici güçleri, aynı bugün kapitalist ülkelerde bitkisel hayat sürdükleri gibi, bizde de bitkisel hayat süreceklerdi.

Tabii yeni üretim ilişkileri sonsuza dek yeni kalamaz ve kalmıyor da, eskimeye ve üretici güçlerin gelişiminin devamıyla çelişkiye düşmeye başlıyor üretici güçlerin temel itici gücü ola-

rak rolünü yitirmeye başlıyor ve bunlar için ayakbağı haline geliyor. O zaman bu artık eskimiş üretim ilişkilerinin yerine, rolü üretici güçlerin gelişiminin devamı için temel itici güç olmaktan ibaret olan yeni üretim ilişkileri geçer.

Üretim ilişkilerinin gelişiminin, üretici güçler için ayakbağı rolünden, onları ileriye iten en önemli güç rolüne ve üretici güçlerin temel itici rolünden onlar için bir ayakbağı rolüne geçmesi özelliği Marksist materyalist diyalektiğin ana unsurlarından birini oluşturur. Bugün bunu, Marksizmi yeni öğrenmeye başlayanlar bile biliyor. Ortaya çıktığı gibi, Yoldaş Yaroşenko bunu bilmiyor.

İkincisi, üretim ilişkilerinin, yani ekonomik ilişkilerin bağımsız rolünün, sosyalizmde yok olduğu, üretim ilişkilerinin üretici güçler tarafından yutulduğu sosyalizmde toplumsal üretimin, üretici güçlerin organizasyonuyla aynı kapıya çıktığı doğru değildir. Marksizm toplumsal üretimi, birbirinden ayrılmaz iki yana sahip bir bütün olarak değerlendirir: toplumun üretici güçleri (toplumun, gerekli maddi servetleri mücadeleyle kopardığı doğa güçleriyle ilişkileri) ve üretim ilişkileri (insanların üretim sürecinde karşılıklı ilişkileri). Birbirleriyle ayrılmaz biçimde bağlı olmalarına rağmen, bunlar, toplumsal üretimin iki farklı yanıdır. Ve tam da toplumsal üretimin iki farklı yanını oluşturduklarından, birbirlerini etkileyebilirler. Bu yanlardan birinin diğeri tarafından yutulacağını ve onun bileşkelerinden biri haline dönüştürülebileceğini kim iddia ederse, Marksizme karşı ağır bir suç işlemiş olur.

Marx şöyle diyor:

> "Üretimde insanlar yalnızca doğaya değil, aynı zamanda birbirlerine de etkide bulunurlar. Yalnızca, belirli bir biçimde ortak çalışarak ve faaliyetlerini karşılıklı değiş-tokuş ederek üretirler. Üretmek için, birbirleriyle belirli ilişki ve bağlantılara girerler ve yalnızca bu toplumsal ilişki ve bağlantılar içinde doğa üzerinde etkileri gerçekleşir, üretim gerçekleşir." (Bkz. K. Marx ve F. Engels Cilt V, s. 429.)*

Dolayısıyla toplumsal üretim, birbirleriyle ayrılmaz biçimde bağlı olmalarına rağmen, herşeye karşın iki farklı ilişki dizisini yansıtan iki yandan oluşur: İnsanların doğayla ilişkileri (üretici güçler) ve insanların üretim sürecinde karşılıklı ilişkileri (üretim ilişkileri) ister sosyalist düzen, isterse de başka toplumsal biçim sözkonusu olsun, yalnızca üretimin her iki yanı toplumsal üretimi doğurur.

Öyle anlaşılıyor ki, Yoldaş Yaroşenko Marx'la tam hem fikir değil. Bu Marksist tezin, sosyalist düzene uygulanamayacağı görüşündedir. İşte bu yüzden, sosyalizmin politik ekonomisi sorununu, üretici güçlerin rasyonel bir organizasyonu göreviyle sınırlıyor, bu arada üretim ilişkilerini, ekonomik ilişkileri bir kenara atıyor ve üretici güçlerden ayırıyor.

Dolayısıyla Yoldaş Yaroşenko'da ortaya, Marksist bir politik ekonomi yerine Bogdanovcu "Genel Organizasyon Bilimi" gibi bir şey çıkıyor.

Üretici güçlerin üretimin en hareketli ve en devrimci gücü olduğu düşüncesini benimseyen Yoldaş Yaroşenko, bu düşünceyi sosyalizmde üretim ilişkilerinin, ekonomik ilişkilerin rolünün yadsınması saçmalığına kadar götürüyor, burada ortaya çıkan canlı bir toplumsal üretim yerine, tek yanlı ve kuru bir üretim teknolojisidir — Buharinci "toplumsal organizasyon tekniği" gibi bir şey.

Marx şöyle diyor:

> "Yaşamlarının toplumsal üretiminde (yani maddi, insanların insan yaşamı için gerekli varlıkların üretiminde —J. St.) insanlar, kendi iradelerinden bağımsız, belirli, gerekli ilişkilere, maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme basamağına uygun olan üretim ilişkilerine girerler. Bu üretim ilişkilerinin bütünü, hukuki ve politik bir üstyapının üzerinde yükseldiği ve belirli toplumsal bi-

[9] *Karl Marx ve Friedrich Engels, İki Ciltte Seçme Yazılar, Cilt I. Dietz Verlag, Berlin 1953, s. 77 —Almancaya Çeviren.*

linç biçimlerine uygun olan, toplumun ekonomik yapısını, gerçek temelini oluşturur." (Bkz. "Politik Ekonominin Eleştirisi"ne Önzöz".)*

Yani her toplum biçimi, bunların arasında sosyalist toplum da, insanların üretim ilişkilerinin bütününden oluşan, kendi ekonomik temeline sahiptir. Ortaya şu sorun çıkıyor: Yoldaş Yaroşenko'da sosyalist düzenin ekonomik temeli ne durumdadır? Bilindiği gibi Yoldaş Yaroşenko, sosyalizmde üretim ilişkilerini, ondan geriye kalan az şeyi, üretici güçlerin organizasyonuna bir bileşke olarak dahil ederek, az çok bağımsız bir alan olarak çoktan tasfiye etti. Şunun sorulması gerekiyor: sosyalist düzenin kendisine ait bir ekonomik temeli var mıdır? Öyle anlaşılıyor ki, sosyalizmde üretim ilişkileri az çok bağımsız bir güç olarak yok olduğundan, sosyalist düzenin kendi ekonomik temeli yoktur.

Kendi ekonomik temeline sahip olmayan bir sosyalist düzen. Eğlenceli bir hikaye...

Kendine ait ekonomik temele sahip olmayan bir toplum düzeni mümkün müdür? Anlaşılan Yoldaş Yaroşenko, mümkün olduğu görüşünde. Ancak Marksizm, dünyada bu tür toplum düzenlerinin olmadığı görüşündedir.

Nihayet, komünizmin üretici güçlerin rasyonel bir organizasyonu olduğu, üretici güçlerin rasyonel organizasyonunun komünist düzenin özünü oluşturduğu, özel bir zorlukla karşılaşmaksızın komünizme geçebilmek için üretici güçleri yalnızca rasyonel biçimde örgütlemenin gerekli olduğu doğru değildir. Literatürümüzde, komünizm için başka bir tanım, başka bir formül vardır, Lenin'in "Komünizm, Sovyet iktidarı artı tüm ülkenin elektrifikasyonudur" formülü. Anlaşılan Yoldaş Yaroşenko Lenin'in formülünü beğenmiyor ve onun yerine kendi ürettiği "komünizm, üretici güçlerin toplumsal üretimde en yüksek bilimsel organizasyonudur" formülünü koyuyor.

---

* *Age, s. 337-338. —Almancaya Çeviren.*

Birincisi, Yoldaş Yaroşenko tarafından övülen üretici güçlerin bu "en yüksek bilimsel" veya "rasyonel" organizasyonunun neyi temsil ettiğini bunun somut içeriğinin ne olduğunu hiç kimse bilmiyor. Yoldaş Yaroşenko, Plenum önündeki konuşmalarında, tartışma seksiyonlarında, Politbüro üyelerine mektubunda bu mistik formülü binlerce defa yineliyor, ama aslında, sözüm ona komünist düzenin özünü oluşturan üretici güçlerin "rasyonel organizasyonu"ndan ne anlaşılması gerektiğini tek bir sözcükle bile açıklamaya hiçbir yerde çalışmıyor, o zaman tek doğru formül olan Lenin'in formülü değil Yoldaş Yareşenko'nun açıkça uydurulmuş ve Marksizm dışı olan, Bogdanov'un "Genel Organizasyon Bilimi" cephaneliğinden alınmış sözümona formülü reddedilmelidir.

Yoldaş Yaroşenko, ürün bolluğu elde etmek ve komünizme, "Herkes yaptığı işe göre" formülünden "Herkese gereksinimine göre" formülüne geçebilmek için, yalnızca üretici güçlerin rasyonel bir organizasyonuna gerek duyulduğu görüşündedir. Bu, sosyalizmin ekonomik gelişim yasalarının hiç anlaşılmadığını gösteren büyük bir yanılgıdır. Yoldaş Yaroşenko, sosyalizmden komünizme geçiş koşullarını çok fazla basit, çocukça bir basitlik içinde ortaya koyuyor. Yoldaş Yaroşenko, kolektif çiftlik grup mülkiyeti, meta dolaşımını vs. gibi ekonomik olgular yürürlükte kaldıkça ne toplumun tüm gereksinimini karşılayabilecek ürün fazlalığının, ne de "Herkese gereksinimine göre" formülüne geçişin sağlanamayacağını kavramıyor. Yoldaş Yaroşenko, "Herkese gereksinimine göre" formülüne geçmeden önce, toplumun, ekonomik ve kültürel yeniden eğitimin bir dizi aşamalarından geçilmek zorunda olunduğunu kavramıyor; bu aşamalar sırasında iş, toplumun gözünde, yalnızca geçimi sağlayan bir araçtan, ilk yaşam gereksinimi ve toplumsal mülkiyet, toplumun sarsılmaz ve dokunulmaz temeli haline gelmek zorundadır.

Komünizme geçişi ilan etmek değil, ama komünizme gerçekten geçişi hazırlamak için, en azından üç temel önkoşul yerine getirilmelidir.

Birincisi, üretici güçlerin bir mistik "rasyonel organizasyonu"nu değil, üretim araçları üretiminin öncelikli artışında tüm toplumsal üretimin kesintisiz büyümesini sürekli garantilemek gereklidir. Üretim araçlarının üretiminin öncelikli artırılması, yalnızca, onun aracılığıyla gerek üretim araçları üreten işletmeler, gerekse de ekonominin tüm diğer dallarının donatılması gerektiği için değil, onsuz genişletilmiş bir yeniden üretim bir bütün olarak olanaksız olduğu için gereklidir.

İkincisi, kolektif çiftlik mülkiyetini, kolektif çiftliklerin ve dolayısıyla tüm toplumun yararına, yavaş geçişlerle genel halk mülkiyeti düzeyine yavaş yavaş yükseltmek ve meta dolaşımının yerine aynı şekilde yavaş geçişler aracılığıyla, bir ürün değiş-tokuşu sistemi koymak gereklidir ki, merkezi iktidar veya herhangi başka bir toplumsal-ekonomik merkez, toplumsal üretimin toplam ürününü toplum yararına kapsayabilsin.

Yoldaş Yaroşenko, sosyalizmde üretim ilişkileriyle toplumun üretici güçleri arasında hiçbir çelişki olmadığını iddia ederken yanılıyor. Tabii mevcut üretim ilişkilerimiz, üretici güçlerin gelişimiyle tam bir uyum içinde bulundukları ve bunları dev adımlarla ilerlettikleri bir dönem geçiriyor. Ama bununla yetinmek ve üretici güçlerimizle üretim ilişkilerimiz arasında hiçbir çelişkinin olmadığını varsaymak yanlış olurdu. Üretim ilişkilerinin gelişimi üretici güçlerin gelişiminden geri kaldığı ve geri kalacağı için, çelişkiler kuşkusuz vardır ve kuşkusuz olacaktır. Yönetici organların doğru bir politika izlediklerinde, bu çelişkiler bir çatışmaya dönüşemez ve burada üretim ilişkileriyle üretici güçler arasında çatışma olamaz. Eğer Yoldaş Yaroşenko'nun tavsiye ettiği gibi yanlış bir politika uygularsak durum farklılaşır. O durumda bir çatışma kaçınılmaz olur, ve üretim ilişkilerimiz, üretici güçlerin gelişiminin devamı için ciddi bir ayakbağı haline gelebilir.

Bu yüzden yönetici organların görevi, büyüyüp gelen çelişkileri zamanında farketmek ve üretim ilişkilerini üretici güçlerin gelişimine uyumlu hale getirerek, üstesinden gelmek için zamanında önlemler almaktır. Bu öncelikle, kolektif çiftlik grup mülkiyeti ve meta dolaşımı gibi ekonomik fenomenler için geçerlidir. Tabii bu fenomenler şu anda tarafımızdan sosyalist ekonominin gelişimi için başarıyla kullanılıyor ve bunlar toplumumuza tartışmasız yarar sağlıyor. Kuşkusuz bunlar yakın gelecekte de yarar sağlayacak. Ama bu fenomenlerin aynı zamanda, tüm ekonominin, özellikle tarımın, bütünüyle devlet planlaması kapsamına alınmasına karşı engeller yarattıklarından, üretici güçlerimizin muazzam gelişimini artık kösteklemeye başladıklarını görmek istememek affedilmez bir körlük olurdu. Bu fenomenlerin ülkemiz üretici güçlerinin gelişiminin devamını ne kadar uzun sürerlerse o kadar fazla köstekleyeceklerine hiç kuşku yoktur. Dolayısıyla görev, bu çelişkileri, kolektif çiftlik mülkiyetini yavaş yavaş genel halk mülkiyetine dönüştürerek ve —aynı şekilde yavaş yavaş— meta dolaşımı yerine ürün değiş-tokuşunu geçirerek, ortadan kaldırmaktan ibarettir.

Üçüncüsü, toplumun tüm üyelerinin, toplumsal gelişmeye aktif katılabilmeleri için yeterli eğitim olanağı elde edebilmeleri amacıyla, dönemin mevcut işbölümü sonucunda yaşamları boyunca herhangi bir mesleğe bağlanıp kalmamaları, mesleklerini özgürce seçebilme olanağını elde edebilmeleri amacıyla, toplumun tüm üyelerine, bedensel ve düşünsel yeteneklerinin çok yönlü gelişimini garantileyen, toplumun kültürel gelişimine ulaşmak zorunludur.

Bunun için ne gereklidir?

Toplum üyelerinin böylesine önemli kültürel gelişiminin, emeğin mevcut konumunda ciddi değişiklikler yapmaksızın ulaşılabileceğine inanmak istemek yanlış olurdu. Bunun için öncelikle, işgününü en azından altı ve daha sonra beş saate kadar kısaltmak gereklidir. Bu, toplum üyelerinin, çok yönlü bir eğitim

elde etmeleri için yeterli boş zamana sahip olmalarını sağlamak için gereklidir. Bunun için ayrıca, toplum üyelerinin meslekleri-ni özgürce seçebilmeleri ve yaşamları boyunca herhangi bir mesleğe bağlanıp kalmamaları için zorunlu genel politeknik dersi yürürlüğe sokmak gereklidir. Bunun için devamla, konut koşullarını temelden düzeltmek ve işçilerle görevlilerin gerçek ücretlerini, gerek ücretin doğrudan yükseltilmesi gerekse özellikle kitle gereksinim maddelerinin fiyatlarında sistematik bir indirimle, daha fazla değilse bile, en az iki kat artırmak gereklidir.

Komünizme geçişin hazırlığı için temel koşullar bunlardır.

Ancak ***bütün*** bu önkoşulların bütünlük içinde yerine getirilmesinden sonra, toplum üyelerinin gözünde çalışmanın bir yük olmaktan çıkıp "ilk yaşam gereksinimi"* (Marx) haline gelmesi, "çalışmanın... bir yük olmaktan çıkıp bir zevk haline gelmesi"** (Engels), toplumsal mülkiyetin toplumun tüm üyeleri tarafından, toplum varlığının sarsılmaz ve dokunulmaz temeli olarak görülmesi umulabilir.

Ancak ***bütün*** bu önkoşulların bütünlük içinde yerine getirilmesinden sonra, "Herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" sosyalist formülünden, "Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre" komünist formülüne geçilebilecektir.

Bu, bir ekonomiden, sosyalizmin ekonomisinden, başka, daha yüksek bir ekonomiye, komünizmin ekonomisine köklü bir geçiştir.

Görüldüğü gibi, sosyalizmden komünizme geçiş, Yoldaş Yaroşenko'nun sandığı gibi o kadar kolay değildir.

Kim bu, önemli ekonomik değişiklikler gerektiren karmaşık ve çok yönlü eseri, Yoldaş Yaroşenko'nun yaptığı gibi, "üretici güçlerin rasyonel organizasyonu"na indirgemeye çalışırsa — o Marksizme Bogdanov görüşlerini atfeder.

---

* *Karl Marx ve Friedrich Engels, İki Ciltte Seçme Eserler, Cilt II, Dietz Verlag, Berlin 1953, s. 17. —Almancaya Çeviren.*

** *Friedrich Engels, "Anti-Dühring", s. 366. —Almancaya Çeviren.*

## II

### *Yoldaş Yaroşenko'nun Başka Hataları*

1) Yanlış bakış açısından hareketle Yoldaş Yaroşenko, politik ekonominin karakteri ve konusu üzerine yanlış sonuçlar çıkarıyor.

Yoldaş Yaroşenko, tüm toplum biçimleri için ortak bir politik ekonomi zorunluluğunu yadsıyor, burada her toplum biçiminin kendi özgül ekonomik yasalarına sahip olduğundan hareket ediyor. Ancak tümüyle haksızdır ve Engels, Lenin gibi Marksistlerle farklı görüştedir.

Engels diyor ki, politik ekonomi,

> "çeşitli insan toplumlarının üretikleri ve değiş-tokuş yaptıkları ve her seferinde buna uygun olarak ürünleri paylaştıkları, koşulların ve biçimlerin bilimi"dir (Anti-Dühring")*

Dolayısıyla politik ekonomi, herhangi bir tekil toplum biçiminin değil, çeşitli toplum biçimlerinin ekonomik gelişiminin yasalarını inceler.

Bilindiği gibi, Buharin'in "Transformasyon Dönemi'nin Ekonomisi" adlı eseri vesilesiyle kaleme aldığı eleştirel notlarında, ***ekonomi politiğin*** etkinlik alanını meta üretimiyle, ve öncelikle kapitalist üretimle sınırlamakta haksız olduğunu söyleyen ve Buharin'in burada "Engels'in karşısında bir geri adım attığı"nı belirten Lenin bununla tümüyle hemfikirdir.

Politik Ekonomi Ders Kitabı taslağında verilen politik ekonominin "toplumsal üretimin yasalarını ve insan toplumunun ***çeşitli gelişme aşamalarında*** maddi varlıkların dağılımını" inceleyen bir bilim olduğu tanımı, bununla tümüyle uyuşur.

Bu anlaşılır bir şeydir. Çeşitli toplum biçimleri, ekonomik gelişimleri içinde, yalnızca kendi özgül ekonomik yasalarına değil, aynı zamada tüm biçimler için geçerli olan, örneğin bütünlüklü bir toplumsal üretimde üretici güçlerin ve üretim ilişki-

---

* *Age., s. 182. —Almancaya Çeviren.*

lerinin birliği yasası gibi, tüm toplum biçimlerinin gelişme sürecinde üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki ilişkiler yasası gibi, yasalara da tabii olurlar. Buna göre toplum biçimleri yalnızca kendi özgül yasalarıyla birbirlerinden ayrılmazlar, aynı zamanda tüm biçimlerin ortak ekonomik yasalarıyla da birbirleriyle bağlıdırlar.

Engels şöyle derken, tümüyle haklıdır:

> "Burjuva ekonomisinin bu eleştirisini tümüyle uygulamak için, üretimin değiş-tokuşun ve dağılımın kapitalist biçimiyle tanışmak yeterli değildi. Ondan önceki veya onun yanısıra, daha az gelişmiş ülkelerde var olan biçimlerin de aynı şekilde, en azından ana hatlarıyla incelenmesi ve karşılaştırmaya tabi tutulması gerekiyordu." ("Anti-Dühring".)*

YoldaşYaroşenko'nun bu sorunda Buharin'le aynı borazanı çaldığı açıktır.

Devamla, Yoldaş Yaroşenko, "Sosyalizmin politik ekonomisinde", "değer, meta, para, kredi vs. gibi politik ekonomi kategorilerinin yerine, toplumsal üretimde üretici güçlerin rasyonel bir organizasyonu üzerine mantıklı düşünceleri ***ortaya koyduğunu"***, dolayısıyla ***bu*** politik ekonominin konusunun sosyalizmin üretim ilişkileri değil, ***bilakis*** "üretici güçlerin organizasyonunun bilimsel teorisinin, ekonominin planlanması teorisinin vs. hazırlanması ve geliştirilmesi" olduğunu, sosyalizmde üretim ilişkilerinin bağımsız önemlerini yitirdikleri ve üretici güçler tarafından bir bileşke olarak yutulduklarını iddia ediyor.

Bizde çıldırmış hiçbir "Marksist"in henüz böylesine saçmalamadığı söylenmelidir. Ekonomik sorunların olmayan, üretim sorunları olmayan, sosyalizmin politik ekonomisi ne demektir? Dünyada böyle bir politik ekonomi var mıdır? Sosyalizmin politik ekonomisinde ekonomik sorunların yerine üretici güçlerin organizasyonu sorununu koymak ne demektir? Bu, sosyalizmin politik ekonomisini ortadan kaldırmak demektir. İşte Yoldaş

---

* *Age, s. 183.—Almancaya Çeviren.*

Yaroşenko bunu yapıyor — sosyalizmin politik ekonomisini ortadan kaldırıyor. Burada Buharin'le bütünüyle ittifak halindedir. Buharin, kapitalizmin ortadan kaldırılmasıyla, politik ekonominin de yok olması gerektiğini ***söylüyordu.*** Yoldaş Yaroşenko bunu söylemiyor, ama sosyalizmin politik ekonomisini ortadan kaldırarak ***bunu yapıyor.*** Bunu yaparken tabii, sanki Buharin'le tam hem fikir değilmiş gibi davranıyor, ama bu yalnızca bir hiledir ve üstelik ucuz bir hile. Gerçekte Buharin'in vazettiği ve Lenin'in yenmeye çalıştığı şeyi yapıyor. Yoldaş Yaroşenko Buharin'in izinden gidiyor.

Devamla. Yoldaş Yaroşenko sosyalizmin politik ekonomisinin sorunlarını, üretici güçlerin rasyonel organizasyonu sorununa, ekonominin planlanması sorununa ve buna benzer şeylere indirgiyor. Ama esaslı biçimde yanılıyor. Üretici güçlerin rasyonel organizasyonu, ekonominin planlanması vb. gibi sorunlar, politik ekonominin değil, yönetici organların iktisadi politikanın konusudur. Bunlar, birbiriyle karıştırılmaması gereken iki farklı alanlardır. Yoldaş Yaroşenko bu iki farklı şeyi birbirine karıştırdı ve bu arada pot kırdı. Politik ekonomi, insanların üretim ilişkilerinin gelişim yasalarını inceler. İktisadi politika, buradan pratik sonuçlar çıkarır, bunları somutlaştırır ve günlük çalışmasını bunun üzerine inşa eder. Politik ekonomiye iktisadi politikanın sorunlarını yüklemek, onu bilim olarak mahvetmek demektir.

Politik ekonomi, konusu, üretim ilişkileri, insanların ekonomik ilişkileridir. Buna: a) Üretim araçları üzerinde mülkiyet biçimleri; b) üretimde çeşitli sosyal grupların buradan çıkan konumları ve bunların karşılıklı ilişkileri veya Marx'ın dediği gibi: "Faaliyetlerinin birbirleriyle değiş-tokuşu"*; c) Ürünlerin dağılımının tümüyle buna bağımlı biçimleri. Bütün bunlar birlikte ele alındığında politik ekonominin konusunu oluşturur.

* *Karl Marx ve Friedrich Engels, İki Cilte Seçme Yazılar, Cilt I, s. 77.* ***—Almancaya Çeviren.***

Bu tanımlamada, Engels'in tanımlamasında karşılaşılan "değiş-tokuş" sözcüğü eksiktir. Birçokları tarafından "değiş-tokuş" normalde bütün değil, yalnızca bazı toplum biçimlerine özgü olan bir meta değiş-tokuşu olarak değerlendirildiği için eksiktir, Engels, "değiş-tokuş" sözcüğü altında yalnızca mal değiş-tokuşunu anlamamasına rağmen, bu zaman zaman yanlış anlaşılmalara yol açar.

Ancak görüldüğü gibi Engels'in "değiş-tokuş" sözcüğü altında anladığı şey, adı geçen tanımlamada, onun bir unsuru olarak yerini aldı. Dolayısıyla politik ekonominin konusunun bu tanımı içerik olarak Engels'in tanımına tamamen uyar.

2) Şu ya da bu toplum biçiminin ekonomik temel yasasından söz edildiğinde, normal olarak bir çok değil, ***temel yasa*** olarak yalnızca bir ekonomik temel yasaya sahip olabileceğinden hareket edilir. Aksi halde, her toplum biçimi için bir çok temel yasaya sahip olurduk, bu da bizzat temel yasa kavramıyla çelişir. Ancak Yoldaş Yaroşenko bunu kabul etmiyor. Sosyalizmin yalnızca bir tek değil, bir çok ekonomik temel yasasının olabileceği görüşündedir. Bu inanılmaz, ama gerçek. Tartışma plenumu önünde yaptığı konuşmada şöyle diyor:

> "Toplumsal üretimin ve yeniden üretimin materyal fonlarının boyutları ve ilişkileri, toplumsal üretimin içine dahil edilen işgücünün mevcudu ve artış perspektifiyle belirlenir. Bu, sosyalist toplumun, üretim ve yeniden üretim yapısını belirleyen temel ekonomik yasasıdır."

Sosyalizmin birinci ekonomik temel yasası bu oluyor.

Aynı konuşmada Yoldaş Yaroşenko şu açıklamayı yapıyor:

> "Bölüm I ile Bölüm II arasındaki ilişki sosyalist toplumda, üretimin ve üretim araçlarının gereksinimi dolayısıyla belirlenir, hem de çalışabilir tüm nüfusu toplumsal üretime dahil etmek için gerekli olan boyutlarda. Bu, sosyalizmin ekonomik temel yasasıdır ve aynı zamanda anayasamızın Sovyet insanının çalışma hakkından kaynaklanan gereğidir."

Bu, deyim yerindeyse, sosyalizmin ikinci ekonomik temel yasası oluyor.

Son olarak Yoldaş Yaroşenko, Politbüro üyelerine mektubunda şu açıklamayı yapıyor:

> "Buradan hareketle, sosyalizmin ekonomik temel yasasının karakter çizgileri ve gerekleri, bana öyle geliyor ki, şöyle formüle edilebilir: Toplumun maddi ve kültürel yaşam koşullarının sürekli artan ve mükemmelleşen üretimi."

Bu artık sosyalizmin üçüncü ekonomik temel yasası oluyor.

Bütün bu yasaların sosyalizmin ekonomik temel yasaları mı olduğu, ya da bunlardan yalnızca birinin mi, ve eğer biriyse, hangisinin sosyalizmin ekonomik temel yasası olduğu sorularına, Yoldaş Yaroşenko, Politbüro üyelerine son mektubunda yanıt vermiyor. Politbüro üyelerine mektubunda, sosyalizmin ekonomik temel yasasını formüle ederken, üç ay önce tartışma plenumu önünde yaptığı konuşmasında, sosyalizmin başka iki ekonomik temel yasasını formüle ettiğini "unuttuğunu" varsaymak gerekiyor, herhalde bu fazlaca kuşkulu manevranın dikkat çekmeyeceğini sanıyordu. Ama hesabı tutmadı.

Yoldaş Yaroşenko tarafından formüle edilmiş sosyalizmin ilk iki ekonomik temel yasasının artık varolmadıklarını, Yoldaş Yaroşenko'nun artık Politbüro üyelerine yazdığı mektubun içerdiği üçüncü formülasyonu sosyalizmin ekonomik temel yasası olarak değerlendirdiğini varsayalım. Yoldaş Yaroşenko'nun mektubuna bakalım.

Yoldaş Yaroşenko mektubunda, Yoldaş Stalin'in "Notlar"ında verilen, sosyalizmin ekonomik temel yasası tanımıyla hemfikir olmadığını açıklıyor. Şöyle diyor:

> "Bu tanımda en önemlisi, 'tüm toplumun... gereksinimlerinin azami ölçüde karşılanmasının garantilenmesi'dir. Üretim burada, bu ana hedefe ulaşılmasının gereksinimlerin karşılanmasının aracı olarak gösterilir. Böyle bir tanımlama, sizin tarafınızdan

formüle edilen sosyalizmin ekonomik temel yasasının üretimin önceliğinden değil, tüketimin önceliğinden hareket ettiği varsayımına neden teşkil ediyor."

Yoldaş Yaroşenko'nun, sorunun özünü hiç anlamadığı ve tüketimin veya üretimin önceliği gevezeliğinin meseleyle en ufak bir ilişkisi olmadığını görmediği açıktır. Şu ya da bu toplumsal süreçlerin başka süreçlere göre önceliğinden söz edilirken, normal olarak, bu iki sürecin az çok aynı türde olduğundan hareket edilir. Üretim araçlarının üretiminin tüketim araçlarının üretimine göre önceliğinden söz edilebilir ve edilmelidir, çünkü her iki durumda sözkonusu olan üretimdir, dolayısıyla az çok aynı türden durumlardır. Ama tüketimin üretime göre, ya da üretimin tüketime göre önceliğinden sözedilemez; bu yanlış olurdu, çünkü üretim ve tüketim tamamen farklı, gerçi birbirine bağlı, ama yine de farklı alanları oluştururlar. Yaroşenko anlaşılan, burada tüketimin veya üretimin önceliğinin sözkonusu olmadığını, tam tersine toplumun toplumsal üretimin önüne hangi ***hedefi*** koyduğunun, toplumsal üretimi, diyelim ki, sosyalizmde hangi ***göreve*** tabi kıldığının sözkonusu olduğunu kavramıyor. Bu yüzden, Yoldaş Yaroşenko'nun, "diğer toplumlar gibi, sosyalist toplumun yaşamının temelini de üretimin oluşturduğu" yönündeki gevezeliği, konuya hiç dahil değildir. Yoldaş Yaroşenko, insanların yalnızca üretim amacıyla değil, tersine gereksinimlerini karşılamak için ürettiklerini unutuyor. Toplumun gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik olmayan bir üretimin eriyip gideceğini ve çürüyeceğini unutuyor.

Kapitalist veya sosyalist üretimin hedefinden, kapitalist veya sosyalist üretimin tabi oldukları görevlerden söz edilebilir mi? Edilebileceğini ve edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Marks, şöyle diyor:

"Kapitalist üretimin doğrudan amacı malların değil, artı-değerin veya gelişmiş biçimiyle kârın üretimidir; ürünün değil, fazla ürünün üretimidir. Bu bakış açısıyla emek, yalnızca sermaye için kâr veya fazla ürün yarattığı sürece verimlidir. İşçi bunu yarata-

madığı ölçüde, emeği verimsizdir. Kullanılan üretken emek miktarı sermaye için, onun vasıtasıyla —veya onunla orantılı olarak— fazla emek miktarı arttığı ölçüde önemlidir. Yalnızca gerekli çalışma süresi dediğimiz şey ölçüsünde gereklidir. Bu sonucu doğurmadığı ölçüde gereksizdir ve bastırılmalıdır.

Yatırılmış asgari bir sermayeyle azami bir artı değer veya artı ürün üretmek kapitalist üretimin değişmez amacıdır ve bu sonuca işçilerin fazla çalıştırılmasıyla ulaşılamadığı ölçüde sermaye, mümkün olan en az harcamayla —işgücünden ve masraflardan tasarruf— uygun bir ürün yaratmaya çalışmak eğilimindedir...

Bu anlayışta işçilerin kendileri kapitalist üretimde neyseler öyle görünürler — salt üretim araçları; ne bizatihi amaç olarak ne de üretimin amacı olarak " (Bkz. "Artı-değer üzerine Teoriler", Cilt II, Bölüm 2.)*

Marx'ın bu sözleri, yalnızca kapitalist üretimin hedefini kısa ve isabetli biçimde belirledikleri için değil, aynı zamanda ana hedefi sosyalist üretimde önüne konması gereken ana görevi göstermeleri bağlamında da dikkate değerdir.

Dolayısıyla kapitalist üretimin hedefi, kâr elde etmektir. Tüketime gelince, kapitalizmin ona, kâr elde etme görevine hizmet ettiği sürece gereksinimi vardır. Bu görevin dışında, tüketim sorunu kapitalizm için her türlü anlamını yitirir. Gereksinimleriyle birlikte insan, görüş alanından yok olur.

Peki sosyalist üretimin hedefi nedir, sosyalizmde toplumsal üretimin tabi kılınması gereken ana görev nedir?

Sosyalist üretimin hedefi kâr değil, tersine gereksinimleriyle birlikte insandır, yani insanın maddi ve kültürel gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Sosyalist üretimin hedefi, Yoldaş Stalin'in "Notlar"ında söylendiği gibi: "Tüm toplumun sürekli artan maddi ve kültürel gereksinimlerinin azami ölçüde karşılanmasının garantilenmesi"dir.

---

* *Karl Marx, "Artı-değer Üzerine Teoriler", Cilt II, Bölüm 2, Stuttgart 1919 s. 333-334. —Almancaya Çeviren.*

Yoldaş Yaroşenko burada, tüketimin üretime göre "önceliğe" sahip olmasının sözkonusu olduğuna inanıyor. Bu tabii ki bir düşünce hatasıdır. Gerçekte burada sözkonusu olan, tüketimin önceliği değil, tersine sosyalist üretimin ana hedefine, tüm toplumun sürekli artan maddi ve kültürel gereksinimlerinin azami ölçüde karşılanmasını garantileme hedefine ***tabi oluşudur.***

Dolayısıyla: tüm toplumun sürekli artan maddi ve kültürel gereksinimlerinin azami ölçüde karşılanmasının garantilenmesi —sosyalist üretimin ***hedefi*** budur; sosyalist üretimin, en üst düzeyde gelişmiş teknik temelinde kesintisiz büyümesi ve sürekli mükemmelleştirilmesi— bu hedefe ulaşılması için ***araç*** budur.

Sosyalizmin ekonomik temel yasası budur.

Üretimin tüketime göre sözümona "önceliği"ni koruma isteğinden hareketle Yoldaş Yaroşenko, "sosyalizmin ekonomik temel yasasının, toplumun maddi ve kültürel koşullarının üretiminin kesintisiz büyümesi ve sürekli mükemmelleştirilmesi"nden ibaret olduğunu iddia ediyor. Bu tümüyle yanlıştır. Yoldaş Yaroşenko, Yoldaş Stalin'in "Notlar"ında ortaya konmuş olan formülü en kaba biçimde tahrif ediyor ve bozuyor. Onda üretim, araç olmaktan çıkıp amaç haline geliyor, toplumun sürekli büyüyen maddi ve kültürel gereksinimlerinin azami ölçüde karşılanmasının garantilenmesi ise ortadan kalkıyor. Ortaya üretimin büyümesi uğruna üretim artışı, bizzatihi amaç olarak üretim sonucu çıkarken gereksinimleriyle birlikte insan ise, Yoldaş Yoroşenko'nun görüş alanından kayboluyor.

Bu yüzden, sosyalist üretimin hedefi olarak insanın yok olmasıyla birlikte, Yoldaş Yaroşenko'nun "taslağı"ndan Marksizmin son kalıntılarının da kaybolması şaşırtıcı değildir.

Böylece Yoldaş Yaroşenko'da, üretimin tüketime göre "önceliği" değil, tersine burjuva ideolojisinin Marksist ideolojiye göre bir tür "önceliği" ortaya çıkmıştır.

3) Marksist yeniden üretim teorisi sorunu başlıbaşına bir sorundur. Yoldaş Yaroşenko, Marksist yeniden üretim teorisinin

yalnızca kapitalist yeniden üretimin bir teorisi olduğunu, bu teorinin, sosyalist toplum biçimi de dahil olmak üzere, diğer toplumsal biçimler için geçerliliğe sahip olabilecek hiçbir şey içeremeyeceğini iddia ediyor. Şöyle diyor:

> "Marx tarafından kapitalist ekonomi için kaleme alınan yeniden üretim şemasının, sosyalist toplum üretimine uygulanması, Marx'ın öğretisinin dogmatik yorumunun bir ürünüdür ve onun öğretisinin özüyle çelişir." (Bkz. Yoldaş Yaroşenko'nun Tartışma Plenumu Önündeki Konuşması.)

Ayrıca, "Marx'ın yeniden üretim şemasının, sosyalist toplumun ekonomik yasalarına uygun olmadığı ve sosyalist yeniden üretimin incelenmesi için temel olarak hizmet göremeyeceği"ni iddia ediyor.

Üretimle üretim araçları üretimi (Bölüm I) ve tüketim araçlarının üretimi (Bölüm II) arasında belirli bir ilişkinin saptandığı, Marx'ın basit yeniden üretim teorisini incelerken Yaroşenko şöyle diyor:

> "Birinci ve ikinci bölümler arasındaki ilişki sosyalist toplumda, birinci bölümün v + m ve ikinci bölümün c Marksist formülüyle belirlenmez. Sosyalizm koşulları altında, birinci ve ikinci bölüm arasında, gelişmede adı geçen karşılıklı ilişki ortaya çıkmamalıdır." (aynı yerde)

"Marx tarafından kaleme alınmış olan, Bölüm I ve Bölüm II arasındaki ilişki üzerine teorinin, Marx'ın teorisine, yasalarıyla kapitalist ekonomi temel teşkil ettiği için, bizim sosyalist koşullarımız altında kabul edilemez olduğu"nu iddia ediyor. (Bkz. Yoldaş Yaroşenko'nun Politbüro üyelerine mektubu.)

Yoldaş Yaroşenko, Marx'ın yeniden üretim teorisini böyle çürütüyor.

Elbette, kapitalist üretimin yasalarının incelenmesi sonucunda ortaya konan Marx'ın yeniden üretim teorisi, kapitalist üretimin özgülünü yansıtır ve tabii mal kapitalizminin değer ilişkileri biçimine sokulmuştur. Başka türlüsü de olamazdı. Marx'ın rep-

rodüksiyon teorisinde yalnızca bu biçimi görmek ve onun temelini görmezden gelmek, yalnızca kapitalist toplum biçimi için geçerli olmayan onun temel içeriğini görmezden gelmek, bu teoriyi anlamamak demektir. Eğer Yoldaş Yaroşenko bundan bir şey anlasaydı, o zaman Marx'ın yeniden üretim şemalarının, asla kapitalist üretimin özgülünü yansıtmakla sınırlı olmadığı, aynı zamanda, yeniden üretimin tüm toplum biçimleri, bunların arasında özellikle de sosyalist toplum biçimi için geçerli olan, bir dizi temel tezini içerdiği açık gerçeğini kavrardı. Marx'ın yeniden üretim teorisinin toplumsal üretimin üretim araçlarının üretimi ve tüketim mallarının üretimi olarak ayrılması tezi; genişletilmiş yeniden üretimde üretim araçlarının üretiminin öncelikli büyümesi tezi; Bölüm I ve Bülüm II arasındaki ilişki üzerine tez; tek birikim kaynağı olarak artı ürün tezi; toplumsal fonların oluşturulması ve saptanması tezi; genişletilmiş yeniden üretimin tek kaynağı olarak birikim tezi gibi temel tezleri — Marx'ın yeniden üretim teorisinin bütün bu temel tezleri, yalnızca kapitalist sistem için geçerli olmayan, bunları uygulamaksızın hiçbir sosyalist toplumun ekonominin planlamasıyla başedemeyeceği tezlerdir. Marx'ın "yeniden üretim şeması"na kibirle burun kıvıran Yoldaş Yaroşenko'nun sosyalist yeniden üretim sorunlarını tartışırken adım adım bu şemaya başvurmak zorunda kalması karakteristiktir.

Fakat Lenin, Marx bu meseleyi nasıl değerlendirmişlerdir?

Lenin'in, Buharin'in "Transformasyon döneminin Ekonomisi" kitabına ilişkin eleştirel notları genel olarak biliniyor. Bilindiği gibi Lenin bu notlarda, Yoldaş Yaroşenko'nun cephe alıp şiddetle eleştirdiği, Bölüm I ve Bölüm II arasında ilişki için Marx tarafından verilen formülün, gerek sosyalizm için, gerekse de "saf komünizm", yani komünizmin ikinci safhası için yürürlükte kaldığını kabul ediyor.

Marx'a gelince, bilindiği gibi, kapitalist üretimin yasalarının incelenmesinden uzaklaşmayı pek sevmiyordu ve "Kapital"inde

yeniden üretim şemasının sosyalizme uygulanabilirliği sorunuyla ilgilenmedi. Marx'ın, Bölüm I'in ürünlerinin dönüşümünü "Bölüm I'in değişmez sermayesi" başlığı altında bu bölüm içinde ele aldığı, 'Kapital'in ikinci cildinde, Bölüm 20'de, bu bölüm içinde, ürün değiş-tokuşunun sosyalizmde, aynı kapitalist üretimdeki istikrarla gerçekleşeceğini, deyim yerindeyse, parantez içinde belirtiyor. Marx ayrıntılı açıklıyor:

> "Eğer üretim, kapitalist yerine toplumsal olsaydı, Bölüm I'in bu ürünlerinin, bu bölümün üretim dalları arasında, yeniden üretim amacıyla, üretim araçları olarak, hiç de daha az düzenli olmamak kaydıyla, yeniden dağıtılacağı, bir kısmının doğrudan ürün olarak çıktığı üretim alanında kalacağı, buna karşılık diğer kısmının başka üretim alanlarına ayrılacağı ve böylece, bu bölümün çeşitli üretim alanları arasında sürekli bir gidiş gelişin gerçekleşeceği açıktır." (Bkz. Marx, "Das Kapital", Cilt II, 8. Baskı, s. 307.)*

Dolayısıyla Marx, kapitalist üretimin incelenmesiyle ilgilenmesine rağmen, yeniden üretim teorisinin yalnızca kapitalist üretim için geçerli olduğu görüşünde asla değildi. Tersine, görüldüğü gibi, yeniden üretim teorisinin sosyalist üretim için de geçerliliğe sahip olabileceğinden hareket ediyordu.

Marx'ın "Gotha Programı'nın Eleştirisi"nde, sosyalizmin ekonomisini ve komünizme geçiş dönemini tahlil ederken, anlaşılan onları komünist sistem için zorunlu gördüğünden, yeniden üretim teorisinin temel tezlerinden hareket ettiği belirtilmelidir.

Ayrıca, Engels'in "Anti-Dühring"inde, Dühring'in "Kooperatifsel sistem"ini eleştirirken ve sosyalist düzenin ekonomisini karakterize ederken aynı şekilde, onu komünist sistem için zorunlu gördüğünden, Marx'ın yeniden üretim teorisinin temel tezlerinden hareket ettiği de belirtilmelidir.

Bunlar olgulardır.

---

* *Karl Marx, "Kapital", Cilt II, Dietz Verlag, Berlin 1953, s. 428-429 —Almancaya Çeviren.*

Yoldaş Yaroşenko'nun burada yeniden üretim sorununda da, Marx'ın "şeması" karşısında yükselttiği küstah ses tonuna rağmen, gemisinin tümüyle karaya oturduğu görülüyor.

4) Politbüro üyelerine mektubunu Yoldaş Yaroşenko, kendisinin "sosyalizmin politik ekonomisi"ni kaleme almakla görevlendirilmesi önerisiyle bitiriyor. Şöyle yazıyor:

> "Genel Kurul oturumunda, seksiyonda ve bu mektupta, tarafımdan geliştirilmiş olan, sosyalizmin politik ekonomisinin bilimi konusunun tanımından hareketle, Marksist diyalektik yöntemini kullanarak, iki asistanın yardımıyla, bir yıl, en fazla bir buçuk yıl içinde, sosyalizmin politik ekonomisinin temel sorunlarının teorik çözümlerini hazırlayacak ve sosyalizmin politik ekonomisinin Marksist -Lenin-Stalinci teorisini, bu bilimi, komünizm için mücadelesinde halkın etkin bir silahı haline getirecek olan bir teoriyi ortaya koyacak durumdayım."

Yoldaş Yaroşenko'nun alçakgönüllülükten muzdarip olmadığını saptamadan geçmek mümkün değil. Daha da ötesinde, bazı edebiyatçıların ifade biçimini kullanmak gerekirse, şöyle denebilir: "Hatta tam tersine."

Yoldaş Yaroşenko'nun, sosyalizmin politik ekonomisini yönetici organların iktisat politikasıyla karıştırdığı daha önce söylendi. Sosyalizmin politik ekonomisinin konusu olarak gördüğü şey —üretici güçlerin rasyonel organizasyonu, ekonominin planlanması, toplumsal fonların oluşturulması vs.—, sosyalizmin politik ekonomisinin konusu değildir, tersine yönetici organların iktisat politikasının konusudur.

Yoldaş Yaroşenko tarafından işlenen ciddi hataların ve onun Marksist olmayan "bakış açısı"nın Yoldaş Yaroşenko'ya böyle bir görev verilmesi için uygun olmadığından söz bile etmiyorum.

***Sonuçlar***

1) Yoldaş Yaroşenko'nun tartışma yöneticileri hakkındaki şikayeti anlamsızdır, çünkü Marksistler olarak tartışma yöneticileri, derleyici belgelerinde, Yoldaş Yaroşenko'nun Marksist olmayan "bakış açısı"na yer veremezlerdi.

2) Yoldaş Yaroşenko'nun, *kendisinin, sosyalizmin politik* ekonomisini kaleme almakla görevlendirilmesi dileği, ciddiye alınamaz, bu tavır bir Klestakov'un kurumlanmasını dikkat çekecek derecede anımsattığı için bile ciddiye alınamaz.

***J. Stalin***

22 Mayıs 1952

# A. V. SANİNA VE V. G. VENŞER YOLDAŞLARA YANIT

Mektuplarınızı aldım. Bu mektupların yazarlarının, ülkenin ekonomik sorunlarıyla özenle ve ciddiyetle ilgilendikleri anlaşılıyor. Bu mektupların içerdiği doğru formülasyonlar ve ilginç düşünce zincirleri az değildir. Ama aynı zamanda bazı ciddi teorik hatalar da gösteriyorlar. Yanıtımda özellikle bu hatalara değinmek istiyorum.

### *1— Sosyalizmde Ekonomik Yasaların Karakteri Sorunu*

Sanina ve Venşer yoldaşlar, "sosyalizmin ekonomik yasalarının yalnızca maddi üretimle uğraşan Sovyet insanlarının bilinçli tutumu sayesinde meydana geldiği"ni iddia ediyorlar. Bu iddia tümüyle yanlıştır.

Ekonomik gelişim yasaları, bizim dışımızda, insanların irade ve bilincinden bağımsız, objektif olarak mı vardır? Marksizm bu soruya olumlu yanıt veriyor. Marksizm, sosyalizmin politik ekonomisinin yasalarının, bizden bağımsız varolan objektif yasaların, insanların kafasındaki yansıması olduğu görüşündedir. Ama Sanina ve Venşer yoldaşların formülü, bu soruya olumsuz yanıt veriyor. Bu, bu yoldaşların, sosyalizmde ekonomik gelişim yasalarının, toplumun yönetici organları tarafından "yaratıldıkları" ve "dönüştürüldükleri"ni iddia eden, yanlış bir teorik bakış açısına dayandıkları anlamına geliyor. Başka bir deyişle,

bu yoldaşlar Marksizmden uzaklaşıyor ve sübjektif idealizm yoluna adım atıyorlar.

Tabii ki insanlar bu nesnel yasaları keşfedebilir, onları anlayabilir ve onlara dayanarak, onları toplum yararına kullanabilirler. Ama yasaları ne "yaratabilir" ne de "dönüştürebilirler".

Bir an için, sosyalizmde ekonomik yaşamın objektif yasalarının varlığını yadsıyan ve ekonomik yasaların "yaratılma" ve "dönüştürülme" olanağını ilan eden yanlış teoriyi benimsediğimizi varsayalım. Bu neye yol açacaktır? Bu, kaos ve rastlantılar aleminin içine düşmemize, bu rastlantılara kölece bağlanmamıza, bu rastlantılar kaosunda —onu anlamak bir yana— yolumuzu bulma olanağını yitirmemize yol açacaktır.

Bu, politik ekonomiyi bilim olarak ortadan kaldırmamıza yol açacaktır, çünkü nesnel yasaların tanınması olmaksızın, bu yasaların incelenmesi olmaksızın, bilim varolamaz ve gelişemez. Fakat bilimin ortadan kaldırılmasıyla, ülkenin ekonomik yaşamında olayların seyrini önceden görme olanağını yitirmiş oluruz, yani ekonominin en ilksel yönetimini bile örgütleme olanağını yitirmiş oluruz.

Sonuçta, objektif yasaları kavramaksızın ve dikkate almaksızın, ekonomik gelişim yasalarını "devirmeye" ve yeni yasalar "yaratmaya" hazır olan "ekonomik" maceraların keyfine teslim edilmiş oluruz.

Bu sorunda Engels'in, "Anti-Dühring"inde vermiş olduğu, Marksist bakış açısının klasik formülasyonunu herkes bilir:

> "Toplumsal açıdan etkin güçler aynen doğa güçleri gibi, onları anlamadığımız ve onları hesaba katmadığımız sürece, körükörüne, cebri, yıkıcı etkide bulunurlar. Ama onları bir kez anladığımızda, faaliyetlerini, doğrultularını, etkilerini kavradığımızda, onları gittikçe daha fazla irademize tabi kılmak ve onlar aracılığıyla amaçlarımıza ulaşmak, yalnızca bize bağlıdır. Ve bu, özellikle, bugünkü muazzam üretici güçler için geçerlidir. Bunların doğasını ve karakterini anlamayı inatla reddettiğimiz sürece —ve kapitalist üretim tarzıyla onun savunucuları bu anlayışa karşı di-

reniyorlar— bu güçler bize rağmen, bize karşı etkide bulunurlar, ayrıntılı olarak gösterdiğimiz gibi, bu süre boyunca bize egemen olurlar. Ama bir kez karakterleri kavrandığında, bunlar, ortak üreticilerin elinde, şeytani hükümdardan, uysal hizmetkara dönüştürülebilirler. Bu, yıldırımdaki elektriğin yıkıcı gücüyle, telgrafın ve elektrik yayımın dizginlenmiş elektriği arasındaki; kızgın ateşle, insanlığın hizmetinde etkinlik gösteren ateş arasındaki farktır. En sonunda anlaşılan karakterleri doğrultusunda, bugünkü üretici güçlerin ele alınışıyla, toplumsal üretim anarşisinin yerine hem bütünün hem de her bir bireyin gereksinimlerine göre, üretimin toplumsal-planlı bir düzenlenmesi geçer. Böylece ürünün önce üreticiyi, sonra da sahiplerini köleleştirdiği kapitalist sahiplenme tarzının yerine, bizzat modern üretim araçlarının doğasında bulunan, ürünlerin sahiplenme tarzı geçer: bir yanda üretimin korunması ve genişletilmesinin aracı olarak doğrudan toplumsal sahiplenme, öte yanda besin ve keyf maddesi olarak doğrudan bireysel sahiplenme."*

## 2— *Kolektif Çiftlik Mülkiyetinin, Genel Halk Mülkiyeti Düzeyine Yükseltilmesi İçin Önlemler Sorunu*

Elbette, genel halk mülkiyeti olmayan kolektif çiftlik mülkiyetini, genel halk mülkiyeti ("ulusal" mülkiyet) düzeyine çıkarmak için hangi önlemler gereklidir?

Bazı yoldaşlar, zamanında kapitalist mülkiyete yapıldığı gibi, kolektif çiftlik mülkiyetinin basit bir şekilde ulusallaştırılması, bunların genel halk mülkiyeti olarak ilan edilmesi gerektiğine inanıyorlar. Bu öneri bütünüyle yanlıştır ve hiçbir koşul altında kabul edilemez. Kolektif çiftlik mülkiyeti sosyalist mülkiyettir ve ona, kapitalist mülkiyete davrandığımız gibi asla davranamayız. Kolektif çiftlik mülkiyetinin genel halk mülkiyeti olmamasından, onun sosyalist mülkiyet olmadığı sonucu asla çıkmaz.

* *Friedrich Engels, "Anti-Dühring", s. 346-347.—Almancaya Çeviren.*

Bu yoldaşlar, tek tek kişilerin ve grupların mülkiyetinin devlet mülkiyetine geçirilmesinin tek, ama ulusallaştırmanın herhalükârda en iyi biçimi olduğunu varsayıyorlar. Bu doğru değildir. Gerçekte devlet mülkiyetine geçirme, ulusallaştırmanın tek ve en iyi biçimi bile değildir, tersine Engels'in "Anti-Dühring"te çok doğru söylediği gibi, ulusallaştırmanın başlangıç biçimidir. Devlet var olduğu sürece, devlet mülkiyetine geçiriş, ulusallaştırmanın kesinlikle en anlaşılır, başlangıç biçimidir. Ancak devlet sonsuza dek varolmayacaktır. Sosyalizmin etkinlik alanının, dünyanın çoğu ülkelerine yayılmasıyla devlet sönecektir vetabii bununla bağıntılı olarak, tek tek kişilerin ve grupların mülkiyetinin devlet mülkiyetine geçirilmesi sorunu da ortadan kalkacaktır. Devlet sönecek, ancak toplum kalacaktır. Dolayısıyla genel halk mülkiyeti o zaman artık sönecek devlet tarafından değil, bilakis merkezi ekonomik yönetim örgütü tarafından temsil edilen, bizzat toplum tarafından devralınacaktır.

Öyleyse, kolektif çiftlik mülkiyetini genel halk mülkiyeti düzeyine çıkarmak için ne yapılmalıdır?

Kolektif çiftlik mülkiyetinin böylesi bir yükseltimi için Sanina ve Venşer yoldaşlar en önemli önlemler olarak şunları öneriyorlar: Kolektif iktisatlara satış yoluyla Makine ve Traktör istasyonlarında yoğunlaşmış olan üretim aletlerinin devredilmesini, bu biçimde devletin, tarımda yatırım yapma yükünden kurtarılması ve Makine ve Traktör İstasyonları'nın bakımı ve gelişmesi için sorumluluğu bizzat kolektif çiftliklerin taşıması. Şöyle diyorlar:

> "Devlet, eskiden olduğu gibi, tarımsal üretimin gerekleri için yatırımların ana bölümünü finanse etmek zorunda kalırken, kolektif çiftliklerin yatırımlarının ilk planda, kolektif çiftlik köyünün kültürel amaçları için kullanılmak zorunda olduğunu varsaymak yanlış olur. Kolektif çiftlikler bu yükü bütünüyle devralabilecek durumda olduklarına göre, devleti bu yükten kurtarmak daha doğru olmaz mıydı? Devlet, ülkede, bir tüketim malları bolluğu yaratmak için, olanaklarını yatırabileceği yeterince projeye sahiptir.

Bu önerinin temellendirilmesi için, sahipleri bir çok gerekçe sunuyorlar.

Birincisi, öneri sahipleri, Stalin'in üretim araçlarının kolektif çiftliklere bile satılmadığı sözlerine işaret ediyorlar ve buna rağmen devletin kolektif çiftliklere küçük envanter gibi, tırpan ve orak, hafif motorlar vb. gibi üretim araçları sattığını açıklayarak, Stalin'in bu saptamasından kuşku duyuyorlar. Eğer devlet kolektif çiftliklere bu üretim araçlarını satıyorsa, onlara MTİ'nin diğer makineleri gibi, bütün diğer üretim araçlarını da satabileceği görüşündeler.

Bu gerekçenin temeli sağlam değil. Elbette devlet kolektif çiftliklere, tarımsal artellerin tüzüğüne ve anayasaya uygun olarak, küçük demirbaş satıyor. Ama küçük demirbaş ile tarımın, MTİ makineleri veya, diyelim ki, tarımın yine temel üretim araçlarından biri olan toprak gibi temel üretim araçları aynı kefeye konabilir mi? Bunun yapılamayacağı açıktır. Bu yapılmamalıdır, çünkü küçük demirbaş, kolektif çiftlik üretiminin kaderini hiç bir biçimde belirlemez, buna karşılık MTİ'nin makineleri ve toprak gibi üretim araçları, bugünkü koşullarımız altında bütünüyle belirleyicidir.

Stalin'in, kolektif çiftliklere üretim araçları satılmadığından sözederken, küçük demirbaşı değil, tarımsal üretimin temel araçlarını, MTİ'nin makinelerini ve toprağı kastettiğini anlamak zor değildir. Öneri sahipleri "üretim araçları" sözcüğüyle oynuyorlar ve nahoş bir konuma düştüklerini anlamaksızın iki farklı şeyi birbirine karıştırıyorlar.

İkincisi, Sanina ve Venşer yoldaşlar ayrıca, kolektif çiftlik kitle hareketinin başlangıcında, 1929 sonu ve 1930 başında, bizzat SBKP(B) MK'sının, kolektif çiftliklere Makine ve Traktör İstasyonları'nın, kolektif çiftliklere makinelerin ve traktörlerin bedelini üç yıl içinde ödemeleri koşuluyla devredilmesini savunmasına dayanıyor. Gerçi bunun o zaman, kolektif çiftliklerin "yoksulluğu dolayısıyla" başarısızlığa uğradığını, ama şimdi,

kolektif çiftlikler zenginleştiğine göre, bu politikaya geri dönmenin ve kolektif çiftliklere MTİ'leri satmanın mümkün olduğunu düşünüyorlar.

Bu gerekçenin temeli de aynı şekilde sağlam değildir. Gerçekten SBKP(B) MK'sında 1930 başında, MTİ'lerin kolektif çiftliklere satışı üzerine bir karar alındı. Bu karar, kolektif çiftliklerin bir grup öncü işçisinin önerisi üzerine, en yakın zamanda bu soruna geri dönme ve yeniden gözden geçirme koşuluyla, bir deney, bir prova olarak alındı. Ama ilk sınama, bu kararın amaca uygun olmadığını gösterdi ve bir kaç ay sonra, yani 1930 sonunda bu karar geri alındı.

Kolektif çiftlik hareketinin daha sonra büyümesi ve kolektif çiftlik inşasının gelişmesi, gerek kolektif çiftlikleri gerekse de yönetici fonksiyonerleri, tarımsal üretimin temel aletlerinin devlet elinde, Makine ve Traktör istasyonları elinde yoğunlaşmasının, kolektif çiftlik üretiminin hızlı gelişme temposunu garantilemek için tek çare olduğuna kesin olarak ikna etti.

Ülkemiz tarımsal üretiminin muazzam gelişimine, tahıl üretiminin; pamuk, keten, şeker pancarı vs. üretiminin gelişmesine hepimiz seviniyoruz. Bu gelişmenin kaynağı nerededir? Bu gelişmenin kaynağı modern tekniktedir, hepsi bu üretim dalları için çalışan sayısız modern makinelerdedir. Açıkçası burada sözkonusu olan yalnızca teknik değil, tekniğin yerinde saymaması gerekliliğidir —teknik kendisini sürekli mükemmelleştirmek zorundadır—, eskimiş tekniğin devre dışı bırakılması ve onun yerine modern ve modernin yerine en modern tekniğin konulmak zorunda olunmasıdır. Başka türlü sosyalist tarımımızın ilerlemesi düşünülemez, ne yüksek hasılat ne de tarımsal ürün fazlası düşünülebilir. Ama yüzbinlerce çarklı traktörü devre dışı bırakmak ve yerine tırtıllı traktör koymak, eskimiş onbinlerce biçerdöveri yenileriyle değiştirmek, teknik olarak faydalı bitkiler için yeni makineler yaratmak ne demektir? Bu, ancak altı-sekiz yıl içinde ödenebilecek olan milyarlık harcama demektir.

Kolektif çiftliklerimiz, milyoner olsalar bile, bu miktarları karşılayabilirler mi? Hayır, karşılayamazlar, çünkü ancak altı-sekiz yılda kendini finanse edebilecek milyarları harcayabilecek durumda değillerdir. Bu giderleri yalnızca devlet üstlenebilir, çünkü o —ve yalnızca o—, eski makineler devre dışı bırakıldığında ve yerlerine yenileri konduğunda ortaya çıkan kayıpları üstlenebilecek durumdadır, çünkü o —yalnızca o—, bu kayıpları altı-sekiz yıl içinde harcadığı miktarların karşılığını ancak bu sürenin sonunda almayı kaldırabilecek durumdadır.

Bütün bunlardan sonra, MTİ'nin satış yoluyla kolektif çiftliklere devredilmesini talep etmek ne anlama gelir? Bu, Kolektif çiftliklere büyük zararlar vermek ve onları mahvetmek, tarımın makineleşmesini tehlikeye atmak ve kolektif çiftlik üretiminin temposunu düşürmek anlamına gelir.

Buradan şu sonuç çıkıyor: MTİ'yi kolektif çiftliklere satış yoluyla devredilmesi önerisiyle, Sanina ve Venşer yoldaşlar, geriliğe doğru bir geri adım atıyorlar ve tarihin tekerleğini geri çevirmeye çalışıyorlar.

Bir an için, Sanina ve Venşer yoldaşların önerisini kabul ettiğimizi ve temel üretim aletlerini, Makine ve Traktör İstasyonlarını kolektif çiftliklere satış yoluyla devretmeye başladığımızı varsayalım. Bundan ne sonuç çıkar?

Bundan birincisi, kolektif çiftliklerin temel üretim aletlerinin sahibi olacakları sonucu çıkar, yani ülkemizde hiç bir işletmenin elinde olmayan, özel bir konum elde edeceklerdir, çünkü bilindiği gibi ulusallaştırılmış işletmelerimiz bile üretim aletlerinin sahibi değillerdir. Kolektif çiftliklerin bu özel konumu neyle, ilerlemenin ve daha da gelişmenin hangi gerekçeleriyle temellendirilebilir? Böyle bir konumun, kolektif çiftlik mülkiyetinin, genel halk mülkiyeti düzeyine yükseltilmesine katkıda bulunacağı, toplumumuzun sosyalizmden komünizme geçişini hızlandıracağı söylenebilir mi? Böyle bir konumun, kolektif çiftlik mülkiyetiyle genel halk mülkiyeti arasındaki farkı yalnızca bü-

yüteceği ve komünizme yaklaşmaya değil, tersine ondan uzaklaşmaya yol açacağını söylemek daha doğru olmaz mı?

İkincisi, buradan meta dolaşımının etkinlik alanının genişlemesi sonucu doğar, çünkü korkunç miktarlarda *tarımsal üretim* aleti, meta dolaşımı alanına girecektir. Sanina ve Venşer yoldaşlar ne düşünüyor: Meta dolaşımının etkinlik alanının genişlemesi, komünizme doğru gelişimimizi teşvik edebilir mi? Bunun, komünizme doğru gelişimimizi yalnızca engelleyebileceğini söylemek daha doğru olmaz mı?

Sanina ve Venşer yoldaşların temel hatası, meta dolaşımının sosyalizmde rolünü ve önemini kavramamaları meta dolaşımının sosyalizmden komünizme geçiş perspektifiyle bağdaştırılamaz olduğunu kavramamalarından ibarettir. öyle anlaşılıyor ki, meta dolaşımıyla da sosyalizmden komünizme geçilebileceğine, meta dolaşımının bunu önleyemeyeceğine inanıyorlar. Bu, Marksizmin anlaşılamamış olmasından kaynaklanan büyük bir yanılgıdır.

Dühring'in meta dolaşımı koşulları altında etkinlik gösteren "iktisat komünü"nün eleştirisinde Engels, "Anti-Dühring"inde meta dolaşımının, Dühring'in sözümona "iktisat komünü"nün varlığının, kaçınılmaz olarak, kapitalizmin yeniden doğuşuna yol açmak zorunda olduğunu inandırıcı biçimde kanıtladı. Sanina ve Venşer yoldaşlar, bunu kabul etmiyorlar anlaşılan. Bu, onlar için daha da kötü. Ama biz Marksistler, sosyalizmden komünizme geçiş ve ürünlerin herkesin gereksinimine göre dağıtılması komünist ilkesinin, her türlü meta değiş-tokuşunu, dolayısıyla ürünlerin metaya dönüşümünü ve böylelikle değere dönüşmesini de dıştalayan ünlü Marksist genel kuraldan hareket ediyoruz.

Sanina ve Venşer yoldaşların öneri ve gerekçelendirmelerinin durumu budur.

Sonuçta kolektif çiftlik mülkiyetini genel halk mülkiyeti düzeyine çıkarmak için, şimdi ne yapılmak zorundadır?

Kolektif çiftlik alışılmış bir işletme değildir. Kolektif çiftlik, çoktandır kolektif mülkiyet değil, genel halk mülkiyeti olan topraklarda çalışıyor ve bu toprakları işliyor. Dolayısıyla kolektif çiftlik, işlediği toprakların sahibi değildir.

Devam: Kolektif çiftlik, kolektif çiftlik mülkiyeti değil, genel halk mülkiyeti olan temel üretim aletleriyle çalışır. Dolayısıyla kolektif çiftlik, temel üretim aletlerinin sahibi değildir.

Devam: Kolektif çiftlik, kooperatif bir işletmedir, üyelerinin emeğinden yararlanır ve gelirleri üyeleri arasında günlük çalışmaya göre dağıtır, bu arada kolektif çiftliğin, her yıl yenilenen ve üretim için kullanılan kendi tohumluk tahılı vardır.

Şunun sorulması gerekiyor: Aslında kolektif çiftlik neye sahiptir, tümüyle özgürce, kendi takdirine göre kullanabileceği kolektif mülkiyet hangisidir? Böylesi bir mülkiyet, kolektif çiftliğin ürünleridir, kolektif çiftlik üretiminin ürünleridir: tahıl, et, yağ, sebze, pamuk, pancar, keten vs., binalar ve kolektif köylülerin çiftlik topraklarındaki kişisel işletmesi bunun dışındadır. Bu ürünlerin, önemli bir bölümünün, kolektif çiftlik üretim fazlalarının, pazara ulaşması ve bu biçimde meta dolaşımının içine çekilmesi sözkonusudur. Şimdi kolektif çiftlik mülkiyetinin, genel halk mülkiyeti düzeyine çıkarılmasının önünde engel oluşturan işte bu durumdur. Bu yüzden kolektif çiftlik mülkiyetinin genel halk mülkiyeti düzeyine çıkarılması çalışması tam da bu yönden geliştirilmelidir.

Kolektif çiftlik mülkiyetini genel halk mülkiyeti düzeyine çıkarmak için, kolektif çiftlik ürünlerinin fazlalıkları meta dolaşımı sisteminden çekilmeli ve devlet sanayii ile kolektif çiftlikler arasında ürün değiş-tokuşu sistemi içine katılmalıdır. Önemli olan budur.

Henüz gelişmiş bir ürün değiş-tokuş sistemimiz yok, ama tanımsal ürünler için "mal" teslimatı biçiminde ürün değiş-toku-

şunun nüvelerine sahibiz. Bilindiği gibi, pamuk, keten, şekerpancarı eken çiftliklere ve diğer kolektif çiftliklerin ürünleri karşılığında, uzun zamandan beri "mal" teslim ediliyor, gerçi tamamen değil, yalnızca kısmen, ama yine de "mal" teslim ediliyor. Bu arada "mal" teslimi ifadesinin isabetli olmadığı belirtilmeli; onun yerine ürün değiş-tokuşu konmalıdır. Görev, kolektif çiftliklerin ürünleri karşılığında yalnızca para değil, öncelikle gerekli ürünleri elde edebilmeleri için ürün değiş-tokuşunun bu nüvelerini tarımın tüm dallarında teşvik etmekten, bunları ürün değiş-tokuşunun dallanıp budaklanmış bir sistemi halinde geliştirmekten ibarettir. Böyle bir sistem, kentten köye teslim edilen üretimin muazzam bir artışını gerektirir, bu yüzden bu sistem kentte imal edilen ürünlerin birikimine uygun olarak yavaş yavaş yürürlüğe sokulmalıdır. Ancak, meta dolaşımının etkinlik alanı adım adım daraltılarak ve ürün değiş-tokuşunun etkinlik alanı genişletilerek, azimle, yalpalamaksızın yürürlüğe sokulmalıdır.

Meta dolaşımının etkinlik alanını daraltan böyle bir sistem, sosyalizmden komünizme geçişi kolaylaştıracaktır. Bunun ötesinde, temel kolektif çiftlik mülkiyetini, kolektif çiftlik üretiminin ürünlerini, tüm halkı kapsayan planlamanın genel sistemine dahil etme olanağı sunacaktır.

O zaman bu, mevcut koşullarımız altında, kolektif çiftlik mülkiyetini genel halk mülkiyeti düzeyine çıkarmak için, reel ve belirleyici bir araç olacaktır.

Böyle bir sistem kolektif köylülük için avantajlı mıdır? Kesinlikle avantajlıdır. Kolektif köylülük devletten, meta dolaşımından elde ettiğinden çok daha fazla —ve daha düşük fiyata— ürün aldığı için avantajlıdır. Hükümetle ürün değiş-tokuşu ("mal" teslimi) üzerine sözleşmeler yapmış olan kolektif çiftliklerin, bu tür sözleşmeler yapmamış olan kolektif çiftliklere göre, önemli ölçüde daha büyük avantajlar kazandıkları herkesce bili-

niyor. Ürün değiş-tokuşu sistemi, ülkenin tüm kolektif çiftliklerine yayıldığında, o zaman tüm kolektif köylülüğümüz bu avantajları elde edecektir.

***J. Stalin***

28 Eylül 1952

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun
3. Yıldönümü Vesilesiyle

# ÇİN HALK CUMHURİYETİ MERKEZİ HALK HÜKÜMETİ BAŞKANI MAO ZEDUNG'A TELGRAF

1 Ekim 1952

Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti Başkanı Mao Zedung'a

Başkan Yoldaş, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilanının üçüncü yıldönümü vesilesiyle, yürekten kutlamamı kabul etmenizi rica ediyorum.

Büyük Çin halkına, Çin Halk Cumhuriyeti hükümetine ve şahsen size, güçlü bir Çin halk demokrasisi devletinin inşasında yeni başarılar diliyorum.

Uzak Doğu'da ve tüm dünyada barışın ve güvenliğin sağlam bir kalesi olan Çin Halk Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği arasındaki büyük dostluk güçlensin ve gelişsin!

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland'dan, Berlin Baskısı, No. 231, 1 Ekim 1952)*

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun
3. Yıldönümü Vesilesiyle

# DEMOKRATİK ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞBAKANI OTTO GROTEWOHL'E TELGRAF

7 Ekim 1952

Demokratik Almanya Cumhuriyeti Başbakanı
Otto Grotewohl Yoldaşa

Ulusal bayram, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin kuruluşunun üçüncü yıldönümü vesilesiyle, Alman halkına, hükümetine ve şahsen size, kutlama dileklerimi gönderiyorum, Başbakan Yoldaş. Birleşik, bağımsız, demokratik, barışsever bir Almanya'nın yaratılması büyük eserinde, başarılarınızın devamı dileklerimi kabul etmenizi rica ediyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Berlin baskısı, No. 236,*
*7 Ekim 1952)*

SSCB İle Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında
Diplomatik İlişkiler Kurulmasının
4. Yıldönümü Vesilesiyle

# KORE DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI KİM İR SEN'E YANIT TELGRAFI

Ekim 1952

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı Yoldaş Kim İr Sen'e

Başkan Yoldaş, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği arasında diplomatik ilişkiler kurulmasının dördüncü yıldönümü vesilesiyle, dostça kutlamalarınız ve iyi dilekleriniz için, Sovyet hükümetinin teşekkürünü ve benim kişisel teşekkürümü kabul etmenizi rica ediyorum.

Ulusal haklarını cesaretle savunan Kore halkına, vatanının özgürlüğü ve bağımsızlığı için kahramanca mücadelesinde başarı diliyorum.

*J. Stalin*

*("Neues Deutschland"dan,*
*Vorwärts - baskısı, No. 41,*
*13 Ekim 1952 )*

# SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ'NİN XIX. PARTİ KONGRESİ'NDE KONUŞMA

14 Ekim 1952

Yoldaşlar!

Temsilcilerinin varlıklarıyla Kongremizi onurlandıran veya Kongre'ye mesaj göndermiş olan tüm kardeş parti ve gruplara, dostça selamları için, başarıların devamı dilekleri için, güvenleri için Kongremiz adına teşekkürlerimizi ifade etmeme izin verin. *(Şiddetli, tezahürata dönüşen, sürekli alkışlar.)*

Partimizi, halkların aydınlık bir geleceği için mücadelesinde, savaşa karşı mücadelesinde, barışın korunması için mücadelesinde desteklemeye hazır olmak anlamına gelen bu güven, bizim için özellikle değerlidir. *(Şiddetli, sürekli alkış.)*

Muazzam bir güç haline gelmiş olan Partimizin artık desteğe gereksinim duymadığına inanmak bir yanılgı olur. Bu yanlış olur. Partimizin ve ülkemizin, ülkemiz sınırları ötesindeki kardeş halkların güvenine, sempatisine ve desteğine her zaman gereksinim vardı ve her zaman olacaktır.

Bu desteğin özelliği, Partimizin barış çabalarının her bir kardeş parti tarafından gördüğü her türlü desteğin, aynı zamanda, barışın korunması için mücadelesininde kendi halklarının des-

teklenmesi anlamına gelmesinden oluşmaktadır. 1918-1919 yıllarında, İngiliz burjuvazisinin Sovyetler Birliği'ne silahlı saldırısı döneminde, İngiliz işçileri Rusya'dan Elinizi Çekin" şiarı altında savaşa karşı mücadeleyi örgütlediklerinde bu bir destekti, öncelikle kendi halklarının barış için mücadelesine destek ve sonra da Sovyetler Birliği'ne destek. Yoldaş Thorez veya Yoldaş Togliatti, halklarının Sovyetler Birliği halklarına karşı savaş yürütmeyeceğini *(Şiddetli alkış)* açıkladıklarında, bu bir destekti, öncelikle Fransa'nın ve İtalya'nın barış için mücadele eden işçi ve köylülerine bir destek ve sonra da Sovyetler Birliği'nin barış çabalarına bir destek. Karşılıklı desteğin bu özelliği, Partimizin çıkarlarının yalnızca barışsever halkların çıkarlarıyla çelişmemesiyle değil, tam tersine onlarla kaynaşmasıyla açıklanabilir. *(Şiddetli alkış.)* Sovyetler Birliği'ne gelince, onun çıkarları, tüm dünyada barış davasından hiç ayrılamaz.

Partimizin kardeş partiler karşısında yükümlülüğünü yerine getirmek, onları ve halklarını kurtuluş mücadelelerinde, barışı koruma mücadelelerinde desteklemek zorunda olduğu anlaşılır bir şeydir. Bilindiği gibi, Partimiz tam da bunu yapıyor. *(Şiddetli alkış.* İktidarın, 1917'de Partimiz tarafından ele geçirilmesinden sonra ve Partimiz kapitalistlerin ve toprak sahiplerinin boyunduruğunun ortadan kaldırılması için reel önlemler aldıktan sonra, kardeş partilerin temsilcileri, Partimizin cesaretine ve başarılarına hayran kalarak, ona, dünya devrimci hareketinin ve işçi hareketinin "Hücum Tugayı" adını verdiler. Böylece, "Hücum Tugayı"nın başarılarının, kapitalizmin boyunduruğu altında eriyen halkların durumunu kolaylaştıracağı umudunu ifade ediyorlardı. Partimizin, özellikle İkinci Dünya Savaşı döneminde, Sovyetler Birliği Alman ve Japon faşist zorbalığını ezdiğinde ve Avrupa'yla Asya halklarını faşist kölecilikten kurtardığında, bu umutları haklı çıkardığını düşünüyorum. *(Şiddetli alkış.)*

Tabii, yalnızca tek bir "Hücum Tugayı"nın bulunduğu ve öncü savaşçının bu görevini neredeyse tek başına yerine getir-

mek zorunda olduğu sürece, bu onurlu görevi gerçekleştirmek çok zordu. Ama bu bir zamanlardı. Şimdi durum tamamen farklıdır. Şimdi, Çin ve Kore'den Çekoslovakya ve Macaristan'a dek, halk demokrasisi ülkeleri biçiminde yeni "hücum tugayları" sahneye çıktığından, Partimiz için mücadele kolaylaşmıştır ve çalışma da daha canlı ilerliyor. *(Şiddetli, sürekli alkış.)*

Henüz iktidara ulaşmamış olan ve çalışmalarını sert burjuva yasalarının boyunduruğu altında yürüten komünist, demokratik veya işçi ve köylü partileri özel bir dikkati hakediyorlar. Tabii ki, çalışmaları zordur. Ama çalışmaları, ileriye doğru en küçük adımın en ağır suç sayıldığı Çarlık döneminde, biz Rus komünistlerininki kadar zor değildir. Ancak Rus komünistleri direndiler, zorluklardan yılmadılar ve zaferi kazandılar. Aynı şey bu partilerde de sözkonusu olacaktır.

Neden bu partilerin çalışması, Çarlık altında Rus komünistlerininki gibi zor olmayacaktır?

Birincisi, Sovyetler Birliği'nde ve halk demokrasisi ülkelerinde varolan mücadele ve başarı örnekleri gözlerinin önünde olduğu için. Yani onlar, bu ülkelerin hatalarından ve başarılarından öğrenebilir ve böylece çalışmalarını kolaylaştırabilirler.

İkincisi, özgürlük hareketinin başdüşmanı olan burjuvazi, başkalaştığı, önemli ölçüde değiştiği, gericileştiği, halkla ilişkilerini yitirdiği ve böylece kendisini zayıflattığı için. Bu durumun, devrimci ve demokratik partilerin çalışmasını önemli ölçüde kolaylaştırması gerektiği anlaşılır bir şeydir. *(Şiddetli alkış.)*

Eskiden burjuvazi liberal rolü oynayabiliyordu; burjuva-demokratik özgürlüklerden yana çıkıyor ve böylece halk içinde popülarite kazanıyordu. Şimdi liberalizmden iz bile kalmadı. Artık sözümona "kişi özgürlüğü" yok — Şimdi kişilik hakları artık yalnızca, sermaye sahibi olanlara tanınıyor, bütün diğer vatandaşlar ise, yalnızca sömürülmeye yarayan insansal ham-

maddeler olarak değerlendiriliyor. İnsanların ve ulusların eşitliği ilkesi toz oldu, onun yerine, sömüren azınlığın tam hakları ve sömürülen vatandaş çoğunluğunun yasal haklardan yoksunluğu geçti. Burjuva-demokratik özgürlükler bayrağı bir kenara atıldı. Eğer halkın çoğunluğunu etraflarına toplamak istiyorlarsa, komünist ve demokratik partilerin temsilcilerinin bu bayrağı yükseltmek ve ileri taşımak zorunda olduklarını düşünüyorum. Onu yükseltebilecek başka hiç kimse yok. *(Şiddetli alkış.)*

Eskiden burjuvazi ulusun başı sayılıyordu, ulusun hakları ve bağımsızlığından yana çıkıyor ve bunu "herşeyin üstünde" tutuyordu. Şimdi "ulusal ilke"den bir iz bile kalmadı. Şimdi burjuvazi ulusun haklarını ve bağımsızlığını dolar karşılığında satıyor. Ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik bayrağı bir kenara atıldı. Kuşkusuz, eğer komünist ve demokratik parti temsilcileri, ülkelerinin yurtseverleri olmak istiyorlarsa, uluslarının öncü gücü olmak istiyorlarsa bu bayrağı yükseltmek ve ileri taşımak zorundadırlar. Onu yükseltebilecek başka hiç kimse yoktur. *(Şiddetli alkış.)*

Şu anda durum böyledir.

Bütün bu koşulların, henüz iktidara ulaşmamış olan komünist ve demokratik partilerin çalışmasını kolaylaştırması gerektiği anlaşılır bir şeydir.

Dolayısıyla, sermaye egemenliğindeki ülkelerde kardeş partilerin zaferini beklemek için her türlü neden mevcuttur. *(Şiddetli alkış.)*

Yaşasın kardeş partilerimiz! *(Sürekli alkış.)*

Kardeş partilerin liderlerinin yaşamı uzun ve sağlıklı olsun! *(Sürekli alkış.)*

Yaşasın halklar arası barış! *(Sürekli alkış.)*

Kahrolsun savaş kışkırtıcıları! *(Herkes ayağa kalkıyor. Tezahürata dönüşen şiddetli, uzun süren alkış. "Yaşasın Stalin*

*yoldaş,!", "Stalin yoldaşa — Hurra!" "Yaşasın dünya emekçilerinin büyük lideri, Stalin yoldaş!", "Büyük Stalin'e— Hurra" "Yaşasın halklar arası barış!" sesleri duyuluyor. Sesler: "Hurra!")*

***(Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin XIX. Parti Kongresi'ndeki konuşmadan, Dietz Verlag, Berlin 1952, s. 5-15)***

# "NEW YORK TIMES"IN DİPLOMASİ MUHABİRİ JAMES RESTON'A YANITLAR

21 Aralık 1952

*Soru:* Yeni yılın başında ve Birleşik Devletler'in yeni hükümeti göreve başlarken, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'yle Birleşik Devletler'in, gelecek yıllarda barış içinde yaşayabilecekleri inancında mısınız hâlâ?

*Yanıt:* Ben önceden olduğu gibi Amerika Birleşik Devletleri'yle Sovyetler Birliği arasında bir savaşın kaçınılmaz olarak görülmemesi gerektiği ve ülkelerimizin barış içinde yaşamaya da devam edebilecekleri görüşündeyim.

*Soru:* Mevcut uluslararası gerginliğin kaynakları sizce nerededir?

*Yanıt:* Sovyetler Birliği'ne karşı yürütülen "Soğuk Savaş" politikasının saldırgan eylemlerinin gün yüzüne çıktığı her yerde ve her şeyde.

*Soru:* Uluslararası gerginliğin azaltılması sorununa ilişkin sizinle General Eisenhower arasında olası bir buluşmayı tartışmak için, Eisenhower'in yeni hükümetinin temsilcileriyle diplomatik görüşmeler yapılmasından memnun olur muydunuz?

***Yanıt:*** Böyle bir öneriye olumlu bakıyorum.

***Soru:*** Kore savaşının bitirilmesini amaçlayan, yeni bir diplomatik adıma katılır mıydınız?

***Yanıt:*** SSCB Kore savaşının bitmesini istediği için, katılmaya hazırım.

Pravda, 26 Aralık 1952

# EKLER

# SBKP MK'SININ YKP MK'SINA MEKTUBU

Moskova, 27 Mart 1948

18 ve 20 Mart tarihli yanıtlarınızı aldık. Açıklamalarınızı temelsiz ve tümüyle yetersiz olarak değerlendiriyoruz.

1) Gagarinov örneği, bu yoldaşın iftiralara kurban gittiğine inanmamıza rağmen, tali olarak değerlendirilebilir.

Yoldaş Krutikov'a atfedilen, Sovyetler Birliği'nin bu yıl için ticari sözleşme görüşmelerinden vazgeçeceğini söylediği açıklaması, uydurmadır, çünkü Yoldaş Krutikov, böyle bir şeyi söylemiş olduğunu kesinlike reddediyor.

2) Askeri danışmanlar meselesine gelince, burada bilgimizin kaynağı bizzat ordu bakanlığının açıklamaları ve danışmanların ifadeleridir. Bilindiği gibi, Yugoslavya hükümetinin yinelenen talebi üzerine, Yugoslavya'ya Sovyet askeri danışmanları gönderildi. Ayrıca bunların sayısı, talep edilenin altındadır. Bu yüzden, Sovyet hükümetinin, danışmanlarını Yugoslavya'ya zorla kabul ettirme niyetini taşımadığı açıktır.

Ama daha sonra, Yugoslav askeri önderleri, öncelikle Koça Popoviç, Sovyet askeri danışmanlarının sayısının mutlaka %60 düşürülmek zorunda olduğunu açıkladı. Bu açıklama çeşitli biçimlerde temellendiriliyor: Bazıları, Sovyet askeri danışmanlarının Yugoslavya'ya çok pahalıya maloldukların söylüyor; diğer-

leri Yugoslavya ordusunun, Sovyet ordusunun deneyimlerine gereksinimi olmadığını belirtiyorlar; yine başkaları Sovyet ordusunun kurallarının ve yöntemlerinin donmuş ve Yugoslav ordusu için değersiz olduğunu söylüyordu; ve nihayet Sovyet askeri danışmanlarının, faaliyetleri bir yarar sağlamadığı için maaşlarını boşuna aldıkları, bize bütün çıplaklığıyla sezdiriliyordu.

Bu olguların ışığında, Bay Cilas'ın Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ndeki, Sovyet subaylarının moral açıdan İngiliz subaylarından daha aşağı oldukları yönündeki rencide edici açıklamasının anlamı kolayca anlaşılıyor. Bu anti-Sovyetik ifadenin, diğer Merkez Komite üyelerinin itirazına uğramadığı biliniyor.

Yugoslav askeri önderler, Sovyet hükümetiyle, askeri danışmanlar sorunu üzerine anlaşmak yerine Sovyet askeri danışmanlarını aşağılamaya ve Sovyet ordusunu gözden düşürmeye başladılar.

Bu durum elbette, Sovyet askeri danışmanları çevresinde düşmanca bir atmosfer yaratılmasına uygundu.

Sovyet hükümetinin bu koşullar altında, askeri danışmanlarını Yugoslavya'da daha fazla tutmaya razı olacağını varsaymak gülünç olurdu.

Yugoslav hükümeti, Sovyet ordusunu gözden düşürmeyi amaçlayan bu manevralara karşı çıkmadığı için, ortaya çıkan durumdan sorumludur.

3) Sovyet sivil uzmanlarının geri çağrılması üzerine bilgilerimizi. Belgrad'taki Sovyet elçisi Lavrentyev'in raporlarından ve bizzat uzmanların ifadelerinden alıyoruz. Sergentiç ticaret temsilcisi Lebedyev'e, Sovyet fonksiyonerlerinin ekonomik bilgiler için Merkez Komitesi'ne ve Yugoslav hükümetine başvurmaları gerektiğini söylediği iddianız, gerçeklere asla uygun değildir.

Lavrentyev'in 9 Mart tarihli raporu aşağıdadır:

"Ekonomi Konseyi'nde yardımcısı Sergentiç'in ticaret temsilcisi Lebedyev'e, bir hükümet kararının, ekonomik özellikler taşı-

yan bilgilerin —kime olursa olsun— verilmesini yasakladığını açıkladı. Bu nedenle Sergentiç, önceki anlaşmalara rağmen, istenen bilgileri Lebedyev'e veremiyordu. Devletin polis organları, bu kararın uygulanmasını denetleme emri almışlardı. Sergentiç ayrıca, Kidriç'in Lebedyev'le bu konu üzerine konuşmayı amaçladığını söyledi."

Bu rapordan, Sergentiç'in, ekonomik bilgileri Merkez Komitesi'nden ve Yugoslav hükümetinden elde etme olanağına değinmemiş olduğu ortaya çıkıyor. Ayrıca, her ekonomik bilginin Merkez Komitesi'nden ve Yugoslava hükümetinden alınmasını istemek gülünç olurdu. Bunun için Yugoslavya'da, şimdiye dek Sovyet fonksiyonerlerine gerekli tüm ekonomik bilgileri veren normal ekonomik organlar vardır.

Ayrıca Lavrentyev'in raporundan, sizin yazdığınızın tam tersi, yani Yugoslav devlet polisinin Sovyet temsilcilerini denetledikleri ve gözetledikleri ortaya çıkıyor.

Sovyet temsilcilerinin bu gizli gözetlenmesiyle burjuva ülkelerde (ve tümünde bile değil) karşılaştığımızı burada vurgulamak gereksiz olmayacaktır.

Ayrıca, Yugoslav devlet polisinin, Kominform'daki SBKP temsilcisi Yoldaş Yudin'i de denetlediği söylenmelidir.

Sovyetler Birliği'nin, böylesi bir muameleye tabi tutulan sivil uzmanları Yugoslavya'da bırakmayı onaylayabileceğini düşünmek gülünç olurdu.

Burada da görüldüğü gibi, ortaya çıkan bu durumun sorumluluğu Yugoslav hükümetine aittir.

Sovyet hükümetini, askeri ve sivil uzmanlarını Yugoslavya'dan geri çağırmaya zorlayan nedenler bunlardır.

4) Mektubunuzda ayrıca, SSCB'nin hoşnutsuzluğuna yol açan ve Yugoslavya'yla ilişkilerinin kötüleşmesine neden olan başka olguları da öğrenme isteğini ifade ediyorsunuz. Sovyet askeri danışmanlarının ve sivil uzmanlarının geri çağırılmasıyla hiç bir ilişkisi bulunmayan bu olgulara aşağıda değiniyoruz.

1) Bildiğiniz gibi Yugoslav liderler arasında anti-Sovyet söylentiler dolaşıyor: SBKP yozlaşmak üzeredir, SSCB'de büyük devlet şovenizmi egemendir. SSCB yeni Yugoslavya'yı ekonomik olarak boyunduruk altına almak istemektedir, Kominform SBKP için diğer partileri egemenliği altına almanın bir aracıdır, vs... Bu anti-Sovyet ifadeler çoğunlukla: "SSCB'de sosyalizm devrimci olmaktan çıktı", veya "devrimci sosyalizmin gerçek taşıyıcısı tek başına Yugoslavya'dır" gibi solcu safsataların ardına gizlenmektedir. SBKP üzerine bu tür yargıları, Cilas, Vukmanoviç, Kidriç ve Rankoviç gibi şüpheli Marksistlerden duymak oldukça memnuniyet verici. Ancak bu söylentilerin artık uzun süreden bu yana yüksek Yugoslav fonksiyonerleri arasında dolaşması ve SBKP ile YKP arasındaki ilişkileri zorlaştıran anti-Sovyet bir atmosfer yaratması daha önemlidir.

Nasıl SBKP'nin başka komünist partileri eleştirme hakkı varsa, her komünist partinin ve bunların arasında YKP'nin de SBKP'yi eleştirme hakkına sahip olduğunu reddetmiyoruz. Ama Marksizm, eleştirinin gizli ve iftiracı değil, açık ve dürüst olmasını ister, özellikle eleştirilenin yanıtlama olanağı yoksa. Fakat Yugoslav fonksiyonerlerinin eleştirisi ne açık ne de dürüsttür; kalleşçedir, çünkü el altından SBKP'nin ününü zedelerken, dışa yönelik onu ikiyüzlülük içinde övüyorlar, pohpoplayarak ve iltifatlarla onu göklere çıkarıyorlar. Bu eleştirinin amacı, Sovyet rejimini karalamaktır.

Yugoslav partisi kitlelerinin bu anti-Sovyetik eleştiriden haberi olsa, bunu, yabancı ve düşmandan esinlenmiş olarak mahkûm edeceklerinden kuşku duymuyoruz. Ama bu konuda bilgileri yok, çünkü bizce Yugoslav fonksiyonerler, bu eleştiriyi kulislerde, geniş kitlelerden gizli yapmaya özen gösteriyorlar.

Troçki'nin SBKP'ye savaş ilan etme planını yaptığında, onu yozlaşma ve şovenizmle suçlamaya başladığını anımsamak iyi olacaktır. Tabii herşeyi, Sovyet devrimi üzerine şık gevezeliklerle süslüyordu. Ama yozlaşan, Troçki'nin kendisiydi ve bilin-

diği gibi, maskesi düşürüldükten hemen sonra, SBKP'nin ve Sovyetler Birliği'nin açık düşmanlarının kampına geçti. Onun politik kariyerinin öğretici olabileceğine inanıyoruz.

2) YKP'nin bugünkü konumundan huzursuzluk duyuyoruz. YKP'nin önder parti olmasına rağmen, hâlâ tam legal olmaması ve hâlâ yarı legal durumda bulunması gerçekten gariptir.

Parti organlarının kararları, olması gerektiği gibi basında yayınlanmıyor. Partinin faaliyet raporları da yayınlanmıyor.

YKP içinde demokrasi yok. Parti Merkez Komitesi'nin çoğunluğu seçilmiyor, bilakis atanıyor. Parti içinde eleştiri-özeleştiri yoktur, ya da hemen hemen hiç yoktur. Kadroların sevk ve idaresinden sorumlu Merkez Komite sekreterinin aynı zamanda polis bakanı olması karakteristiktir; bu, Parti kadrolarının, polis bakanının denetimine tabi olmaları anlamına gelir. Marksizmin öğretilerine göre, tüm devlet organlarını denetlemesi gereken partidir. Yugoslavya'da polis bakanı Parti'yi denetliyor. Bu kuşkusuz ki, Yugoslav Partisi'nde yığınlarının inisiyatif eksikliğinin açıklamasıdır.

Böylesi bir örgüt elbette Marksist-Leninist olarak tanımlanamaz. YKP kendisini, kapitalist unsurların sosyalizm tarafından barışçıl asimilasyonu kokmuş oportünist teorisiyle, Bernstein, Vollmar, Buharin'den alınmış bir teoriyle, uyuşturuyor.

YKP'de sınıf mücadelesi ruhu hissedilmiyor. Kırda ve kentlerde kapitalist unsurların gelişimi tam bir canlanma içindedir.

Marksizm-Leninizm teorisine göre parti, kendi programına sahip olan ve partisizler kitlesi içinde kaybolmayan, ülkenin önde gelen ve temel gücü olarak değerlendirilir. Yugoslavya'da tersine Halk Cephesi temel ve önde gelen güç olarak değerlendiriliyor ve Parti'nin Halk Cephesi içinde erimesine çalışılıyor. Yugoslavya Halk Cephesi'nin II. Kongresi'nde Yoldaş Tito şöyle diyordu: "YKP'nin Halk Cephesi'nden farklı bir programı var mı? Hayır. YKP'nin farklı bir programı yok, Halk Cephesi'nin programı onun da programıdır" 40 yıl önce Menşeviklerin bir

bölümü farklı bir şey önermedi, Marksist parti, bir partisiz işçiler örgütü içinde erimeliydi.

3) İngiliz ajanı Velebit'in hâlâ, dışişleri bakan vekili olarak Yugoslav dışişlerinde bulunması anlaşılır bir şey değil. Yugoslav yoldaşlarımız Velebit'in bir İngiliz ajanı olduğunu biliyorlar, Sovyet hükümetinin temsilcilerinin onu ajan olarak gördüğünü de biliyorlar. Buna rağmen Velebit, dışişleri bakan vekili olarak görevinde kalıyor. Yoksa Yugoslav hükümeti, Velebit'in tam da İngiliz ajanı özelliğinden mi yararlanmayı amaçlıyor? Bilindiği gibi burjuva hükümetler, personelleri arasında yaranmak istedikleri büyük emperyalist devletlerin ajanlarına gözyummada bir sakınca görmezler; böylece bu devletlerin denetimi altına girmeyi hazır olduklarını gösterirler. Bize gelince, böylesi bir tutumun Marksistlere yakışmadığı görüşündeyiz.

Herhalükârda, Sovyet hükümeti Yugoslav hükümetiyle yazışmalarını bir İngiliz ajanının denetimine tabi tutmayı istemiyor. Velebit Yugoslavya Dışişleri Bakanlığı'nda kaldığı sürece, Sovyet hükümeti kendisini, Yugoslav hükümetiyle açıkça ve Yugoslavya Dışişleri Bakanlığı üzerinden yazışamama gibi hoş olmayan bir durumun içinde görüyor.

Sovyet hükümetinin ve SBKP MK'sının hoşnutsuzluğunu doğuran ve SSCB'yle Yugoslavya arasında ilişkilerin kötüleşmesine yol açan olgular bunlardır. Bu olguların, askeri ve sivil uzmanların geri çağrılmasıyla bir ilişkisi yoktur. Ama ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin gittikçe kötüleşmesinde önemli bir rol oynuyorlar.

*İmza: SBKP Merkez Komitesi*
*Moskova, 27 Mart 1948*

# SBKP MK'SININ YKP MK'SINA MEKTUBU

Moskova, 4 Mayıs 1948

Yanıtınızı ve Tito ile Kardeli yoldaşlar tarafından imzalanmış 13 Nisan 1948 tarihli, YKP Merkez Komitesi Genel Kurul oturumunun kararlarına ilişkin resmi açıklamayı aldık.

Ne yazık ki bu yazılar, özellikle Tito ve Kardeli yoldaşlar tarafından imzalanmış olan yazı, meseleyi yalnızca daha da karmaşıklaştırabilir ve anlaşmazlığı kötüleştirebilir.

Bu yazıların tonu aşırı bir hırsı eleveriyor. Bunlarda ne gerçeği söyleme isteği ne de işlenen hataları kabullenme arzusu bulunuyor. Yugoslav yoldaşlar eleştiriyi Marksist tarzda değil, bilakis küçük-burjuva tarzda karşılıyorlar, başka bir deyişle, eleştiriyi YKP Merkez Komitesi'nin prestijine bir saldırı olarak ve Yugoslav önderlerin hırslarına karşı bir tehdit olarak algılıyorlar. Yanılgılarını bütünüyle reddetmeyi, bu yanılgılar aşikar olmasına rağmen yeğliyorlar. 27 Mart tarihli mektubumuzda ortaya koyduğumuz herkesçe bilinen olguları inkar ediyorlar. Tito ve Kardeli yoldaşlar anlaşılan, böyle bir yöntemin çocukça olduğunu ve olgularla belgeleri kabul etmedeki temelsiz direnişlerinin, herhangi bir kimseyi ikna etmekten çok uzak olduğunu, yalnızca gülmeye tahrik edebileceğini kavramıyorlar.

*I) Sovyet askeri danışmanlarının yugoslavya'dan geri Çekilmesi.* SBKP Merkez Komitesi, 27 Mart tarihli mektubunda, Sovyet askeri danışmanlarının geri çağrılmasının nedenlerini ortaya koydu. Tito ve Kardeli yoldaşlar, danışmanlarımızın şikayetlerinin haklı olduğunu reddediyorlar. Neden SBKP Mer-

kez Komitesi, Tito ve Kardeli yoldaşların temelsiz açıklamalarına, Sovyet askeri danışmanlarının sayısız şikayetlerinden daha çok inanırsın? SSCB, halk demokrasisi ülkelerinin hemen hemen hepsine askeri danışmanlar gönderdi. Bu ülkelerdeki askeri danışmanlardan tek bir şikayetin bile gelmediği burada saptanmalıdır. Yalnızca, bu alanda anlayış eksikliğinin egemen olduğu Yugoslavya'dan bu tür şikayetler geliyor. Yalnızca Yugoslavya'da bu eksik anlayış saptanabiliyor. Sovyet askeri danışmanlarının Yugoslavya'da karşı karşıya oldukları özellikle düşmanca muamelenin açıklaması bu olguda aranamaz mı?

Tito ve Kardeli yoldaşlar, Yugoslavya'daki Sovyet askeri danışmanlarının geçiminin ne kadar büyük harcamalara neden olduğuna değiniyor ve ülkelerinde bulunan Sovyet generallerinin, Yugoslav generallerinden üç ya da dört kat fazla Dinar olarak ücret aldıklarını vurguluyorlar. Bu olgunun Yugoslav askeri çevrelerinde eleştiriye yol açtığını ekliyorlar. Ne var ki öncelikle, Yugoslav generallerin, maaşları dışında sayısız aynî ödemeler ve ücretsiz ev, hizmetkârlar, bakım vs. aldıkları saptanmalıdır. Bunun dışında Sovyet generallerinin Yugoslavya'da aldıkları maaş, Sovyetler Birliği'nde aldıklarına denktir. Sovyet hükümeti, resmi görevle Yugoslavya'da bulunan Sovyet generallerinin gelirlerinin kısıtlanmasını tabii ki kabul edemezdi.

Yugoslavya'daki Sovyet generallerin geçim masraflarının, Yugoslav bütçesi için bir yük oluşturması mümkündür. Ancak bu durumda Yugoslav hükümetinin Sovyet hükümetine başvurması ve bu masraflara katılmasını önermesi gerekirdi. Kuşkusuz Sovyet hükümeti böylesi bir öneriyi kabul ederdi. Ama Yugoslavlar başka bir yol seçtiler: Sorunu uygun bir biçimde koymak yerine, askeri danışmanları aşağılamaya, onlara, (onları —ÇN.) hazır yiyiciler gibi görerek davranmaya ve Kızıl Ordu'yu küçük düşürmeye başladılar. Yugoslav hükümeti, Sovyet hükümetine ancak, Sovyet askeri danışmanlarının çevresinde artık düşmanca bir atmosfer oluştuktan sonra başvurdu.

Böyle bir duruma Sovyet hükümeti elbette ki göz yumamazdı.

*2) Yugoslavya'daki Sovyet sivil uzmanları üzerine.* SBKP Merkez Komitesi 27 Mart tarihli mektubunda, Yugoslavya'dan sivil uzmanların geri çağrılmasının nedenlerini ortaya koydu. Yukarıda açıklandığı gibi, Sovyet sivil uzmanlar ve Yoldaş Yudin de, Yugoslav devlet polisinin gözetimi altına alındı.

Tito ve Kardeli yoldaşlar bu gerçeği reddediyor. Ama neden SBKP Merkez Komitesi, Tito ve Kardeli yoldaşların temelsiz iddialarına, Sovyet vatandaşlarının ve bizzat Yoldaş Yudin'in şikayetlerinden daha çok inanırsın? Tüm halk demokrasilerinde Sovyet sivil uzmanları var. Ama yalnızca Yugoslavya'dakiler şikayet ediyor.

Sovyet hükümeti böyle bir duruma gözyummak istemedi ve sivil uzmanlarını geri çağırdı.

*3) Velebit ve Yugoslav Dışişleri Bakanlığı kurmayındaki diğer casuslar üzerine.* Kardeli ve Cilas yoldaşların, Yoldaş Molotov'la bir görüşme esnasında, Velebit'e yönelik suçlamalara karşı sakınca düştüklerini ve Velebit'in durumunun tamamen açıklanmamış olduğuna dikkat çektiklerini ileri süren Tito ve Kardeli yoldaşların anlatımı doğru değildir. Gerçekte bu yoldaşların, Yoldaş Molotov'la konuşması sırasında, Belebit'e karşı kuşkunun bulunduğu ve Büyük Britanya için casusluk yapıp yapmadığının sorgulandığı açıklandı. Tito ve Kardeli yoldaşların, Velebit'in Dışişleri Bakanlığı'ndan uzaklaştırılmasını, onun mahvolmasıyla eşitlemeleri tuhaftır. Neden Velebit "mahvedilmeksizin" dışişleri bakanlığından uzaklaştırılamasın?

Tito ve Kardeli yoldaşların garip açıklamasına göre, Velebit, faaliyetinin denetlenebilmesi için görevinde bırakılmıştır. Onu önce uzaklaştırmak ve bundan sonra tavrını sınamak daha normal olmaz mıydı? Üstelik Sovyetler Birliği'ne karşı düşman-

ca duygular besleyen bir İngiliz ajanına karşı bu lütüfkarlık nereden geliyor?

Fakat Velebit, dışişleri bakanlığındaki tek casus değildir. Sovyet temsilcileri, Londra'daki İngiliz Elçisi Leontiç'in bir İngiliz casusu olduğunu Yugoslav liderlere bir çok kez açıkladılar. Bu İngiliz casusu memurun neden hâlâ Dışişleri Bakanlığı'nın hizmetinde kaldığının nedenleri bilinmiyor.

Ayrıca Sovyet hükümeti, Londra'daki Yugoslav elçiliğinde Leontiç'in dışında, adlarını burada vermeyeceğimiz, üç görevlinin daha İngiliz gizli servisi için çalıştıklarını biliyor. Sovyet hükümeti bu iddianın tüm sorumluluğunu üstlenmektedir. Aynı şekilde, Birleşik Devletler elçisinin Belgrad'da evindeymiş gibi davranabilmesi ve sayıları gittikçe artan muhbirlerinin serbestçe dolaşabilmeleri de anlaşılmaz bir şeydir.

Yugoslav celladı Nediç'in dostlarının ve akrabalarının, Yugoslav devlet ve parti aygıtında kolayca ve rahatça yuvalanmaları da aynı şekilde anlaşılmazdır.

*4) Yugoslavya'daki Sovyet elçisi ve Sovyet devleti üzerine.* 13 Nisan 1948 tarihli mektuplarında Tito ve Kardeli yoldaşlar şöyle yazıyorlar:

> "Sovyet elçisi olarak onun (Lavrentyev'in), kimden olursa olsun, Partimizin faaliyeti üzerine bilgi toplamaya hakkı olmadığı görüşündeyiz. Bu onun görevi değildir."

Tito ve Kardeli'nin bu açıklamasını yadırgayıcı ve anti-Sovyetik olarak değerlendiriyoruz. SSCB komünist hükümetinin, Yugoslavya'nın komünist hükümeti nezdinde temsilcisi olan bir elçiyi, herhangi bir burjuva elçiyle, görevi Yugoslav devletinin temellerini sarsmak olan bir burjuva devletinin sıradan bir memuruyla aynı kefeye koyuyorlar.Tito ve Kardeli yoldaşların bu denli düşmelerini anlamak zordur. Sovyet elçisine karşı böylesi bir tutumla. SSCB ile Yugoslavya arasında varolan dostça ilişkilerden vazgeçtiklerini kavramıyorlar mı? Sovyet elçisinin,

Yugoslavya'yı Alman işgalinden kurtarmış olan dost bir ülkenin, sorumlu komünistinin ve temsilcisinin zaman zaman Yugoslav komünistleriyle çeşitli meseleler üzerine konuşma hakkına değil, görevine de sahip olduğunu kavramıyorlar mı?

Tito ve Kardeli yoldaşlara, bizim Moskova'da, Yugoslav elçisini sıradan bir memur olarak değerlendirmediğimizi ve onu burjuva bir elçiyle aynı kefeye koymadığımızı söylemek isteriz. Onun elçi olması, komünist olmaktan çıktığı anlamına gelmiyor. Ona Partimiz hakkında bilgi toplaması için izin veriyoruz ve bunu yapıyor olması da çok muhtemeldir.

Yugoslav yoldaşların Sovyet elçisine ilişkin bu tutumu rastlantı olarak değerlendirilemez. Bu, SSCB dış politikasıyla Anglo-Amerikalıların dış politikası arasında fark görmeyen ve Sovyet dış politikasını İngilizlerin ve Amerikalıların dış politikasıyla eşitleyen Yugoslav hükümetinin genel tutumunun bir parçasıdır yalnızca.

Bu bağlamda, Tito yoldaşın 1945 Mayıs'ında Lubliyana'da yaptığı konuşma çok karakteristiktir. Şöyle diyordu:

> "Bu savaşın adil bir savaş olduğu söylendi ve biz onu böyle değerlendirdik. Ama sonun da adil olmasını talep ediyoruz, herkesin kendi evinin efendisi olmasını talep ediyoruz; başkalarının masraflarını biz ödemek istemiyoruz, bozuk para olmak istemiyoruz. Bir etkinlik alanları politikasının içine çekilmek istemiyoruz."

Tito bunu Triyeste sorunuyla ilgili olarak söylüyordu. Bilindiği gibi Anglo-Amerikalılar gerçi Sovyetler Birliği'nden, Yugoslavya yararına bir dizi toprak tavizleri kopardı, ama sonra, Fransızlarla uyum içinde, Rusların Triyeste'yi Yugoslavlara bırakma önerisini reddetti ve Triyeste'yi İtalya'da bulunan birlikleriyle işgal etti. Bütün diğer olanaklar tükenmiş olduğundan, Triyeste'yi Yugoslavya'ya vermek için Sovyetler Birliği'nin Anglo-Amerikalılarla Triyeste yüzünden savaşa girmekten ve kenti zorla almaktan başka çaresi kalmamıştı. Yugoslav yoldaş-

lar, böylesine korkunç bir savaştan sonra Sovyetler Birliği'nin yeni bir savaşa girişemeyeceğini çok iyi biliyorlardı. Buna rağmen bu durum Yugoslav yoldaşlarda, Tito'nun konuşmasında ifadesini bulan, hoşnutsuzluğa yol açtı. Tito'nun açıklamaları yalnızca emperyalist devletlere karşı değil, SSCB'ye karşı da yönelmişti.

YKP MK'sının Politbürosu, Yoldaş Tito'nun bu anti-Sovyetik tutumuna karşı çıkmadı. YKP fonksiyonerleri tarafından, Parti kadrolarının dar bir grubu içinde, SSCB'nin sözümona emperyalist bir devlet olarak yozlaşması ile ilgili yürütülen iftiracı kampanyanın kaynağını burada görüyoruz.

Tito ve Kardeli yoldaşların Sovyet hükümetine bununla ilgili verdikleri açıklamalar tümüyle yetersiz olduğundan, Belgrad'daki SSCB elçisi Yoldaş Sadçikov, 5 Haziran 1945'de hükümetinden, aşağıdaki bildiriyi Yugoslav hükümetine iletme emri aldı:

> "Yoldaş Tito'nun konuşmasının, Sovyetler Birliği'ne karşı düşmanca bir çıkışı temsil ettiği ve Yoldaş Kardeli tarafından yapılan açıklamanın doyurucu olmadığı görüşündeyiz. Sovyet okurlar, Yoldaş Tito'nun konuşmasını bu anlamda anlıyorlar ve başka türlü de anlaşılamaz zaten. Eğer Sovyetler Birliği'ne karşı bu tür bir saldırıyı tekrarlarsa, kendisine basında yayınlanacak açık bir eleştiriyle yanıt vermek ve onu teşhir etmek zorunda kalacağımızı Yoldaş Tito'ya söyleyin."

Yugoslav önderlerini, burjuva elçilerle aynı kefeye koydukları Sovyet elçisine karşı yaklaşımları, Yoldaş Tito'nun bu tutumundan kaynaklanıyor.

Öyle anlaşılıyor ki, Yugoslav önderler, gelecekte anti-Sovyetik tutumlarında ısrar edecekler; ama Yugoslav yoldaşlar, böylece, Sovyetler Birliği'yle dostça ilişkilerden vazgeçmeye yolaçan bir yola Sovyetler Birliği'yle dostluğa ihanet, sosyalist birleşik cepheye SSCB'ye ve halk demokrasilerine ihanet yoluna adım attıklarını şimdiden bilmeliler. Sovyetler Birliği'nin

maddi yardım ve desteğini talep etme hakkını yitireceklerini de bilmeliler, çünkü SSCB yalnızca dostlarına yardım edebilir. Tito ve Kardeli yoldaşların dikkatini, SSCB elçilerine ve Sovyet devletine karşı bu anti-Sovyetik tavırları yalnızca Yugoslavya'da saptadığımız (konusuna —ÇN) çekmek istiyoruz. Diğer halk demokrasilerinde SSCB'yle ilişkiler her zaman dostçaydı ve dostçadır.

Bugün Yoldaş Tito'yla tamamen dayanışma içinde olan Yoldaş Kardeli'nin, üç yıl önce, Yoldaş Tito tarafından Lubliyana'da yapılan konuşmayı, tümüyle farklı değerlendirdiğini saptamak ilginçtir. O zaman Belgrad'daki Sovyet elçisinden 5 Haziran 1945'de Yoldaş Kardeli ile yaptığı bir görüşme üzerine, şu bilgiyi aldık:

"Bugün düşüncelerinizi Kardeli'ye bildirdim (Tito henüz dönmedi). İlettiklerim onu üzdü. Kısaca düşündükten sonra bana, Tito'nun konuşması üzerine yargının, onun gözünde doğru olduğunu açıkladı. Yargımızı onaylayarak, o da, SSCB'nin bu tür ifadelere daha fazla gözyumamayacağını düşünüyor. Ancak Tito'nun konuşmasının açıkça eleştirilmesinin, diye düşünüyor Kardeli, Yugoslavya'nın geçirdiği bu zor zamanlarda, Yugoslav komünistleri için ağır sonuçları olacaktır. Ama gelecekte, bu tür ifadelerden kaçınmaya çalışacaklarını söyledi. Ne var ki, bu hatayı tekrarlayacak olurlarsa, SSCB'nin kendilerini eleştirmeye hakkı vardır. Bu tür bir eleştiri onlara yararlı olacaktır. Kardeli, bu haklı eleştiri için size teşekkürlerini iletmemi istedi. Bu eleştirinin kendilerine, çalışmalarını daha iyi şekillendirmelerine yardımcı olacağını ekledi. Mart'taki hükümet açıklamasının içerdiği politik hataların eleştirisi meyvelerini verdi. Kardeli bu eleştirinin de, Parti'nin politik çizgisinin düzeltilmesini yalnızca kolaylaştırabileceğinden emin.

İşlenen hataları (çok dikkatli) tahlil etme çabası içinde olan Kardeli, Parti'de hüküm süren eski "fraksiyonizm"in tasfiyesinde ve halk kurtuluş savaşının örgütlenmesinde Tito'nun çok yararlılık gösterdiğini açıkladı; ama o, Yugoslavya'yı, proletarya devri-

mi ve sosyalizme doğru genel gelişimin dışında özel bir şey olarak görme eğilimindedir. Üstüne üstlük partideki durum, Merkez Komitesi'nin örgütsel ve politik bir merkez olarak gerçek bir varlık sürdürmemesi biçimindedir. Tesadüfen bir araya geliyoruz, diye açıkladı bana Kardeli ve ad-hoc (gelişigüzel) kararlar alıyoruz. Herkes kendi haline bırakılmıştır. Çalışma stilimiz kötü ve eylemde işbirliği yok. SSCB'nin bizi, sorunlarını bağımsız çözen yabancı bir ülke temsilcileri olarak değil de, gelecekteki bir Sovyet Cumhuriyeti'nin temsilcileri ve Yugoslavya Komünist Partisi'ni Bolşevik Komünist Parti'nin seksiyonu olarak görmesini isterdik, diye sürdürdü Kardeli. Başka bir deyişle, ilişkilerimizin şimdiden, Yugoslavya'nın daha sonra SSCB'ye bağlanması gerektiği gerçeğini hesaba katmasını istiyoruz. Bütün bu nedenlerden dolayı, tüm açıklığı ve basitliği içinde eleştirilmeyi istiyoruz ve bize danışmanlık etmenizi ve Yugoslavya'nın iç ve dış politikasını en iyi yola yöneltmenizi rica ediyoruz.

Kardeli'ye gerçeklikten hareket edilmesi gerektiği, yani Yugoslavya'nın egemen bir ülke olduğu ve Yugoslavya Komünist Partisi'nin bağımsız bir parti olduğu gerçeğinden hareket edilmesi gerektiği yanıtını verdim. Siz, diye ekledim, sorunları bağımsız biçimde kavramalı, ortaya koymalı ve çözmelisiniz; tavsiyelerimizi sizden esirgemeyeceğiz."

Yugoslavya'ya ilişkin olarak yükümlülükler üstlendik ve bize başvurdukları her keresinde Yugoslav komünistlerine öneri ve yardım sağlamaktan vazgeçmeyecek şekilde ahlaki yükümlülüklere sahibiz.

Kardeli yoldaşın, Yugoslavya'yı geleceğin Sovyet Cumhuriyeti olarak ve Yugoslavya Komünist Partisi'ni Bolşevik Komünist Partisi'nin seksiyonu olarak görmesiyle ilgili basit ve doğru olmayan ifadelerine daha fazla girmek istemiyoruz. Burada yalnızca, Yoldaş Kardeli'nin, Tito'nun Lubliyana'daki anti-Sovyetik konuşmasına yönelik eleştirilerine dikkat çekmek ve YKP'nin örgütlenmesinin yetersiz olduğunu göstermek istedik.

*5) Yoldaş Cilas'ın anti-Sovyet ifadeleri üzerine, Gizli Servis ve ticari görüşmeler üzerine.* 27 Mart tarihli mektubumuzda, Yoldaş Cilas tarafından YKP MK'sının bir oturumunda kullanılan anti-Sovyetik ifadeyi ortaya koyduk; Sovyet subaylarının ahlaki açıdan İngiliz subaylarından daha düşkün olduğunu söylemişti. Yoldaş Cilas'ın bu ifadesi, Sovyet ordusunun bazı subaylarının ahlaksızca edimlerine ilişkindi. Ancak böyle bir şey, bir Marksist için, Avrupa halklarını kurtarmış olan sosyalist Sovyet ordusuyla, halkları kurtarmaya değil, ezmeye eğilimli burjuva İngiliz ordusu arasında karşılaştırma yapmak için, sebep teşkil etmese gerek.

13 Nisan 1948 tarihli mektuplarında Tito ve Kardeli yoldaşlar, Cilas'ın asla bu tür bir ifade kullanmadığını, Tito'nun 1945'de bu sorun üzerine sözlü ve yazılı ifadede bulunduğunu ve Stalin yoldaşla SBKP Politbürosu'nun diğer üyelerinin bundan tatmin olduklarını açıkladılar.

Tito ve Kardeli yoldaşların bu iddiası gerçeğe uygun değildir.

Yoldaş Stalin, Tito'ya gönderdiği telgrafta, Yoldaş Cilas'ın açıklamasına şöyle tepki gösterdi:

> "Belgrad'ın kurtarılmasından sonra durumunuzun zorluklarını anlıyorum. Ama sizler de, Sovyet hükümetinin, kurbanlardan ve muazzam kayıplardan bağımsız olarak, sizlere yardım etmek için her şeyi yaptığını bilmelisiniz. Belirli olayların ve Kızıl Ordu'da savaşan bazı subayların hatalarının bu kadar abartılmış ve sanki tüm Kızıl Ordu için geçerliymiş gibi genelleştirilmiş olmasına şaşırıyorum. Almanları kovalamanıza yardım eden ve Alman istilacılara karşı mücadelede kanını akıtan bir orduya böyle hakaret etmek doğru değildir. Yoldan çıkmış üyesi olmayan bir ailenin bulunmadığını anlamak zor değildir, ama birinin yoldan çıkmış olması yüzünden tüm aileye hakaret etmek istemek garip olurdu. Eğer Kızıl Ordu üyeleri, Yoldaş Cilas'ın ve ona karşı çıkmayanların, İngiliz subaylarını ahlaki açıdan Sovyet subaylarının üstünde değerlendirdiklerini öğrenirlerse, o zaman bu haksız hakaretlere karşı seslerini yükselteceklerdir."

Bu mesele, Cilas'ın, Yugoslav delegasyonuyla birlikte Moskova'ya gelmesi, Yoldaş Stalin'den özür dilemesi ve ondan, YKP MK oturumunda ağzından kaçırdığı üzücü hatayı unutmasını rica etmesiyle sonuçlandı.

Ne yazık ki Yoldaş Cilas'ın bu hatası rastlantısal değildir.

Tito ve Kardeli yoldaşlar, Sovyetler'i, gizli servisleri için Yugoslav vatandaşlarını kazanmaya çalışmakla suçluyorlar. Şöyle yazıyorlar:

> "Sovyet gizli servis organlarının, bizde (yani sosyalizm yönünde gelişen bir ülkede) vatandaşları, kendi hizmetlerine girmesi için kazanmaya çalışmalarını doğru bulmuyoruz. Bunu yalnızca ülkemizin çıkarlarına karşı yönelmiş bir şey olarak algılayabiliriz. Ama önderlerimiz ve Ulusal Güvenlik Örgütü'nün organları buna karşı protesto etmiş olmalarına ve böylesi bir duruma gözyumamayacağımızı açıklamış olmalarına rağmen, bu durum sürüyor. Subaylarımız, çeşitli fonksiyonerler ve yeni Yugoslavya'ya düşmanca duygular besleyen herkes kazanılmaya çalışılıyor."

Tito ve Kardeli yoldaşların bu iddialarının, Yugoslavya'daki Sovyet işçileri için incitici olduğunu ve gerçeğe uymadığını açıklıyoruz.

Yugoslavya'da çalışan insanlarımızdan; hiç kimseyle konuşmamalarını istemek korkunç olurdu. Sovyet işçileri, Yugoslavya'da neler olup bittiğiyle ilgilenme hakkına sahip olmayan, yalnızca maaşlarını almak için çalışmakla görevlendirilmiş işçiler değil, siyasal olarak gelişmiş insanlardır. Yugoslav vatandaşlarıyla konuşmaları, onlara sorular sormaları, onlardan açıklama istemeleri vs. yalnızca doğaldır. Bu tür konuşmaları, insanları, özellikle yeni Yugoslavya'ya karşı olumsuz duygular besleyenleri, Sovyet gizil servisleri için kazanma girişimi olarak algılamak için, gerçekten Sovyet düşmanı olmak gerekir.

Bu arada, Moskova'ya ya da ülkemizin başka yerlerine gelen Yugoslav yoldaşların, SSCB kentlerini özgürce ziyaret edebilecekleri ve vatandaşlarımızla biraraya gelebilecekleri vurgulan-

malıdır. Yoldaş Cilas son Sovyetler Birliği gezisi vesilesiyle, Moskova'da bir kaç gün kaldıktan sonra, Sovyet yoldaşlarla konuşmak için Leningrad'a gitti. Cilas'tan, Leningrad örgütleriyle konuşmaları hakkında hesap vermesini istemedik. Kendisinin orada Anglo-Amerikan veya Fransız gizli servisleri için değil, ama Yugoslavya'nın yönetici organları için bilgi topladığını varsayıyoruz.

27 Mart tarihli mektuplarında Tito ve Kardeli yoldaşlar, SSCB'yle Yugoslavya arasında ticari ilişkiler sorununa yeniden döndüler, iddialarına göre Yoldaş Krutikov, deyim yerindeyse, Yugoslav temsilcilerle ticari görüşmelerin devamından caydı. Saptadığımıza göre, Yoldaş Krutikov, ona atfedilen bu haberi yalanlamıştır. Bu nedenle sorunu halledilmiş olarak değerlendiriyoruz ve soruna tekrar geri dönmeyi düşünmüyoruz.

***6) YKP MK Politbürosu'nun, Yugoslavya'da sınıf mücadelesi sorununa ilişkin doğru olmayan politik çizgisi üzerine.*** Yugoslavya'da sınıf mücadelesi ruhunun politikada hissedilmediğini ve köylerle kentlerde kapitalist unsurların geliştiğini daha önce bir kez yazmıştık.

Tito ve Kardeli yoldaşlar bunu yadsıyor ve bizim saptamamızı YKP'ye hakaret olarak değerlendiriyorlar, fakat soruyu bizzat yanıtlamaktan kaçınıyorlar.

Bu yoldaşların gerekçeleri, Yugoslavya'da gerçekleşmiş olan sosyal dönüşüm üzerine bir açıklamayla sınırlıdır. Ama bu çok az. Bu yoldaşlar, kapitalist unsurların artışını yadsıyorlar, bunu yaparken, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde sınıf mücadelesinin, Marksizm-Leninizmin öğrettiği gibi keskinleşmediği, tersine, kapitalizmden sosyalizme barışçı geçiş çürük teorisini propaganda eden Buharin tipi oportünistlerin iddia ettiği gibi söneceğinden hareket ediyorlar.

Sosyalist Ekim devriminden sonra Sovyetler Birliği'nde, köklü sosyal dönüşümlerin gerçekleştiğini kimse yadsıyamaz.

Fakat SBKP buradan, ülkemizde sınıf mücadelesinin zayıfladığı sonucunu hiç bir zaman çıkarmamıştır; ne de kapitalist unsurların bir çoğalma tehlikesinin mevcut olmadığını varsaymıştır. 1920/21'de Lenin şu açıklamayı yapıyordu: "Küçük köylü toprak mülkiyetinin var olduğu bir ülkede yaşadığımız sürece, Rusya'da kapitalizm için ekonomik temel komünizm için olduğundan daha sağlam kurulmuştur", çünkü "küçük köylü üretimi kapitalizmi ve burjuvaziyi durmaksızın, her gün, her an, kendiliğinden ve muazzam boyutlarda üretir." Bilindiği gibi Ekim Devrimi'nden sonraki onbeş yıl boyunca, kırda kapitalist unsurları gemlemek ve sonra Kulakları da tasfiye etmek için hangi önlemlerin alınması gerektiği sorunu gündemden hiç kalkmamıştır. Yugoslavya'da sosyalizmin inşası için temel koşulların yaratılmasında SBKP'nin bu deneyimini küçümsemek, kendini büyük bir tehlikeye maruz kılmak ve Marksistler için dayanılmaz bir durum yaratmak anlamına gelir. Çünkü sosyalizm yalnızca kentte ve sanayide değil, bilakis kırda ve tarımda da gerçekleştirilmek zorundadır.

YKP önderlerinin, kırda sınıf mücadelesi ve kapitalist unsurların ezilmesi sorunundan kaçmaları bir rastlantı değildir. Mesele daha da ileri gidiyor: Yugoslav liderlerin konuşmalarında, kırda sınıf ayrışması sorunu sessizce geçiştiriliyor. Köylüler bir bütün olarak değerlendiriliyor ve kırda kapitalist unsurların artması dolayısıyla ortaya çıkan zorlukların üstesinden gelebilmek için, Parti seferber edilmiyor.

Ancak kırdaki politik durum, Yugoslavya'daki bu sakinliği ve bu lütüfkârlığı asla haklı çıkarmıyor. Yugoslavya'da toprağın ulusallaştırılmamış olması, özel mülkiyetin, toprağın satın alınması ve satılmasının varlığı, toprağın büyük bölümlerinin Kulakların elinde yoğunlaşmış olması gündelikçi sisteminin egemen olması, vs. — bütün bu olgular bakımından, eğer sosyalizmin gerçekleştirilmesinin karşısında duran temel güçlükler karşısında savunmasız hale getirilmek istenmiyorsa, Parti'nin, sınıf mü-

cadelesini dondurma ve sınıf çelişkilerini yumuşatma ruhuyla eğitilmemesi gerekir. Bu biçimde YKP, kapitalizmden sosyalizme barışçıl geçiş şeklindeki kokuşmuş oportünist teorisiyle —bu teori Bernstein, Vollmar ve Buharin'den alınmıştır— uyuşturulmaktadır.

Marksizm-Leninizm, kapitalizmin tasfiyesinde ve sosyalist toplumun inşasında, işçi sınıfının öncü rolü anlayışından hareket ederken, Yugoslavya Komünist Partisi'nin ünlü liderleri bambaşka bakış açıları geliştiriyorlar. Tito yoldaşın, Kasım 1946'da Zagreb'te yaptığı konuşmasından şu bölümü alıntılamak yetebilir ("Borba" 2 Kasım 1946):

> "Köylülere, devletimizin temel dayanakları olduklarını söylememizin nedeni, onların oylarını kazanmak değil, bilakis gerçekte durumun böyle olduğunu bilmemizdir ve onların da bu gerçeğin bilincine gittikçe daha fazla varmaları içindir."

Bu tutum Avrupa'da, yani halk demokrasisi ülkelerinde de köylülerin değil, işçilerin en ilerici ve kararlı-devrimci sınıfı temsil ettiklerini söyleyen Marksizm-Leninizmle bütünüyle çelişki içindedir. Köylülüğün çoğunluğu, yani yoksul ve orta köylüler ilerici ve devrimci ***olabilir,*** ya da öncü rolü devam eden işçi sınıfıyla bağ içinde artık ilerici ve devrimcidir. Ancak Yoldaş Tito yukarıdaki alıntıda işçi sınıfının öncü rolünü yadsıyor, evet hatta, köylülerin —Kulakların da— yeni Yugoslavya'nın en sağlam temeli olduklarını açıklıyor. Görüldüğü gibi bu noktada, Markssit-Leninistlere değil, küçük-burjuva politikacılara yakışan bir bakış açısı ifadesini buluyor.

***7) YKP MK Politbürosu'nun, Parti ile Halk Cephesi arasındaki ilişkiyle bağıntılı doğru olmayan politikası üzerine.*** Tito ve Kardeli yoldaşlar, Yugoslavya'da öncü güç olarak Komünist Parti'nin değil, Halk Cephesi'nin görüldüğü saptamamızı reddediyorlar. Halk Cephesi'nin tüm kararlarının aslında Parti

kararları olduğunu, ama şu ya da bu kararın, bir Parti konferansında ortaya çıktığını vurgulamayı uygun görmediklerini açıklıyorlar.

Yugoslav yoldaşların temel hatası burada yatıyor. Parti'nin öncü güç olduğunu ve Halk Cephesi'ni yönetenin o olduğunu ve tersine olmadığını, açıkça açıklamaktan korkuyorlar.

Marksizm-Leninizmin görüşlerine göre KP, işçi sınıfının en üst örgüt biçimidir; Parti, bütün diğer örgütlerin üstündedir, hatta Sovyetler Birliği'nde Sovyetler'in üstünde, Yugoslavya'da Halk Cephesi'nin üstündedir. Parti yalnızca işçi sınıfının en iyi unsurlarını kendinde topladığı için değil, bilakis, onun temelinde tüm diğer işçi örgütlerini yönlendirdiği özel bir programa, özel bir politikaya sahip olduğu için de bütün bu örgütlerin üstündedir. Ancak YKP MK Politbürosu, bunu işçi sınıfına ve Yugoslav halkına açıkça doğrudan doğruya söylemeye korkuyor. Eğer bu gerçek ortaya çıkmazsa, diğer partilerin güçlerini geliştirmeleri ve mücadele etmeleri için neden kalmaycağını düşünüyor. Anlaşılan Tito ve Kardeli yoldaşlar, bu ucuz hileyle tarihi gelişme yasalarını ortadan kaldırmayı, sınıfları ve tarihi aldatmayı başarabileceklerini düşünüyorlar. Bu bir hayaldir. Düşman sınıflar olduğu sürece bunlar arasında mücadeleler de olacaktır ve bu mücadele sürdükçe, işçi sınıfının çeşitli gruplarının ve partilerinin mücadelesi de desteklenmek zorundadır.

Lenin, Parti'nin işçi sınıfının elindeki en güçlü silah olduğunu söyledi. Fonksiyonerlerin görevi bu silahı sıkı tutmak ve her zaman uyanık kalmaktır. Ama Parti'nin bayrağını gizleyen ve Parti'nin öncü rolünü halk önünde vurgulamak istemeyen Yugoslav yoldaşlar, işçi sınıfının bu silahını köreltiyorlar. Düşmanın, Yugoslav yoldaşların bu hilesi sonucu mücadeleden vazgeçeceğini varsaymak gülünçtür. Düşmana karşı mücadele etmek için Parti her zaman tetikte olmalıdır; düşmanın legal ya da illegal güçlerini örgütlemekten vazgeçeceğini iddia ederek, Parti uyuşturulmamalı ve bayrağı gizlenmemelidir.

Yugoslavya'da KP'nin rolünün sınırlanmasında çok ileri gidildiği görüşündeyiz. Yugoslavya'da Halk Cephesi'yle Parti arasındaki karşılıklı ilişkiler yanlıştır. Halk Cephesi'ne çok farklı sınıf unsurlarının girdiği göz önünde tutulmalıdır: Kulaklar, tüccarlar, küçük sanayiciler, burjuva aydınlar vs..., aynı şekilde çeşitli yönelimlerin çeşitli politik grupları, belirli burjuva partileri de buna dahil. Yugoslovya'nın siyasi arenasında Halk Cephesi'nin tek başına görünmesi, Parti'nin ve onun örgütünün kendi adı altında ortaya çıkmaması durumu, ülkenin politik yaşamında Parti'nin rolünü azaltır ve kitlelerin güvenini artan oranda kazanma ve görüşleriyle programının açık propagandasıyla, açık politik çalışmayla gittikçe daha büyük işçi kitlelerini etkinlik alanına çekme görevine sahip politik bir güç olma özelliğine zarar verir.

Tito ve Kardeli yoldaşlar, Parti'nin yalnızca düşmana karşı açık mücadele içinde gelişebileceğini, YKP MK Politbürosu'nun kurnazlıklarının ve manevralarının, Parti kadrolarının mücadeleyle eğitiminin yerini tutmayacağını unutuyorlar. Yugoslav liderlerin YKP'nin Halk Cephesi'ninkinden farklı bir programa sahip olmadığı yönündeki inatçı reddi, onların Marksist-Leninist parti anlayışından çok uzaklaşmış olduğunun bir kanıtıdır. Bizce burada, YKP'yi tasfiye eğilimlerinin artma tehlikesi vardır; bu eğilimler yalnızca KP'nin varlığını tehdit etmiyor, bilakis Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti'nin yozlaşma tehlikesini de içeriyor.

Tito ve Kardeli yoldaşlar, Marksist parti kitlelerinin, Parti dışında kitle örgütleri içinde erimesine ilişkin Menşevik yanılgılara 40 yıl önce düşüldüğünü ve bunların YKP MK Politbürosu'yla hiçbir ortak yanı olmadığını söylüyorlar. Tito ve Kardeli yoldaşlar bunda yanılıyor. Kuşkusuz bu iki örnek arasında teorik ve politik bir bağıntı vardır, çünkü aynı 1907 yılında Menşevikler gibi, Tito ve Kardeli yoldaşlar 40 yıl sonra Marksist Parti'ye, bütün diğer kitle örgütlerinden daha yüksek bir değer ve

bunun sonucu olarak öncü bir rol tanımayarak onu küçük düşürüyorlar. Fark yalnızca, Menşeviklerin bu hatayı 1906/07 yıllarında, YKP MK Politbürosu'nun ise şimdi, yani 40 yıl sonra işlemesinden ibarettir.

*8) YKP içinde endişelendirici durum üzerine.* Tito ve Kardeli yoldaşlar, YKP'de yarı illegal bir durumun egemen olduğu ve Parti içinde demokrasi, seçim sistemi, eleştiri ve özeleştiri vs. olmadığı saptamamızı reddediyorlar. YKP MK üyelerinin çoğunluğunun atanmış olmadığını yazıyorlar. MK, 1940 yılında 5. Kongre'de seçilmişti. O zaman 31 üyeden ve 10 yedekten biraraya gelmişti. Merkez Komitesi'nin 10 üyesinin ve altı yedeğinin savaş sırasında yaşamını yitirdiğini ve 2 MK üyesinin Parti'den ihraç edildiğini ekliyorlar; şimdi MK 26 üyeden oluşuyor bunlardan 19 üye adı geçen kongrede seçilmiş ve 7 üye atanmıştır.

Bu gerçeği ifade etmiyor. Komintern arşivlerine göre Aralık değil Ekim 1940'da yapılan 5. Kongre, 31 MK üyesi ve 10 yedek değil, 22 MK üyesi ve 16 yedek seçti. 1940 Ekim sonunda Yoldaş Valter (Tito) Belgrad'dan şöyle yazıyordu:

> "Dimitrov yoldaşa. 19 - 23 Ekim arasında YKP'nin 5. Kongresi yapıldı. Ülkenin her kesiminden 101 seçilmiş delege mevcuttu. 2'si kadın 22 üyeden ve 16 yedekten oluşan MK seçildi. Tam bir birlik egemendi.
>
> İmza: Valter."

MK'nın 22 üyesinden 10'u yaşamını yitirdiyse, geriye 12 kalır. 2 kişi de ihraç edildiğine göre, geriye 10 kalmıştır. Tito ve Kardeli yoldaşlar MK'nın şimdi 26 üyeden oluştuğunu açıklıyorlar; bu, MK'da 10 seçilmiş ve 16 atanmış üye bulunduğu anlamına gelir. Ya üyelerin çoğunluğu atanmıştı. Aynı şey, atanmış ve seçilmemiş olan yerel fonksiyonerler için de geçerlidir.

Böylesi bir durumda, Parti içi demokrasiden elbette ki sözedilemez. Örneğin Yoldaş Yuyoviç'in YKP MK oturumunda,

YKP MK Politbürosu'nun SBKP MK'sına yanıt taslağını onaylamadığını açıklaması, onu YKP MK'sından hemen ihraç etmeye yetmiştir. Polis Bakanı'nın aynı zamanda MK Kadro Sekreteri, veya Tito ve Kardeli yoldaşların dediği gibi, YKP MK Örgütlenme Sekreteri olması rastlantı değildir.

***9) YKP MK önderlerinin kendini beğenmişliği ve hatalarına ilişkin yanlış yaklaşımları üzerine.*** Tito ve Kardeli yoldaşların yazısından, YKP MK Politbürosu'nun çalışmasında hataların varlığını aynen, dar bir parti kadroları çevresinde iftira seferberliği yürütüldüğünü ve SSCB'nin emperyalist bir devlet olarak yozlaştığından söz edildiğini reddettikleri gibi, tümüyle reddettikleri ortaya çıkıyor. YKP MK'sının, Yuyoviç ve Hebrang yoldaşların yanlış bilgilerinin ve iftiracı verilerinin kurbanı olduğuna inanıyorlar. YKP MK'sının yaptığı hataların değil, SBKP MK'sını yanıltan Yuyoviç ve Habrang yoldaşların yanlış bilgilerinin sözkonusu olduğunu iddia ediyorlar. Yuyoviç ve Hebrang yoldaşların cezalandırılmasıyla, her şeyin yeniden yoluna gireceğini düşünüyorlar.

Tito ve Kardeli yoldaşların bu yorumun doğruluğuna inanmadıklarından eminiz; bununla yalnızca, Sovyet-Yugoslav ilişkilerinin kötüleşmesinin sorumluluğundan kurtulmak ve sorumluluğu Sovyetler Birliği'nin üstüne yıkmak istiyorlar.

Tito ve Kardeli yoldaşların, SBKP MK'sı ve onun Yugoslav yoldaşların hatalarına yönelik eleştirileri karşısında bu tutumunun yalnız düşüncesizce ve yanlış değil, bilakis son derece parti düşmanı da olduğu görüşündeyiz.

Eğer Tito ve Kardeli yoldaşlar gerçekten korkmak yerine, gerçeklerle ilgilenselerdi, o zaman şunu ciddi şekilde düşünmeleri gerekirdi:

a) Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk üzerine bilgiler neden doğru çıkar ve bu ülke-

lerin Komünist Partileriyle hiçbir çatışmaya yol açmazken, Yugoslavya'dan bilgilerin, Yugoslav yoldaşlarının görüşüne göre "taraflı" olduğu ortaya çıkmış ve anti-Sovyetik açıklamalar ve SBKP MK'sına karşı düşmanca bir tavır için neden oluşturmuştur?

b) Sovyet-Yugoslav ilişkileri bozulmuş ve sürekli kötüleşirken, SSCB'yle halk demokrasisi ülkeleri arasındaki dostça ilişkiler neden gelişiyor ve sağlamlaşıyor?

c) Hatalarını reddetmeyi inatla sürdüren YKP MK Politbürosu tecrit edilmiş kalırken, halk demokrasilerinin komünist partileri, SBKP MK'sının 27 Mart tarihli mektubuyla dayanışma içinde olduklarını neden açıklamıştır? — Bu bir rastlantıya mı dayanır?

YKP MK Politbürosu'nun hatalarını açığa çıkarmak için, Yuyoviç ve Hebrang gibi yoldaşların bilgilerine dayanmak gerekmez. Örneğin Tito, Kardeli Cilas ve diğerleri gibi YKP'li yönetici yoldaşların, basında yayınlanmış olan resmi açıklamaları bütünüyle yeterlidir.

Sovyetler Birliği'nde, Hebrang yoldaştan hiçbir bilgi edinmediğimizi açıklıyoruz. Yuyoviç yoldaşın Belgrad'da Sovyet elçisi Lavrentyev yoldaşla, yaptığı konuşmanın, Yugoslav liderlerin basında yayınlanmış olan anti-Sovyetik konuşmalarının içerdiğinin onda birini bile içermediğini açıklıyoruz. Bu yoldaşlara karşı girişilen zor tedbirleri yalnızca yasadışı ve parti içi demokrasi ilkelerine aykırı değildir, aynı zamanda Yugoslav komünistlerinin Sovyet elçisiyle konuşmasını ağır bir suç olarak gören Yugoslav liderlerin anti-Sovyet tutumunun bir kanıtıdır da.

Yugoslav önderlerinin Sovyet-Yugoslav ilişkilerinin kötüleşmesinde üzerlerine düşen sorumluluktan kaçma çabalarının altında, bu yoldaşların hatalarını kabul etmekten kaçınma isteği ve SSCB'ye karşı düşmanca politikalarını sürdürme niyeti yattığı görüşündeyiz.

Ne yazık ki, YKP liderlerinin hatalarını itiraf etmekten ve onları düzeltmekten kaçınarak, Lenin'in talimatlarını en kötü biçimde çiğnediklerini saptamak zorundayız.

Aynı zamanda, İtalyan ve Fransız komünist partilerinin liderlerinin, Yugoslav liderlerinden farklı olarak, dokuz komünist partinin konferansında hatalarını dürüstlükle kabul ederek ve titizlikle düzelterek, görevlerinin doruğunda olduklarını gösterdiklerini vurgulamalıyız, böylece partilerine saflarını sıklaştırması kadrolarını eğitmesi için yardımcı oldular.

YKP Politbürosu'nun hatalarını kabul etmeyi reddetmesinin nedeni bizce, Yugoslav liderlerin abartılı gururudur. Başarıları başlarını döndürdü; gururlandılar. Hatta bu gururla övünüyorlar ve bunun kendilerini batırabileceğini kavrayamıyorlar.

Lenin şöyle diyor: "Şimdiye dek yok olan tüm devrimci partilerde bunun gerçekleşmesi, bunların gururlu olmaları ve zaaflarından sözetmekten korkmaları, güçlerinin aslında neden oluştuğunu bilmemeleri yüzünden olmuştur. Ama biz yenilmeyeceğiz, çünkü zaaflarımız hakkında konuşmaktan korkmuyoruz ve onları yenmeyi öğreneceğiz."

Ne yazık ki, Yugoslav liderlerin asla alçakgönüllülükten muzdarip olmadıklarını ve öyle aşırı büyük olmamasına rağmen başarılarından başlarının döndüğünü saptamak zorundayız.

Tito ve Kardeli yoldaşlar, mektuplarında YKP'nin kazanımlarından ve başarılarından sözediyorlar ve SBKP MK'sının bunları şimdi sessizce atlarken, eskiden takdir ettiğini söylüyorlar. Bu doğru değil. YKP'nin kazanımlarını ve başarılarını kimse inkâr edemez; bu konuda kesinlikle kuşku yok. Ama bunların Polonya, Çekoslavakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk'unkilerin daha az olmadığı kabul edilmelidir. Ancak bu partilerin liderleri alçakgönüllü davranıyorlar ve övünmelerini kulakları yırtan çığırtkanlıkla tüm dünyaya yayan Yugoslav önderler gibi, başarılarını yüksek sesle bağırmıyorlar.

Fransız ve İtalyan Komünist Partileri'nin devrim için kazanımlarının YKP'ninkinden daha az değil, hatta daha çok olduğu da vurgulanmalıdır. Fransız ve İtalyan Komünist Parti'lerin şu anda YKP'den daha az başarılı oldukları doğrudur, ama bu YKP'nin özel karakteriyle açıklanamaz, Yugoslav partizanların genel kurmayının Alman paraşütçü birlikleri tarafından yokedilmesinden sonra Yugoslavya'da Halk Kurtuluş Hareketi bir kriz geçirirken Sovyet Ordusu'nun Yugoslav halkının yardımına gelmesiyle, Alman işgal gücünün direnişini kırması ve Belgrad'ı kurtarmasıyla ve böylece Yugoslav Komünist Partisi'nin iktidarı ele geçirmesini sağlayan koşulları yaratmasıyla açıklanabilir. Ne yazık ki Sovyet ordusu, Fransız ve İtalyan Komünist partilerine aynı yardımı gösterememiştir. Eğer Tito ve Kardeli yoldaşlar bunu düşünürlerse, başarılarıyla bu kadar patırtı koparmaz, bilakis daha alçakgönüllü ve ölçülü davranırlardı.

Yugoslav liderlerde alçakgönüllülük eksikliği, kendilerine ait olmayan kazanımları üstlenmelerine kadar varıyor. Örneğin savaş bilimi sorununu ele alalım. Marksist savaş bilimini, savaşın düzenli birlikler, partizan bölükleri ve ulusal asilerin ortak eylemi olarak görülmesini öngören yeni bir teoriyle tamamladıklarını tüm dünyaya kabul ettirmek istiyorlar. Ancak bu sözümona teori çok eskidir ve Marksist savaş bilimi için asla yeni bir şey değildir. Bilindiği gibi Bolşevikler, düzenli birliklerin, partizan müfrezelerinin ve ulusal ayaklanmaların böylesi kombine eylemlerini, Rusya'da tüm İç Savaş döneminde (1918-21) kullanmışlardı, hem de Yugoslavya'da olduğundan çok daha büyük boyutlarda. Ama Bolşevikler, bu yöntemin kulanımıyla savaş-bilimsel bir yenilik yürürlüğe koyduklarını hiçbir zaman iddia etmediler. Hiçbir zaman böyle bir şey iddia etmediler, çünkü aynı yöntem kendilerinden çok önce, 1812 yılında, Napolyon'un birliklerine karşı, Mareşal Kutusov tarafından kullanılmıştı.

Ve Mareşal Kutusov da bu yöntemi bulduğunu iddia etmemişti, çünkü ondan önce 1808'de İspanyollar bunu Napolyon birliklerine karşı kullanmışlardı. Bu söylenenlerden, Yugoslav liderlerin, gerçekte 140 yıl eski olan birşeyi, askeri-bilimsel bir yenilik olarak gördükleri ve gerçekte İspanyolların hakkı olan bir kazanımı üstlendikleri ortaya çıkıyor.

Ayrıca, liderlerin geçmiş kazanımlarının, aynı liderlerin bugün ağır hatalar işleyebilmelerini dıştalamadığı göz önünde tutulmalıdır. Geçmiş kazanımlar yüzünden bugünkü hatalara göz yumulmamalıdır. Troçki de zamanında devrim için yararlılıklar gösterdi, ancak bu, Troçki'nin daha sonra işlediği ve onu Sovyet düşmanlarının kampına götüren ağır oportünist hatalarına SBKP MK'sının göz yumabileceği anlamına gelmez.

Tito ve Kardeli yoldaşlar mektuplarında, Sovyet-Yugoslav çatışmasına neden olan sorunları yerinde denetleyebilmek için SBKP MK temsilcilerinin Yugoslavya'ya gönderilmesini öneriyorlar. Böyle bir davranışı doğru görmüyoruz, çünkü sözkonusu olan bazı olayların incelenmesi değildir, bilakis ilkesel ayrılıklar sözkonusudur.

Sovyet-Yugoslav ayrılığı meselesi, bilindiği gibi, Enformasyon Bürosuna sahip olan dokuz komünist partinin Merkez Komiteleri'nin yetkisine girer. Diğer komünist partileri bu incelemenin dışında tutmak doğru olmaz. Bu yüzden, sorunun, Enformasyon Bürosu'nun en yakın oturumunda incelenmesini öneriyoruz.

***İmza : SBKP MK***

Moskova 4 Mayıs 1948

# SBKP MK'SININ YKP MK'SINA MEKTUBU

Moskova, 22 Mayıs 1948

Tito ve Kardeli yoldaşlar tarafından imzalanmış 17 ve 20 Mayıs 1948 tarihli mektuplarınızı aldık. SBKP MK'sı, YKP liderlerinin bu iki mektupla, zararlı ve tehlikeli karakterlerini SBKP MK'sının, 4 Mayıs 1948 tarihli mektubunda ortaya serdiği, göze batıcı ve ilkesel hataları daha da kötüleştirdiği kanısındadır.

1) Tito ve Kardeli yoldaşlar, kendilerini eşit haklara sahip hissetmediklerinden, sorunun Enformasyon Bürosu tarafından karara bağlanmasını kabul etmelerinin mümkün olmadığını yazıyorlar.

SBKP MK'sı, bu saptamanın, bir nebze bile gerçek içermediği görüşündedir. Enformasyon Bürosu'nun bağrında YKP için hak eşitsizliği mevcut değildir. Herkesin bildiği gibi, Enformasyon Bürosu'na üye her parti, faaliyeti üzerine Büro'ya hesap vermek zorundadır, aynı şekilde, her parti, diğer partileri eleştirme hakkına sahiptir.

Bilindiği gibi İtalyan ve Fransız yoldaşlar, Enformasyon Bürosu'nun ilk oturumu vesilesiyle, diğer partilere hatalarını eleş-

tirme hakkını tanıdılar ve gerekli sonuçları çıkararak, bu eleştiriyi Bolşevik tarzda karşıladılar. Bilindiği gibi, Fransız ve İtalyan yoldaşların hatalarını eleştirme olanağından Yugoslav yoldaşlar da yararlandılar. Yugoslav yoldaşlar şimdi, Enformasyon Bürosu içinde saptanmış olan düzenin tasfiyesini talep ederek, böylesine keskin bir dönüşü neden yapıyorlar? YKP ve onun yönetimi için ayrıcalıklı bir konum istedikleri için. Ama bu tutumun eşit haklarla bir ilgisi yoktur.

2) 17 Mayıs tarihli mektuplarında Tito ve Kardeli yoldaşlar, SBKP MK'sı tarafından öne sürülen, YKP önderliğinin hatalarının eleştirisinin, yanlış bilgi üzerinde yükseldiğini yineliyorlar.

Ancak Yugoslav yoldaşlar, iddialarına dayanak olarak hiçbir kanıt sunmuyorlar. Bu yüzden boş bir açıklama vermekten başka hiçbir şey yapmıyorlar ve Tito'yla Kardeli esas sorunlara ilişkin eleştiriden kaçmak istemediklerini iddia etmelerine rağmen, SBKP MK'sının eleştirisi yanıtsız kalıyor. Kendilerini haklı çıkarmak için hiçbir şey söyleyememeleri mümkündür...

Yalnızca iki olasılık vardır: Ya YKP MK Politbürosu hatalarının ağırlığının bilincindedir, fakat bunları SBKP'den gizlemeye ve onu yanıltmaya çalışmaktadır; bu yüzden, bu hataların varolmadığına ilişkin bir sürü hikaye anlatmakta ve sorumluluğu, SBKP MK'sına yanlış bilgi verdiği ileri sürülen suçsuzların üstüne yıkmaktadır. Ya da Politbüro hatalarından dolayı Marksizm-Leninizm'den uzaklaştığını gerçekten anlamıyor; fakat o zaman YKP Politbürosu'nun Marksizmle ilgili cahilliğinin gerçekten çok büyük olduğu kabul edilmelidir.

3) Tito ve Kardeli yoldaşlar, SBKP MK'sının doğrudan sorularını yanıtlamaktan kaçınır ve kendi hatalarını, inatçılıklarıyla ve onları kabullenmeyi ve düzeltmeyi reddetmeleriyle daha da kötüleştirirken, SSCB'ye ve Marx, Engels, Lenin ve Stalin anlayışlarına sadakatlerini eylemleriyle kanıtlayacaklarına bizi ikna ya çalışıyorlar. Olup biten bunca şeyden sonra, onların sözlerine

inanmak için hiçbir nedenimiz yok. Tito ve Kardeli yoldaşlar, SBKP MK'sına daha önce de sık sık, yerine getirmedikleri sözler verdiler. Mektuplarına —özellikle sonuncusuna— dayanarak, YKP MK Politbürosu'nun ve öncelikle Tito yoldaşın, özellikle son zamanlarda yürüttükleri anti-Sovyetik ve anti-Rus güncel politikaları dolayısıyla, SBKP'nin ve SSCB hükümetinin onlara duydukları güveni yıkmak için her şeyi yaptıklarının bilincinde olması gerektiğinden emin olabildik.

4) Tito ve Kardeli yoldaşlar böylesine zor bir durumda bulunmaktan üzüntü duyuyorlar ve Yugoslavya için bunun sonuçlarının ağır olacağını açıklıyorlar. Bu doğru; ama bu durumun suçlusu, hatalarını halkın yararına görmek ve düzeltmek yerine, kendi prestijlerini ve hırslarını, Yugoslav halkının çıkarlarının üstüne koyan YKP'nin diğer Politbüro üyeleriyle birlikte, yalnızca Tito ve Kardeli yoldaşlardır. Yugoslav halkı için o kadar tehlikeli olan hatalarını inatla reddediyorlar.

5) Tito ve Kardeli yoldaşlar, YKP MK'sının Enformasyon Bürosu'nun oturumuna katılmaktan vazgeçtiğini ve YKP içindeki durum sorununu, bu Büro önünde anlatmayı reddettiğini açıklıyorlar. Eğer kesin kararınız böyleyse o zaman bu, Enformasyon Bürosu önünde söyleyecek bir şeyiniz olmadığı, suçunuzu gördüğünüz ve kardeş partilerin önüne çıkmaktan korktuğunuz anlamına geliyor. Daha da ötesi: Enformasyon Bürosu önüne çıkmayı reddetmek, YKP MK'sının, halk demokrasilerinin ve SSCB'nin birleşik uluslararası cephesinden ayrılmaya giden bir yola adım attığı ve Yugoslav halkını şimdi bu birleşik cepheye ihanete hazırladığı anlamına geliyor. Enformasyon Bürosu, birleşik uluslararası cephenin temelini oluşturduğundan, bu politika, işçi sınıfının uluslararası dayanışma eserine ihanete yol açar ve milliyetçilik tavrına geçişi oluşturur. İşçi sınıfına karşı düşmanca bir tutumu temsil eder.

YKP MK temsilcilerinin, Enformasyon Bürosu'nun gelecek oturumuna katılıp katılmamalarından bağımsız olarak, SBKP MK'sı, Enformasyon Bürosu'nun gelecek birleşiminde, YKP içindeki durumun incelenmesinde ısrar ediyor.

SBKP MK'sı, Enformasyon Bürosu'nun, Haziran'ın ikinci yarısında toplanmasını öneren Çek ve Macar yoldaşlarla hemfikir olduğunu açıklıyor.

Moskova, 22 Mayıs 1948

***İmza : SBKP MK***

# OLAYLARIN KRONOLOJİSİ

## 1945

9 Mayıs — Halk Bayramı - Almanya'ya karşı zafer günü, Faşist Almanya'ya karşı zafer vesilesiyle Stalin'in halka hitabı.

9 Mayıs — Çekoslovakya'nın başkenti Prag'ın, Kızıl Ordu tarafından Faşist Alman istilacılardan kurtarılması.

24 Mayıs — Stalin'in Kremlin'deki Kızıl Ordu komutanlarının onuruna verilen bir kabulde konuşması.

5 Haziran — Almanya'nın yenilmesi ve dörtlü müttefik güçlerin hükümetleri tarafından iktidarın devralınması üzerine deklarasyon.

9 Haziran — SSCB Yüksek Sovyeti Başkanlığı'nın: Budapeşte'nin Fethi İçin", "Konigsberg'in Fethi İçin", "Viyana'nın Fethi İçin" ve "Berlin'in Fethi İçin" madalyaların verilmesi üzerine kararnamesi.

14 Haziran — SSCB Yüksek Sovyeti Başkanlığı'nın, Leninist Komsomol'un, Büyük Anavatan Savaşı'nda olağanüstü yurtsever hizmetleri için, Lenin-Nişanı ile ödüllendirilmesi üzerine kararnamesi.

22 Haziran — SSCB Yüksek Sovyeti, 12. Kongresi, savaştan sonra ilk oturumu için bir araya geliyor.

| | |
|---|---|
| 23 Haziran | SSCB Yüksek Sovyeti'nin, Sovyet Ordusu'nda, 13 dönem personel mevcudunun terhisi üzerine yasası. |
| 24 Haziran | Moskova'da Kızıl Meydan'da zafer resmi geçidi |
| 26 Haziran | İkinci "Zafer" Nişanı'nın ve "Sovyetler Birliği Kahramanı" ünvanının Stalin'e verilmesi. |
| 27 Haziran | En büyük askeri rütbe olan Sovyetler Birliği Başkomutanlığı'nın Stalin'e verilmesi. |
| 29 Haziran | SSCB ve Çekoslovakya Cumhuriyeti arasında Karpatlaraltı Ukraynası'nın, Ukrayna SSC'si ile yeniden birleşmesi üzerine anlaşma. |
| 17 Temmuz -2 Eylül | Üç müttefik gücün SSCB'nin, Büyük Britanya'nın ve ABD'nin önde gelen devlet adamlarının Potsdam (Berlin) Konferansı. |
| 6 Temmuz | Sovyetler Birliği'nin Romanya ve Finlandiya ile yeniden diplomatik ilişkiler kurması. |
| 6/9 Ağustos | Hiroşima ve Nagazaki atom bombalarıyla imha ediliyor. |
| 8 Ağustos | Sovyetler Birliği'nin emperyalist Japonya'ya savaş ilanı |
| 14 Ağustos | SSCB ile Çin Cumhuriyeti arasında bir dostluk ve ittifak anlaşmasının Moskova'da imzalanması. |
| 14 Ağustos | Sovyet hükümetinin Bulgaristan'la diplomatik ilişkiye yeniden girmesi. |
| 16 Ağustos | SSCB'yle Polonya Cumhuriyeti arasında, Sovyetler Birliği'yle Polonya arasındaki sınır üzerine bir anlaşmanın imzalanması (13.1.1946'da onaylandı). |
| 22 Ağustos | Port Arthur'un Sovyet Ordusu tarafından ele geçirilmesi. |

| | |
|---|---|
| 23 Ağustos | Sovyetler Birliği Başkomutanı J. V. Stalin'in Sovyet Ordusu'nun Uzak Doğu'daki zaferleri üzerine bir ordu emrinin yayınlanması. |
| 2 Eylül | Stalin'in, Japonya üzerinde zafer vesilesiyle halka hitabı. Özgürlüksever halkların tam zaferiyle İkinci Dünya Savaşı'nın sonuçlanması. |
| 4 Eylül | Devlet Savunma Komitesi'nin dağıtılması. |
| 11 Eylül | Londra'da Dışişleri Bakanları Konferansı'nın açılışı. |
| 13 Eylül | Alman istilacıların SSCB'ye verdikleri maddi zarar üzerine Olağanüstü Devlet Komisyonu'nun bir raporunun yayınlanması. |
| 25 Eylül | SSCB'yle Macaristan arasında diplomatik ilişkilere yeniden başlanması. |
| 25 Eylül | Bir Sovyet delegasyonunun da katıldığı, Paris'te Dünya Sendika Konferansı. |
| 1 Ekim | SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı'nın "Japonya Üzerinde Zafer İçin" madalyanın verilmesi üzerine kararnamesi. |
| 24 Ekim | Birleşmiş Milletler tüzüğü yürürlüğü giriyor. |
| 10 Kasım | SSCB'nin Arnavutluk'la diplomatik ilişkiye girmesi. |
| Kasım | Halk Komiserleri Konseyi'nin, Hitler-Birlikleri tarafından imha edilmiş olan SSCB'nin en eski kentlerinden 15'inin yeniden inşası üzerine kararı. |
| Kasım 1945 -Ekim 1946 | Almanların baş savaş suçlularına karşı Nürnberg'de dava. Bunlardan 12'si ölüme mahkûm edildi. |
| 16-25 Aralık | SSCB, ABD ve Büyük Britanya Dışişleri Bakanları'nın Moskova'da konferansı. |

1945 "Yemin" filmi (Reji P. Pavlenko ve Çiaureli; M. Gelovani Stalin rolünde).

## 1946

10 Ocak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun birinci toplantı döneminin Londra'daki açılışı.

9 Şubat Stalin'in, Moskova'daki seçim çevresinin bir seçmenler toplantısında hitabı.

10 Şubat Savaş sonrası dönemde, SSCB Yüksek Sovyeti için ilk seçimler, oyların %99,17'sini alan komünistler ve partisizler blokunun parlak başarısı.

27 Şubat Sovyetler Birliği'yle Moğolistan Halk Cumhuriyeti arasında dostluk ve yardımlaşma paktının ve aynı şekilde ekonomik ve kültürel bir işbirliği anlaşmasının Moskova'da imzalanması.

12 - 19 Mart SSCB Yüksek Sovyeti'nin birinci oturumu (2. seçim dönemi). 15 Mart, SSCB Halk Komiserleri Konseyi'nin SSCB Bakanlar Konseyi'ne; Birlik ve Özerk Cumhuriyetler Halk Komiserleri Konseyi'nin Birlik ve Özerk Cumhuriyetler Bakanlar Konseyleri'ne dönüştürülmesi üzerine yasanın kabulü.

18 Mart 1946-1950 yıllarında SSCB Yüksek Sovyeti'nin ikinci oturumunda (2. seçim dönemi), yeniden inşa ve ekonominin gelişimi için beş yıllık plan üzerine yasanın kabulü.

19 Mart Sovyetler Birliği Yüksek Sovyeti tarafından SSCB Bakanlar Konseyi'nin oluşturulması. Stalin, SSCB Bakanlar Konseyi'nin Başkanı olarak onaylanıyor.

20 Mart Sovyet Ordusu'ndan, bir büyük grubun daha terhisi üzerine kararname.

3 Nisan — SBKP(B)'nin, 1912'den beri önde gelen üyelerinden 1919'dan beri SSCB'nin Devlet Başkanı M.İ. Kalinin'in ölümü.

13 Nisan — Sovyetler Birliği'yle Afganistan arasında sınır sorunları üzerine bir anlaşmanın imzalanması.

29 Temmuz -15 Ekim — Paris Barış Konferansı.

14 Ağustos — SBKP(B) MK'sının "'Svezda' ve 'Leningrad' Dergileri Üzerine" kararı.

26 Ağustos — SBKP(B) MK'sının "Sahnelerin Oyun planı ve İyileştirilmesi İçin Önlemler Üzerine" kararı.

4 Eylül — SBKP(B) MK'sının "'Büyük Yaşam' Filmi Üzerine" kararı.

19 Eylül — SSCB Bakanlar Konseyi'nin ve SBKP(B) MK'sının "Kolhozlarda Tarımsal Arteller İçin Tüzüğe Karşı İhlallerin Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Önlemler Üzerine" Kararı.

23 Ekim — Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun, birinci toplantı döneminin ikinci bölümünün New York'ta açılışı.

## 1947

10 Ocak — Başkomutan Stalin, 6 Ocak'ta Moskova'ya gelen Mareşal Montgomery'yi kabul ediyor.

22 Ocak — Elliot Roosewelt'in J. V. Stalin ile yaptığı röportaj Sovyetler Birliği'nde yayınlanıyor.

Şubat — Birlik ve özerk Cumhuriyetler Yüksek Sovyeti için seçimler.

28 Şubat — SBKP(B) MK Genel Kurulu'nun "Savaş Sonrası Dönemde Tarımın Kalkındırılması İçin Önlemler Üzerine" kararı.

| | |
|---|---|
| 10 Mart -25 Nisan | Dört Dışişleri Bakanı (Sovyetler Birliği, ABD, Büyük Britanya, Fransa) Konseyi'nin, Moskova'da birinci toplantı dönemi. |
| 16 Nisan | J. V. Stalin'in Kremlin'de General Marshall ile bir araya gelişi. |
| 3 Mayıs | J. V. Stalin'in, Cumhuriyetçi başkanlık adayı, Herald Stassen ile görüşmesinin yayınlanması. |
| 3 Mayıs | Dnyeper'deki, yeniden inşa edilmekte olan Lenin Hidroelektrik Santrali'nin işletilmesi. |
| 5 Haziran | Marshall Planı'nın yayınlanması. |
| 16 Ağustos | Saratov Moskova gaz hattının bitirilmesi. |
| 29 Ağustos | 10 Şubatta Paris'te İtalya, Romanya, Macaristan, Bulgaristan ve Finlandiya ile imzalanan sözleşmenin onaylanması. |
| 8 Eylül | Moskova'nın 800. Yıl Şenliği vesilesiyle, J. V. Stalin halklara bir barış mesajı veriyor ve savaş kışkırtıcılarını yargılıyor. |
| 22-27 Eylül | Belgrad'da Komünist Enformasyon Bürosu'nun (Kominform) oluşturulması için Konferans. |
| 25 Kasım -15 Aralık | Dışişleri Bakanları Konseyi'nin konferansı. SSCB Almanya'yla bir barış sözleşmesinin hızla yapılmasını talep ediyor ve bir Bütün Almanya hükümetinin hemen oluşturulmasını öneriyor. |
| 14 Aralık | SSCB Bakanlar Konseyi'nin ve SBKP(B) MK'sının "Bir Para Reformu'nun Uygulanması ve Gıda Maddeleriyle Sanayi Malları İçin Kartların Kaldırılması Üzerine" kararı. |

## 1948

10 Ocak — J. V. Stalin Moskova Sovyeti'nin başkanlığına seçiliyor.

4 Şubat — SSCB ile Romanya Halk Cumhuriyeti arasında dostluk, işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma üzerine bir sözleşmenin yapılması.

18 Şubat — SSCB'yle Macaristan Halk Cumhuriyeti arasında dostluk, işbirliği ve karşılıklı yardım üzerine bir sözleşmenin yapılması.

18 Mart — SSCB'yle Bulgaristan Halk Cumhuriyeti arasında dostluk, işbirliği ve karşılıklı yardım üzerine bir sözleşmenin yapılması.

27 Mart — SBKP(B) MK'sının, Yugoslavya KP MK'sına, ilkesel hatalarının ortaya konduğu, ilk mektubu.

6 Nisan — SSCB'yle Finlandiya arasında, dostluk, işbirliği ve karşılıklı yardım üzerine bir anlaşmanın imzalanması.

4 Mayıs — SBKP(B) MK'sının Yugoslavya KP MK'sına ikinci mektubu.

17 Mayıs — ABD'de Üçüncü Parti'nin başkanlık adayı Henry Wallace'in Açık Mektup'una J. V. Stalin'in yanıtı.

22 Mayıs — SBKP(B) MK'sının Yugoslavya KP MK'sına üçüncü mektubu.

28 Haziran — Yugoslavya KP'sinin, komünist partilerin Enformasyon Bürosu'ndan ihracı.

29 Ağustos — Harkov Traktör Fabrikası'nın yeniden inşasının sonuçlandırılması.

28 Ekim — J. V. Stalin'in; "Pravda" muhabirinin, Berlin ve dünyanın durumu üzerine sorularına yanıtları.

## 1949

1949 — J. V. Stalin'in "Toplu Eserler"inin 1 ve 9. ciltlerinin yayınlanması.

25 Ocak — SSCB, Polonya, Çekoslovakya, Bulgaristan, Macaristan ve Romanya ile Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi'nin (COMECON) kurulması. Şubat'ta Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, Demokratik Almanya Cumhuriyeti (DAC) Ekim 1950'de katılıyor.

31 Ocak — J. V. Stalin'in Sovyetler Birliği'yle ABD arasında ilişkiler ve bir barış paktı olanağı üzerine, Amerikan basın ajansı "International News Service" genel müdürüyle yaptığı bir röportajın yayınlanması.

2 Şubat — J. V. Stalin, Amerika Başkanı Truman'la Sovyetler Birliği'nde, Polonya'da ya da Çekoslovakya'da bir buluşmaya hazır olduğunu açıklıyor.

29 Mart -8 Nisan — Leninist Komsomol'un XI. Kongresi.

Nisan — Sendikaların X. Birlik Kongresi.

20-25 Nisan — Barış Savaşçıları'nın, Paris ve Prag'da Birinci Dünya Kongresi.

14 Temmuz — İlk Sovyet atom bombasının patlaması.

25 - 27 Ağustos — Barış Savaşçıları'nın Birinci Birlik Kongresi.

1949 — Minsk Traktör Fabrikası'nın işletmeye alınması. Orkonikidze —Dökümhanesi "Saporoş - Stal"ın yeniden inşasının tamamlanması.

1 Ekim — Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilanı.

8 Ekim — DAC'nin kuruluşu.

Kasım — Komünist partilerin Enformasyon Bürosu'nun 2. kararı; "Yugoslavya Komünist Partisi Katillerin ve Casusların elinde".

Aralık -Şubat 1950 — Mao Zedung'un Moskova'da kalışı. J. V. Stalin'le ilk buluşması.

21 Aralık — J. V. Stalin'in 70. doğum günü.

## 1950

14 Şubat — SSCB'yle Çin Halk Cumhuriyeti arasında dostluk, ittifak ve karşılıklı yardım üzerine bir sözleşmenin yapılması.

12 Mart — SSCB Yüksek Sovyeti için seçimler (2. seçim dönemi). Seçime yaklaşık yüzde yüzlük katılımda, partisizler ve komünistler blokunun adayları, oyların yüzde 99,7'sini alıyor.

25 Haziran — ABD emperyalizminin Kore'ye askeri müdahalesi. Kore Savaşı'nın başlangıcı.

29 Haziran -2 Ağustos — "Pravda" J. V. Stalin'in dilbilimi sorunları üzerine görüşlerini yayınlıyor. Bu yazılar daha sonra "Marksizm ve Dilbilimi Sorunları" başlığı altında toplanmış olarak yayınlandı.

1950 Sonu 1951 Başı — Birlik ve Özerk Cumhuriyetler Yüksek Sovyet'i, aynı zamanda Emekçi Milletvekilleri için yerel Sovyet seçimleri.

## 1951

1951 — J. V. Stalin'in "Toplu Eserleri"nin 2., 3., 4. ve 13. ciltlerinin yayınlanması.

1951-1955 — Beşinci Beş Yıllık Plan.

12 Mart — SSCB Yüksek Sovyeti, Barışın Korunması Yasası'nı onaylıyor.

17 Şubat — J. V. Stalin'in "Pravda"nın bir muhabiriyle, İngiliz Başbakanı Attlee'nin Sovyetler Birliği'ne karşı iftiralarını geri çevirdiği ve Kore-Sorunu'nda BM'nin tutumunu, onun emperyalist güçler tarafından savaşın bir aletine dönüştürülmüş olduğunun belirtisi olarak değerlendirdiği röportajı.

6 Ekim — J. V Stalin'in, atom silahları sorununa ilişkin bir "Pravda" muhabiriyle yaptığı röportaj.

21 Ekim — SSCB, Arnavutluk, Bulgaristan, Çekoslovakya, Polonya, Romanya, Macaristan ve DAC Dışişleri Bakanlarının açıklaması. Batı Almanyanın yeniden askerileştirilmesini mahkûm ediyorlar, bir barış sözleşmesinin imzalanması ve bir Bütün Almanya Kurucu Meclisi'nin oluşturulması için somut öneriler yapılıyor.

## 1952

1952 — J. V. Stalin'in "Toplu Eserleri"nin 5-8 ve 10-12. ciltlerinin yayınlanması.

1 Şubat -28 Eylül — J. V. Stalin'in, 1951 Kasım tartışmalarıyla bağıntılı olan, ekonomik sorunlara ilişkin notları yayınlanıyor. Buniar "SSCB'de Sosyalizmin Ekonomik Sorunları" başlığı altında toplu yayınlanıyor.

10 Mart — SSCB hükümeti bir notayla üç Batı devletine, bir Alman barış sözleşmesi görüşmelerine başlanmasını öneriyor ve aynı zamanda Almanya'yla bir barış sözleşmesi taslağı yayınlıyor.

31 Mayıs — "V. İ. Lenin" Volga-Don-Gemi taşımacılığı Kanalı'nın açılışı.

23 Ağustos — SSCB, Almanya sorununda, bu devletlerin sürüncemede bırakma taktiğine karşı Batılı devletleri notalarla protesto ediyor ve Ekim 1952 için Almanya sorununa ilişkin bir dört devlet konferansı öneriyor.

5-14 Ekim — SBKP(B)nin XIX. Parti Kongresi. Merkez Komitesi'nin hesap raporunu, SSCB'nin 1951-1955 yıllarında gelişiminin Beşinci Beş Yıllık Plan'ı için talimatları, SBKP tüzüğünde değişiklikleri, SBKP programının revizyonu üzerine bir ortak bildiri —bu program Yoldaş Stalin'in "SSCB'de Sosyalizmin Ekonomik Sorunları" eserinin genel kurallarına göre yönünü saptayacaktır— ve Parti adının SBKP olarak değiştirilmesini yasallaştırdı. J. V. Stalin Parti Kongresi'nde önemli bir kapanış konuşması yapıyor.

## 1953

12 Şubat — SSCB İsrail'le diplomatik ilişkileri kesiyor.

5 Mart akşam — J. V. Stalin Ağır hastalıktan sonra ölüyor.

ISBN 975-7349-19-4



inter
yayınları